

ΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 825
Παρασκευή
10 Σεπτεμβρίου 2004
Τιμή: 4 Ευρώ

Και τώρα πλέομεν
με χάρτινα καραβάκια

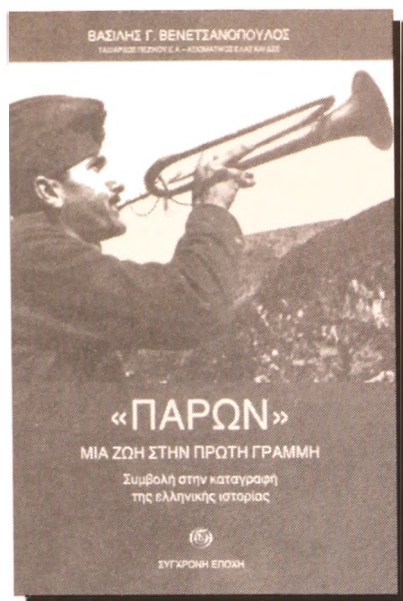
16 ΦΕΒ. 2005

- Ο νεοελληνικός ρατσισμός
- Η πολιτική της ντόπας
- Καταστροφές σε παραδοσιακά κτήρια
- Η εκποίηση των Ολυμπιακών εγκαταστάσεων
- Ρωσία: πολλά τα διλήμματα
- Ο παρ' ολίγον κυκλαδίτικος τουρισμός
- Συνέντευξη με την Αλέκα Παϊζη

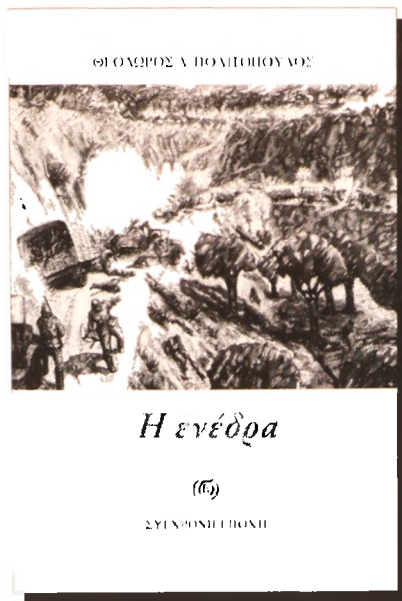
ISSN 1108-2822

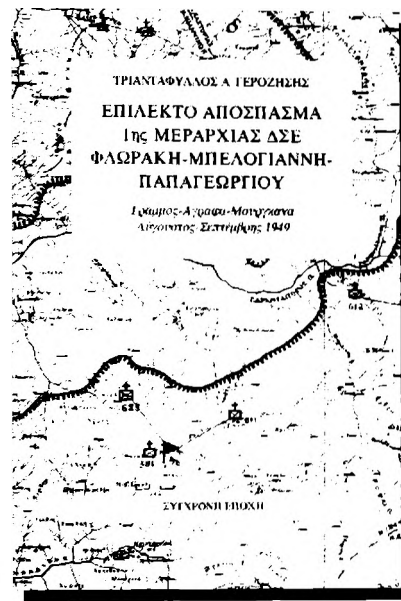
9 771108 982000

Τρ. Α. Γεροζήσης
**ΕΠΙΛΕΚΤΟ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ
1ης ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ ΔΣΕ**

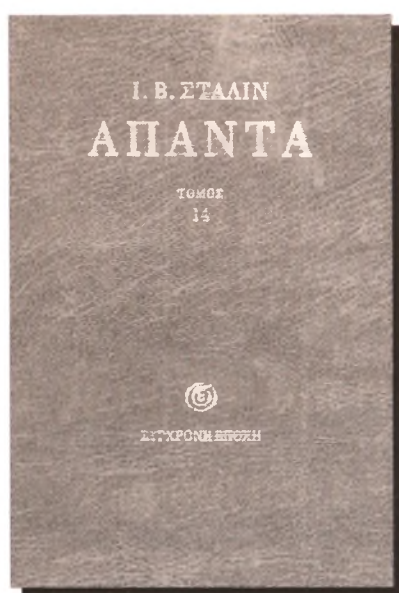
Θ. Πολιτόπουλος
Η ΕΝΕΔΡΑ

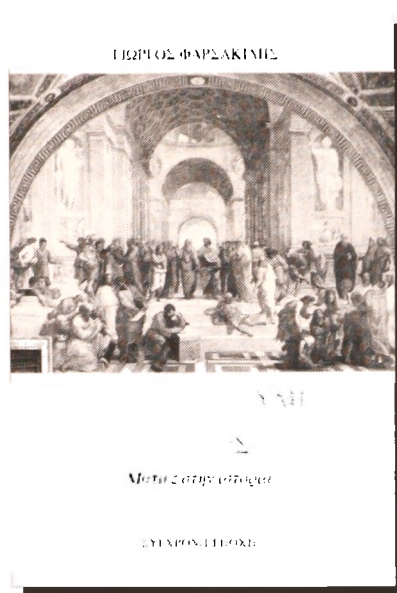
Τρ. Α. Γεροζήσης
**ΕΠΙΛΕΚΤΟ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ
1ης ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ ΔΣΕ**

Ν. Τερζόγλου
**Η ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΣΤΟ ΔΣΕ**

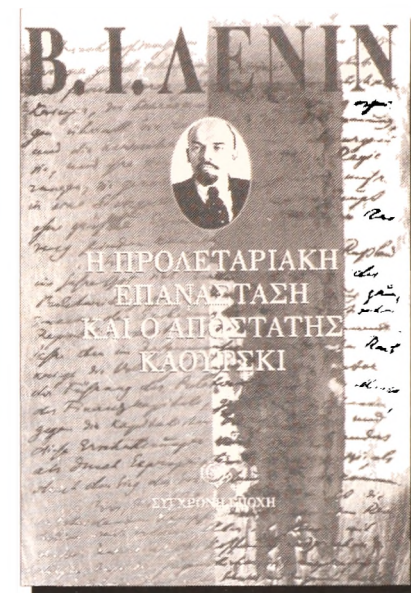
Ι. Β. Στάλιν
ΑΠΑΝΤΑ
14ος τόμος

Γ. Φαρσακίδης
**ΙΑΜΑΤΙΚΑ ΨΕΥΔΗ
ΚΑΙ «ΒΕΒΗΛΕΣ» ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ**

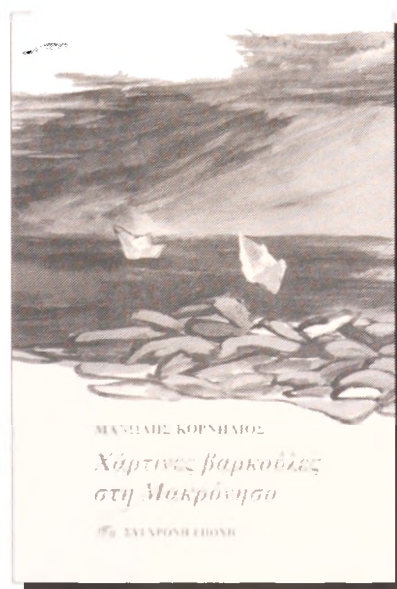
**ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ
ΚΑΙ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ
ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΚΟΥΒΑΣ**

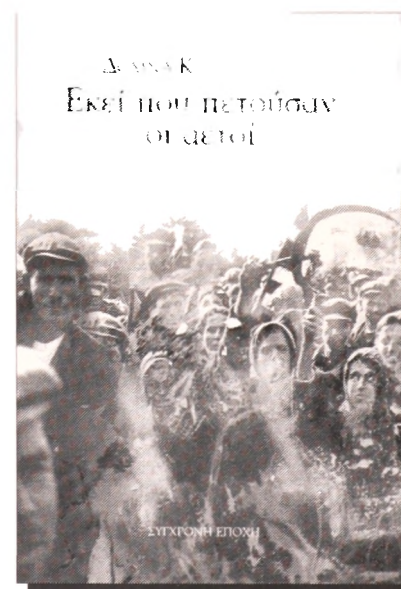
Β. Ι. Λένιν
**Η ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ
ΚΑΙ Ο ΑΠΟΣΤΑΤΗΣ ΚΑΟΥΤΣΚΙ**

Μ. Νεγρεπόντη
ΟΙ ΚΛΕΦΤΕΣ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

Μ. Κορνήλιος
**ΧΑΡΤΙΝΕΣ ΒΑΡΚΟΥΛΕΣ
ΣΤΗ ΜΑΚΡΟΝΗΣΟ**

Δ. Κατσαμάκη
**ΕΚΕΙ ΠΟΥ ΠΕΤΟΥΣΑΝ
ΟΙ ΑΕΤΟΙ**

Τ. Αυγερινός
ΤΟ ΚΑΡΑΒΑΝΙ ΤΩΝ ΓΥΜΝΩΝ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Σόλωνος 130, 106 81 Αθήνα, Τηλ.: 2103820835, 2103823649, Fax: 2103813354. <http://www.sep.gr>, e-mail: info@sep.gr

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Μαυροκορδάτου 3, Τηλ.: 2103829835, 2103808132, Fax: 2103829814

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ: 1. Αθήνα, Μαυροκορδάτου 3, Τηλ.: 2103829835, 2103808132. 2. Θεσσαλονίκη, Μπακατσέλου 3 & Εγνατία 65, Τηλ.: 2310283810. 3. Γιάννενα, 28ης Οκτωβρίου 19, Τηλ.: 2651038090.

Περίοδος Β' • Έτος 31ο • Τεύχος 825

Παρασκευή 10 Σεπτεμβρίου 2004

Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

**ΑΝΤΙ - ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 210 7232713 - 210 7232819

Fax: 210 7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: chrarou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Νεφέλη Παπουτσάκη

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Τασία Ρούμπου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεύκης 134, Κρυονέρι, τηλ. 210 6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 80 δολ. ΗΠΑ, Ετήσια 160 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του Βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.

Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310 237463

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Μετα-ολυμπιακή πραγματικότητα	4
• Κώστας Κουφογιώργος: Γελοιογραφία	5
• ΑΝΤ' ΑΥΤΟΥ: Μετά το «ολυμπιακό πάρτι»...	6
• ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ:	8
• E-mail από τον Απόστολο Διαμαντή	12
• Γιώργος Χελάκης: Το πολιτικό σύστημα είναι «ντοπαρισμένο»	13
• Μάνος Στεφανίδης: Η χώρα του ύπνου	14
• Βασίλης Καββαθάς: «Μη μιλάς, δεν είναι απαραίτητο...»	16
• Χάρρυ Κλυνν: Τι το απλούστερον...	18
• Αλέκος Τζιόλας: Ντοπαρισμένες είναι οι κοινωνίες μας	20
• Βενετία Κάντζια: Άλλο ένα διατηρητέο αλλοιώνεται	22
• Όλγα Ι. Φωτακοπούλου: Η πολύπλοκη μοίρα των Ολυμπιακών ακινήτων	24
• Ρεπόρτερ: ΕΡΤ: Ολυμπιακοί για γερά νεύρα	26
• Μάρκο Μπερλινγκουέρ: Συνέντευξη στον Σωτήρη Λέτσιο	28
• ΚΟΣΜΟΔΡΟΜΙΟ	30
• Στρατής Μοσχονήσιος: Ο Βλαντιμίρ Πούτιν ανάμεσα στις συμπληγάδες	32
• Ναντιέζντα Αρμπάτοβα: Συνέντευξη στον Βοιέβολοντ Σαμοχβάλοφ	34
• Όλγα Ι. Φωτακοπούλου: Ξεκαθαρίσματα στο Χρηματιστήριο	36
• Δέσποινα Αλεφραγκή: Ανταπόκριση από κοσμικό νησί των Κυκλάδων	39
• ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ	42
• Αρχίσαν τα ματς από τον Νίκο Πρωινό	44
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	45
• Αλέκα Παϊζη: Συνέντευξη στον Σωτήρη Λέτσιο	48
• Δημήτρης Χαρίτος: Ενσαρκώνοντας την (πολιτική) ουτοπία	50
• Δημήτρης Χαρίτος: Σε ό,τι αφορά στον κινηματογράφο	52
• Μάνος Στεφανίδης: Δεκαπενταύγουστος στα Κατεχόμενα	54
• Δημήτρης Φιλιππίδης: B+	57
• Γρηγόρης Ιωαννίδης: Από το παράλογο στο ηρωικό	58
• Ειρήνη Μουντράκη: Δραματοποιήσεις	59
• Μάνος Στεφανίδης: Ελεγείο της Πενθεσίλειας	60
• Καλλιόπη Αναγνωστή: Γλυπτική, γλυπτό, άγαλμα	62
• ΒΙΒΛΙΟ	64

ΜΕΤΑ-ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΚΥΛΗΣΕ ο μήνας Αύγουστος στους ρυθμούς που τον προγραμματίζουν, ερήμην μας, μερικά χρόνια τώρα. Οι αδύναμες φωνές των διαμαρτυριών, ενστάσεων και αμφιβολιών δεν εισακούστηκαν βεβαίως. Όσα φωνάξαμε και όσα καταλογίζαμε για έργα αχρείαστα, για υπερβάσεις συνδυασμένες με κακοτεχνίες και μίζες, για έλλειψη πρόνοιας για τον αθλητισμό, για τεχνητούς πρωταθλητισμούς και για πρωταθλητές ντόπιας, αλλά και για άλλα ακόμα, όπως ο περιορισμός στοιχειωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ή η υποχωρητικότητα του κράτους στα κελεύσματα, τις πιέσεις και τους εκβιασμούς των ξένων, ήταν φωνές βοώντος εν τη ερήμω.

ΕΥΤΥΧΩΣ όμως όλα πήγαν καλά. Τουλάχιστον δεν υπήρξε τελικά κανένα «τρομοκρατικό χτύπημα». Έτσι όλη εκείνη η υστερία, που είχε τόσο σοφά προγραμματισθεί και τόσο καλά ενορχηστρωθεί, ώστε οι πάντες να ασχολούνται με τα «προληπτικά μέτρα ασφαλείας», να υιοθετούνται κάθε τόσο νέα «έξυπνα» προγράμματα και να διασκορπίζονται τεράστια ποσά σε σκοτεινούς και άγνωστους –ξένους αλλά και ντόπιους– εργολάβους της «ασφάλειας», αποδείχτηκε μια τεράστια φούσκα στο χρηματιστήριο της απάτης. Αλλά τώρα πια, που τέλειωσε το πανηγύρι, πρέπει να κάνουμε τον απολογισμό. Ήδη ο Νίκος Κωνσταντόπουλος είπε προσφυώς πως με το επιπλέον κόστος των μέτρων θα χτίζαμε τρεις ακόμη γέφυρες σαν το Ρίο-Αντίριο.

Ο ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ είναι βεβαίως μια δύσκολη ιστορία. Και δεν πιστεύει κανείς ότι θα γίνει στην πραγματικότητα. Διότι δεν συμφέρει τους κρατούντες. Ούτε τους νυν, ούτε τους πρώην. Ιδιαίτερα μάλιστα αν το συνολικό κόστος αγγίζει, όπως λέγεται υπεύθυνα, τα 10 δισ. ευρώ, ενώ το εθνικό χρέος έχει εκτιναχθεί στα ιλιγγιώδη ύψη των 100 δισ. ευρώ. Διότι τότε θα έπρεπε να απαντηθούν πολλά ερωτήματα, όπως: Έπρεπε κατ' αρχάς να «διεκδικήσει» η Ελλάδα τους Ολυμπιακούς Αγώνες, έτσι όπως οργανώνονται; Σκέφθηκαν άραγε οι πρωτοστατήσαντες στην ιδέα (Μητσοτάκης, Παπανδρέου και λοιποί) τι σημαίνει οργάνωση Ολυμπιακών Αγώνων σήμερα; Όταν όμως ετοίμασαν τους φακέλους της υποψηφιότητας, γνώριζαν πολύ καλά πού θα οδηγούσαν τη χώρα. Ίσως και γι' αυτό επέμειναν τόσο. Διότι η επιχείρηση είχε «πολύ ψωμί». Και από την άλλη, η κυβέρνηση που διαχειρίστηκε την διεκπεραίωση του εγχειρήματος τι έκανε τα επτά χρόνια προετοιμασίας; Ροκάνισε απλώς τον χρόνο, ώστε στο τέλος να γίνουν όλα τα έργα με τον χαρακτηρισμό του «επείγοντος», με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τη νεοελληνική πραγματικότητα με το γνωστό σύστημα των δημοσίων έργων. Η «Χαλυβουργική» και ο «ΑΚΤΩΡ» πάντως δούλεψαν καλά και μας έκαναν όλους υπερήφανους με τα κατορθώματά τους.

ΕΠΙΣΗΣ, λέγεται από διάφορες πλευρές ότι δεν υπήρξε καμία προετοιμασία στον καθαυτό αθλητικό τομέα. Μέγα λάθος: υπήρξε η προετοιμασία που είχαν αναθέσει σε εμπόρους τύπου Τζέκου (εκκρεμεί η αποκάλυψη και άλλων ονομάτων). Από χρόνια τώρα ο ΣΕΓΑΣ έχει προσχωρήσει στη μεγάλη ιδέα του πρωταθλητισμού και έχει ήδη παραγάγει αρκετά μετάλλια. Αυτό ενέπνευσε μάλιστα τους πολιτικούς προϊσταμένους του αθλητισμού (και... Πολιτισμού) να μοιράσουν πλουσιοπάροχες χρηματοδοτήσεις σε κάλπικους προπονητές και λογής απατεώνες. Η Ελλάδα διακήρυσσε σε κάθε τόνο ότι είναι ισχυρή, επομένως χρειαζόταν μετάλλια και αναγνωρίσιμα παράσημα. Και αυτοί της τα χάρισαν, έστω κι αν η όλη «εθνική» υπόθεση στηριζόταν σε δύο σπομες συναλλαγές, τις ντόπες, τη βιομηχανία ελληνοποιήσεων –κυρίως αθλητών από τις πρώην σοβιετικές Δημοκρατίες του Καυκάσου ή την Αλβανία– αλλά και σε μια γενικότερη αθλητική πολιτική που θύμιζε ανατολικο-γερμανικό μοντέλο. Οι υπουργοί και οι άλλοι παράγοντες πάντως έβγαζαν σε κάθε ευκαιρία τις αναμνηστικές φωτογραφίες τους και μοίραζαν τα χαζόγελά τους στα τηλεοπτικά παράθυρα, πανευτυχείς για τις επιτυχίες τους.

ΕΠΙΤΥΧΙΑ όμως που τους εκδικήθηκε στο πρόσωπο του νεκρού Αλβανού και των δεκάδων τραυματιών συμπατριωτών του από τους εθνικά υπερήφανους έλληνες «φιλάθλους» που αρνούνται στους άλλους το δικαίωμα να πανηγυρίζουν για μια δική τους νίκη. Τέτοιος φαδισμός!

ΕΦΤΑΣΕ λοιπόν η ώρα των μετα-ολυμπιακών λογαριασμών. Εάν οι πολιτικοί ενδιαφέρονται πραγματικά για την προκοπή του τόπου –λέμε, εάν–, θα πρέπει να μπήξουν βαθιά το μαχαίρι (τι χιλιοειπωμένη υπόσχεση κι αυτή!), ώστε τουλάχιστον αυτό το σκάνδαλο που σχετίζεται με τη νεολαία και τους εκμαυλιστές της να μην κουκουλωθεί. Είναι χρέος εθνικό.

ΠΛΕΟΫΜΕ στην μετα-ολυμπιακή εποχή με χάρτινα караβάκια – αυτή είναι η πραγματικότητα. Ας το αντιληφθούμε και ας το κατανοήσουμε με σοβαρότητα. Η τελετή λήξης του πανηγυριού ας μην μας αποκοιμίσει. Αύριο –11 Σεπτεμβρίου– ο πρωθυπουργός, με την ομιλία του στη Διεθνή Έκθεση της Θεσσαλονίκης, θα «επιληφθεί» της οικονομίας. Η μέρα θα είναι σημαδιακή. Η κοροϊδία παίρνει τέλος.

αντί

ΕΙ, ΟΧΙ ΝΑ ΜΕ
ΠΟΥΝ ΡΑΤΣΙΣΤΗ
ΟΙ ΞΕΒΡΑΚΟΤΟΙ ΚΑΙ
ΟΙ ΜΑΥΡΙΔΕΡΟΙ!

ΚΟΧΟΤΗΡΕΣΟ49

ΝΤΟΠΙΝΓΚ, ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΗ ΕΞΑΡΣΗ, ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΑ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΑ

Μετά το «ολυμπιακό πάρτι»...

Η διατήρηση υψηλών ρυθμών ανάπτυξης, που είναι αμφίβολη στη νέα περίοδο, προϋποθέτει την παραμονή και την εργασία των μεταναστών στη χώρα μας.

«Ας κρατήσουν οι χοροί» τραγουδούσε στο αποχαιρετιστήριο πάρτι των Ολυμπιακών Αγώνων η πίστα του Διονύση Σαββόπουλου, και η Ελλάδα, μόλις έσβησαν τα πυροτεχνήματα στο στάδιο, δείχνει να βυθίζεται στο κακό παρελθόν της. Η πολιτεία σπεύδει να κουκουλώσει το σκάνδαλο του ντόπινγκ (που δεν αφορά μόνον τους δυο-τρεις πρωταθλητές και τον προπονητή τους, ούτε μόνον την αθλητική ηγεσία, αλλά χιλιάδες αθλούμενους εφήβους στα συνοικιακά γυμναστήρια, όπου είναι εκτεθειμένοι στην ανεξέλεγκτη διακίνηση των «συμπληρωμάτων διατροφής»).

Ενός κουκουλώματος μύρια έπονται... Η κυβέρνηση έσπευσε να συγκαλύψει τα φαινόμενα ρατσιστικής βίας κατά των Αλβανών, δείχνοντας ανοχή σε παράνομες συμπεριφορές και στην εμπρηστική πολιτική εμφάνιση του νομάρχη Θεσσαλονίκης Π. Ψωμιάδη. Με εξαίρεση τον Ελληνοαμερικανό φονέα στη Ζάκυνθο, ούτε ένας δράστης των επεισοδίων δεν συνελήφθη, παρότι 70 Αλβανοί (οι δύο σε κρίσιμη κατάσταση) νοσηλεύθηκαν σε κρατικά νοσοκομεία με τραύματα από επιθέσεις ακροδεξιών ομάδων. Ούτε μία ΕΔΕ (έστω για τα μάτια της νομιμότητας...) δεν παρήγγειλε ο αρχηγός της ΕΛΑΣ, παρότι βρίθουν οι επώνυμες καταγγελίες ότι άνδρες της αστυνομίας κάλυπταν ή και συνέπρατταν στις ρατσιστικές επιθέσεις. Ούτε μία εισαγγελική προκαταρκτική εξέταση δεν διενεργήθη, έστω για να σωθεί η χαμένη

τιμή του κράτους δικαίου μετά την προκλητική προανακριτική αδράνεια της αστυνομίας.

Και τα κανάλια, που πυροδότησαν τον εθνικιστικό παροξυσμό μετατρέποντας έναν ποδοσφαιρικό αγώνα και μια ήττα σε τεκμήριο εθνικής αυτοεπιβεβαίωσης ή καταρράκωσης, αφού «πούλησαν» αίμα, πόνο, ψέμα, «πατριωτισμό» της μπάλας και τρομοφοβία, έσπευσαν να κλείσουν το θέμα. Πάμε για άλλα έπη τώρα...

ΣΥΜΨΗΦΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΑΝΕΞΟΦΛΗΤΕΣ ΟΦΕΙΛΕΣ

Τα όσα συνέβησαν το Σάββατο, μετά τον αγώνα με την Αλβανία, δεν μπορούν (και δεν πρέπει) να αντιμετωπισθούν συμψηφιστικά (δηλαδή να δικαιολογηθούν) με όσα (χωρίς ωστόσο να προσλάβουν χαρακτήρα αιματηρών επεισοδίων) γεγονότα εθνικιστικής έπαρσης σημειώθηκαν στα Τίρανα. Το «κράτος δικαίου» και η «ανεκτική κοινωνία» στην Ελλάδα δεν είναι νοητό να τελούν υπό την αναβλητική αίρεση των όσων συμβαίνουν στη γειτονιά μας. Αν δεχθούμε αυτή τη συμψηφιστική λογική, τότε αποδεχόμαστε το «ιδανικό» μιας ανάπηρης δημοκρατίας, όχι μόνον για τους αλλοδαπούς μετανάστες, αλλά και για τους «τρισχιλιετείς» έλληνες κατοίκους.

Κι ακόμα περισσότερο, αν δεν έχουμε πεισθεί ότι η ισονομία είναι βάση του πολιτεύματός μας, τότε πρέπει να είμαστε έτοιμοι να υποστούμε μείωση

του βιοτικού επιπέδου μας. Όπως καταγράφει έρευνα των καθηγητών Τρύφωνα Κολλίντζα και Γιάννη Ψάρρη (βλ. άρθρο του Δημ. Τσιπούρα στην εφημερίδα *Η Αυγή*, Κυριακή 5.9.2004), οι μετανάστες συνέβαλαν αποφασιστικά στο αναπτυξιακό μπουμ των τελευταίων χρόνων, στην ένταξη της χώρας στο ευρώ (χάρης στην αύξηση του ΑΕΠ μειώθηκε το ποσοστό του δημοσίου χρέους και χάρις στη φθηνή εργασία, ιδιαίτερα στον αγροτικό τομέα, μειώθηκε ο πληθωρισμός), στην πραγματοποίηση των μεγάλων έργων και των ολυμπιακών εγκαταστάσεων, στην επιβράδυνση των προβλημάτων του ασφαλιστικού συστήματος (οι αλλοδαποί καταβάλλουν εισφορές και αργεί γι' αυτούς η ανταπόδοση των συντάξεων).

ΓΥΡΙΖΟΥΜΕ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟ 1996

Ορισμένοι νομίζουν ότι τώρα που μπήκαμε στην ΟΝΕ και χορέψαμε στους Ολυμπιακούς Αγώνες ήρθε η ώρα «να φύγουν οι Αλβανοί». Μήπως, όμως, τώρα τους έχουμε περισσότερο ανάγκη; Οι μετανάστες καλύπτουν το μείζ της οικονομίας, που οι Έλληνες αποφεύγουμε. Κι αν φύγουν, τότε θα καταρρεύσει ένα τμήμα της παραγωγής και της οικονομίας, με επώδυνα αποτελέσματα για όλους τους πολίτες. Η μετα-ολυμπιακή πορεία της οικονομίας δεν είναι ρόδινη, θα γίνει ωστόσο χειρότερη χωρίς τους μετανάστες.

Μέσα σε μια δυσμενή διεθνή οικονο-

μική συγκυρία, η ελληνική οικονομία, όπως καταγράφει η από κοινού απογραφή της Γιούροστατ και της ελληνικής κυβέρνησης, γυρνά οκτώ χρόνια πίσω! Το δημόσιο χρέος αυξήθηκε το 2003 από 103% επί του ΑΕΠ (υπολογισμός της κυβέρνησης Σημίτη) σε 110%. Το δημόσιο έλλειμμα προϋπολογιζόταν από τον κ. Χριστοδουλάκη στο 1,2% επί του ΑΕΠ και αναμένεται στο 5,3%. Η Ελλάδα είναι πλέον πρωταθλήτρια στο δημόσιο χρέος στην ΕΕ και αναμένεται να υποβαθμιστεί η πιστοληπτική ικανότητα της χώρας. Το χρέος επιβαρύνθηκε από τις «κρυφές» οφειλές των νοσοκομείων, τις στρατιωτικές δαπάνες που εξακολουθούμε να πληρώνουμε διότι δεν τις μειώσαμε αλλά τις ετεροχρονίσαμε, και, βεβαίως, από τον υπέρογκο δανεισμό για την κάλυψη της, αγνώστων διαστάσεων, ολυμπιακής «μαύρης τρύπας».

Η Ελλάδα δημοσιονομικά γυρίζει στο 1996. Για να ανταπεξέλθει στην απροσδόκητη αυτή εξέλιξη έχει ανάγκη να διατηρήσει υψηλό ρυθμό ανάπτυξης. Υπάρχουν αρκετά ευρωπαϊκά κονδύλια για την επόμενη πενταετία. Άλλωστε η «ισχυρή Ελλάδα» από το 1997 έως το 2003 έγινε χάρις στα ευρωπαϊκά κονδύλια, που κάθε χρόνο αντιστοιχούσαν στο 2,22% επί του ΑΕΠ, δηλαδή στο μισό της ετήσιας ανάπτυξης (περίπου 4%). Στα αναπτυξιακά οφέλη μπορεί κανείς να υπολογίσει και τα κέρδη της οικονομίας από τη «μαύρη εργασία» (ή, εν πάση περιπτώσει, τη φθηνότερη) των μεταναστών. Ο συνδυασμός ευρωπαϊκών κονδυλίων και μετανάστευσης είναι αναγκαίος για να συνεχισθεί η ανάπτυξη, με έργα υποδομής στην παραμελημένη περιφέρεια και με νέες προτεραιότητες στο βιομηχανικό-μεταβιομηχανικό τομέα της οικονομίας.

Δεν είναι μόνον οι επιπτώσεις από την άνοδο των διεθνών τιμών του πετρελαίου που σκιάζουν την αναπτυξιακή πορεία της χώρας. Ήδη στο β' τρίμηνο του 2004 κατεγράφη ελαφρά μείωση της ανάπτυξης κατά 0,6% του ΑΕΠ, εξέλιξη που σχολιάζεται ως «σήμα μεταολυμπιακής προσγείωσης». Και οι προσδοκίες για τουριστική ανάκαμψη δεν είναι βάσιμες, επί του παρόντος.

ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΚΕΡΔΩΝ, ΜΙΚΡΟΙ ΜΙΣΘΟΙ

Είναι λοιπόν εξαιρετικά κοντόφθαλμη η κυβερνητική πολιτική να ανέχεται την αναζωπύρωση ξενοφοβικών και ρατσιστικών συμπεριφορών. Αν δεν μπορεί να το δει πλέον πολιτικά, ας το δει, τουλάχιστον, οικονομικά-κυνικά! Το διαφημιζόμενο «ολυμπιακό κεκτημένο» χρειάζεται το εργατικό δυναμικό των μεταναστών. Το κλίμα αναπτυξιακής ευφορίας χρειάζεται κοινωνική συναίνεση, που διαταράσσεται από τις ρατσιστικές έριδες. Διότι, όσα ζήσαμε προχθές, δείχνουν ότι μέσα στην κοινωνία υπάρχει εύφλεκτο έδαφος, που, αναλόγως των κοινωνικών αδιεξόδων και οικονομικών διαψεύσεων, μπορεί να προσλάβει διαστάσεις «ολοκαυτώματος».

Την ώρα που η κυβέρνηση επανεκτιμά (με αμφιλεγόμενο τρόπο, αλλά σίγουρα με δυσμενέστερα στοιχεία) τα δημόσια οικονομικά, η έρευνα του Ινστιτούτου Εργασίας της ΓΣΕΕ και της ΑΔΕΔΥ ανακαλύπτει υπερπληθωρισμό κερδών των επιχειρήσεων και άνιση-άδικη συμμετοχή σε αυτά των εργαζομένων. Σύμφωνα με την έκθεση «προβλέπεται ότι η απόδοση του κεφαλαίου θα ανέλθει στο τέλος του 2004 σε επίπεδα ψηλότερα κατά 10% του μέσου όρου της περιόδου 1961-1973». Και προστίθεται ότι είναι διαχρονική η μείωση του μεριδίου της εργασίας στον επιχειρηματικό τομέα. Συνεπώς, η αντιμετώπιση των όποιων δημοσιονομικών ανισορροπιών δεν μπορεί να γίνει και πάλι εις βάρος των εργαζομένων.

ΜΕ ΤΟ ΒΛΕΜΜΑ ΣΤΙΣ ΠΡΩΡΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

Ο πρωθυπουργός στη ΔΕΘ είναι αναγκασμένος να δώσει το περίγραμμα της οικονομικής πολιτικής του. Η ολυμπιακή περίοδος της κυβέρνησης τελείωσε. Ο κ. Καραμανλής δέχεται δημοσίως (από τον κ. Μητσοτάκη) εισηγήσεις για σκληρότερη περιοριστική πολιτική και προσφυγή στις κάλπες την άνοιξη.

Το μείγμα αυτό είναι κυνικό και μπορεί να αποδειχθεί αυτοκαταστροφικό για την κυβέρνηση, η οποία, επί του παρόντος, ποντάρει στην αντιπολιτευτική νωχέλεια και την εσωκομματική κρίση του ΠΑΣΟΚ.

Δεν είναι, όμως, λίγες οι περιπτώσεις στην ιστορία, που η διάψευση λογικών προσδοκιών τροφοδότησε ανεξέλεγκτη κοινωνική αντίδραση, που συμπάραυρε από την αδράνεια και την αντιπολίτευση. Ο κ. Μητσοτάκης θα θυμάται την δική του πρωθυπουργία, που είναι φυσικό να αποτελεί παράδειγμα προς αποφυγήν για τον κ. Καραμανλή.

Συνεπώς η όψιμη ανακίνηση προεδρολογίας μπορεί να χρησιμεύει ως καρότο για πολιτικούς του ΠΑΣΟΚ ή της ΝΔ, που έχουν προεδρικές βλέψεις, αλλά δεν αποτελεί μέθοδο αποτελεσματικού αποπροσανατολισμού της κοινής γνώμης. Ο λογαριασμός ήρθε! Είναι ο λογαριασμός των κοινωνικών ελλειμμάτων της αναπτυξιακής οκταετίας Σημίτη, είναι ο λογαριασμός των περίπου 10 δισ. ευρώ του «ολυμπιακού πάρτι». Η παράσταση αρχίζει.

Ο αντ' αυτού

PASOKIES

- Τη θεωρία περί τρένου και αποβίβασης όσων δεν επιθυμούν να κάνουν τη διαδρομή ανέφερε ο George στην επετειακή γιορτή του κόμματος.
- Νέες ιδέες, σύγχρονος λόγος, πλουραλισμός και συμμετοχική δημοκρατία!
- Αντάρτικο ο Βαγγέλας ο Θεσσαλονικεύς, ο οποίος έμεινε εκτός οργάνων. Γράφτηκε μάλιστα πως άρχισε και δίαιτα.
- Ζήλεια ο Πάγκαλος...
- Αρσένης και Πάγκαλος αρθρογράφησαν στην *Ελευθεροτυπία* της προηγούμενης Κυριακής για τα 30χρονα του ΠΑΣΟΚ. Μα το '74 κανείς από τους δυο δεν ήταν μέλος του κινήματος. Ή όχι;
- Χάσαμε και το Μπίστη με τις Ολυμπιάδες και τα πανηγύρια. Στέρηση...
- Κατηγορίες των Πασόκων για κομματικές επιλογές της Ν.Δ. στα διευθυντικά στελέχη στο χώρο παιδείας. Καλά, και οι δικές τους τι ήταν; Αξιοκρατικές; Αυτό και αν είναι θράσος.
- Ρέστα δίνει το ηχείο του George, κατά κόσμον Σπυρίδων Βούγιας. Τον συναγωνίζεται στην αλαλία, την απραξία και τις γκάφες. Πάντα τέτοια, σύντροφε!
- Όλα δείχνουν ότι ο Τσοβόλας θα την κάνει με ελαφρά πηδηματάκια στο ΠΑΣΟΚ. Τρέμε Δημαρά αποστάτη!

N. Μολ.

ΔΕΝ ΘΑ ΓΙΝΕΙΣ ΕΛΛΗΝΑΣ ΠΟΤΕ, ΑΛΒΑΝΕ, ΑΛΒΑΝΕ

Το είπαν και το έκαναν. Ο εικοσάχρονος Γκραμός Μπαλούσι νεκρός. Περισσότερους από 300 τραυματίες αναφέρει το Φόρουμ Αλβανών Μεταναστανών που προγραμματίζει αντιρατσιστική πορεία την Πέμπτη στην Αθήνα. Το σφάλμα τους: Η εθνική τους ομάδα κέρδισε τους «γεννημένους να νικούν» Έλληνες, καταρρίπτοντας το δόγμα της Φανής Χαλκιά. Ε, τέτοια λάθη πληρώνονται. Και πάλι καλά δηλαδή. Όσο για τα MAT ή τα MME... Στις νίκες του EURO η αστυνομία ήταν εκεί μόνο για να πανηγυρίζει, τα περιπολικά με τις σειρήνες στο φουλ, η κόρνα όμως που βάρεσε ο Γκραμός Μπαλούσι τού στοίχισε τη ζωή. Ο Όλσι Λάχο (*Ελευθεροτυπία*, 6.9.04, σ. 59) μαρτυρεί ότι χτυπήθηκε στην Πανεπιστημίου από έναν ξυρισμένο με τατουάζ, ενώ στη συνέχεια τα MAT συνέχισαν τον ξυλοδαρμό του παρουσία του άφοβου ξυρισμένου.

Το μεσημέρι της 5.9.04 πρωτοακούσαμε στην ET1 ότι τραυματίστηκαν σοβαρά τρεις νεαροί στη Ζάκυνθο, ένας εκ των οποίων θανάσιμα. Και πρώτου καλοπρολάβουμε να το συνειδητοποιήσουμε, νηφαλιώτατη και χαμογελαστή η τηλεπαρουσιάστρια συνδέθηκε με τον ανταποκριτή στα Τίρανα για να μας μεταφέρει το εκεί κλίμα. Την εποχή του ζάπινγκ είναι εύκολο να αλλάξεις θέμα γρήγορα και αβασάνιστα. Ε, εντάξει, σε κάτι εθνικούς θριάμβους κολλάει ενίοτε

η βελόνα. Λογικό αυτό. Λογικός και αυταπόδεικτος και ο συλλογισμός του αρθρογράφου του *Αδέσμευτου Τύπου* του Ρίζου, ένα απλό παράδειγμα αιτίου-αιτιατού: «Οι θερμόαιμοι Αλβανοί οπαδοί πανηγύριζαν προκαλώντας τους Έλληνες με υβριστικά συνθήματα κατά της Ελλάδος. Αποτέλεσμα ήταν να προκληθούν αιματηρές συγκρούσεις και να τραυματιστούν αρκετά άτομα...». Και στο εξώφυλλο: «Προκλητικοί οι Αλβανοί "φιλαθλοι"». Και άλλα παραδείγματα εξωφύλλων: *Χώρα*: «Βία και αίμα μετά τις προκλήσεις των χούλιγκανς», *Εστία*: «Προκλητικές εκδηλώσεις Αλβανών κατά της Ελλάδος».

Έτσι που προκαλούν οι Αλβανοί, τι περιμένουν; Όταν οι Έλληνες φωνάζουν «Αλβανέ, Αλβανέ δεν θα γίνεις Έλληνας ποτέ», δεν προκαλούν, εξηγούν οι άνθρωποι πώς έχουν τα πράγματα. Ρεαλιστές γαρ, τους υπενθυμίζουν τη θέση τους και τους προσγειώνουν. Ανθρωπιστικό έργο κάνουν. Κι όταν οι Αλβανοί κορνάρουν για την δική τους νίκη. Ε, ναι! Αυτό είναι καθαρή πρόκληση...

Όσο για τον υπόλοιπο τύπο; Αναφέρουν βέβαια στο εξώφυλλο ότι ένας Αλβανός έπεσε νεκρός στη Ζάκυνθο, αλλά το ψάχνεις λίγο, δεν είναι πουθενά και με μεγάλα bold στο κέντρο. Μην τρελαθούμε κιόλας...

Ε.Π.

ΝΤΟΠΕΣ ΚΑΙ ΝΤΟΠΕΣ

Εδώ ο κόσμος χάνεται, βαρκούλες αρμενίζουν... Εδώ συμβαίνουν σημεία και τέρατα –που λέει ο λόγος– κι εμείς, σαν να ζούμε σε άλλο πλανήτη ή σαν να μη μας αφορούν, παρακολουθούμε ράθυμοι, αποχαυνωμένοι μέσα στις αναθυμιάσεις της ντόπας που μας σερβίρουν καθημερινά σε ισχυρές δόσεις.

Γιατί, για να εξηγούμαστε: ντόπα δεν είναι μόνο εκείνη που αφορά τους αθλητές και παρασκευάζεται σε φαρμακευτικά εργαστήρια, είναι και η άλλη, εκείνη που παρασκευάζεται σε γραφεία πολιτικών, δημόσιων λειτουργών, ιδιοκτητών ΜΜΕ, κάποιων δημοσιογράφων και άλλων παραγόντων ή παραγοντίσκων της δημόσια ζωής του τόπου, και που είναι ισχυρότερη από την πρώτη, δεν ανιχνεύεται με τα μέσα αντιντόπινγκ και, το σημαντικότερο, χωρίς αυτήν η άλλη ντόπα, των αθλητών, δεν θα είχε καμία πέραση.

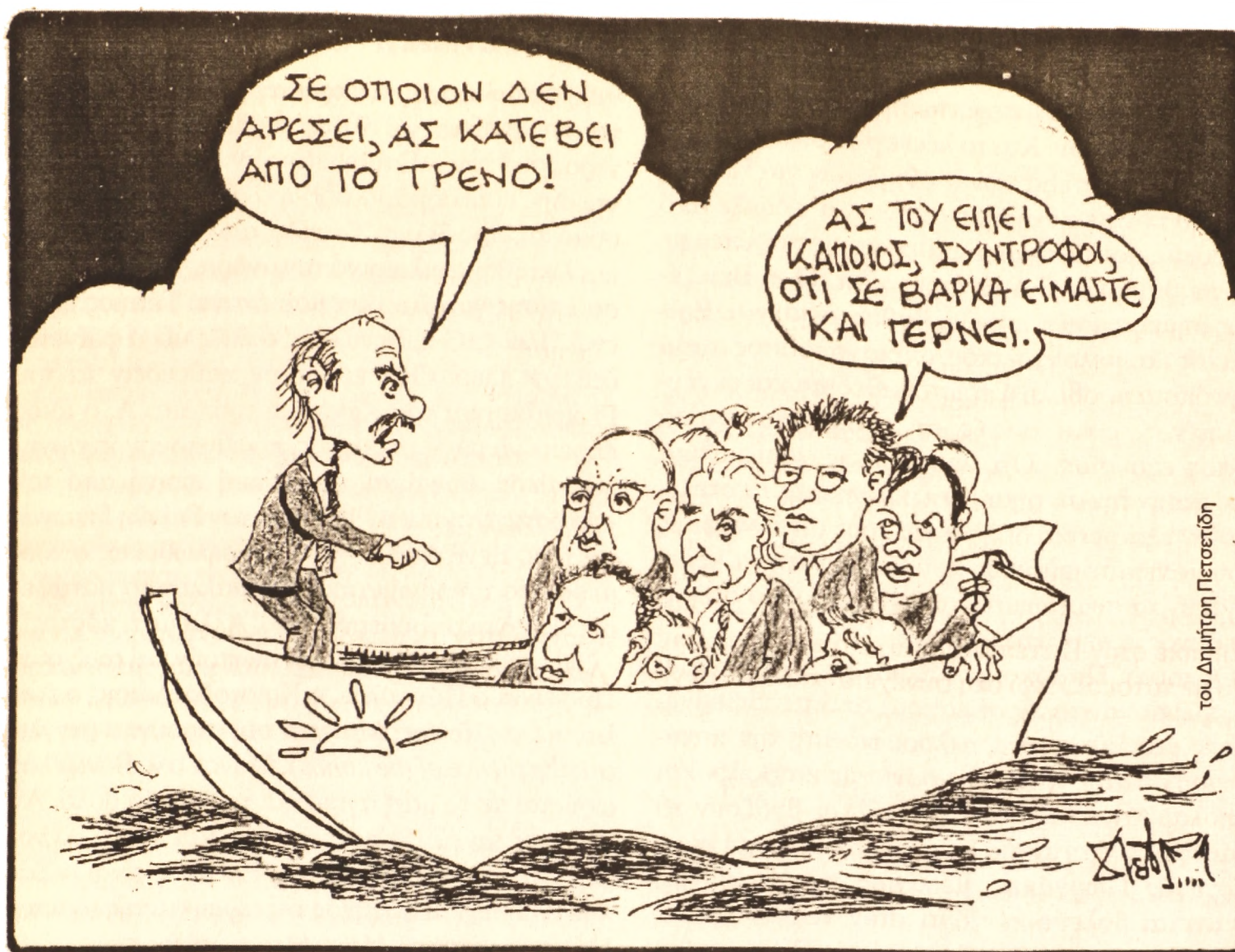
Η υπόθεση Κεντέρη-Θάνου-Τζέκου και των άλλων αποτελούν ένα τρανταχτό παράδειγμα για την πρώτη. Όλοι εμείς οι υπόλοιποι αποτελούμε την απόδειξη της δεύτερης. Τα υπόλοιπα είναι φούμαρα!

Τ.Κ.Δ.

‘Ός Έλληνες αγωνιόται από πολλούς αιώνας
έτσι κι οι ποδοσφεριστάι – αυτό είχε κανόνας-
ότις Άλβανίαις τά βουνά κερδίζομεν αγόνας,
κέ’οχι είς τά γήπαιδα, χωράφια κέ’ χημῶνας.
Γιά’ αφογκόλ τὸ δεύτερο, γιά’ αφογκόλ τὸ πρώτο
εἶπεν εἰς τὴν δηνέντεφειν, πολὺ ὀρθῶς, ὁ Ότο.
Νηότω ὑπεριφάνεια, δέν μέ κατέχει φθόνος
ὁ πόνος ἀπ’ τὴν ἥτα μας δέν ἦτο διόλου πόνος.
Δίνων ὁ Φάτος χρίματα νὰ φάγῃ οἱ λειψῶνται
μὲς ἐπαιψαν ὡσανὺ ντοπέ, χ’ ἄφ’το μὴν ἀπορῶτε.
Δόσε’ εκατομῆρια εἰς Ἀλβανούς πεινῶντας
κέ’ γήνονται ὅλοι Πελέ, ἐτόν χοιριόμ’ τῆς μπόχας!

Εἰς ἑλληνὸν ποδοσφεριστὴν τῆς ἐθνικῆς ἐλλὰδος
ὁμολογεῖ ὁμῶς τὰ τοῦ φιασκοῦ τῆς ομάδος.

30 ΧΡΟΝΙΑ ΚΟΜΜΑΤΙΑ

Συμπληρώθηκαν ήδη και γιορτάστηκαν δεόντως με εμπνευσμένη ομιλία του χαρισματικού αρχηγού, τα τριάντα χρόνια από την ίδρυση του ΠΑΣΟΚ (3 Σεπτεμβρίου 1974). Εκείνο το ΠΑΣΟΚ του Ανδρέα, του Καραγιώργα, της Φλέμινγκ, του Βάσση, του Κωνσταντόπουλου ή του Σημίτη είναι σήμερα το ΠΑΣΟΚ του Γιωργάκη, της Δαμανάκη, της Μιλένας, του Μπίστη, του Γιάννου ή του συνεργαζόμενου Μάνου. Σταθερά και αμετακίνητα πρόσωπα τότε και τώρα, σαν φιγούρες ενός θεάτρου σκιών που πέτρωσε στο χρόνο οι κ.κ. Λαλιώτης και Ευθυμίου.

Και μόνη, νομίζω, η περιπτωσιολογία των ονομάτων αυτών μπορεί να μας οδηγήσει σε ενδιαφέροντα συμπεράσματα. Πολύ γρήγορα κάποια πρόσωπα απομακρύνθηκαν (π.χ. ο Κωνσταντόπουλος), για να γίνει το ΠΑΣΟΚ πιο αρχηγοκεντρικό και να δοθεί βαρυσήμαντος ρόλος σε στελέχη τύπου Κουτσόγιωργα. Ο πατριδοκαπηλικός αριστερισμός εκείνης της εποχής προφανώς, σε βαθμό που να θυμίζει το σημερινό ΚΚΕ. Μικρό παράδειγμα: και το τότε ΠΑΣΟΚ και ο νυν Περισσός πλειοδοτούν στο ότι «ΕΟΚ και ΝΑΤΟ το ίδιο Συνδικάτο» ή αλλιώς, Ε.Ε. κοντολογίς μαγαζί των ΗΠΑ και της Κοντολιζας.

Σήμερα βέβαια το ΠΑΣΟΚ του Γιωργάκη έχει

αλλάξει: Έχει φάει, έχει στυλωθεί, έχει δυναμώσει, έχει αποκτήσει ερείσματα στην κοινωνία και τις τράπεζες, έχει εκσυγχρονιστική-συμμετοχική ιδεολογία και ακίνητα στην Εκάλη. Δεν έχει πλέον μετοχές, διότι τζιζ. Ρωτήστε και τον κ. Νεονάκη επ' αυτού. Εξακολουθεί να έχει Άκη, τον τ. στρατάρχη, χωρίς όμως Σμπώκο, αλλά με νέα σύζυγο και γάμο εν Παρισίοις.

Το ΠΑΣΟΚ εν ολίγοις είναι σήμερα πιο κοσμοπολίτικο, πιο ανοιχτό, πιο χαλαρό, πιο δραστικό, πιο ερωτικό, πιο ηλεκτρονικό, πιο ευρωπαϊκό, πιο φιλοαμερικανικό, πιο ιδιωτικό, πιο κοινωνικοεκσυγχρονιστικό, μ' έναν νέο αρχηγό φωτεινό, πρόσχαρο και επικοινωνιακό, σαν τον Γρηγόρη Αρναούτογλου, έναν Βενιζέλο να κρατάει τα εθνικοθηρησκευτικά μπόσικα –σαν χονδρός Παπαθεμελής–, και μια Άννα Διαμαντοπούλου χάρμα ιδέσθαι πλάι στη Μαρία Δαμανάκη. Το τριαντάχρονο ΠΑΣΟΚ, ώριμο πια, πέρασε τη λαίλαπα της πολιτικής νεωτερικότητας και προσγειώθηκε μαλακά σ' έναν ήρεμο μεταμοντερνισμό. Το μέλλον είναι όλο δικό του. Το δικαιούται ασφαλώς, αφού κατάφερε χαλαρά ν' απολέσει το παρελθόν και να μην γνωρίζει, με την ίδια χάρη, πώς να κουμαντάρει το παρόν του.

Τζιμ Μπούκης

PASOKIES

- Ο πάλαι ποτέ αστέρας του εκσυγχρονισμού Πασχαλίδης κινδυνεύει να χάσει την έδρα του στην Πέλλα και κατηγορεί το άδικο εκλογικό σύστημα. Καλά, τόσα χρόνια με ποιο σύστημα εκλεγόταν; Με την απλή αναλογική;
- Πολύ αγαπησιάρης ο ξάδερφος της Δήμητρας με τον Ορφανό, όσες φορές βγουν στο γυαλί. Τι φοβάται;
- Ο Μικρούτσικος και πάλι στην υπηρεσία του κινήματος. Εμπρός της γης οι κολασμένοι...
- Τα κρατικά κανάλια έχουν αντιληφθεί ότι άλλαξε κυβέρνηση; Για τα ιδιωτικά δεν το συζητάμε. Γιατί οι ιδιοκτήτες τους έφαγαν-έφαγαν-έφαγαν, που έλεγε και ο Αυλωνίτης.
- Το Σημιτικό μπλοκ στο ΠΑΣΟΚ ζητά να δώσει περιεχόμενο στην έννοια του «εκσυγχρονισμού». Μα τόσα χρόνια αυτό δεν έκανε; Μίζα, διαπλοκή και λαμογιές. Μήπως ξεχάσαμε κάτι;
- Δεν δέχεται να συζητά με υπαλλήλους, διαμήνυσε ο Βαγγέλας. Καλά, όταν στο Καστρί βαρούσε προσοχές ακόμα και στον κηπουρό του Ανδρέα, τι έκανε;
- Προσπαθούν να ντοπάρουν τους οπαδούς του ΠΑΣΟΚ οι σαπιοκοιλιάδες της δημοσιογραφίας, αλλά μάταια. Το μόνο που κατορθώνουν είναι να γελοιοποιούνται...

N. Μολ.

PASOKIES

- Το είχαμε προβλέψει: εκατοντάδες στελέχη που έφαγαν με χρυσά κουτάλια από το σύστημα ΠΑΣΟΚ δηλώνουν Ν.Δ. και εξακολουθούν το μεγάλο φαγοπότι. Ιδεολογία τους ο κρατικός κορβανάς.
- Αγωνιά ο πολύς κ. «Ρόκο» ή «Κασκαντέρ» για το μέλλον των επιχειρηματικών του δραστηριοτήτων. Προσπαθεί με νύχια και με δόντια να προσεγγίσει τη νέα κατάσταση, αλλά -προς το παρόν- τρώει πόρτες. Λέτε;
- Αλήθεια ο Καφετζόπουλος συμμετέχει στην επιτροπή για τη δημιουργία του Νέου ΠΑΣΟΚ;
- Η Δαμανάκη εκτός τις ενδυματολογικές της εμφανίσεις έχει να φροντίσει και για τις κόντρες της με τους Πασόκους, που δεν την πάνε με τίποτα. Η δυστυχία των μεταλλαγμένων.
- Όσο για τον άλλο αστέρα της «αριστεράς» κ. Ανδρουλάκη, στα αζήτητα... Όπως του άξιζε.
- Αλλά και ο τρισμέγιστος Peter Κουναλάκης έχει χαθεί. Άντε να (ξαν)ανοίξουν τα παράθυρα, γιατί έχουμε ανάγκη το γέλιο.
- Αυτό κι αν είναι απίστευτο. Σφάζονται λέει για την προεδρία του ΙΣΤΑΜΕ. Ξέρετε, το μαγαζάκι του ΠΑΣΟΚ. Χάσανε τον κρατικό κορβανά και προσπαθούν να βολεψτούν μ' ό,τι κι ό,τι. Πάντα τέτοια boys.

N. Μολ.

ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ

Με ανησυχεί η περίπτωση του κ. Ευάγγελου Βενιζέλου. Και το λέω εγώ που δεν τρέφω τα καλύτερα των αισθημάτων για τον άνθρωπο που με κυνήγησε απηνώς, μ' έδιωξε από μουσεία, μου ματαίωσε εκθέσεις, με παρέπεμψε σε πειθαρχικά, Ε.Δ.Ε, δίκες κ.λπ. Ο κ. Βενιζέλος σήμερα μου προκαλεί βαθιά ανησυχία. Εριστικός και μελαγχολικός, ανικανοποίητος παρά την όποια προβολή ή πρωτοκαθεδρία και εκνευρισμένος, είναι σαφές ότι αισθάνεται χάλια εκτός εξουσίας. Ότι υποφέρει ψυχοσωματικά απ' αυτήν την στέρηση. Ο κ. καθηγητής αποτελεί πλέον εξαιρετικό δείγμα για τους συναδέλφους του πανεπιστημιακούς που θα ήθελαν να μελετήσουν τα συμπτώματα απ' το σύνδρομο στέρησης ενός πρώην υπουργού.

Οι λοιποί Πασόκοι μοιάζουν σχεδόν ανακουφισμένοι και χαλαροί μακριά από τις κυβερνητικές καρέκλες τους, φιλοσοφώντας την κατάσταση σε στυλ «πάλι με χρόνια με καιρούς» και απολαμβάνοντας ότι τώρα «άλλοι βγάζουν τα κάστανα απ' τη φωτιά με τα χέρια». Ακόμη και ο αρχηγός Γιωργάκης, μειλίχιος και προσηνής, φαίνεται βολεψτηκε γάντι στον νέο του ρόλο. Πρόεδρος με μηδέν ευθύνες και μέλλον πρωθυπουργός, σου λέει ο άλλος. Δεν είναι λίγο!

Μόνο ο κ. Βενιζέλος φαίνεται ότι υποφέρει πολύ. Το διαπιστώνει κανείς από το άγχος του να είναι καθημερινή είδηση, να προλαβαίνει τους πά-

ντες σε δηλώσεις, να πρωταγωνιστεί στα δελτία, να συγκρούεται με όλους, ακόμη και με τους συντρόφους του. «Επιθυμείτε την φυσική μου εξόντωση», είπε σοβαρά-σοβαρά σ' έναν στελεχοπασόκο τις προάλλες. Το είδα από την τηλεόραση και λυπήθηκα ειλικρινά τον άνθρωπο. Τον συγχώρησα επίσης για όλα όσα μου έκανε. Τέτοιος είμαι εγώ. Ίλεως. Ο κ. Βενιζέλος απλώς τώρα φαίνεται ότι έχει ιλεό. Ουκ εά αυτόν καθεύδειν τα του Γιωργάκη και του Κωστάκη τρόπαια. Α, ο ίδιος έπρεπε να είναι υπουργός, πρωθυπουργός, αρχηγός, θεός. Θυμάμαι την τελική σκηνή από τον «Αχόρταγον» του Δ. Ψαθά με τον Γιάννη Γκιωνάκη. Ο κ. Βενιζέλος άγχεται να δηλωθεί ως ο νούμερο δύο του κινήματος. Και μάλλον τα κατάφερε. Να είναι ο νούμερο... δύο. Αλλά με τι κόστος!

Οι λοιποί μεγαλοπασόκοι σιωπούν και απέχουν. Πού είναι ο Πάγκαλος, ο Χριστοδουλάκης, ο Λαλιώτης, ο Γιάννος; Μούγκα στη στρούγκα (αγγλιστί: *the silence of the lambs*). Μόνον ο κ. Βενιζέλος ωρύεται με το μάτι άγριο και το βλέμμα θολό. Αν μάλιστα κανείς βλέπει μόνο Star και Mega, θα νομίζει ότι πρωθυπουργός της Ελλάδος είναι ο Σάκης Ρουβάς και αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης ο καθηγητής εκ Θεσσαλονίκης.

Εγώ πάλι, τι να πω; Ανησυχώ, αλλά δεν μου πέφτει και λόγος. Πού ξέρεις; Μπορεί αυτή τη φορά ο κ. Βενιζέλος ν' απαιτήσει την δική μου φυσική εξόντωση.

Τζιμ Μπούκης

ΕΞΥΠΝΑΔΕΣ

Υπάρχει μια μεταμοντέρνα ιδέα περί φαντασιακών εθνικών κοινοτήτων. Την είπε αυτήν την παρόλα κάποιος Άντερσον, πως δηλαδή το αίσθημα της εθνικής καταγωγής είναι μια κατασκευή του μυαλού μας και όχι μια πραγματικότητα. Την πήρανε αυτή την παρόλα καθυστερημένα και αρκετοί δικοί μας ιστοριογράφοι και πασχίζουν νυχθημερόν να την αποδείξουν με διάφορους τρόπους - αν και με την ελληνική περίπτωση αυτή η δουλειά δεν είναι καθόλου εύκολη. Την απαγορεύουν μερικές χιλιετίες.

Βλέπω τώρα τα γεγονότα της Οσετίας, τους μαχαιρωμένους Αλβανούς, τους γδαρμένους Έλληνες, τις επι-

ΠΙΕΖΟΥΝ ΤΗΝ ΛΕΥΚΟΣΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΑ

Μετά τις μάλλον υστερικές αντιδράσεις του Γκίντερ Φερχόιγκεν όταν το 76% των Ελληνοκυπρίων απέρριψε το σχέδιο Ανάν, ο ίδιος και ένα σημαντικό τμήμα της κοινοτικής γραφειοκρατίας μεθοδεύουν την «εκδίκησή» τους, μέσω του κανονισμού ο οποίος προβλέπει ότι οι εμπορικές συναλλαγές του ψευδοκράτους με την Ευρωπαϊκή Ένωση θα πραγματοποιούνται χωρίς κανέναν έλεγχο από τις αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας. Το ζήτημα έχει απασχολήσει τους μόνιμους αντιπροσώπους των χωρών-μελών, αλλά δεν προχωράει, λόγω ακριβώς της προσπάθειας της Κομισιόν να εκβιάσει την Λευκωσία, δημιουργώντας αρνητικό τετελεσμένο.

Για την ακρίβεια, ο υπό έγκριση κοινοτικός κανονισμός αποτελεί ουσιαστικά μία έμμεση αναγνώριση του ψευδοκράτους. Η Κομισιόν έφθασε στο σημείο να αντιμετωπίσει τα Κατεχόμενα ως αυτοτελή κρατική οντότητα, καθώς η νομική βάση επί της οποίας έχει οικοδομηθεί ο κανονισμός είναι το άρθρο 133 της Συνθήκης, που καθορίζει τις σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τρίτες χώρες. Με άλλα λόγια, το ψευδοκράτος αντιμετωπίζεται σαν τρίτη χώρα!

Οι αρχιτέκτονες αυτής της μεθόδευσης επιδιώκουν με αυτόν τον τρόπο να στείλουν ένα απειλητικό μήνυμα στην Λευκωσία, αλλά κυρίως επέλεξαν τον τρόπο αυτό για να αποφύγουν ένα κυπριακό βέτο. Υπενθυμίζουμε ότι οι αποφάσεις που αφορούν τις οικονομικές και εμπορικές σχέσεις με τρίτες χώρες λαμβάνονται κατά πλειοψηφία και όχι με ομοφωνία. Κατά συνέπεια δεν υπάρχει δυνατότητα η Κύπρος να ανασχέσει τον εν λόγω κανονισμό. Ο Γκίντερ Φερχόιγκεν όμως έχει ξεχάσει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ένα κατ' εξοχήν θεσμικό οικοδόμημα, το οποίο δεν αφήνει πολλά περιθώρια για αυθαιρεσίες, ακό-

μα κι αν αυτές έχουν την υποστήριξη της πλειοψηφίας των κρατών-μελών.

Ας σημειωθεί ότι όλο αυτό το παιχνίδι δεν έχει προσκρούσει μόνο στην έντονη αντίδραση της Λευκωσίας και της Αθήνας. Υπάρχει και γνωμοδότηση της νομικής υπηρεσίας του Συμβουλίου Υπουργών, η οποία απορρίπτει την νομιμότητα του προτεινόμενου κανονισμού. Το επιχείρημα είναι απλό και καταλυτικό: Τα Κατεχόμενα δεν αποτελούν αναγνωρισμένη κρατική οντότητα. Είναι ακριβώς γι' αυτό που η Λευκωσία έχει ξεκαθαρίσει από τώρα ότι εάν ο κανονισμός εγκριθεί με πλειοψηφία θα προσφύγει στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για την ανατροπή του. Ταυτοχρόνως απειλεί να μπλοκάρει με βέτο τον άλλο κανονισμό, που αφορά την χρηματοδότηση των Τουρκοκυπρίων, παρότι δεν έχει επί της ουσίας διαφωνία γι' αυτόν.

Είναι αξιοσημείωτο ότι την περασμένη εβδομάδα, η ολλανδική προεδρία έφερε προς έγκριση και τους δύο αυτούς κανονισμούς, γεγονός που προκάλεσε την αντίδραση και της ελληνικής και της ελληνοκυπριακής πλευράς. Κι αυτό, γιατί η προεδρία είχε δεσμευθεί να φέρει προς έγκριση μόνο τον χρηματοδοτικό κανονισμό, για τον οποίο υπάρχει συμφωνία, και ο άλλος να αφεθεί για αργότερα. Η εκβιαστική διαδικασία που επελέγη από τους Ολλανδούς δεν είναι βεβαίως άσχετη με τις προσπάθειες του Γκίντερ Φερχόιγκεν και βεβαίως τις εκβιαστικές πιέσεις των Αμερικανοβρετανών.

Την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές δεν έχει γίνει γνωστό το αποτέλεσμα της σχετικής διαπραγμάτευσης. Το θέμα πάντως αναμένεται να απασχολήσει προσεχώς το Συμβούλιο Υπουργών, χωρίς ακόμα να μπορούν να γίνουν ασφαλείς προβλέψεις για την κατάληξη.

Στάυρος Λυγερός

PASOKIES

- Σταματήσανε και οι χρηματοδοτήσεις των Μ.Κ.Ο. που ήταν μια κάποια λύσις...
- Κι όλα αυτά τα λαμόγια με τις δήθεν δραστηριότητές τους που τα έπαιρναν κανονικά, τι θα γίνουν; Επαίτες; Κύριε Μείμαρράκη μας, δείξτε την πρόεπουσα μεγαλοψυχία.
- Γνωστός σαρκοφάγος του ΟΠΑΠ, που ταυτόχρονα ήταν αργόμισθος δημόσιος υπάλληλος σε κάποιο υπουργείο, επιβραβεύθηκε από το Σημητικό καθεστώς και έγινε (τον έκαναν) πανεπιστημιακός! Το περίεργο δεν είναι αυτό. Αλλά που ασκεί κριτική (αριστερά και δεξιά) για τα κακώς κείμενα του ΠΑΣΟΚ!

N. Μολ.

ΕΚ ΤΟΥ ΑΣΦΑΛΟΥΣ

θέσεις στα χωριά της Βορείου Ηπείρου, τα γιουχαίσματα των εθνικών ύμνων και την σκληρή μάχη των Ιρακινών και των Παλαιστινίων. Και σκέφτομαι πως όλοι αυτοί δεν είναι καθόλου μεταμοντέρνοι. Καθόλου δεν θα συμφωνούν με τον Άντερσον και τους άλλους. Και θα είναι βέβαιοι πως η εθνική τους ταυτότητα δεν είναι μια φαντασίωση, αλλά μια συνθήκη ύπαρξης. Συνθήκη ζωής και θανάτου. Για την οποία θυσιάζονται.

Δεν ζούμε λοιπόν καθόλου στην εποχή της υπέρβασης των εθνικών ταυτοτήτων. Και

πώς θα μπορούσε άλλωστε; Αυτή η υπέρβαση θα γίνει μόνον με την κατάργηση των ταξικών διακρίσεων, εφόσον οι διακρίσεις αυτές στηρίζονται στην εθνική συλλογικότητα που αναπαράγει την ταξική κυριαρχία. Έτσι μας έλεγαν παλιά στο κόμμα και ήταν σωστό, αν και είναι δύσκολο ακόμη και μετά το τέλος των ταξικών διακρίσεων να προβλέψει κανείς τι θα γίνει με τις συλλογικές συνειδήσεις. Ένας Άγγλος πάντα θα θεωρεί τον Γερμανό σχεδόν βάρβαρο.

Η εθνική συνείδηση, η εθνική ταυτότητα, δεν

είναι έννοιες χωρίς πραγματική ύπαρξη. Έρχονται από τις απαρχές τις ιστορίας και δεν είναι καθόλου δημιούργημα του 19ου αιώνα – άλλη μια διαδεδομένη μπαρούφα. Ζούμε επομένως όχι στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, αλλά στην εποχή της αναβίωσης του εθνικισμού, που δίνει τον τόνο στις παγκόσμιες τάσεις. Όποιος διαφωνεί ας πάει να μείνει και να τα πει αυτά στην Τσετσενία. Στο Ιράκ. Στην Παλαιστίνη. Στο Αφγανιστάν. Στην Κύπρο. Στην Κίνα. Στην Αλβανία. Και δεν συμμαζεύεται.

Απ. Διαμαντής

του Δημήτρη Πετσετίδη

ΧΑΛΙΑ

Καλό χειμώνα, αδελφοί. Έλειψα για δύο μήνες στο χωριό και τα κάνατε χάλια. Από πού ν' αρχίσω και πού να τελειώσω!

ΑΣΧΕΤΟΙ

Ας αρχίσουμε από τα θεάματα. Είπαμε να κάνουμε Ολυμπιακούς. Ωραία. Οι Ολυμπιακοί έχουν τελετές έναρξης και λήξης, τις οποίες οι κανονικοί φίλαθλοι ουδέποτε βλέπουν. Τις βλέπουν οι άσχετοι. Και είναι πάντα, ανέκαθεν, σαχλαμάρες περιωπής. Σε όλα τα κράτη. Εξ αντικειμένου δηλαδή.

ΤΟ ΕΥΡΙΣΚΟΥΜΕΝΟ

Διότι οι τελετές είναι πάντα για το πόπολο. Λίγη ιστορία, λίγο φολκλόρ, λίγη τέχνη, λίγη φασαρία. Ουσία μηδέν. Τώρα γιατί γράφουν σελίδες επί σελίδων για τις τελετές αυτές δεν το καταλαβαίνω. Δηλαδή τι περιμένεις από τον Σαββόπουλο; Θα βάλει τις τιράντες, θα πάρει και ένα ταμπούρλο και θα αρχίσει να ουρλιάζει. Έτσι πάει.

ΝΕΚΡΑΝΑΣΤΑΣΗ

Αυτούς έχουμε ως καλλιτέχνες πλέον. Και αυτούς παρουσιάσαμε. Την Αρβανιτάκη που τσιριζεί, την Πρωτοψάλτη που είναι σαν να τσακώνεται, και τον Ρέμο με τα ξηροκάρπια. Τι να κάνουμε τώρα; Να αναστήσουμε τον Χιώτη, τον Χατζιδάκι, τον Ζαμπέτα και τη Βέμπο; Δεν γίνεται.

ΜΟΣΤΡΑ

Τώρα θα μου πείτε: τι δουλειά έχει το ντάτσουν με τα καρπούζια του γύφτου στην τελετή και ο Βασιλάκης Καϊλός με τη βαρκούλα; Σωστό. Διότι όταν θέλεις να πουλήσεις ένα εμπόρευμα, φτιάχνεις τη μόστρα πρώτα, να τη δει ο πελάτης. Στις τελετές αυτές βγάζεις πάντα τη μόστρα. Αυτό είναι νόμος. Αλλιώς γελάει ο κόσμος.

ΩΠΑ ΤΗΣ

Και μη νομίζετε ότι άρεσε αυτό το καραγκιοζιλίκι στους ξένους. Οι αθλητές φύγανε από το στάδιο πάνω στο δεκάλεπτο. Και είναι βέβαιο ότι ο Ευρωπαίος ή ο Αμερικάνος θα σκέφτηκε ότι οι σύγχρονοι Έλληνες είμαστε μια δράκα μεθυσμένων που χορεύουν πάνω στα τραπέζια.

ΘΕΩΡΙΑ

Κλείνω με θεωρητικά ζητήματα. Αυτή η εικόνα της σύγχρονης Ελλάδας είναι η εικόνα του Παπαϊω-

άννου. Έρχεται από τη φολκλορική χαζομάρα του Ποτέ την Κυριακή του Ντασέν και της έντεχνης μεταπολιτευτικής μουσικής που βάζει μπουζούκια όπου βρει. Δεν είναι αυθεντική η Ελλάδα αυτή. Ο πραγματικός λαϊκός πολιτισμός είναι εντελώς άλλο πράγμα. Δεν είναι ο ποδηλάτης με τα στάχια στο κεφάλι. Αυτό λέγεται αισθητικοποίηση της παράδοσης.

ΜΠΕΡΔΕΜΑ

Πρέπει να έχεις το βίωμα της παράδοσης που ζει. Εκ του χωριού σου. Εκ της καταγωγής σου. Από τη ζωή σου. Ο Παπαϊωάννου και η παρέα του δεν το 'χει. Άμα δεν το 'χεις αυτό, πρέπει να διαβάσεις πολύ. Να το μάθεις σωστά. Να καταλάβεις από πού έρχεται το κάθε πράγμα. Η Μισιρλού δεν είναι λαϊκή παράδοση. Ποτέ κανένας δεν την τραγούδησε. Η Μαντουμπάλα δεν λέγεται σε στάδια. Είναι για το καπηλειό, που δεν υπάρχει, και για ειδικούς άντρες, που επίσης δεν υπάρχουν. Το Καραπιπερίμ επίσης.

ΕΥΚΟΛΟ

Το σκυλάδικο είναι ένα ξέφτισμα του λαϊκού πάλκου, μια διαστροφή των νεόπλουτων από τα χωριά, που φέρανε τα πανηγύρια στην Αθήνα. Ο λαός δεν πάει στα σκυλάδικα. Αυτό είναι μύ-

θος. Αν θέλετε να μάθετε τι ακούει ο λαός, ανοίξτε το ραδιόφωνο την Καθαρή Δευτέρα. Όταν γλεντάει, ακούει ακόμα Ζαμπέτα, Μητσάκη, Καζαντζίδη και Γούναρη. Και ποτέ Μισιρλού, Ρέμο, Σαββόπουλο και Αρβανιτάκη. Ο τελευταίος μουσικός παραγωγός του ραδιοφώνου τα ξέρει αυτά τα πράγματα.

ΑΣ ΠΡΟΣΕΧΑΝ

Γιατί δεν τα ξέρει ο Παπαϊωάννου; Διότι είπαμε, εκπροσωπεί την ψεύτικη φολκλορική Ελλάδα του Ζορμπά και του Ντασέν. Ας μου δίνανε εμένα την τελετή, να την κάνω σωστά. Τι θα 'κανα; Θα 'φερνα μια σοβαρή ορχήστρα, με δυό σοβαρούς τραγουδιστές, να πούνε δέκα τραγούδια για την Αθήνα. Και μετά, το Λύκειο Ελληνίδων να χορέψει δημοτικά. Και τέρμα. Όσο για την τελετή έναρξης άστα να πάνε. Τουλάχιστον δεν βλέπανε σε βίντεο τις αντίστοιχες τελετές του Ασλανίδη στο Στάδιο με τον Σταύρο Ζώρα και την Κλειώ Δενάρδου; Τι κουβάλησαν την Μπιοργκ με τα τσουβάλια; Στη Νορβηγία έγιναν οι Αγώνες;

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Τελικώς, σύμφωνα με τον Παπαϊωάννου, Ελλάδα είναι η Μπιοργκ και ο γύφτος με τα καρπούζια. Ιδού το σημείο στο οποίο βρισκόμαστε.

Το πολιτικό σύστημα είναι «ντοπαρισμένο»

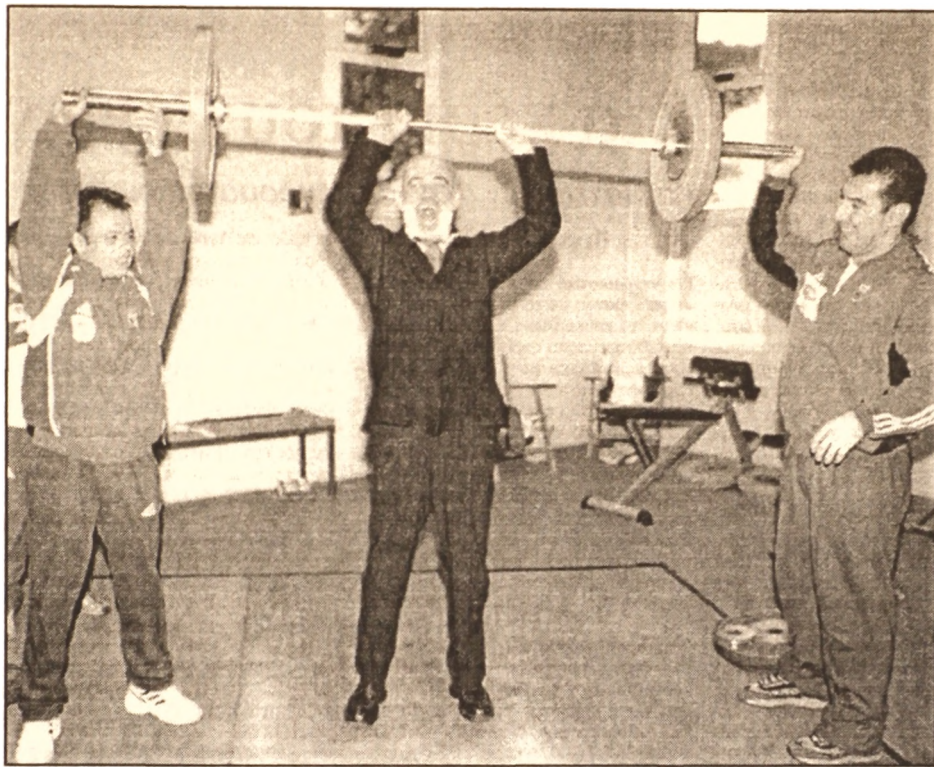
του Γιώργου Χελάκη

Την επομένη των γεγονότων της υπόθεσης Τζέκου-Κεντέρη-Θάνου ελάχιστοι Έλληνες αμφέβαλλαν για την ενοχή των τριών. Η όποια συζήτηση γινόταν αφορούσε τους αδίστατους Αμερικανούς που πίεσαν την εξαρτημένη ΔΟΕ να πιάσει τους έλληνες Ολυμπιονίκες, αφήνοντας ελεύθερους όλους τους άλλους.

Τρεις εβδομάδες μετά, το σκηνικό έχει αλλάξει.

Τα ρεπορτάζ του συμπολιτευόμενου τύπου που υποστήριζαν ότι η κυβέρνηση θα βάλει το μαχαίρι στο κόκκαλο ώστε να χτυπήσει το «σύστημα ΠΑΣΟΚ» που καθιέρωσε το ντόπινγκ στην Ελλάδα, διαψεύστηκαν. Η Εξεταστική Επιτροπή που θα διερευνούσε πολιτικές ευθύνες εκφυλίστηκε σε διακομματική, όπου όλοι θα συζητούν για να καταλήξουν σε ένα «νέο» νομοθετικό πλαίσιο που άνετα θα οδηγηθεί ως ανεφάρμοστο στο καλάθι των αχρήστων.

Το «Εθνικό Σχέδιο» παραγωγής Ολυμπιονικών κρατάει από το 1992, επί κυβέρνησης Μητσοτάκη. Πρώτος πολιτικός πυλώνας του υπήρξε ο γαμπρός του τότε πρωθυπουργού Κυριάκος Βιρβιδάκης, που οι Νεοδημοκράτες τον προαλείφουν τώρα για πρόεδρο της Ομοσπονδίας Άρσης Βαρών. Οι σχέσεις Σγουρού (νυν προέδρου) - Βιρβιδάκη - Ιακώ-

Αρσηβαρίστας ο κύριος Γιώργος Λιάνης. Τι πάθη κι αυτά...

βου είναι στενές και όλοι τους ξέρουν ότι δεν είναι καιρός για να ανοίγουν αλλά για να κλείνουν συζητήσεις. Το όλο θέμα έχει υπόψη του και ο γραμματέας της Ν.Δ. Βαγγέλης Μεϊμαράκης από τον καιρό που... υφύπουργευσεν στον Αθλητισμό.

Με ονόματα και διευθύνσεις είναι γνώστης του θέματος ο νυν Γενικός Γραμματέας Αθλητισμού Κώστας Κουκοδήμος, μέχρι πρόσφατα αθλητής.

Έτσι λοιπόν, αντί να ανοίξει ο φάκελος ντόπινγκ, πάει με δικομματική συναίνεση για κλείσιμο. Μόνος αποδιοπομπαίος τράγος ο εισαγωγέας-προπονητής Χρήστος Τζέκος. Ακόμα κι οι δύο Ολυμπιονίκες-δημιουργήματά του ισχυρίζονται τώ-

ρα ότι δεν ήξεραν τι τους έδινε.

Ο ΣΕΓΑΣ με επικεφαλής τον πρόεδρό του κ. Σεβαστή ετοιμάζει την έκθεσή του στην Παγκόσμια Ομοσπονδία Στίβου (IAFF) με στόχο τη μικρότερη δυνατή τιμωρία των αθλητών ή και την απαλλαγή τους. Σταματήσαμε δηλαδή να μιλάμε επί της ουσίας, που είναι οι ουσίες, και συζητάμε επί της διαδικασίας, μήπως και αποφύγουμε την τιμωρία από την IAFF, που χρόνια τώρα αντί να καταδιώκει προωθεί το ντόπινγκ, ζητώντας από τους αθλητές του Στίβου να κάνουν παγκόσμια ρεκόρ στα διάφορα «Γκόλντεν Λιγκ» που διοργανώνει. Σ' αυτά τα μίτινγκ κανείς ποτέ δεν έχει βρεθεί ντοπαρισμένος.

Στόχος της κυβέρνησης τώρα είναι να βάλει γαλάζιες διοικήσεις στις καταπραΐνες αθλητικές ομοσπονδίες. Εκεί εξαντλεί το θέμα της κάθαρσης στον αθλητισμό. Με ποιο ηθικό πλεονέκτημα θα το κάνει, δεν μας το λέει. Η μάχη εναντίον του ντόπινγκ έπρεπε και πρέπει να δοθεί κόντρα σε όσους το προώθησαν, το συγκάλυψαν ή έστω το ανέχτηκαν. Αυτό δεν γίνεται. Οι ανακριτές θα φτάσουν μέχρι ένα ορισμένο σημείο. Το μήνυμα έχει δοθεί. Το κράτος σύρθηκε πίσω από δύο πρωταθλητές και τον προπονητή τους. Το ΚΑΤ πήρε μέρος στη σκηνοθεσία του ατυχήματος και ο ίδιος ο υπουργός Υγείας πήγε και επισκέφθηκε τους... τραυματίες. Ένα μέρος της ελληνικής κοινωνίας αποδέχεται μεν όπως και το υπόλοιπο ότι το ντόπινγκ ζει και βασιλεύει στον ελληνικό αθλητισμό, αλλά δεν τρέχει και τίποτα αφού και οι άλλοι τα ίδια κάνουν. Μια κοινωνία βουτηγμένη μέσα στη σκρόνη, με το πολιτικό της σύστημα μέσα στη λάσπη.

Μόνη ελπίδα ένας εισαγγελέας και οι βοηθοί του που ψάχνουν να μάθουν ένα μέρος της αλήθειας, και κάποιιοι -ελάχιστοι- δημοσιογράφοι που αρνούνται να μπουν στο κόλπο βάζοντας σε κίνδυνο το επαγγελματικό τους μέλλον αλλά και την ευρεία απήχηση των Μέσων που τους ανέχονται.

Η χώρα του ύπνου*

του Μάνου Στεφανίδη

Άγγελος Παπαδημητρίου: Σπουδή για τη χώρα του ύπνου

«Σε τελική ανάλυση έχουμε τρομερή ανάγκη από μυθιστορήματα που να αντιλαμβάνονται την ιδιοτελή πειρατεία που συντελείται τελευταία σ' αυτή τη χώρα, που να βλέπουν τις συνέπειές της σε σχέση με τον άνθρωπο και να δείχνουν ότι η πρόπουσα αντίδραση δεν είναι απλώς η οργή και η θλίψη αλλά το τρελό, δύσπιστο γέλιο»

Τζόνathan Κρόου,
Τι ωραίο πλιάτσικο! (1994)

Να ένα κείμενο που αναφέρεται στην Αγγλία της Θάτσερ αλλά θα μπορούσε να εφαρμοστεί και στην Ελλάδα της ολυμπιακής ευφορίας και των μεγάλων αθλητικών επιτυχιών. Την Ελλάδα που την έμαθαν πως δεν χάνει ποτέ και πως υπερέχει βρέξει-χιονίσει.

Δεν κουραστήκαμε λοιπόν από την περασμένη άνοιξη να μιλάμε για το αβγό του φιδιού κι αυτή τη γελοία ταύτιση του εξωνημένου, εμπορευματικού αθλητισμού με το έθνος, και της πατρίδας με τους ακριβοπληρωμένους «θεούς» της μπάλας ή του στίβου.

Και να που το αβγό έσκασε, όπως ήταν επόμενο. Μετά την «εθνική ανατροπή» και την «ταπείνωση των ηρώων» στον ποδοσφαιρικό αγώνα Αλβανίας-Ελλάδας στα Τίρανα, οι ξεματισμένοι «φίλαθλοι» και οι βαρυαλογούντες «πατριώτες» έβγαλαν τα μαχαίρια, φόρεσαν τις σιδερογροθιές, πήραν τα σιτάρια και ξεχύθηκαν ν' αποδώσουν δικαιοσύνη. Έτσι θρηνούμε ήδη έναν νεκρό Αλβανό και δεκάδες οικονομικούς μετανάστες χτυπημένους θρασύδειλα σ' όλη την Ελλάδα επειδή μας... προκάλεσαν στο σπίτι μας! Δηλαδή επειδή πανηγύριζαν μια ποδο-

σφαιρική νίκη. Και τότε έφα Βορίδης: «Δεν θέλω αλβανική σημαία στην Ομόνοια». Τι να κάνουμε; Ούτε κι εγώ θέλω τη φάτσα του στο Mega, αλλά τι μπορώ να κάνω;

Τα ΜΜΕ εκπληρώνουν ακριβοδίκαια τον σκοπό τους. Όχι να πληροφορούν ή να νουθετούν. Όχι να καλύπτουν όλες τις γνώμες αλλά να ρίχνουν λάδι στη φωτιά σαν τον χειρότερο προβοκάτορα και να παρέχουν βήμα και στο φίδι και στ' αβγουλάκια του.

Τι πάει να πει απλά «φασισμός»; Να θεωρείς ότι εσύ υπερέχεις ipso facto έναντι του άλλου που είναι ξένος και άρα απόβλητος. Να λες πως απαγορεύεις, ενώ δεν έχεις κανένα τέτοιο δικαίωμα και καμία ανάλογη εξουσιοδότηση. Και τέλος ν' αποδεικνύεις δυναμικά την «υπεροχή» της πλειονότητας απέναντι στη μειονότητα χρησιμοποιώντας ωμή βία.

Νομίζω πως το θέμα είναι εξαιρετικά σοβαρό και η αντιμετώπισή του από τα ΜΜΕ επιεικώς απαράδεκτη (με φωτεινή εξαίρεση την *Ελευθεροτυπία* και την *Αυγή*). Όσο κι αν μας πιπίλιζαν τ' αφτιά, όλους αυτούς τους μήνες ότι είμαστε φιλόξενοι, πολιτισμένοι, γλυκομίλητοι, κ.λπ., η πραγματικότητα είναι ανατριχιαστικά δια-

* Από το μυθιστόρημα του Τζόνathan Κρόου *Το Σπίτι του Ύπνου* (1997), εκδ. Πόλις, μετάφρ. Τρισεύγενη Παπαϊωάννου.

φορετική. Ο χουλιγκανισμός και η βία δεν εξορκίζονται μ' ευχολόγια ή με κατά παραγγελίαν δημοσιεύματα της χαράς, ενώ ο μέσος Έλληνας καθοδηγήθηκε μεθοδικά να ταυτίζει την πατρίδα με το ποδόσφαιρο και τα ντοπαρισμένα, εξελληνισμένα μετάλλια σ' ένα κρεσέντο συμπεγματικής όσο και σχιζοειδούς συμπεριφοράς. Η αλβανή Μανιάνι είναι ηρωίδα επειδή κουβαλάει το εθνόσημο μαζί με τις αθλητικές της διακρίσεις ενώ οι οικονομικοί μετανάστες που έχουν νιώσει στο πετσί τους τον «πολιτισμό» των ελλήνων αφεντικών δεν δικαιούνται να πανηγυρίσουν για ένα παιχνίδι. Βλέπετε το έθνος ημών δεν επιτρέπεται να ηττάται. Ρωτήστε και τον Αρχιεπίσκοπο. Ο οποίος δεν βγήκε, αυτή τη φορά, να εκφράσει τον αποτροπιασμό του για τα αίσχη του ποιμνίου του εναντίον των Αλβανών. Εκτός κι αν αυτοί δεν είναι παιδιά του θεού.

Το θέμα όμως δεν είναι θρησκευτικό μόνο. Είναι και πολιτικό. Καμάρωσα τον Καραμανλή σαν ενθουσιώδη φίλαθλο που απολάμβανε τους αγώνες. Στη θέση του ο Σημίτης θα ήταν απλώς καρικατούρα. Και σε μένα αρέσει εξάλλου το ποδόσφαιρο. Θα ήταν λοιπόν πράξη μοναδικής πολιτικής ευθύνης και παραδειγματισμού αν ο πρωθυπουργός της χώρας εξέφραζε τον αποτροπιασμό και την ντροπή του για την κατάσταση ορισμένων που δυστυχώς δεν είναι μειονότητα.

Φοβάμαι ότι το ρατσιστικό αβγό επωάζεται απ' όλο και περισσότερους στον τόπο μας. Έναν τόπο του αντιστικού ύπνου, δηλαδή της φυγής από την πραγματικότητα υπέρ μιας μακαριότητας που

τρέφεται με ψέματα και ρέπει στο παραλήρημα. Μια χώρα της πνευματικής νύστας και του υπναλέου κομπασμού χωρίς νόημα, που βυθίζεται όλο και πιο πολύ στην ηλίθια αυτοϊκανοποίηση και στην ακόμη πιο παχυλή άγνοια.

Είμαστε πρωταθλητές Ευρώπης, έστω κι αν το ποδόσφαιρό μας έχει τα χάλια του, αλλά έχουμε και έναν δραματικά αυξανόμενο αριθμό λειτουργικά αναλφάβητων, εφόσον εισάγονται τα παιδιά μας στα ΑΕΙ και τα ΤΕΙ με μέσον όρο κάτω από τη βάση και με γλωσσική παιδεία αξιοθρήνητη. Κατά τ' άλλα η υπερηφάνεια ξεχειλίζει επειδή ο Ζαγοράκης είναι «θεός», ενώ είμαστε έτοιμοι να γιουχάρουμε ξένους αθλητές επειδή αδικήθηκε ο Κεντέρης και δεν μας επιτράπη να συνεχίσουμε την εθνική μας ντόπα ανεμπόδιστοι. Η χώρα του

ύπνου δεν θέλει να ξυπνήσει από τα παθογόνα όνειρά της, τα οποία θεωρεί θέσφατα της ιστορίας ή νύξεις της μοίρας ενώ πρόκειται για σκέτους εφιάλτες.

Αλήθεια πόσο φασίστες είμαστε κατά βάθος ως έθνος; Γιατί ρατσιστές είμαστε σίγουρα. Το διαπιστώνω κάθε στιγμή από τα μικρά κι απ' τα μεγάλα. Ο τόπος μας διψάει για εύκολες –συλλογικές– υπεροχές και είναι έτοιμος να ποδοπατήσει όποιον αμφισβητήσει την επαναλαμβανόμενη υπνοβασία του.

Πέρασα ένα ολόκληρο καλοκαίρι συγκρουόμενος με την τοπική κοινωνία της Τήνου υπέρ μιας ομάδας Αλβανών, απόλυτα νόμιμων, που δουλεύουνε σκυλίσια και υφίστανται τα πάνδεινα από τους ομοεθνείς μας. Και με την αστυνομία να σφυράει κλέφτικα. Έτσι λοιπόν ο ερίτιμος κ. Μάριος Δελασούδας, κτηματίας, απείλη-

σε ότι θα απελάσει από την Ελλάδα τον Αλβανό Ηλία Γκ. και την οικογένειά του, επειδή αρνιόταν να ψευδομαρτυρήσει υπέρ του, και επίσης μήνυσε τον Βλαδίμηρο Μ. επειδή εργαζόταν σε κτήμα αντιδίκου του (sic). Επίσης ο ερίτιμος κ. Σίμος Φιοράντης, εργολάβος, είχε τους ανωτέρω την ομάδα του, κατακρατούσε τους μισθούς τους και τους απέδωσε μετά από ενάμιση χρόνο(!). Επίσης, για τον Αλβανό Ε. Muca δεν κατέθεσε τα ένσημα στο ΙΚΑ ως όφειλε (περισσότερα στοιχεία στη διάθεση του περιοδικού), ενώ πολλών κατακρατεί ακόμη τα δεδουλευμένα. Δεν θα απορήσω καθόλου αν οι κ.κ. Δελασούδας και Φιοράντης πρωτοστατήσουν ευκαιρίας δοθείσης σε αντιαλβανικές εκδηλώσεις. Στην χώρα του ύπνου ο τραμπουκισμός έχει καταστεί σχεδόν ιδεολογία.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

ANNIE BÉLIS

Ιστορικός - Μουσικός

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

Μετάφραση: Σταύρος Βλοντάκης, φιλόλογος - συγγραφέας
Με 360 σελίδες και 19 εικόνες, 1 χάρτη και 1 σχέδιο

Στη σειρά των εκδόσεών μας ΛΑΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ προστίθεται και το έργο της Annie Bélis *Η καθημερινή ζωή των Μουσικών στην Αρχαιότητα*.

Στον αιώνα του Περικλή για να μη θεωρείται αμαθής ο Αθηναίος πολίτης έπρεπε να τραγουδά και να παίζει λύρα.

Οι μουσικοί χωρίζονταν σε πλανόδιους και στους δεξιότεχνες που έπαιζαν για τις ανώτερες τάξεις της κοινωνίας.

Για πρώτη φορά περιγράφονται παραστατικότερα η ζωή των μουσικών, οι κατασκευαστές τους, οι τεχνικές του τραγουδιού, η μουσική εκπαίδευση, οι μουσικοί διαγωνισμοί, οι μουσικές τελετές της εποχής, οι αυλητές των τριήρων, το μουσικό προλεταριάτο... Ένα έργο που για πρώτη φορά κυκλοφορεί στην ελληνική διδλιογραφία.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Προσφορά στον Πολιτισμό και στην Παιδεία
Ιπποκράτους 8 Αθήνα Τηλ.: 210.36.27.318
www.papadimasbooks.gr • e-mail: papadimas@atp.gr

«Μη μιλάς, δεν είναι απαραίτητο...»

Δεν μου πέφτει λόγος, το ξέρω, αλλά στην περίπτωση που κάποιος θα μου ζητούσε την συμβουλή μου για το πώς θα πρέπει να χειριστεί την δόξα του –όπου κι όπως προέκυψε– θα του έλεγα τραγουδιστικά: «μη μιλάς, δεν είναι απαραίτητο!»

Θα το έλεγα στον παλιο-Ολυμπιονίκη Γιάννη Μελισσανίδη, στην νεο-Ολυμπιονίκη Φανή Χαλκιά, με την προτροπή να μην ενδίδουν στον πειρασμό του μικροφώνου, να ξαπλώσουν στον βελουδένιο μύθο τους, και εντός αυτού ν' αναπολούν τις στιγμές που ζήσανε στα στάδια, στις Ολυμπιάδες!

Ανέφερα αυτά τα δυο ονόματα ενδεικτικά, αλλά το ίδιο «ρεφρέν» θα μπορούσα να το τραγουδήσω στ' αφτί κι άλλων πολλών διασημοτήτων των οποίων «προτρέχει η γλώσσα της διανοίας τους» – αν το εκφράζω σωστά.

Το ξέρω, δεν είναι εύκολο, ειδικότερα όταν βρίσκεται κανείς κάτω από την επήρεια μιας μεγάλης νίκης, αλλά ακόμα και γι' αυτήν την στιγμή θα πρέπει να είναι κανείς έτοιμος... Να έχει επίγνωση του τι ζει – έστω κι αν αυτό είναι ένα άπιαστο όνειρο.

Εντοπίζω την προσοχή μου σ' αυτό το θέμα γιατί θεωρώ ότι η νίκη, το μετάλλιο «μιλάνε» μόνα τους και δεν χρειάζονται κανένα περαιτέρω σχόλιο, καμιά ερμηνεία. Διότι έχω διαπιστώσει ότι οι αθλητές, οι ποδοσφαιριστές, στην μεγάλη τους πλειοψηφία δεν έχουν την ανάλογη παιδεία για να μπορούν να ερμηνεύουν γεγονότα που ξεφεύγουν του συναισθητικού τους κόσμου. Διολισθαίνουν σε «ξένα χωράφια» όταν αποφαινόνται για το τι εστί Ελλάδα και Έλληνας. Όταν τέλος πάντων κάνουν μια απόπειρα να κοινωνιολογήσουν – να μιλήσουν σαν εκπρόσωποι μιας φυλής «που είναι φτιαγμένη για να διαπρέπει, να είναι αήττητη»(!).

ΛΕΞΕΙΣ ΑΝΑΠΗΡΕΣ...

Η μακρά εμπειρία που έχω στα γήπεδα και στους στίβους –ως αθλητής (πένταθλο) και ποδοσφαιριστής(!) αλλά και ως αθλητικογράφος για ένα φεγγάρι– μ' έχει πείσει ότι ελάχιστοι άνθρωποι στους χώρους αυτούς έχουν πνευματική υποδομή – μετρημένοι στα δάχτυλα είναι εκείνοι που ήταν σε θέση να πουν δυο κουβέντες παραπάνω... Όσο για το λεξιλόγιό τους, είναι αυτό το πενήντα λέξεων της επικοινωνίας, που χρησιμοποιούν οι προπονητές ξένοι κι Έλληνες, και οι αθλητές-ποδοσφαιριστές. (Σημ. Το «όποιος δεν έχει νου έχει ποδάρια» δεν έχει

νομίζω καμία σχέση).

Δεν θα μ' αφορούσε το θέμα αν όλοι αυτοί οι άνθρωποι δεν ήσαν πρότυπα για τις επερχόμενες γενιές, αν δεν διαπίστωνα ότι τους ακολουθούν χιλιάδες, μυριάδες ατόμων που μιλάνε και είναι «σαν να ξερνάνε βατράχια» όπως λέγαμε παλιά.

Ποιητική αδεία θα σημείωνα εδώ ότι...

εμείς στα μετόπισθεν,
οι ορθοπεδικοί,
όλο και πιο συχνά τελευταία
παραλαμβάνουμε ανάπηρες λέξεις
(στραμπουληγμένα ρήματα
εξαρθρωμένα φωνήεντα...)
που δύσκολα θα ορθοποδήσουν
στο μέλλον
αφού αυτοί που τις σακατεύουν
είναι όλοι τους
εχθροί της γλώσσας...

Είναι τα ίδια πρόσωπα που μιλούν μια διάλεκτο –τα σπασμένα Ελληνικά– που ζητούν την μεροληψία της Παναγίας στην παρέμβασή της για να ηττηθεί κάποιος άλλος, και φυσικά να ευνοηθεί ο «ευχέτης-προσκυνητής»... (Με την μεγάλη λαμπάδα!)

Αυτό το ελληνοχριστιανικό σύνδρομο, που ξεκίνησε με την αφή της δάδας –την επίκληση στον... Απόλλωνα!– στην Ολυμπία, την περιφορά ανά την υφήλιο της φλόγας, και την «διανυκτέρευση» της σε διάφορα σημεία, έβγαλε στην επιφάνεια την παράνοια... το κιτς που λέγαμε. (Την ίδια παράνοια που ζούμε όταν μας λένε από τηλεόρασεως ότι το «άγιο φως» θα φτάσει από τα Ιεροσόλυμα με ειδική πτήση της Ολυμπιακής και θα γίνει δεκτό «με τιμές αρχηγού κράτους!»).

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες που λειτούργησαν ως το μεγάλο μαγικό χαλί κάτω από το οποίο σπρώξαμε ό,τι σκουπίδι υπήρχε στο σπίτι μας –το χάλι μας το μαύρο– έγιναν η αφορμή για να εκδηλωθούν τα κουσούρια της ράτσας. Να ξεσκεπαστούν οι προθέσεις...

• Οι ήρωες των μεγάλων αγώνων γελοιοποιήθηκαν κρυπτόμενοι αλλά και εμφανιζόμενοι. Προσπάθησαν να

γλυτώσουν από το αυτόφωρο και δεν γνωρίζουν ότι υπάρχει το Εφετείο της ιστορίας.

• Εκπρόσωποι της μεγάλης ιδέας προβάλλονταν –κάτω από την ελιά– ο Μέγας-Αθάνατος Ρογκ, και η κυρία Γιάννα. Αν αναλογισθεί κανείς τι εκπροσωπούν αυτοί οι δυο μπορεί να έχει την απάντηση στο ερώτημα «τι νόημα είχαν αυτοί οι αγώνες;»

• Αθλητές και τραγουδιστές είναι οι μεγάλες αξίες αυτού του τόπου· γι' αυτό τους σπρώξανε μπροστά στις τελετές... (Η βιτρίνα μας!)

«ΑΝΩΜΑΛΙΕ ΕΙΣ ΤΑΣ ΣΥΝΑΒΛΙΕ» (ΜΠΟΣΤ)

«Βγάλαμε τον καλύτερό μας εαυτό» – όπως λένε στα ριάλιτι.

Μας είπαν «συγγνώμη» και «μπράβο».

Όλοι ξέρουνε τι κερδίσαμε. Ελάχιστοι όμως έχουν την ικανότητα να καταλαβαίνουν τι χάσαμε...

Χάσαμε λοιπόν μια σπάνια ευκαιρία να πούμε στον κόσμο την αλήθεια μας – να ξεδιπλώσουμε μπροστά στα μάτια του την άλλη Ελλάδα... Παίξαμε το παιχνίδι του Ρογκ και των υπολοίπων Αθανάτων(!) των χορηγών, και της κυρίας Γιάννας... και κατά την έκφραση ενός εκφωνητή της κρατικής τηλεόρασης νιώσαμε όλοι την γνωστή «αυτοϊκανοποίηση»(!) που νιώθουν οι αυνανιζόμενοι όταν φτάσουν στο σημείο να εκσπερματώσουν στο κορμί μιας δίμετρης Μπάρμπαρας. (Φαντασίωση του κρετινίου).

Πολύ φοβάμαι ότι όλοι αυτοί που οραματίστηκαν «μια Ολυμπιάδα στα ελληνικά μέτρα» δεν έχουν παρά την παιδεία των κόμιξ, την εμπειρία της Ντίσνεϊλαντ και του τσίρκου, έχουν επηρεαστεί από τις παραγωγές του Δαλιανίδη και της Γιουροβίζιον, και μ' αυτόν τον αχταρμά κέρδισαν τις εντυπώσεις – απέσπασαν διθυραμβικά σχόλια και πέρασαν στην ιστορία πάνω σ' ένα άρμα που μπορεί κάλλιστα να είναι το μεγάλο άρμα του βασιλιά καρνάβαλου...

Ο Τσαρούχης, ο Χατζιδάκης και οι

λοιπές αναφορές δεν είναι παρά το άλλοθι της κουλτούρας. Το ίδιο άλλοθι που χρησιμοποιεί ο Σαββόπουλος για να μπορεί κάποια στιγμή να βγάλει μέσα από μια τούρτα μια Καλομοίρα («τι να έβγαζα; τον Μίκη;», αστειεύθηκε...)

Κακομοίρα Ελλάς, σε τι χέρια έχεις πέσει...

Κακομοίρα! Σε αποτρέλαναν τα μεταλλεία... (Το σύνδρομο των μεταλλίων).

Κακομοίρα, έμοιασες της κυρίας Γιάννας, που ως νεόπλουτη σκέφτηκε ότι δεν μπορεί να κάνει δεξίωση χωρίς βεγγαλικά κι έκαψε τη μισή Φιλοθέη.

Πού είσαι, Μέντη, να δεις πώς οι άνθρωποι μοιάσανε στις φιγούρες που έφτιαχνες κάποτε, σατιρίζοντας την Μαμα-Ελλάς και τον Πειναλέων;...

Αθάνατε Μποστ, θα μπορούσες ν' αναφωνήσεις και σήμερα μαζί μας:

«Είμαι θύμα του αθλητισμού
λόγον μεγάλου ενθουσιασμού»
ή αλλιώς...

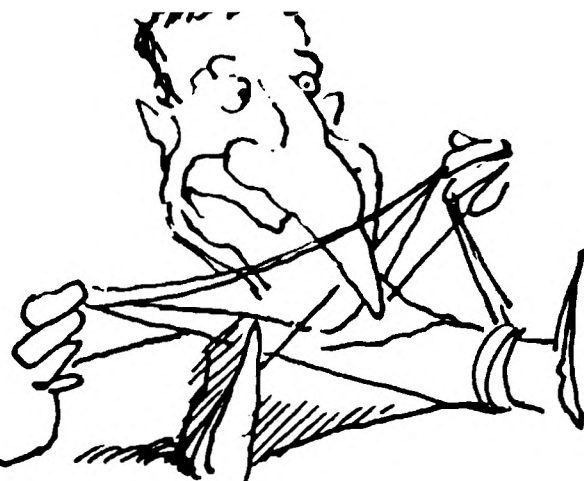
«Είμεθα πτωχός λαός
πλάκωσαν και αι ζέσται
και τι να σου κάνουνε
λίγοι πυροσβέσται;»

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΒΒΑΘΑΣ

Τι το απλούστερον...

του Χάρρυ Κλύνν

§ Επειδής, να πούμε, τη σήμερον ημέρα πολύ το νταβαντούρι περί Ολυμπιακοί αγώνες, δεν ημπορεί να πούμε η πάσα μία κερία και ο πάσας ένας ομιλάω και σκοτώνω να μας τη βγαίνει στη στροφή από ραδιόφωνο, φημερίδα και άλλα παρεμφερές και να μας κάνει το κεφάλι γκάντα, αυτό είναι σωστό, εκείνο δεν είναι... Και δια ποίον λόγον ξοδευτήκανε της Παναγιάς τα μάτια προκειμένου να κοιμήσουν η ΔΟΕ και οι αθάνατοι... Κι άντε πάλι υποθηκεύσαμε το μέλλον των παιδιών μας δια να κάνει το κομμάτι της η κερία Γιάννα Αγγελοπούλου-Δασκαλάκη και άλλα χαζοχορούμενα...

§ Και επειδής δε γουστάρω να ομιλάω εκτός αγώνος περί ανέμων και ιδρυμάτων, αναφέρομαι εις το κόστος των Ολυμπιακών αγώνων καθότι ορισμένοι «ευαίσθητοι» βγάλατε ντουντούκα και πάτε φιρί-φιρί να μας ψήσετε ότι με τρεις και εξήντα στήνονται «λιτοί αγώνες», εορταί και εμποροπανηγύρεις...

§ Για καθίστε καλά, ρε πίτουρες, εδώ έναν φραπέ πίνεις και δίνεις τέσσερα ευρώ κι εσάς σας έπιασε κοιμωμο επειδής ξοδέψαμε, λέει, 3,5 ψωροτρισεκατομμύρια δραχμές για να στήσουμε κοτζάμ Ολυμπιακό καλαμπαλίκι;

§ Σας την έδωκε, λέει, που μετατρέψαμε τον Παρθενώνα να σε ντεκόρ της «Κόκα-Κόλα», την αρχαία Ολυμπία σε φόντο για τα διαφημιστικά της «Adidas» και την λαμπαδηδρομία σε μαραθώνιο διαφημιστικό πρόγραμμα των προϊόντων των χορηγών...

§ Σιγά ρε, μην βγάλετε κανένα δάχτυλο. Το δικό σας το παιδί σας τι πίνει δηλαδή, γκαζόζα; Μήπως μπορείτε να μου πείτε

τι ρουχαλάκια τού αγοράζεται τας εορτάς, περικαλώ; Μπλουζάκι Κατράντζος Σπύρ και αθλητικά Αλυσίδα-Ελβιέλα;

§ Adidas του αγοράζετε, ρε φίτσουλες, και παπούτσια Nike με σόλα αέρος! Άντε μπράβο, που σηκώσατε ξαφνικά μπαϊράκι και ομιλείτε περί αθλητάς κατασκευάσματα στα εργαστήρια των εταιρειών, που αντί για μετάλλια κερδισμένα με τον ιδρώτα τους, κερδίζουν μετάλλια βουτηγμένα στα αναβολικά, στη «σύριγγα», στην «ντόπα», και βάλε τα λάχανα να βράσουν...

§ Καλά, πού ζείτε, ρε ζωντόβολα; Δεν πήρατε χαμπάρι ότι ο αθλητισμός από παιχνίδι και «άμιλλα» της πείνας, όπως τον γουστάρετε εσείς, έγινε θέαμα σούπερ τηλεοπτικόν, όπερ διακόπτομεν το πρόγραμμά μας δια τα διαφημιστικά μηνύματα... Και άνευ μηνύματα μάσα γιογκ;

§ Εντάξει, δε λέω, ωραίο το αρχαίον πνεύμα αθάνατο, αλλά με το αρχαίον πνεύμα, δυστυχώς, αβγά δε βάφονται... Από κάπου πρέπει να βγει και το μπακίρι... Σωστός; Γι' αυτόν που τα χώνει λοιπόν, η σημαία μεσίστιος και κάνουμε την πάπια;

§ Ωραίοι είσαστε, ρε μάγκες! Ο «έμπορος», δηλαδή ο «χορηγός», η «πο-

λυεθνική», γιατί βάζουν τα πακέτα τους, για να τα χάνουν; Έτσι ξηγιέστε εσείς στις δικές σας πιχειρήσεις;

§ Πάρτε το χαμπάρι ρεεε... Αθλητισμός τη σήμερον ημέρα ίσον πραμάτεια και η διαφήμισις της πραμάτειας, δια να αποφέρει κέρδος, πρέπει να είναι κάργα εντυπωσιακή. Θέλει «ρεκόρ»! Και τα ρεκόρ, ρε κνόδαλα, για να φέρνουν κέρδη πρέπει να «σπάνε» με ακόμα μεγαλύτερα ρεκόρ... Λογικόν;

§ Κι αφήστε κατά μέρος τα υποκριτικά περί τα όρια της ανθρώπινης φύσης και τ' άλλα γλυκανάλατα...

§ Χεστήκαμε για την ανθρώπινη φύση... Ο σκοπός είναι να φτιαχτούν άνθρωποι έξω από την ανθρώπινη φύση... Να κατασκευαστούν ρέκορμαν και ρεκοργούμαν... Να γεννηθούν αθλητές-υπερανθρώποι...

Η ζωή τραβάει την ανηφόρα ρε, και όποιος το κατάλαβε, το κατάλαβε... Θα φτιάξουμε πρωταθλητές και θα είμαστε οι σπόνσορές τους. Αυτοί θα τρέχουν «ταχύτερα», θα πηδάνε «ψηλότερα», θα χτυπούν «δυνατότερα»...

§ Κι εμείς θα κοινομάμε «περισσότερα»! Τι το απλούστερον;

Στη σελίδα αυτή από καιρού εις καιρόν και όταν η επικαιρότητα θα το επιτάσσει
ο Χάρρυ θα σχολιάζει τα τεκταινόμενα με τον δικό του ανεπανάληπτο τρόπο.

κυκλοφορεί

BERNARD PIERRON

ΕΒΡΑΙΟΙ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ ΣΤΗ ΝΕΟΤΕΡΗ ΕΛΛΑΔΑ

ΑΠΟ ΤΟ 1821 ΩΣ ΤΟ 1945

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΡΙΚΑ ΜΠΕΝΒΕΝΙΣΤΕ

BERNARD PIERRON

ΕΒΡΑΙΟΙ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ
ΣΤΗ ΝΕΟΤΕΡΗ ΕΛΛΑΔΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΡΙΚΑ ΜΠΕΝΒΕΝΙΣΤΕ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΔΙΑΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟ 1821 ΩΣ ΤΟ 1945

Το βιβλίο του Bernard Pierron αποτελεί σημαντική συμβολή στη μελέτη της ιστορίας των Εβραίων στο νεοελληνικό κράτος και ανοίγει δρόμους που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην ανανέωση της ελληνικής ιστοριογραφίας για τον 19ο και τον 20ό αιώνα.

εκδόσεις **ΠΟΛΙΣ**

ΟΜΗΡΟΥ 32, ΤΗΛ: 210-36 17 993, FAX: 210-36 36 501, e-mail: polis@ath.forthnet.gr

Ντοπαρισμένες είναι οι κοινωνίες μας

του Αλέκου Τζιόλα

Θα την πω την αμαρτία μου κι ας φανώ είδος παχυδέρμου υπό εξαφάνιση. Καμία αίσθηση δε μου έκαναν οι Ολυμπιακοί Αγώνες, ούτε καθεαυτοί ούτε αν θα ήταν Έλληνας ο αθλητής που θα έπαιρνε το χρυσό μετάλλιο και θα «σήκωνε στους ώμους του την Ελλάδα ψηλά». Όχι πως δεν αναγνωρίζω το μόχθο των αθλητών, την αγωνία τους, την καρτερικότητα και την αντοχή τους. Υποκλίνομαι μπροστά σ' αυτές τις αρετές. Και θεωρώ την άσκηση του σώματος πρώτη ανάγκη του ανθρώπου και εγκληματικό το μέτρο του ΥΠΕΠΘ να μειώσει τη γυμναστική στο Λύκειο κατά μία ώρα, ενώ έπρεπε να τις αυξήσει σε όλες τις βαθμίδες. Όμως άλλο η γυμναστική ως καθήκον του καθένα κι άλλο ποιος θα βγει πρώτος χάρις σε μια σωματική του ικανότητα. Άλλο επίσης ν' ασκείται το σώμα, για να εξασφαλίζεται υγεία και ευεξία, κι άλλο για να προκύπτει πλούτος σε λίγους. Η ανάδειξη λοιπόν του ατόμου που έχει ως βάση αυτά τα δυό, τη ρώμη και τον πλουτισμό των λίγων, με αφήνει τελείως αδιάφορο, ακόμα κι αν έχει εθνικές προεκτάσεις.

■ έρω ότι σε καιρούς εθνικής
■ έξαρσης, όπως είναι αυτοί που
■ ζούμε, είτε επειδή αναδειχθήκα-
■ με πρωταθλητές στο ποδόσφαι-
■ ρο σε ευρωπαϊκό επίπεδο, είτε
■ επειδή ήμασταν η διοργανώτρια χώρα
των Ολυμπιακών Αγώνων και πανάρ-
χαια κοιτίδα τους, είτε επειδή σημειώ-
σαν επιτυχία τόσο η οργάνωσή τους
όσο και οι αθλητές μας στις επιδόσεις
τους, τέτοιες παρατηρήσεις συνιστούν
αλόγιστη παραφωνία. Όμως και η ου-
σία που πραγματώνεται με αυτού του
είδους τον ολυμπισμό δεν έχει καμιά
σχέση ούτε με τον πατροπαράδοτο
Ολυμπισμό μας ούτε με την αρμονική
ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικό-
τητας, που ήταν το παιδευτικό ιδεώδες
των προγόνων μας, αλλά ούτε και με
τις συλλογικές ανάγκες των κοινωνιών

μας. Γιατί όλα σήμερα ξεκινούν από το
χρήμα και καταλήγουν στο χρήμα.
Ενδιάμεσα ένας ανταγωνισμός εξο-
ντωτικός για τις αντοχές του σώματος,
ουσίες ντοπαρίσματος και το μένος της
υπεροχής, που εξυψώνει τον έναν τα-
πεινώνοντας τους πολλούς. Η έννοια
του συναγωνισμού χάνει κάθε στοιχείο
σύμπραξης. Δεν είναι κοινή προσπά-
θεια, κοινός αγώνας για ένα κοινό
αγαθό, αλλά ατομικός, για ατομική
επικράτηση, οπότε εκπίπτει στην έν-
νοια του ανταγωνισμού, όπου το πολυ-
θρύλητο «ευ αγωνίζεσθαι» παύει και
αυτό παντελώς να υπάρχει. Τότε το
άτομο εξαντλεί τον εαυτό του και κάθε
του δυνατότητα, για να αναδειχθεί. Τα
έθνη με τη σειρά του εξαντλούν και αυ-
τά τις δικές τους δυνατότητες, οικονο-
μικές και άλλες, για να αναδειχθούν

«στύβοντας» τους αθλητές τους, ώστε
να προκύψει μέσα από την εξόντωση
ανθρώπου και αξιών το αλαζονικό αί-
σθημα της υπεροχής του ενός έναντι
των άλλων, ο θρίαμβος και η χαρά των
λίγων πάνω στη συντριβή και την τα-
πείνωση των πολλών.

Αυτή είναι η ουσία του ανταγωνι-
σμού, που προϋποθέτει πάντα διαχω-
ρισμό του ενός ατόμου ή έθνους από
το άλλο και υποστασιώνεται με τη δια-
πάλη εξόντωσης του ενός από τον άλ-
λο, με την επιβολή των πρώτων, των
λίγων ισχυρών, επί των πολλών, όχι
μόνο επί των ηττημένων αλλά και επί
της κοινωνίας ολόκληρης με τη μορφή
προτύπων, τάσεων και συμπεριφο-
ρών. Είναι η επικράτηση τω λίγων
στους πολλούς, η έξαρση του αριστο-
κρατισμού και η αναίρεση κάθε έννοι-
ας δημοκρατίας και ανθρωπισμού. Οι
πολλοί ζούνε τότε κάτω από την «μπό-
τα» των λίγων.

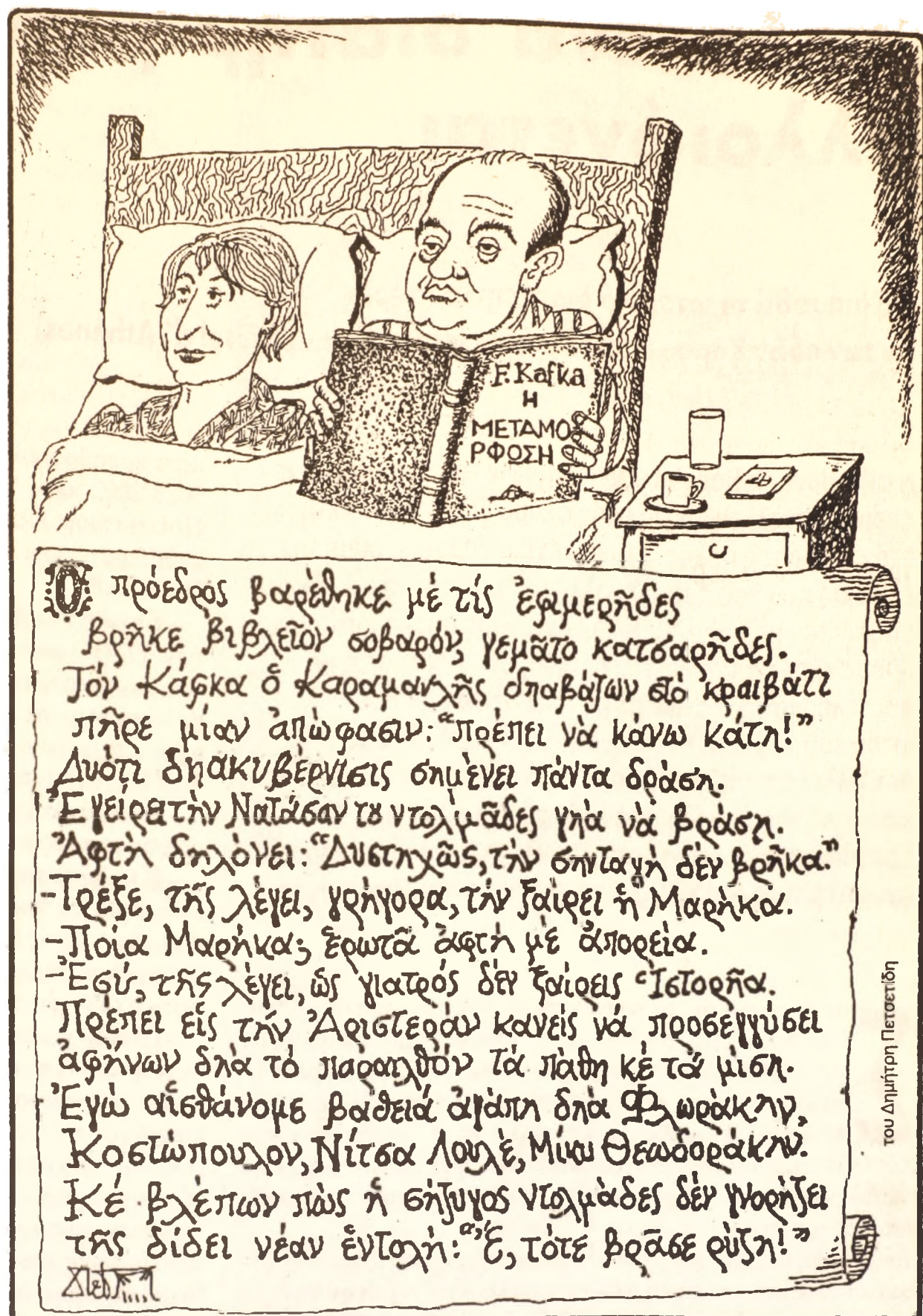
Δεν αμφιβάλλω ότι ο θεσμός των
Ολυμπιακών Αγώνων είναι ο μοναδι-
κός στην ιστορία της ανθρωπότητας
που συσπειρώνει τόσο ενεργά και τόσο
πανηγυρικά τους λαούς όλης της γης
και θα μπορούσε ως εκ τούτου να παί-
ξει τον καταλυτικότερο ρόλο στην καλ-
λιέργεια οικουμενικών αξιών. Όμως
στην εποχή μας ζούμε τη διαστροφή
του. Όπως η περιβόητη παγκοσμιοποί-
ηση νοείται και υποστασιοποιείται ως
οικονομική επιβολή των λίγων στους
πολλούς, του ενός λαού σε όλους τους
λαούς της γης, έτσι και με τον θεσμό
των Ολυμπιακών Αγώνων. Η επιβολή
του πνεύματος του αριστοκρατισμού
παγκόσμιας διάστασης έχει προηγηθεί
κατά πολύ χρονικά, μολονότι δεν ήταν
βέβαια στις προθέσεις των εμπνευ-
στών της αναβίωσης των Αγώνων αυτή
η εξέλιξη.

Η διαστροφή αυτή του θεσμού δεν πρέπει να οφείλεται μόνο στην υπαγωγή του στους νόμους του κέρδους. Συνήθως εξιδανικεύουμε το θεσμό αυτό παραβλέποντας τον μονοδιάστατο χαρακτήρα του. Δεν πρόκειται καν για ολόπλευρη καλλιέργεια της ανθρωπίνης προσωπικότητας, αλλά για μονομερέστατη ανάπτυξη μιας μόνο πλευράς της, των σωματικών ικανοτήτων της. Η καταξίωση όμως του ανθρώπινου όντος ξέρουμε ότι βρίσκεται στην πνευματικότητα και στην κοινωνικότητά του.

Εξιδανικεύουμε επίσης τη δράση του θεσμού στην αρχαία Ελλάδα τόσο ώστε να πιστεύουμε πως μόνο αυτόν τον θεσμό είχαν επινοήσει οι αρχαίοι Έλληνες και πως χάρις σ' αυτόν κατέλαβαν τη θέση που έχουν στην παγκόσμια ιστορία. Η κλασική όμως εποχή δεν φαίνεται από πουθενά ότι οφείλει την ανάδειξή της σε αθλητικές ενασχολήσεις, ενώ αντίθετα οι αγώνες θεάτρου είναι βασικό συστατικό της. Αν έχουμε γλυπτά που αναπαριστούν αθλητές, η αξία τους δε βρίσκεται στο αντικείμενο της παράστασής τους, αλλά στην ίδια την τέχνη με την οποία το αναπαριστούν.

Ούτε μπορούμε βέβαια να συμμεριστούμε απόψεις που διατυπώθηκαν κατά τη θριαμβευτική πορεία της εθνικής ποδοσφαιρικής μας ομάδας προς την κατάκτηση του τίτλου της πρωταθλήτριας Ευρώπης, ότι το ποδόσφαιρο έχει αισθητική. Μπορεί να έχει συναρπαστικότητα ως τελούμενο γεγονός, δυσκολίες, επιδεξιότητες. Με τη φιλοσοφική όμως έννοια του όρου κανένα πραγματικό γεγονός εν όσω συντελείται δεν έχει αισθητική. Αισθητική νοείται και υπάρχει σε καθετί που αναπαριστά κάτι άλλο, πραγματικό ή φανταστικό δεν έχει σημασία. Οι επτά επομένως γνωστές τέχνες, που είναι όλες παρασταίνουσες, έχουν αισθητική. Έπειτα, αθλήματα όπως είναι η πυγμαχία, που υπήρχε βέβαια και στα αρχαία χρόνια, τι άλλο εκτός από βαρβαρότητα μπορούν να διδάξουν; Παρ' όλα αυτά τα διατηρούν, για να συναρπάζουν τα πλήθη

χάρις στη βαρβαρότητά τους.

Οι κοινωνίες μας λοιπόν, έχοντας ανεστραμμένο τον κώδικα των αξιών, θέλουν τη διάκριση, την ισχύ, την επιβολή, δεν θέλουν την αλληλεγγύη, τη συνοχή, τη δικαιοσύνη και την ισότητα. Επιζητούν την ανισότητα, γιατί πιστεύουν ή θέλουν να πιστεύουν στην υπεροχή τους, χάρις στην οποία θ' αποβεί η ανισότητα προς όφελός τους. Ότι

ακριβώς πιστεύει και το κάθε μέλος τους ξεχωριστά, ότι θα επικρατήσει έναντι των άλλων και ως εκ τούτου η ύπαρξη της ισότητας αποβαίνει εις βάρος του. Ντοπαρισμένες όμως οι κοινωνίες μας με τέτοιες πνευματικές ουσίες εξωθούν και τους αθλητές τους στο ντοπάρισμα, προκειμένου να επιτευχθεί αμοιβαία η πολυπόθητη διακρίσή τους.

Άλλο ένα διατηρητέο αλλοιώνεται

**Να διασωθεί το ιστορικό διατηρητέο κτήριο
επί των οδών Κοραή 2 και Σταδίου (πρώην Grand Hôtel d' Athènes)**

Διαφήμιση του Μεγάλου Ξενοδοχείου
των Αθηνών

Η φίλη Βενετία Κάντζια έθεσε υπόψιν του περιοδικού την περίπτωση αλλοιώσεως ενός ακόμα διατηρητέου κτηρίου στο κέντρο της πόλης. Στη συνέχεια δημοσιεύουμε την έκκληση που μας έστειλε, αλλά με τα στοιχεία που έθεσε υπόψιν του περιοδικού θα συνεχίσουμε αποκαλύπτοντας όσους εμπλέκονται σε παράνομες αδειοδοτήσεις με αποτέλεσμα την καταστροφή τελικά ενός ακόμη ιστορικού κτηρίου της Αθήνας. Ένας οίκος μόδας επιβάλλει τις επιθυμίες του και καταργεί την ελληνική και κοινοτική νομοθεσία με την σύμφωνη γνώμη των αρμοδίων υπηρεσιών. Εμείς απλώς θυμίζουμε σήμερα ότι προϊστάμενος του ΥΠΠΟ είναι ο ίδιος ο πρωθυπουργός.

Στο σημαντικότερο αυτό κτήριο που το εσωτερικό του κατεδαφίζεται, πρόκειται να δημιουργηθούν υπόγεια και να προστεθούν όροφοι –από γυαλί ή τσιμέντο– εναρμονίζοντας το ύψος του με το επιτρεπόμενο της περιοχής. Παραχωρείται από τον ιδιοκτήτη του –το Χατζηκυριάκειο Ίδρυμα– σε πολυεθνική εταιρεία καταστημάτων μόδας, για 30 χρόνια. Κατά τ' άλλα, το κτήριο αυτό είναι διατηρητέο!

– Επειδή οι αρχές της ολοκληρωμένης προστασίας ιστορικών/αρχιτεκτονικών μνημείων επιβάλλουν όχι μόνον τη διατήρηση του κελύφους, αλλά ολόκληρου του κτηρίου, γιατί η όψη αποτελεί μόνον την επιδερμίδα του αρχιτεκτονήματος·

– Επειδή στις εγκρίσεις και αδειοδοτήσεις που έλαβε η οικοδομική εταιρεία δεν προηγήθηκε η από το νόμο προβλεπόμενη πρώτη έγκριση από το ΥΠΠΟ/Υπηρεσία Νεωτέρων Μνημείων·

– Επειδή το Τμήμα Παραδοσιακών Οικισμών του ΥΠΕΧΩΔΕ εδώ και δεκαετίες έχει ως πάγια τακτική να «αδειάζει» όλη την αρχιτεκτονική/πολιτιστική/ιστορική μας κληρονομιά, ή να την κατεδαφίζει, προς μεγάλη χαρά των εργολάβων, παρέκαμψε την Υπηρεσία Νεωτέρων Μνημείων/ΥΠΠΟ και εξέδωσε τις λεγόμενες «ειδικές ρυθμίσεις»

κατακρεούργησης του κτηρίου καταπατώντας τον Ν. 3028/2002 περί Προστασίας Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, που είχε ήδη τεθεί σε ισχύ, όταν εκδόθηκαν και υπογράφηκαν από την τότε Υφυπουργό ΠΕΧΩΔΕ·

– Επειδή και η Πολεοδομία αλλά και η Εφορία Αρχαιοτήτων/ΥΠΠΟ ακολούθησαν τον ίδιο δρόμο με το ΥΠΕΧΩΔΕ και παρέκαμψαν και αυτοί τον Ν.3028 το 2002 και την υποχρέωσή τους να παραπέμπουν τον ιδιοκτήτη και την οικοδομική εταιρεία στις Υπηρεσίες Νεωτέρων Μνημείων του ΥΠΠΟ για την πρώτη έγκριση·

– Επειδή αυτές τις αυθαίρετες πράξεις προσυπόγραψε και ο νυν υφυπουργός Πολιτισμού·

– Επειδή το κτήριο αυτό αποτελεί μέρος του Εθνικού Κληροδοτήματος των μεγάλων ευεργετών Ι. και Μ. Χατζηκυριακού, όπου όρος του διαθέτη Ι. Χατζηκυριακού στις διαθήκες και κωδικέλλους είναι να μείνει «εσαεί ακεραία και ανέπαφος» η ακίνητη περιουσία του·

– Επειδή η υπεύθυνη για τα Εθνικά Κληροδοτήματα Διεύθυνση του Υπ. Οικονομικών, μέχρι την 6.9.2004, δεν είχε ακόμα παραδώσει τον φάκελο στην υπεύθυνη υπηρεσία της Περιφέρειας Αττικής, στην οποία έχει πλέον μεταβιβασθεί η αρμοδιότητα αυτή, και επειδή άμεσα κι επείγοντως η Υπηρεσία αυτή πρέπει να ερευνήσει τη νομιμότητα αυτών των εκτεταμένων οικοδομικών εργασιών κατεδάφισης και μεγάλων μετατροπών στο κτήριο, αλλά και την παραχώρηση σε πολυεθνική εταιρεία της χρήσης του κτηρίου για 30 χρόνια, σύμφωνα πάντα με τις επιθυμίες του διαθέτη, αλλά και τους νόμους που καθορίζουν την τύχη των εθνικών κληροδοτημάτων, και τέλος την υποχρέωση της υπηρεσίας να δώσει εντολή προσωρινής διακοπής των εργασιών, μέχρι να ολοκληρωθεί η έρευνα του φακέλου·

– Επειδή το αρχικό κτήριο εμφανίζεται στη θέση αυτή στους χάρτες ήδη από το 1854, μεταξύ δε του 1860-1880, μετά από επέκταση και προσθήκη, πιθανότατα από τον διάσημο αρχιτέκτονα Ernst Ziller, κι έκτοτε και μετά μια ακόμη ανακαίνιση και προσθήκη το 1930, από τον επίσης πολύ σημαντικό αρχιτέκτονα Ι. Αντωνιάδη (ο σχετικός φάκελος υπάρχει στα Αρχεία του Μουσείου Μπενάκη), το κτήριο λειτούργησε ως

ένα από τα σημαντικά ξενοδοχεία της Αθήνας μέχρι τη δεκαετία του '60 [Σημαντικές προσωπικότητες έμειναν για καιρό εκεί, όπως ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, ακόμα και μετά τον γάμο του. Ο ίδιος δε, όπως και ο Γεώργιος Παπανδρέου, επανειλημμένα είχαν εκφωνήσει λόγους από τους εξώστες του ξενοδοχείου αυτού. Τέλος, στο ισόγειο, στεγαζόταν το περίφημο εστιατόριο του Κωστή, ένα από τα σημαντικότερα της πόλης, αγαπημένο στέκι του διπλωματικού κόσμου. Επίσης, για 100 περίπου χρόνια ήταν και το «στέκι» του πολύ όμορφου, ιστορικού ανθοπωλείου Βιντζηλαίου.]

— Επειδή καταπατάται και παραβιάζεται το Σύνταγμα, όπου στο άρθρο 24 κατοχυρώνεται η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, ως υποχρέωση του κράτους, αλλά και δικαίωμα του καθενός, και επειδή το κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας·

— Επειδή καταπατάται και παραβιάζεται το άρθρο 28, παρ. 1 του Συντάγματος, όπου οι διεθνείς συμβάσεις «από την επικύρωσή τους με νόμο και τη θέση τους σε ισχύ... αποτελούν μέρος του εσωτερικού δικαίου και υπερισχύουν από κάθε άλλη διάταξη»·

— Επειδή καταπατώνται και ο Ν. 3028/2002 περί Προστασίας Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, και ο Ν.1127/ΦΕΚ 32Α/10.2.1981 - Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία της Αρχαιολογικής Κληρονομιάς - Συμβούλιο της Ευρώπης (Λονδίνο 6.5.1969), ο Ν. 1126/ΦΕΚ 32Α/10.2.1981 - Διεθνής Σύμβαση της UNESCO δια την Προστασίαν της Παγκοσμίου Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς - Παρίσι, 23.11.1972, και ο Ν. 2039 - ΦΕΚ 61Α/13.4.1992 - Σύμβαση για την Προστασία της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ευρώπης - Γρανάδα 3.10.1985:

Καλούμε τις αρμόδιες υπηρεσίες, τις εισαγγελίες, κυρίως όμως τον κύριο Κώστα Καραμανλή, ως πρωθυπουργό και υπουργό Πολιτισμού, όπως:

Άμεσα και χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση σταματήσουν την καταστροφή του κτηρίου, αλλά και την γελοιοποίηση συντάγματος, νόμων, διεθνών και ευρωπαϊκών συμβάσεων και θεσμών, που συστηματικά και δυστυχώς μέχρι σήμερα χωρίς κυρώσεις, «κάποιοι» και με «επιτυχία» επιχειρούν.

Η πολιτιστική μας κληρονομιά δεν είναι οι ρωμαϊκές φιέστες που πρόσφατα ζήσαμε. Τώρα που αυτές τέλειωσαν και τα φανταχτερά φώτα και πυροτεχνήματα έσβησαν, φαίνεται ακόμη πιο καλά η καταστροφή της πραγματικής μας κληρονομιάς, η ασυνειδησία και εγκληματική αμέλεια και αδιαφορία της πολιτείας και όλων μας, που με τα ίδια μας τα χέρια εξαφανίζουμε ολοκληρωτικά και ανεπιστρεπτί ό,τι πολυτιμότερο έχει ο τόπος μας, με συνέπειες που κανείς, μα κανείς μέχρι σήμερα, δεν θέλει να συνειδητοποιήσει και λάβει σοβαρά σχετικά μέτρα για το σταμάτημα, τη δίωξη των υπευθύνων και την προστασία της, όπως είναι καθήκον και υποχρέωση όλων, σεβόμενοι το σύνταγμα, τους νόμους και τις διεθνείς και ευρωπαϊκές συμβάσεις, πάνω από όλα όμως το καθήκον μας στον τόπο και την ιστορία μας.

BENETIA KANTZIA

Σιγά-σιγά το πρώην Grand Hôtel d'Athènes «μεταμφιέζεται»: από το 2002 (φωτογραφία επάνω), ντύθηκε στην αρχή με μια «σεμνή εσθήτα» (τέλος του 2003), για να κουκουλωθεί τελικά ολόκληρο με τις λινάτσες του οίκου μόδας Zara (σήμερα) που αποκρύπτουν τις εργασίες «αναμορφώσεως» τις οποίες αρμόδιοι του ΥΠΕΧΩΔΕ και λοιπών υπουργείων και δημοσίων υπηρεσιών επέτρεψαν παραβαίνοντας την ελληνική και κοινοτική νομοθεσία.

Η πολύπλοκη μοίρα των Ολυμπιακών ακινήτων

της Όλγας Ι. Φωτακοπούλου

Πώς θα σας φαινόταν αν το μεταολυμπιακό Λεκανοπέδιο Αττικής αποκτούσε ξαφνικά έντεκα –ανταγωνιζόμενα– Συνεδριακά Κέντρα;!

Αν στο Ελληνικό αποκτούσαμε και «επαγγελματικό αθλητισμό» και «ερασιτεχνικό αθλητισμό», αλλά και «πολιτιστικές εκδηλώσεις», όμως ποτέ πάρκο – που αποτελεί και δέσμευση δύο πρωθυπουργών;

Αν στο Γουδή επίσης αντί για πάρκο θα είχαμε «ερασιτεχνικό αθλητισμό» και «πολιτιστικές εκδηλώσεις»;

Αν στον Σχινιά –προστατευόμενη περιβαλλοντικά περιοχή– είχαμε και «ερασιτεχνικό αθλητισμό» και «πολιτιστικές εκδηλώσεις» και «συνέδρια», αλλά και τα πουλιά γεννούσαν ανενόχλητα;

Η ακόμη αναρωτηθήκαμε εγκαίρως –πριν την παραγγελία– ποιο θα είναι το κόστος συντήρησης της ήδη ακριβοπληρωμένης στέγης Καλατράβα; –Ένα με δύο εκατομμύρια ευρώ ετησίως, σύμφωνα με τις πρώτες εκτιμήσεις.

Επίσης, πώς σας φαίνεται η πρόταση που διατυπώθηκε σοβαρά(!) από δημοτικό σύμβουλο του Δήμου Αμαρουσίου πρόσφατα στον τύπο (εφ. *Ελεύθερος Τύπος*), σύμφωνα με την οποία «θα πρέπει να γκρεμίσουμε το κέντρο ραδιοτηλεόρασης» –κόστους 120 εκ. ευρώ– διότι ενοχλεί την αισθητική της περιοχής; Η οποία ως γνωστόν είναι υψηλού επιπέδου, αναλόγου των Βωβοκτηρίων που είναι διάσπαρτα εκεί.

Αυτά τα καταπληκτικά πράγματα –πλην της τελευταίας πρότασης– αναφέρονται σε τρεις ακριβοπληρωμένες εκθέσεις που συντάχθηκαν στα τέλη του 2003 με αρχές 2004, και περιγράφουν την μετα-ολυμπιακή χρήση των

Εγκατάσταση	Επαγγελματικός Αθλητισμός	Ερασιτεχνικός Αθλητισμός	Πολιτιστικές Εκδηλώσεις	Εμπορικές Χρήσεις	Συνέδρια	Γραφεία	Ξενώνες
ΕΛΛΗΝΙΚΟ	x	x	x				
ΚΑΝΟ ΣΛΑΛΟΜ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ		x		x			
ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ		x	x	x			
ΦΑΛΗΡΟΥ	x	x	x	x	x		
ΚΩΠΗΛΑΣΙΑΣ		x	x		x		
ΙΠΠΑΣΙΑΣ		x	x	x	x	x	
ΣΚΟΠΟΒΟΛΗΣ		x	x		x		x
ΑΝΩ ΛΙΟΣΙΩΝ	x	x	x		x		
ΓΑΛΑΤΣΙΟΥ	x	x	x	x	x		
ΑΡΣΗΣ ΒΑΡΩΝ		x	x		x		x
ΣΕΦ	x	x	x	x	x		
ΟΑΚΑ	x	x	x	x	x		
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ			x	x	x	x	
ΤΥΠΟΥ			x	x	x		
ΓΟΥΔΙ		x	x				
ΚΑΥΤΑΝΖΟΓΛΕΙΟΥ	x	x	x	x	x		
ΠΑΤΡΑΣ	x	x	x	x	x		
ΒΟΛΟΥ	x	x	x	x	x		
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	x	x	x	x	x		

Αυτοί είναι οι «σχεδιασμοί» της προηγούμενης κυβέρνησης για την μετα-ολυμπιακή χρήση των έργων. Ελπίζουμε η καινούργια να μην τους υλοποιήσει.

ολυμπιακών έργων.

Αυτά τα καταπληκτικά πράγματα, στελέχη της αξιωματικής αντιπολίτευσης, συμπεριλαμβανομένου του πρώην υπουργού Πολιτισμού Ευαγγέλου Βενιζέλου, εξακολουθούν να ισχυρίζονται ότι είναι ο πλήρης και έγκαιρος σχεδιασμός της μετα-ολυμπιακής χρήσης των έργων, τον οποίο φυσικά οι ίδιοι επιτυχώς είχαν κάνει. Σχεδιασμός τόσο ολοκληρωμένος που χώρεσε σε 87 δακτυλογραφημένες σελίδες Α4!

Πριν από μια εβδομάδα ακριβώς η αναπληρώτρια υπουργός Πολιτισμού Φάνη Πάλλη-Πετραλιά διάβαινε για πρώτη φορά το κατώφλι της Ανώνυμης Εταιρείας «Ολυμπιακά Ακίνητα», προκειμένου να συμμετάσχει σε σύσκεψη με τα μέλη του Δ.Σ. της εταιρείας.

Εξάλλου τα δημοσιεύματα στον τύπο

για την μετα-ολυμπιακή χρήση των έργων είχαν αρχίσει διαρκούντων των Αγώνων.

Μετά τη σύσκεψη ακολούθησαν δηλώσεις, από τις οποίες το συμπέρασμα ήταν προφανές: σχεδιασμός εκ του μηδενός. Χωρίς όμως να γίνει αναφορά στις ήδη υπάρχουσες εκθέσεις που προαναφέραμε και στα όσα αυτές περιλαμβάνουν.

Ακολούθησαν δημοσιεύματα στα οποία δίνεται έμφαση στο κόστος συντήρησης των έργων, το οποίο αλχημικά και κατά περίπτωση κυμαίνεται από 25 έως 80 εκ. ευρώ ετησίως. Πάντως η εταιρεία «Ολυμπιακά Ακίνητα», μέσω του Προέδρου της Χ. Χατζηεμμανουήλ, ξεκαθάριζε –σύμφωνα με τις δηλώσεις του μετά τη σύσκεψη– ότι ο ακριβής και ρεαλιστικός απολογισμός αυτού του κό-

στους δεν είναι ακόμα εφικτός.

Έχοντας κατά νου τον προηγούμενο, βάσει των εκθέσεων «σχεδιασμό», ρωτήσαμε τον κύριο Χατζηεμμανουήλ αν θα λάβει υπόψιν της η «Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε.», τις περιβαλλοντικές, αλλά και άλλες ενστάσεις στον εκ νέου σχεδιασμό των χρήσεων των ολυμπιακών έργων. Μας απάντησε ότι «δεν θα γίνουν σε καμιά περίπτωση παραβιάσεις της νομοθεσίας, πρωτίστως της περιβαλλοντικής».

Σύμφωνα με την έκθεση του εργαστηρίου Πολεοδομικού Σχεδιασμού του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, στην οποία αναφερθήκαμε παραπάνω και που κόστισε σύμφωνα με πληροφορίες 60.000.000 ευρώ, συνάγεται το συμπέρασμα ότι μόνη πιθανή εξέλιξη θα είναι η πώληση μέρους ή ολόκληρων των εγκαταστάσεων σε ιδιωτικά επιχειρηματικά συμφέροντα.

Οι άλλες δύο εκθέσεις (κόστους 30.000 και 47.000 ευρώ αντίστοιχα) εί-

ναι: μία του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών με την υπογραφή του Ανδρέα Κιντή και μία της ιδιωτικής εταιρείας «DTZ». Και οι δυο συμφωνούν εντυπωσιακά ή χρησιμοποιούν εκτεταμένα ως «πηγή» την έκθεση του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Στην έκθεση της «DTZ» γίνονται και αναφορές στο πώς χρησιμοποιήθηκαν σε άλλες χώρες τα ολυμπιακά έργα, ώστε να επωφεληθούμε από τις εμπειρίες των άλλων. Εντύπωση δημιουργεί το γεγονός ότι στο βασικό Στάδιο των αγώνων στην Αυστραλία αφιερώνονται έντεκα ολόκληρες γραμμές! Στο ίδιο μήκος κύματος είναι οι αναφορές και στα υπόλοιπα έργα άλλων ολυμπιακών πόλεων.

Καλό είναι να υπενθυμίσουμε ποια είναι τα ολυμπιακά έργα με τα οποία ασχολείται η «Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε.»:

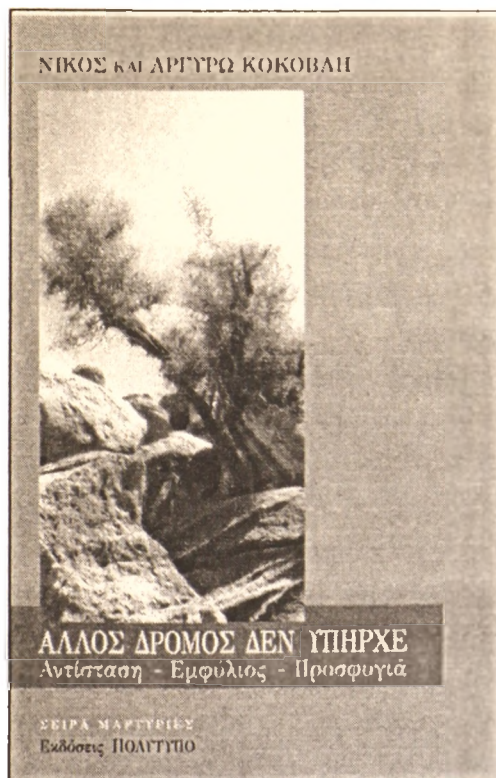
Στο παραλιακό μέτωπο Φαλήρου το κλειστό Φαλήρου, η Μαρίνα και το Μπιτς-βόλεϋ. Το κλειστό της Νίκαιας,

και το κλειστό του Γαλασίου. Το Αθλητικό Κέντρο στο Γουδή. Το κλειστό Άνω Λιοσίων, το Βασικό Κέντρο Τύπου, το Κέντρο Ιππασίας στο Μαρκόπουλο και το Κέντρο Σκοποβολής, το Κωπηλατοδρόμιο στο Σχινιά και τα περιφερειακά γήπεδα ποδοσφαίρου στην Πάτρα, το Ηράκλειο και το Βόλο.

Πολλά από αυτά αναφέρονται ήδη στον τύπο ως «φιλέτα» και άλλα ως «προβληματικά». Ο βασικός σχεδιασμός της «Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε.» είναι να τα αντιμετωπίσει ως συνολικό κόστος, ώστε τα «κερδοφόρα» να χρηματοδοτήσουν και το κόστος λειτουργίας των ζημιωγόνων. Και το βέβαιο είναι ότι μιλάμε για κάλυψη του κόστους συντήρησης και λειτουργίας τους, αλλά σε καμιά περίπτωση απόσβεσης των ποσών κατασκευής τους.

Σοβαρά έργα που απαιτούν σοβαρό και πολύπλοκο σχεδιασμό (ενδέχεται να αλλάξει και η εικόνα ολόκληρων περιοχών). Θα προκύψει άραγε;

Κ Υ Κ Λ Ο Φ Ο Ρ Ε Ι

Νίκος και Αργυρώ Κοκοβλή:

ΆΛΛΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ

Αντίσταση - Εμφύλιος - Προσφυγιά

Η ιστορία του Νίκου και της Αργυρώς Κοκοβλή όπως την ζωντανεύουν οι ίδιοι. Ξεκινά από την προσφυγιά της Μικράς Ασίας και συνεχίζει στα χρόνια της Κατοχής και της Αντίστασης στην Κρήτη. Αρχίζουν οι διώξεις, ο Εμφύλιος, το κυνηγητό των διαλυμένων τμημάτων του Δ.Σ. με τη δεκαεξάχρονη παρανομία σε σπηλιές και κρύπτες στα βουνά των Λευκών Ορέων, η δραματική απόδραση στην Ιταλία. Το περιπετειώδες ταξίδι μέσω Ελβετίας, Αυστρίας και Ουγγαρίας μέχρι την ΕΣΣΔ. Η άφιξη στην Τασκένδη. Η αποκάλυψη της σοβιετικής πραγματικότητας. Οι περιορισμοί. Επιστροφή στην πατρίδα ύστερα από 14 χρόνια.

Μια απίστευτη σε δραματικά γεγονότα ανθρώπινη ιστορία που πρέπει να γνωρίζει κάθε πολίτης.

Ένα μάθημα εγκαρτέρησης και ανθρωπιάς.

ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21

τηλ: 210-7232819, φαξ: 210-7226107, e-mail: chrparou@otenet.gr

ΕΡΤ: Ολυμπιακοί για γερά νεύρα

του Ρεπόρτερ

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες της Αθήνας τελείωσαν και σε γενικές γραμμές θεωρήθηκαν οι καλύτεροι μέχρι σήμερα οργανωτικά, όπως τουλάχιστον επιβεβαιώνουν τα «συγγνώμη» και τα «μπράβο» των ξένων επικριτών μας. Ωστόσο σε όλο το διάστημα του πανηγυριού δεν ήταν λίγες οι γκρίνιες που ακούστηκαν για τη δημόσια τηλεόραση, τον επίσημο χορηγό των Αγώνων, παρά τις αρχικές τυμπανοκρουσίες και τις διαβεβαιώσεις του πρόεδρου της Άγγελου Στάγκου ότι η ΕΡΤ ήταν πανέτοιμη για την τεράστια αυτή διοργάνωση, η οποία –για την ιστορία– στοίχισε σε τεχνικό εξοπλισμό στην Αγία Παρασκευή και τις άλλες εγκαταστάσεις, περίπου 30.000.000 ευρώ.

Οι γκρίνιες αφορούσαν κυρίως την «εσωτερική μετάδοση» – όπως τον κακό ήχο, τη λανθασμένη διαχείριση στην προβολή των αθλημάτων, αλλά και την ποιότητα και τις γνώσεις των δημοσιογράφων οι οποίοι εκνεύριζαν τους τηλεθεατές με τα λάθη, τις ελληνικούρες τους και την ελλιπή ενημέρωση σε ορισμένα αγωνίσματα.

Οι υπεύθυνοι της ΕΡΤ προσπάθησαν να δικαιολογήσουν τα αδικαιολόγητα λέγοντας ότι το σύνολο των αθλητικών συντακτών που έχουμε στην Ελλάδα δεν έφτανε για να καλυφθούν οι Αγώνες, και μάλιστα στο υψηλό επίπεδο που ήταν αναγκαίο, σε όλα τα αγωνίσματα!

Αποσιώπησαν όμως ότι δεν έγινε επαρκής προετοιμασία των δημοσιογράφων για τα «άγνωστα αθλήματα» και ότι στην τούρλα του Σαββάτου «βρέθηκαν» στα στάδια ορισμένοι άπειροι και αδιάβαστοι συντάκτες που δεν θα έπρεπε να ήταν εκεί....

Όπως δεν βρέθηκε καμία πειστική εξήγηση για τον άγαρμπο και χωρίς σωστή αξιολόγηση τρόπο, με τον οποίο «κόβονταν» τις περισσότερες φορές τα αθλήματα είτε για διαφημίσεις, είτε για

την παράλληλη κάλυψη διαφόρων εν εξελίξει αγωνισμάτων, με αποτέλεσμα να ακούγονται συνεχώς παράπονα. Μια πιθανή εξήγηση είναι η απειρία ορισμένων σκηνοθετών καθώς και το άγχος και η πίεση της πολύωρης μετάδοσης...

Όμως εκείνο που δημιούργησε μεγάλο σάλο, ήταν το πρώτο 20λεπτο μπλακ-άουτ που έγινε στην ΕΤ-1, στις 11/08/04, παραμονή της έναρξης των Αγώνων, με αποτέλεσμα να παραιτηθεί ο Γενικός Διευθυντής της ΕΡΤ Τζώνη Καλημερης και να καρατομηθεί ο διευθυντής λειτουργίας της ΕΡΤ Γ. Παπαμώκος.

Το πρόβλημα ήταν προφανώς λάθος τεχνικού της ΕΡΤ (το πόρισμα της σχετικής έρευνας δεν έχει ακόμα ανακοινωθεί...) και παρά την φασαρία που προκλήθηκε, τελικά δεν λύθηκε. Συνεχίστηκε σε όλη την διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων, καθώς ακολούθησαν τουλάχιστον 4 ακόμη μικρά και μεγάλα μπλακ-άουτ, σε όλη την Ελλάδα, για τα οποία η ΕΡΤ έστελνε ανελλιπώς δελτία τύπου με την μόνιμη επωδό: «η ΕΡΤ δεν ευθύνεται για την διακοπή...», υποδηλώνοντας ότι δεν φταίνε οι τεχνικοί της αλλά κάποιοι άλλοι.

Και εδώ ακριβώς διαδραματίστηκε ένας άλλος «υπόγειος πόλεμος», που αφορούσε τα κέντρα εκπομπής της ΕΡΤ σε όλη την Ελλάδα, την ΔΕΗ και τον ΟΤΕ.

Η ΔΕΗ τις περισσότερες φορές ανακοίνωνε πως δεν είναι δικό της το «πρόβλημα». Το ίδιο έλεγε και ο ΟΤΕ, ο οποίος πρέπει να σημειώσουμε ότι είχε πολύ σημαντικό ρόλο στο τεχνικό υπόβαθρο της τηλεοπτικής κάλυψης των Αγώνων. Συγκεκριμένα είχε κάνει την εγκατάσταση 1.200 χλμ. καλωδίων οπτικών ινών, ένα μέγεθος δηλαδή που έφτανε σε σωληνώσεις τα 600 χλμ., ενώ τις ημέρες της κάλυψης διέθετε 630 κυκλώματα (130 διεθνή τηλεοπτικά και 500 ραδιοφωνικά).

Από την πλευρά της ΕΡΤ, οι υπεύθυνοι τόνιζαν ότι μπροστά στο τεράστιο μέγεθος αυτής της τηλεοπτικής μετάδοσης είναι υπερβολικές οι γκρίνιες και δήλωναν ότι λυπούνται για τα μπλακ-άουτ, υπογραμμίζοντας πως οι Αγώνες είχαν αναδείξει ορισμένα προβλήματα υποδομών στην ΔΕΗ και τον ΟΤΕ, ενώ παραδέχονταν ότι ίσως θα έπρεπε στη διάρκεια προετοιμασίας των Αγώνων να είχαν προβλεφθεί ορισμένα σενάρια κρίσεων.

Είναι φανερό ότι στον σχεδιασμό δεν δόθηκε μεγάλο βάρος στον συντονισμό μεταξύ ΕΡΤ, ΟΤΕ και ΔΕΗ, πιθανόν από παράλειψη ή γιατί ήταν τεράστιο το επιπλέον κόστος. Δεν αποκλείεται μάλιστα με την αλλαγή ηγεσίας στην ΕΡΤ, η οποία αναμένεται να γίνει «ομαλά» μετά το τέλος των Παραολυμπιακών Αγώνων, να βγουν στο φως λεπτομέρειες για τις όποιες παραλείψεις, τεχνικές και οικονομικές...

Η δημόσια τηλεόραση όμως κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων αντιμετώπισε και έναν ακόμη «πόλεμο»: Εκείνο των ιδιωτικών καναλιών, που βλέποντας τη θεαματικότητά τους στο κρίσιμο 15ήμερο να πέφτει σημα-

ντικά, χτύπησαν την ΕΡΤ στο σημείο που πονούσε, δηλαδή στα «μπλακάουτ».

Το γεγονός ότι η ΕΡΤ είχε αποκλειστικά το προϊόν των Ολυμπιακών προκάλεσε ανταγωνιστικά συμφέροντα. Γιατί υπάρχουν μεγάλα συμφέροντα πίσω από αυτήν την ιστορία, η οποία απευθύνεται σε μια τεράστια αγορά.

Από την άλλη, η άποψη της ΔΟΕ πως οι Ολυμπιακοί Αγώνες είναι προϊόν που μπορούν να διαχειριστούν καλύτερα οι δημόσιες τηλεοράσεις, επειδή διαθέτουν πολύ χρόνο για τους Αγώνες σε σχέση με τις ιδιωτικές, οι οποίες έχουν πολλές οικονομικές δεσμεύσεις, είναι ένα ζήτημα που απασχολεί έντονα την ιδιωτική τηλεόραση. Τα κρατικά κανάλια, πέρα από τη μεγάλη υποδομή που διαθέτουν, έχουν τη δυνατότητα να κάνουν «βουτιά» από την υψηλή τηλεθέαση στη χαμηλή χωρίς απώλειες, κάτι το οποίο είναι εντελώς απαγορευτικό για τα ιδιωτικά που είναι υποχρεωμένα να κρατούν το κοινό τους.

Δεν αποτελεί λοιπόν έκπληξη ότι πριν καλά-καλά τελειώσουν οι Αγώνες, οι ιθύνοντες των ιδιωτικών καναλιών πανελλαδικής εμβέλειας θυμήθηκαν τη θεαματικότητα που έφερε στην ΕΡΤ το Euro 2004! Έστειλαν μάλιστα μήνυμα προς την κυβέρνηση και την κρατική τηλεόραση, απειλώντας με προσφυγή στην Κομισιόν, επειδή η ΕΡΤ, αν και

επιδoteίται από το κράτος, είχε διαφημιστικά έσοδα από το Euro περισσότερα από 6.500.000 ευρώ. Και, δείχνοντας περισσότερο την ενόχλησή τους, απαίτησαν να μη λειτουργεί ανταγωνιστικά απέναντί τους η ΕΡΤ.

Είναι φανερό ότι, παρά το γεγονός ότι η ΕΡΤ λειτουργεί υπέρ των ιδιωτικών καναλιών προσφέροντάς τους δωρεάν υλικό από την κάλυψη πολιτικών και άλλων δραστηριοτήτων που της κοστίζει ακριβά, εκείνα δεν δέχονται να μετέχει στην διαφημιστική αγορά. Χαρακτηριστική της κατάστασης αυτής άλλωστε είναι μια άτυπη συμφωνία που έχει γίνει, να μην παίρνει δηλαδή η ΕΡΤ πάνω από το 4% της ετήσιας διαφημιστικής πίτας!

Την ευθύνη για τον σχεδιασμό και την οργάνωση της μετάδοσης των Ολυμπιακών Αγώνων από την πλευρά της ΕΡΤ, είχαν ο Κώστας Κέκης, ο Γιώργος Χουλιάρας και ο Τζώνη Καλημέρης, ενώ για τη δημοσιογραφική κάλυψη και μετάδοση των αθλημάτων το αθλητικό τμήμα. Ήταν ένα εξαιρετικά δύσκολο εγχείρημα, αφού έπρεπε να κινητοποιηθεί και να συντονιστεί ένα τεράστιο τεχνικό και ανθρώπινο δυναμικό ώστε να αντιπαλέψει τις υπάρχουσες αδυναμίες της ίδιας της ΕΡΤ, που ως γνωστόν είναι μία εξαιρετικά δυσκίνητη ΔΕΚΟ, με άπειρες γραφειοκρατικές αγκυλώσεις, ιδιομορφία στο προσωπικό της και περίπλοκες σχέσεις

με τους διάφορους φορείς (ΕΒΥ, ΔΟΕ κ.λπ.).

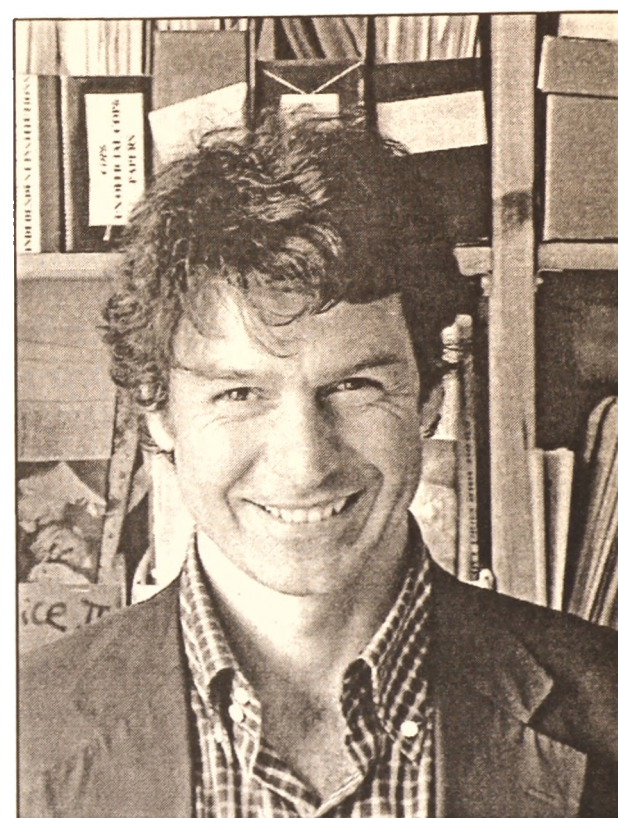
Έτσι, στην υλοποίηση του τεράστιου αυτού εγχειρήματος, η ΕΡΤ αντιμετώπισε έλλειμμα έμπειρου προσωπικού, λόγω και της εθελουσίας εξόδου που είχε πραγματοποιηθεί από την προηγούμενη διοίκηση, ενώ παράλληλα εμφανίσθηκε στην πράξη η ανάγκη ανανέωσης μιας μερίδας «γερασμένου» ανθρώπινου τεχνικού δυναμικού της. Παρ' όλα αυτά, στη διάρκεια αυτής της τηλεοπτικής παραγωγής, που κινητοποίησε περισσότερα από 1.200 άτομα και είχε περισσότερες από 1.600 ώρες ζωντανής μετάδοσης από 3 κανάλια, οι τεχνικοί της ΕΡΤ κατάφεραν σε γενικές γραμμές να τα βγάλουν πέρα.

Κανείς δεν ισχυρίζεται βεβαίως πως η ΕΡΤ είναι τέλεια. Το αντίθετο. Είναι μια εξαιρετικά προβληματική ΔΕΚΟ, που αν δεν υπάρξει άμεσα ειλικρινής πολιτική βούληση για την εξυγίανσή της (κι όχι για βόλεμα των ημετέρων, όπως γίνεται χρόνια τώρα...) θα αντιμετωπίσει ακόμα μεγαλύτερα οικονομικά προβλήματα, λόγω κακοδιαχείρισης αλλά και των «βαρών» που της προσθέτει η κάθε κυβέρνηση... Όμως πέρα από κάθε μίζερη αντιμετώπιση, στο θέμα των Ολυμπιακών Αγώνων η κρατική τηλεόραση κατάφερε το ακατόρθωτο, αν σκεφθούμε ότι οι «παράπλευρες απώλειες» στη μετάδοση ήταν ελάχιστες και όχι ιδιαίτερα σοβαρές.

Μάρκο Μπερλινγκουέρ: «Να αναγνωρίσουμε την Ευρώπη σαν ένα κοινό πολιτικό χώρο»

Τη συνέντευξη πήρε ο Σωτήρης Λέτσιος

Για την ανάγκη «επαναθεμελίωσης της πολιτικής» και την «επαναδημιουργία της πολιτικής πράξης σε υπερεθνική κλίμακα» κάνει λόγο ο ιταλός πολιτικός κ. Μάρκο Μπερλινγκουέρ, στέλεχος του κόμματος της Κομμουνιστικής Επανάδρυσης (Rifondazione Comunista) – ενός κόμματος που προέκυψε μετά την μετονομασία του Ιταλικού Κομμουνιστικού Κόμματος σε «Δημοκρατικό Κόμμα της Αριστεράς», στα τέλη της δεκαετίας του '80, εξέλιξη που δεν βρήκε σύμφωνα πολλά στελέχη της «ορθόδοξης» κομμουνιστικής σκέψης. Ο Μάρκο Μπερλινγκουέρ, γιος του ιστορικού ηγέτη του ΙΚΚ Ενρίκο Μπερλινγκουέρ, ενός από τους θεμελιωτές του κινήματος του «Ευρωκομμουνισμού» στα χρόνια του '70, θεωρεί ότι η Αριστερά αδυνατεί να απαντήσει αποτελεσματικά στους ριζικούς μετασχηματισμούς που συμβαίνουν στις κοινωνίες μας. Τονίζει ότι τα αριστερά κόμματα δεν μπορούν να περιορισθούν στον τρόπο που λειτουργούν σήμερα, αλλά πρέπει να ανοιχτούν σε νέες συνεργασίες. Επισημαίνει ακόμη ότι η σημερινή Ευρώπη είναι αγκυροβολημένη στη βάση μιας νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης και σε έλλειμμα δημοκρατίας. Υπογραμμίζει ότι το Ευρωπαϊκό Κόμμα της Αριστεράς στοχεύει στην ανάπτυξη ενός νέου σχεδίου ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Μάρκο Μπερλινγκουέρ συμμετείχε στο ευρωψηφοδέλτιο του Συνασπισμού στις εκλογές του Ιουνίου.

νέας μεταρρυθμιστικής οντότητας, και η συγκρότηση του κόμματος μέσα από την πρόσφατη σύνοδο στη Ρώμη ερμηνεύεται ως η αρχή μόνον μιας νέας διαδικασίας. Για να προχωρήσουμε σε αυτή την κατεύθυνση θεωρώ αναγκαία δύο πράγματα: να ξαναδημιουργήσουμε την πολιτική πράξη πάνω σε μια υπερεθνική κλίμακα και να αναγνωρίσουμε την Ευρώπη σαν ένα κοινό πολιτικό χώρο. Θα πρόσθετα και την ανάγκη να δημιουργήσουμε αυτή τη νέα οντότητα με ανοιχτό τρόπο, βγαίνοντας από κάθε αίτημα αυτάρκειας των κομμάτων· δηλαδή να μην περιορισθούν στην έως τώρα λειτουργία τους, αλλά να ανοιχτούν σε νέες συνεργασίες.

• Ποιες είναι οι αιτίες μείωσης της εκλογικής δύναμης των αριστερών κομμάτων και γενικά της Αριστεράς

• Τι μπορούν να αναμένουν οι λαοί της Ευρώπης από την ίδρυση του νέου Ευρωπαϊκού Κόμματος της Αριστεράς; – Θα έλεγα ότι το νέο κόμμα δεν μπορεί άμεσα να δώσει κάτι σημαντικό, επειδή ο θεμελιώδης στόχος που έχουμε θέσει είναι να επισπεύσουμε και να ευνοήσουμε την άμεση συμμετοχή πολιτών και εργαζομένων στη δημόσια ζωή, μια διαδικασία που θα την ονόμαζα «επαναθεμελίωση της πολιτικής». Με αυτήν την έννοια δεν θα ενθάρρυνα κάποια παθητική συμπεριφορά ή στάση απλής αναμονής. Η σύσταση του Ευ-

ρωπαϊκού Κόμματος της Αριστεράς (PSE) εισάγει ένα νέο κίνημα και μια θετική ρήξη στην κομμουνιστική και ριζοσπαστική Αριστερά. Είναι πράγματι η πρώτη φορά εδώ και 20 χρόνια που η εναλλακτική Αριστερά επεξεργάζεται ένα ριζοσπαστικό σχέδιο εγκαταλείποντας θέσεις άμυνας. Στη βάση του σχεδίου βρίσκεται η αναγνώριση δύο αφετηριών: Η κρίση της πολιτικής στην εποχή της παγκοσμιοποίησης και η ανάγκη να προχωρήσουμε παραπέρα τις παραδόσεις του 19ου αιώνα. Στρατηγικός στόχος είναι η δημιουργία μιας

στην Ευρώπη;

— Η κρίση της Αριστεράς, κομμουνιστικής και μη, ανάγεται στη δεκαετία του '70. Εκείνα τα χρόνια αποτέλεσαν το απόγειο ενός μεγάλου κύκλου αγώνων του δημοκρατικού κινήματος. Σε εκείνη την περίοδο όλα τα σχέδια μετασχηματισμού της καπιταλιστικής κοινωνίας μπήκαν σε κρίση και ηττήθηκαν. Πιθανότατα μόνο η προώθηση ενός νέου κύκλου αγώνων για την ανατροπή της καπιταλιστικής κοινωνίας μπορεί να μας βοηθήσει να κατανοήσουμε την φύση της ήττας που υπέστη η καπιταλιστική κοινωνία το '70. Αυτό που μπορούμε με βεβαιότητα να πούμε είναι ότι ένας ιστορικός κύκλος ολοκληρώθηκε εκείνα τα χρόνια, και ότι η Αριστερά από τότε ή έχει χάσει την αυτονομία της από τις δυνάμεις και τον πολιτισμό που κυριαρχούν, ή δεν μπορεί να απαντήσει αποτελεσματικά στους ριζικούς μετασχηματισμούς που συμβαίνουν στις κοινωνίες μας. Οι εξελίξεις στις ΗΠΑ και τη Μεγάλη Βρετανία, αλλά και η καταστροφική πτώση της ΕΣΣΔ, απελευθέρωσαν ως γεγονότα ένα κύμα ριζικών ανατροπών, που έπληξαν θεσμούς και κοινωνικές σχέσεις, το νομισματικό σύστημα έτσι όπως λειτουργούσε, αλλά και το οικονομικό κεφάλαιο. Στην Ιταλία αποκαλούμε αυτόν τον κύκλο μια νέου τύπου αναγεννησιακή, καπιταλιστική επανάσταση.

• Με ποιο τρόπο μπορεί το

Ευρωπαϊκό Κόμμα της Αριστεράς να παρουσιάσει πειστικές προτάσεις για τα προβλήματα της Ευρώπης;

— Το νέο κόμμα γεννήθηκε σε μια κρί-

σιμη καμπή της προσπάθειας για την δημιουργία μιας νέας Ευρώπης, στο κρίσιμο διάστημα αναμονής της διεύρυνσης με νέα μέλη. Ζήσαμε τότε γεγονότα όπως ο πόλεμος στο Ιράκ, την περίοδο που η Ευρώπη απουσίαζε από τις εξελίξεις, αλλά και τις ευρωπαϊκές εκλογές που κατέστησαν σαφή μια γενική και βαθιά κριτική των πολιτών σε όλο το σύστημα. Τότε γεννήθηκε το νέο κόμμα. Όμως το ευρώ δεν κατόρθωσε να δημιουργήσει συνθήκες ανεξαρτητοποίησης έναντι του δολαρίου. Και επίσης η θέσπιση του Ευρωπαϊκού Συντάγματος πιστεύω ότι δεν μπορεί να αμβλύνει τις αντιθέσεις μέσα στην ΕΕ. Αυτή η Ευρώπη είναι αγκυροβολημένη στη βάση μιας νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης, σε έλλειμμα δημοκρατίας και ήπιο αυταρχισμό, επικεντρωμένη στους νόμους της αγοράς. Το σχέδιό μας είναι να αναπτύξουμε σε σχέση με τις νέες δυνάμεις της Αριστεράς ένα νέο στρατηγικό σχέδιο ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Για να γίνει όμως αυτό, χρειάζεται να δεχθούμε την Ευρώπη σαν τον φυσικό πολιτικό μας χώρο, χωρίς την ψευδαίσθηση ότι μπορούμε να κλειστούμε και να εγκλωβιστούμε στα δικά μας πολιτικά όρια. Το κόμμα μας είναι αποτέλεσμα μιας ώθησης που δόθηκε από πολλά κόμματα. Φυσικά και είναι ορατές πολλές διαφορές ανάμεσά μας· το σταθερό σημείο αναφοράς μας είναι όμως η κριτική στη νεοφιλελεύθερη πλατφόρμα του Ευρωπαϊκού Συντάγματος, της συμφωνίας του Μάαστριχτ, αλλά και αυτού του Συμφώνου Σταθερότητας.

• Πώς θα χαρακτηρίζατε τα σημερινά

κόμματα της Αριστεράς στην Ελλάδα;

— Το ΠΑΣΟΚ είναι ένα κόμμα της φιλελεύθερης Αριστεράς, το οποίο περνά την κρίση που χαρακτηρίζει αυτή τη στιγμή παρόμοιες δυνάμεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Τον Συνασπισμό τον γνωρίζω καλύτερα και πιστεύω ότι η πολιτική του κουλτούρα είναι αρκετά πιο κοντά σε αυτή του κόμματος της Κομμουνιστικής Επανάστασης. Έχει σαφώς μια προδιάθεση για έρευνα και ανανέωση, και αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι έχει βαθιές ρίζες στον πολιτισμό. Γνωρίζω ότι βρίσκεται σε μια σύνθετη κατάσταση. Είναι πιο μετριοπαθές από τα υπόλοιπα κόμματα της Αριστεράς, αλλά δεν είναι απομονωμένο σε ευρωπαϊκό επίπεδο· είναι ανοιχτό σε ριζικές ανανεώσεις. Το ΚΚΕ μού φαίνεται ένα κόμμα καλά ριζωμένο, που αντλεί στην ουσία τη δύναμή του μέσα από τη ριζοσπαστικότητά του και την αδιαλλαξία των θέσεων του.

Μια γενική διαφορά ανάμεσα στην Ιταλία και στην Ελλάδα είναι ότι στην Ελλάδα η κρίση του πολιτικού συστήματος και των κομμάτων είναι λιγότερο δραματική, ενώ από την άλλη πλευρά τα νέα κινήματα είναι αδύναμα και λιγότερο αναπτυγμένα. Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι μέσα στο 2005 έχει ορισθεί να γίνει στην Ελλάδα η συνάντηση των δυνάμεων που απαρτίζουν το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ. Είναι μια ευθύνη που όλες οι δυνάμεις έχουν αναλάβει σε συνεργασία με τα ευρωπαϊκά κινήματα. Δεν θα είναι εύκολο, θα είναι όμως μια ευκαιρία να αναζωογονήσουμε τη συμμετοχή στη δημόσια ζωή.

ΕΤΟΙΜΑΣΤΗΚΑΝ ΑΚΟΜΗ ΔΥΟ ΤΟΜΟΙ ΤΟΥ ANTI (2002)

Είναι έτοιμοι και διατίθενται από τα γραφεία του περιοδικού
(Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21)

δύο ακόμα τόμοι του ANTI που συμπεριλαμβάνουν τα τεύχη
754 έως και 766 (ο 56ος)
και 767 έως και 778 (ο 57ος).

Θα βρείτε επίσης τους τόμους των προηγούμενων ετών

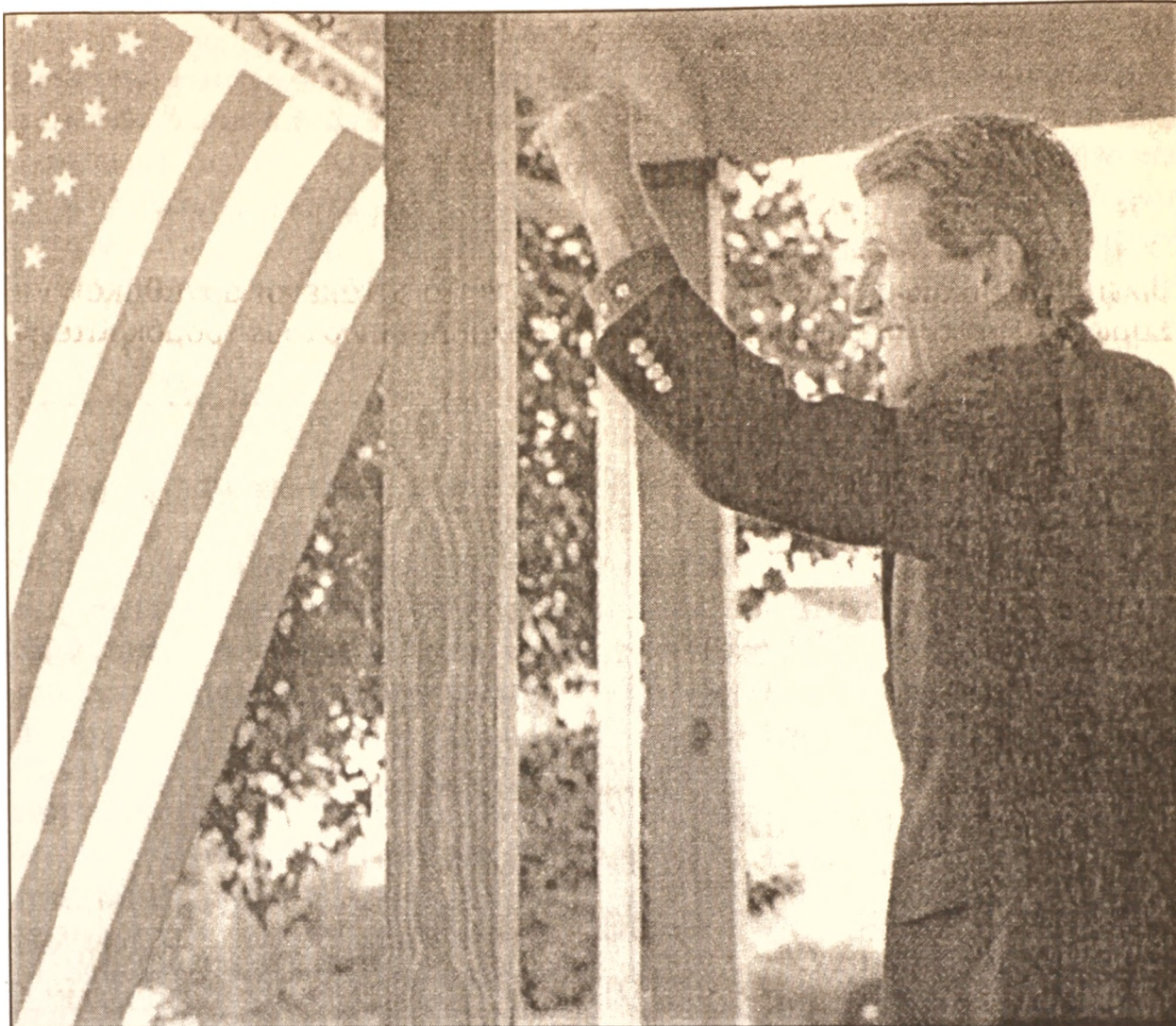
ΗΠΑ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΚΕΡΙ ΜΕ ΜΠΟΥΣ

Κατά 11 μονάδες προηγήθηκε στις σφυγμομετρήσεις της περασμένης εβδομάδας στις ΗΠΑ ο πρόεδρος Τζορτζ Μπους από τον αντίπαλο του Τζον Κέρι, εν όψει των προεδρικών εκλογών που πρόκειται να διεξαχθούν στη χώρα τον ερχόμενο Νοέμβριο. Μια διαφορά που το επιτελείο του υποψηφίου των Δημοκρατικών προσπαθεί να καλύψει, όσο είναι δυνατό, στους δύο μήνες που απομένουν μέχρι την ημέρα των εκλογών.

Η διαφορά σημειώθηκε μετά από το συνέδριο-σόου του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος που πραγματοποιήθηκε την περασμένη εβδομάδα στη Νέα Υόρκη και στο οποίο ο ίδιος ο Μπους, αποδεχόμενος το χρίσμα του υποψηφίου του κόμματος για την προεδρία, υπεραμύνθηκε της πολιτικής που ακολούθησε τα τρία τελευταία χρόνια και κυρίως του πολέμου «κατά της διεθνούς τρομοκρατίας», όπου ενέταξε το Αφγανιστάν και βεβαίως το Ιράκ, για το οποίο είπε ότι σωστά ενήργησε, χωρίς όμως να αναφερθεί στα ογκούμενα αιματηρά επεισόδια, στα οποία μια ημέρα αργότερα σε μια μόνο επίθεση Ιρακινών σκοτώθηκαν έξι αμερικανοί πεζοναύτες.

Με το γνωστό ύφος του μάλιστα ο Μπους, προδιαγράφοντας την μελλοντική πορεία του αν επανεκλεγεί, διευκρίνισε ότι πρόκειται για έναν «πόλεμο που στην ουσία δεν έχει αρχίσει ακόμα» και πρόσθεσε ότι με αυτόν θα εδραιωθεί η ασφάλεια για την Αμερική και τον κόσμο ολόκληρο.

Το θέμα όμως είναι ότι ο Μπους με τον φτηνό, φανατικά εθνικιστικό του λόγο και τα βρόμικα προεκλογικά τεχνάσματα που χρησιμοποιεί το επιτελείο του, έχει «βραχυκυκλώσει» τον υποψήφιο των Δημοκρατικών Τζον Κέρι, ο οποίος εμφανίζεται «λίγος», δείχνοντας να μη διαθέτει ένα σοβαρό πρόγραμμα που θα πείσει τους ψηφοφόρους, αλλά ούτε και το ανάλογο ύφος –και ήθος– που θα τον βοηθούσε να αντιμετωπίσει με ίσους όρους τον

αντίπαλό του.

Στο πλαίσιο αυτό ο Κέρι, ακολουθώντας και τις συμβουλές του πρώην προέδρου Μπιλ Κλίντον, ο οποίος τις ημέρες αυτές υποβλήθηκε σε εγχείριση καρδιάς, προσπαθεί τώρα να κάνει κάποιες αλλαγές προσώπων στο επιτελείο του, με στόχο να επαναπροσανα-

τολίσει, την τελευταία στιγμή, την προεκλογική τακτική του. Ήδη όμως αρκετοί παρατηρητές επισημαίνουν ότι ο χρόνος που απομένει είναι πολύ περιορισμένος και οι δυνατότητες του Κέρι να αλλάξει το προεκλογικό τοπίο είναι μάλλον ελάχιστες.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ Ο ΣΡΕΝΤΕΡ ΧΑΝΕΙ, ΑΛΛΑ...

Όλο και χειρότερη γίνεται η θέση του γερμανού καγκελάρου Γκέρχαρντ Σρέντερ, καθώς συνεχίζονται οι αντιδράσεις για τις αντιλαϊκές περικοπές στα κοινωνικά προγράμματα που ξεκίνησε από πέρυσι.

Τελευταίο δείγμα της λαϊκής αντίθεσης στα μέτρα αυτά είναι το αποτέλεσμα των τοπικών εκλογών που έγιναν την περασμένη Κυριακή στο ομόσπονδο κρατίδιο Ζάαρ, όπου το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα, του οποίου ηγείται ο Σρέντερ, συγκέντρωσε το 30,8% των ψήφων (από 44,4% που είχε πριν) προς όφελος των Χριστιανοδημοκρατών που συγκέντρωσαν 47,5%, ενώ τη δύναμή τους αύξησαν και οι σύμμαχοί τους Ελεύθεροι Δημοκράτες, οι οποίοι κατάφεραν να μπουν στο τοπικό κοινοβούλιο μετά από απουσία δέκα ετών.

Παρά την ήττα του κόμματός του, ο καγκελάριος Σρέντερ υπεραμύνθηκε βεβαίως των μέτρων που έχει πάρει η κυβέρνησή του, λέγοντας ότι οι περικοπές που έχουν αρχίσει «είναι στη σωστή κατεύθυνση». Ωστόσο, στελέχη του κόμματός του απευθύνουν και εκείνα εκκλήσεις για αλλαγές στο πρόγραμμα των αντιλαϊκών αυτών μέτρων.

ΙΡΑΚ ΠΑΙΖΟΥΝ ΜΕ ΤΟΥΣ ΟΜΗΡΟΥΣ

Σε σκωτσέζικο ντους υποβάλλει την γαλλική κυβέρνηση η οργάνωση «Ισλαμικός Στρατός του Ιράκ», η οποία εξακολουθεί να κρατά δύο Γάλλους δημοσιογράφους και τον Σύρο οδηγό τους.

Την περασμένη εβδομάδα είχε κυκλοφορήσει η πληροφορία ότι οι τρεις όμηροι είχαν παραδοθεί σε άλλη μουσουλμανική οργάνωση και ότι η απελευθέρωσή τους ήταν θέμα χρόνου. Προχτές όμως η ίδια οργάνωση, με ανακοίνωσή της στο Διαδίκτυο, έθετε νέους όρους για την απελευθέρωση των δημοσιογράφων και του Σύρου οδηγού, δίνοντας στην γαλλική κυβέρνηση περιθώριο 48 ωρών.

Συγκεκριμένα, η ανακοίνωση ζητούσε την αποδοχή μιας ανακωχής με τους μουσουλμάνους, την υποχρέωση της Γαλλίας να μη διατηρεί στρατιωτικές και εμπορικές σχέσεις με το Ιράκ και

τέλος την καταβολή λύτρων ύψους 5 εκ. δολαρίων.

Στο μεταξύ, καθώς οι επιθέσεις Ιρακινών ανταρτών εναντίον των Αμερικανών και των συμμάχων τους συνεχίζονται, εμφανίσθηκε στο Διαδίκτυο ένα

μήνυμα του κόμματος Μπάαθ του Σαντάμ Χουσεΐν, με το οποίο καλείται κάθε Άραβας και μουσουλμάνος να σπεύσει στο Ιράκ για «να πάρει εκδίκηση για το Ιράκ, για την Παλαιστίνη, για το Έθνος».

ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ ΕΝΙΣΧΥΕΙ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΤΟ ΝΑΤΟ

Σε 100.000 στρατιώτες αναμένεται να φθάσουν οι δυνάμεις του ΝΑΤΟ που θα σταλούν στο Αφγανιστάν μέχρι την κρίσιμη ημερομηνία της 9ης Οκτωβρίου, οπότε θα διεξαχθούν οι πρώτες προεδρικές εκλογές μετά την εισβολή των δυτικών δυνάμεων και την ανατροπή του καθεστώτος των Ταλιμπάν στις αρχές του 2002.

Σχετικά με το κλίμα που υπάρχει στη χώρα μάλιστα, είναι ενδεικτικό ότι οι προεδρικές εκλογές είχε προγραμματισθεί να διεξαχθούν μαζί με τις βουλευτικές, οι οποίες όμως αναβλήθηκαν για τις αρχές του ερχόμενου χρόνου, εξαιτίας κυ-

ρίως της επιδείνωσης των συνθηκών ασφαλείας σε συγκεκριμένες περιοχές της χώρας.

Αναφορικά με τη νατοϊκή δύναμη που θα σταλεί πάντως, αξιωματούχοι της Συμμαχίας δήλωναν ότι ένα μεγάλο μέρος της θα αποσυρθεί μετά την διενέργεια των εκλογών. Διπλωμάτες στην έδρα του ΝΑΤΟ ωστόσο δεν έδειχναν τόσο αισιόδοξοι ότι κάτι τέτοιο θα συμβεί, που σημαίνει ότι οι Αμερικανοί, που έχουν την γενική διοίκηση, ετοιμάζονται για μια μακροχρόνια παραμονή των ξένων δυνάμεων στο Αφγανιστάν.

Το σκληρό πρόσωπό τους ξαναέδειξαν οι αρχές του Ισραήλ, με συνεχείς στρατιωτικές επιδρομές και αεροπορικές επιθέσεις εναντίον χωριών των Παλαιστινίων στη Γάζα, καθώς και με τη συνέχιση της κατασκευής του γνωστού «τείχους» στη Δυτική Όχθη, ενώ τώρα στρέφονται ανοιχτά και εναντίον της Συρίας, που ορισμένοι παρατηρητές δεν αποκλείουν να αποτελέσει στόχο ακόμα και στρατιωτικής επίθεσης εκ μέρους του Ισραήλ.

Αιτία υπήρξαν δύο επιθέσεις αυτο-

ΙΣΡΑΗΛ ΑΠΕΙΛΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΣΥΡΙΑΣ

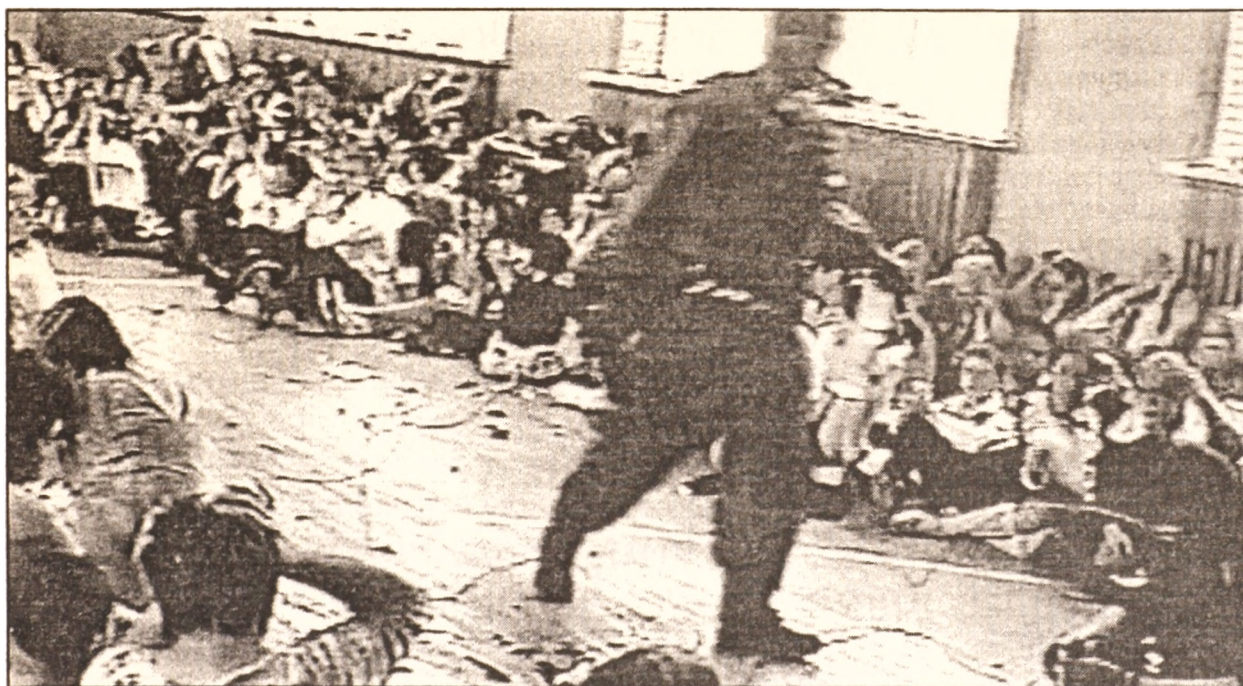
κτονίας με πολλά θύματα, που σημειώθηκαν από παλαιστίνιους μαχητές στην πόλη Μπερσέβα την περασμένη εβδομάδα, στις οποίες οι Ισραηλινοί ισχυρίζονται ότι είχε ανάμιξη και η Δαμασκός.

Στο πλαίσιο αυτό, το Τελ Αβίβ ανέλαβε μια συντονισμένη εκστρατεία ενημέρωσης της διεθνούς κοινότητας, με εκπροσώπους του στην Ουάσιγκτον και

στο Άμστερνταμ (η Ολλανδία προεδρεύει της Ευρωπαϊκής Ένωσης), αναφορικά με τα στοιχεία που υπάρχουν για την συριακή ανάμιξη στις επιθέσεις της Μπερσέβα. Μεταξύ των άλλων μάλιστα, το Ισραήλ προσπαθεί να πείσει την Ευρωπαϊκή Ένωση να αναβάλει την υπογραφή μιας συμφωνίας οικονομικής σύνδεσης με τη Συρία, με το επιχείρημα ότι η χώρα αυτή, που περιλαμβάνεται σε σχετική λίστα του Στέιτ Ντιπάρτμεντ, υποστηρίζει την τρομοκρατία.

Ο Βλαντιμίρ Πούτιν ανάμεσα στις συμπληγάδες

Ο τρόμος και η φρίκη ξαναχτύπησαν. Και όπως συμβαίνει τις περισσότερες φορές, χτύπησαν αθώους πολίτες – και μάλιστα τη φορά αυτή κατά κύριο λόγο παιδιά. Στη βόρεια Οσετία σκοτώθηκαν τουλάχιστον 500 άτομα και τραυματίστηκαν πολλές ακόμη εκατοντάδες, γεγονός που προκάλεσε αποτροπιασμό, οδύνη και μαζί την παγκόσμια κατακραυγή, αποδυναμώνοντας τα όποια πολιτικά αίτια του εγχειρήματος και προσφέροντας ένα βολικό άλλοθι για τα κατασταλτικά μέτρα που εφαρμόστηκαν και οδήγησαν τελικά στο ματοκύλισμα εκατοντάδων αθώων θυμάτων.

Η κατάληψη του σχολείου της πόλης Μπεσλάν στη βόρεια Οσετία, και η κράτηση περίπου 1000 ατόμων –τα περισσότερα παιδιά– ως ομήρων από μια ομάδα ανδρών και γυναικών που προβλήθηκαν ως αυτονομιστές Τσετσένοι, είναι το μεγαλύτερο μέχρι τώρα τρομοκρατικό χτύπημα στη Ρωσία, η οποία αντιμετωπίζει την απειλή μιας νέας διάλυσης, αντίστοιχης με εκείνη της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Το χτύπημα αποτελεί και ένα crash-event για την κυβέρνηση του προέδρου Βλαντιμίρ Πούτιν,

ο οποίος συνεχίζει να ακροβατεί ανάμεσα στις συμπληγάδες των λογής πιέσεων στο εσωτερικό και το εξωτερικό από τη μια, και την επιθυμία του να αποκαταστήσει τη χώρα του ως υπολογίσιμη παγκόσμια δύναμη από την άλλη.

Για τον λόγο αυτό πολλοί αναλυτές και μέσα ενημέρωσης στην ίδια τη Ρωσία αλλά και στον υπόλοιπο κόσμο, δίνουν περισσότερο βάρος στις εκτιμήσεις για το τι έχασε και τι κέρδισε ο πρόεδρος Πούτιν από την εικόνα των εκατοντάδων νεκρών και των τραυμα-

τιών, αλλά και από τον τρόπο που χειρίστηκε η κυβέρνησή του και ο ίδιος προσωπικά την κρίση που ξέσπασε και που βεβαίως δεν ήταν κεραυνός εν αιθρία.

Η πρώτη αντίδραση του ρώσου προέδρου, μόλις πραγματοποιήθηκε η κατάληψη του σχολείου, ήταν να απευθυνθεί στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ και να ζητήσει την λήψη ανάλογης απόφασης, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα να χαρακτηριστεί επίσημα η ενέργεια αυτή ως «τρομοκρατική πράξη στρεφόμενη κατά της ασφάλειας της Ρωσίας». Είναι χαρακτηριστικό μάλιστα ότι η προσφυγή στο Συμβούλιο Ασφαλείας συνοδεύτηκε από δηλώσεις ότι οι αρχές ασφαλείας της χώρας δεν επρόκειτο να επιχειρήσουν επιδρομή κατά των εισβολέων ανταρτών, αλλά θα προσπαθούσαν να λύσουν το πρόβλημα με ειρηνικά μέσα. Μόνο που η συνέχεια εξελίχθηκε εντελώς διαφορετικά και οδήγησε στην δραματική κατάληξη της ιστορίας.

Ο πρόεδρος Πούτιν είχε ως αρχικό σκοπό να αποδυναμώσει τη θέση των Τσετσένων ανταρτών στη διεθνή κοινή γνώμη, εξασφαλίζοντας έτσι την ανοχή της στην λήψη όποιων μέτρων θα αποφάσιζε η κυβέρνησή του – πράγμα που πέτυχε. Ταυτόχρονα όμως προχώρησε και στην διεθνοποίηση του ζητήματος της Τσετσενίας, ρισκάροντας μια εμπλοκή της διεθνούς κοινότητας στο ζήτημα, με ό,τι αυτό μπορεί να συνεπάγεται – πράγμα που ίσως επιθυμεί και ο ίδιος, καθώς η υπόθεση αυτή έχει οδηγηθεί σε πραγματικό αδιέξοδο, τόσο για την εσωτερική κατάσταση της χώρας του όσο και για τις διεθνείς της σχέσεις.

Δεν είναι τυχαίο μάλιστα ότι ο πρόεδρος Τζορτζ Μπους –κάνοντας την ανάγκη φιλοτιμία– έσπευσε να υποστη-

ρίξει τον Πούτιν, ιδιαίτερα καθώς η ιστορία της κατάληψης του σχολείου στο Μπεσλάν ενίσχυε το κλίμα τρομοϋστερίας που καλλιεργεί εν όψει και των εκλογών του ερχόμενου Νοεμβρίου στις ΗΠΑ, ενώ ανάλογες δηλώσεις υποστήριξης, για διαφορετικούς λόγους, διατυπώθηκαν και από το σύνολο σχεδόν των ευρωπαϊκών χωρών, από τις οποίες ελάχιστες εξέφρασαν κάποιες επιφυλάξεις, εξαιτίας κυρίως της τραγικής κατάληξης της ιστορίας.

Συμπέρασμα όλων αυτών είναι ότι ο πρόεδρος Πούτιν επιχείρησε να εκμεταλλευθεί το κλίμα των ισορροπιών και των παρασκηνιακών διευθετήσεων που επικρατεί στη σκακιέρα των διεθνών σχέσεων, ώστε να διατηρήσει το πλεονέκτημα της ανοχής στις κινήσεις που πρόκειται να αποφασίσει για την αντιμετώπιση των αντιθέσεων και των εθνικών προβλημάτων στις σχέσεις της Ρωσίας με τις ανεξάρτητες πλέον, πρώην σοβιετικές Δημοκρατίες, αλλά και σε συγκεκριμένες περιοχές στο εσωτερικό της. Προβλημάτων, στα οποία ο μέχρι τώρα τρόπος αντίδρασης ήταν η άτεγκτη στάση και η χρήση σκληρής ένοπλης βίας.

Στο πλαίσιο αυτό άλλωστε, σημαντικό ρόλο έπαιξε και η καταγγελία εκ μέρους ρώσων αξιωματούχων ότι μεταξύ των εισβολέων ανταρτών υπήρχαν και άτομα αραβικής καταγωγής, γεγονός που συνέδεσε την υπόθεση με την οργάνωση αλ-Κάιντα, χωρίς ωστόσο να υπάρξουν συγκεκριμένα στοιχεία που να δικαιολογούν την καταγγελία, αφού μεταξύ των νεκρών περιλαμβάνονται και όλοι σχεδόν οι εισβολείς. Από την άλλη, οι ίδιοι αξιωματούχοι προκάλεσαν σύγχυση, διαδίδοντας ότι η επιδρομή των δυνάμεων ασφαλείας δεν ήταν οργανωμένη αλλά αποτέλεσμα πυρών που έπεσαν εκ μέρους των εισβολέων εναντίον παιδιών που προσπάθησαν να διαφύγουν από το σχολείο.

Είναι βέβαιο ότι ποτέ δεν πρόκειται να γίνει γνωστή η πραγματική αλήθεια για τα γεγονότα που σημειώθηκαν τις δραματικές εκείνες ώρες της επιδρομής των δυνάμεων ασφαλείας εναντίον των ανταρτών που είχαν καταλάβει το σχολείο του Μπεσλάν. Η όλη επιχείρη-

ση όμως δείχνει ότι, παρά τις διαβεβαιώσεις που είχαν δοθεί παλιότερα εκ μέρους του ρώσου προέδρου, ότι η κυβέρνηση του θα άλλαζε τον τρόπο προσέγγισης τέτοιων φαινομένων, στην ουσία η νοοτροπία των δυνάμεων ασφαλείας παραμένει η ίδια, όπως διαμορφώθηκε από την αρχή της εμφάνισης του ζητήματος της Τσετσενίας και ενισχύθηκε από τον ίδιο τον Πούτιν.

Υπό το πρίσμα αυτό, είναι βέβαιο ότι, παρά την έντονη αντίδραση εκ μέρους μιας μεγάλης μερίδας της ρωσικής κοινής γνώμης για το μακελειό του Μπεσλάν, η δημοτικότητα του Πούτιν δεν πρόκειται να υποστεί κανένα πλήγμα. Αντίθετα, ο ρώσος πρόεδρος θα διατηρήσει την εκτίμηση της κοινής γνώμης της χώρας του στο πρόσωπό του. Αυτό άλλωστε το γνωρίζει ο Πούτιν και εκείνο που μένει να αποδειχθεί στο μέλλον είναι αν θα συνεχίσει να επιμένει στην σκληρή «αυτοκρατορική» στάση του έναντι των προβλημάτων που αντιμετωπίζει, ή θα προχωρήσει σε ουσιαστικό, δημοκρατικό και ρεαλιστικό διάλογο με στόχο μια πραγματική λύση των προβλημάτων αυτών.

Η πρόσφατη ιστορία έχει δείξει ότι η διπλωματία από μόνη της δεν είναι αυτοσκοπός, ούτε μπορεί να χρησιμοποιείται μόνο για βρόμικα παιχνίδια σε βάρος των λαών, παρόμοια με αυτά που προκάλεσαν αντίστοιχες κρίσεις στα Βαλκάνια, στη Μέση Ανατολή, στην Αφρική και αλλού. Κάτι που γνωρίζει και ο ίδιος ο Πούτιν, όπως γνωρί-

ζει επίσης ότι δεν αποκλείεται κάποια στιγμή να νιώσει τα παιχνίδια αυτά στην πλάτη του ίδιου του ρωσικού λαού.

Είναι άλλωστε κοινό μυστικό ότι οι σχέσεις της Μόσχας με τη Δύση εξακολουθούν να γνωρίζουν συχνά σκαμπανευάσματα, καθώς οι χώρες της Ευρώπης κάτω από το άγρυπνο βλέμμα των ΗΠΑ συνεχίζουν, παρά τις περί του αντιθέτου διακηρύξεις τους, να βλέπουν με δυσπιστία τη Ρωσία, την οποία αντιμετωπίζουν ως ένα δυνάμει μελλοντικό εμπόδιο στα σχέδιά τους, όχι μόνο για τη Μέση Ανατολή αλλά και για την ευρύτερη περιοχή της Ασίας.

Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και το γεγονός ότι στον πόλεμο της Τσετσενίας, που συνεχίζεται εδώ και δέκα ολόκληρα χρόνια, όπως και σε γεγονότα που σημειώνονται σε διάφορες πρώην σοβιετικές Δημοκρατίες που εκφράζουν αντίθεση προς τη Μόσχα, είναι ήδη ανακατεμένες δυτικές μυστικές υπηρεσίες. Επίσης, η Ουάσιγκτον φιλοξενεί συχνά ηγετικές προσωπικότητες της αντιπολίτευσης σε πρώην σοβιετικές Δημοκρατίες, ή μαχητικών αυτονομιστικών ομάδων περιοχών της Ρωσίας που αντιτάσσονται στη ρωσική κυριαρχία, επιχειρώντας έτσι να διαμορφώσει και να επιβάλει ηγεσίες φιλικές προς αυτήν, ώστε να ασκεί αμεσότερο έλεγχο στις όποιες εξελίξεις συντελούνται στη Ρωσία.

ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΟΣΧΟΝΗΣΙΟΣ

Στρατηγικές αναζητήσεις του Κρεμλίνου

Στο επίκεντρο έντονων επικρίσεων, τόσο διεθνώς όσο και μέσα στην ίδια τη Ρωσία, βρίσκεται ο πρόεδρος Βλαντιμίρ Πούτιν για το λουτρό αίματος και τις εκατοντάδες των νεκρών και των τραυματιών από την κατάληψη σχολείου στο Μπεσλάν της βόρειας Οσετίας από Τσετσένους αυτονομιστές την περασμένη εβδομάδα. Το τραγικό αυτό επεισόδιο όμως είναι συνέχεια μιας μεγάλης σειράς παρόμοιων, επίσης αιματηρών επιθέσεων που έχουν σημειωθεί κατά καιρούς τα τελευταία χρόνια σε διάφορες πόλεις της Ρωσίας και έχουν δημιουργήσει μια αδιέξοδη κατάσταση για την ρωσική ηγεσία και προσωπικά για τον πρόεδρο Πούτιν. Πίσω από τους όποιους συναισθηματισμούς ή ακόμα την πρακτική θεώρηση του τρόπου προσέγγισης τέτοιων φαινομένων, που δικαιολογημένα ή σκόπιμα εξετάζουν διάφοροι αναλυτές, στην εν λόγω κατάσταση υπάρχει και η ψυχρή πολιτική διάσταση που αφορά άμεσα τους μακρόπνοους σχεδιασμούς του προέδρου Πούτιν γύρω από την εσωτερική και κυρίως την διεθνή πραγματικότητα που διαμορφώνεται, από την οποία θέλει να έχει τα μεγαλύτερα δυνατά οφέλη για τη χώρα του. Στην κατάσταση αυτή, στους προβληματισμούς που διατυπώνονται και στις σκέψεις που διαπνέουν την πολιτική Πούτιν αναφέρεται η γνωστή ρωσίδα διεθνολόγος Ναντιέζντα Αρμπάτοβα στο πλαίσιο μιας προφητικής, όπως αποδείχτηκε, συνέντευξης που είχε δώσει στον Βσιέβολοντ Σαμοχβάλοφ για το *Αντί* στις αρχές του καλοκαιριού.

• Πριν από ένα χρόνο, μετά από τα τρομοκρατικά χτυπήματα στη Μόσχα, ο πρόεδρος Πούτιν δήλωσε ότι στην αντίληψη της εθνικής ασφάλειας της Ρωσίας θα εισαχθούν αλλαγές, σύμφωνα με τις οποίες θα μπορεί να εξαπολύει προληπτικά χτυπήματα εκτός της ρωσικής επικράτειας. Τι πιθανότητες υπάρχουν για την διαμόρφωση καινούργιας, πιο επιθετικής στρατιωτικής πολιτικής της Ρωσίας, ειδικά τώρα, μετά από τη διεύρυνση του ΝΑΤΟ;

— Μετά την 11η Σεπτεμβρίου και την συμβολή της Ρωσίας στην αντιτρομοκρατική δράση στο Αφγανιστάν, ούτε οι ΗΠΑ, ούτε το ΝΑΤΟ ήταν έτοιμοι

για μια σημαντική αναβάθμιση στις σχέσεις με τη Ρωσία, μάλλον προσπαθώντας να μην επιβαρύνουν την ατζέντα και να μην υποχρεωθούν να επανεξετάσουν τις θέσεις τους σχετικά με την διεύρυνση του ΝΑΤΟ, την απόσυρση των ΗΠΑ από το Σύμφωνο για την Αντιπυραυλική Άμυνα κ.λπ. Χαρακτηριστικό είναι ότι, παρά τα καλά λόγια της μιας πλευράς για την άλλη, η Ρωσία και το ΝΑΤΟ δεν είχαν αλλάξει τις θέσεις τους σχετικά με την διεύρυνση του ΝΑΤΟ στις Βαλτικές χώρες. Οι τελευταίες σύνοδοι κορυφής απέδειξαν ότι το ΝΑΤΟ μένει αμετάπειστο στην πορεία του, αγνοώντας ανοιχτά τις ρωσικές θέσεις, τη στιγμή

που, μετά από την κρίσιμη συνδρομή της Ρωσίας στον αντιτρομοκρατικό συνασπισμό και στην κατατρόπωση των Ταλιμπάν, θα ήταν πολύ λογικό για τη Ρωσία να περιμένει μια απόφαση του ΝΑΤΟ να σταματήσει την διεύρυνσή του στις Βαλτικές χώρες, ώστε να δοθεί μια ευκαιρία στο Συμβούλιο Ρωσίας - ΝΑΤΟ να εμφανισθεί ως μια καινούργια αποτελεσματική δομή συνεργασίας.

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία πως όλα αυτά λαμβάνονται υπόψη από τη ρωσική πολιτική ελίτ, ιδιαίτερα καθώς η εξωτερική πολιτική που ασκείται από τη Ρωσία και το ΝΑΤΟ, στον στρατιωτικό τομέα, στην πολιτική και στην ανάπτυξη, όλο και πιο συχνά μπαίνει σε μια ασυμβίβαστη αντιπαράθεση, καθώς, όπως συνέβαινε και παλιά, όλα ορίζονται από τη λογική μιας πιθανής στρατιωτικής σύγκρουσης, γεγονός που προκαλεί αμοιβαία ανησυχία. Με άλλα λόγια, οι παραδοσιακές απειλές για την ασφάλεια, που κληρονομήθηκαν από την εποχή του Ψυχρού Πολέμου, δεν εξαφανίσθηκαν, αντίθετα εξακολουθούν να υποβόσκουν.

Έτσι, η απουσία πραγματικών εταιρικών σχέσεων μεταξύ Ρωσίας και ΝΑΤΟ, με διατηρούμενο το σύνδρομο της πιθανής στρατιωτικής αντιπαράθεσης μεταξύ τους, και ταυτόχρονα η εμφάνιση πραγματικών προκλήσεων για την ασφάλεια της Ρωσίας, πρώτα απ' όλα από τον Νότο, σπρώχνουν τη Ρωσία ακριβώς σε αυτή την κατεύθυνση. Δεν είναι τυχαίο ότι ο Υπουργός Άμυνας Σεργκέι Ιβανόβ υπογράμμισε ότι παρακολουθεί με μεγάλη προσοχή τη μεταμόρφωση του ΝΑΤΟ και ελπίζει να δει την πλήρη απουσία όλων των άμεσων ή έμμεσων στοιχείων αντιρωσικού χαρακτήρα τόσο στον στρατιωτικό σχεδιασμό όσο στις πολιτικές δηλώσεις των κρατών-μελών του ΝΑΤΟ. Αν όμως, όπως δήλωσε ο υπουργός, το

NATO διατηρηθεί ως στρατιωτική συμμαχία με το υπάρχον επιθετικό στρατιωτικό δόγμα, αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα τη ριζική ανασυγκρότηση του ρωσικού στρατιωτικού σχεδιασμού και των αρχών οργάνωσης των ρωσικών ενόπλων δυνάμεων, συμπεριλαμβανομένης της ρωσικής πυρηνικής στρατηγικής.

• Έχετε δηλώσει επανειλημμένα πως ένα από λογικά αποτελέσματα της ευρωπαϊκής ενοποίησης θα ήταν η δημιουργία μιας πραγματικής αμυντικής δομής της ΕΕ, και σε αυτή την περίπτωση οι δρόμοι του NATO και της ΕΕ θα αποκλίνουν. Ωστόσο, μετά το σχίσμα στην ΕΕ, κατά τον πόλεμο στο Ιράκ, την κρίση της Ουάσιγκτον κατά της ΕΕ για τις προσπάθειες ίδρυσης ανεξάρτητου στρατηγείου και άλλα γεγονότα, η κατάσταση δεν είναι τόσο σαφής.

—Μετά την 11η Σεπτεμβρίου έγινε πλέον κατανοητό ότι η ΕΕ έχει ανάγκη από τις δικές της ένοπλες δυνάμεις και ότι πρέπει να είναι έτοιμη να αναπτύξει τις δικές της αμυντικές δυνάμεις, όπως έγινε κατανοητό επίσης ότι για τον αντιτρομοκρατικό αγώνα είναι απαραίτητοι ειδικοί και επαγγελματίες, από τον τομέα της κατασκοπίας μέχρι τους εξοπλισμούς και την τεχνική υποστήριξη. Η Ευρώπη βεβαίως δεν είναι έτοιμη να αντισταθεί στη σύγχρονη τρομοκρατία, ωστόσο κάθε καινούργια διεθνής κρίση γίνεται καταλύτης για την οικοδόμηση της στρατιωτικής βάσης της ΕΕ. Είναι μια φυσική πορεία, ειδικά όταν οι ΗΠΑ εγκαταλείπουν τις δεσμεύσεις τους στον τομέα ασφάλειας στην Ευρώπη. Είναι πλέον φανερό ότι ο παραδοσιακός ατλαντισμός δεν έχει μέλλον στην Ευρώπη, ειδικά στην μεταψυχροπολεμική εποχή, εφόσον δεν υπάρχει η αιτία ύπαρξής του: η σοβιετική απειλή. Εάν θα υπάρξει καινούργιος ατλαντισμός, αυτό εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την πολιτική της Ουάσιγκτον, από τα συμπεράσματα που ο Λευκός Οίκος θα βγάλει από την κρίση με τους συμμάχους, και από το ποια θα είναι η συμμετοχή της Ρωσίας στις ευρωατλαντικές δομές.

• Η εξωτερική πολιτική της Ρωσίας στον μετασοβιετικό χώρο παρουσιάζει ειδικό ενδιαφέρον για τους αναλυτές. Πολλές δραστηριότητές της δίνουν συχνά αφορμή να υποστηρίζεται πως η εξωτερική πολιτική της Ρωσίας στον περίγυρό της παραμένει, αν όχι αυτοκρατορική, τουλάχιστον ηγεμονική. Εσείς πώς χαρακτηρίζετε την πολιτική της Ρωσίας στην περιοχή αυτή;

—Εάν μιλούμε για τη Γεωργία, η Ρωσία έπαιξε σημαντικό ρόλο στην διευθέτηση της κρίσης στην Ατζαρία. Αυτό αναγνωρίστηκε και από την Τιφλίδα. Το μέλλον των ρωσογεωργιανών σχέσεων εξαρτάται όχι μόνο από την Μόσχα, αλλά και από την Τιφλίδα. Η προσπάθεια ωστόσο να χρησιμοποιηθεί η επιτυχία στην Ατζαρία για την επίλυση των προβλημάτων στην Αμπχαζία και τη Νότια Οσετία, με στόχο να μείνει η Ρωσία απ' έξω, είναι καταδικασμένη σε αποτυχία. Και το θέμα δεν είναι η παρουσία των ρωσικών στρατευμάτων, αλλά και η πολιτική της προηγούμενης γεωργιανής ηγεσίας σχετικά με αυτές τις αυτόνομες περιοχές. Ταυτοχρόνως θα ήθελα να υπογραμμίσω ότι η ακεραιότητα της Γεωργίας αποτελεί κρίσιμο παράγοντα σταθερότητας της περιοχής του Καυκάσου. Το Κρεμλίνο πρέπει οριστικά να αντισταθεί σε όλες τις προσπάθειες εθνικιστών και συντηρητικών να εκμεταλλευθούν την κατάσταση στην Γεωργία για την υποστήριξη αυτονομιστικών τάσεων.

Όσον αφορά την πολιτική της Ρωσίας έναντι των χωρών της ΚΑΚ, πρέπει να γίνεται διαφοροποίηση μεταξύ των «ειδικών συμφερόντων» της Ρωσίας και των «ειδικών δικαιωμάτων» της στο πεδίο αυτό. Είναι αναμφισβήτητο ότι εκτός από ειδικά δικαιώματα η Ρωσία έχει και κάποια ειδικά συμφέροντα στον μετασοβιετικό χώρο, που σχετίζονται με την σταθερότητα και ασφάλεια της περιοχής, με την προστασία ρωσόφωνων μειονοτήτων στα καινούργια ανεξάρτητα κράτη και με την οικονομική συνεργασία. Είναι εντελώς φυσιολογικό και δεν πρέπει να θεωρείται από τη Δύση ως προσπάθεια δημιουργίας της προγενέστερης αυτοκρατορίας. Κατά τη γνώμη μου η εξωτερική πολιτική της

Ρωσίας προς τις χώρες της ΚΑΚ πρέπει να βρει τη σωστή ισορροπία ανάμεσα στην αναγνώριση και τον σεβασμό της κυριαρχίας των νέων κρατών και την εξασφάλιση των ρωσικών συμφερόντων στο μετασοβιετικό πεδίο, χωρίς να προκαλέσει την καχυποψία της διεθνούς κοινότητας και σκέψεις για νεοαυτοκρατορικές φιλοδοξίες της Ρωσίας.

• Με ποιο τρόπο η σύνθεση του νέου Κοινοβουλίου επηρεάζει την εξωτερική πολιτική της Ρωσίας;

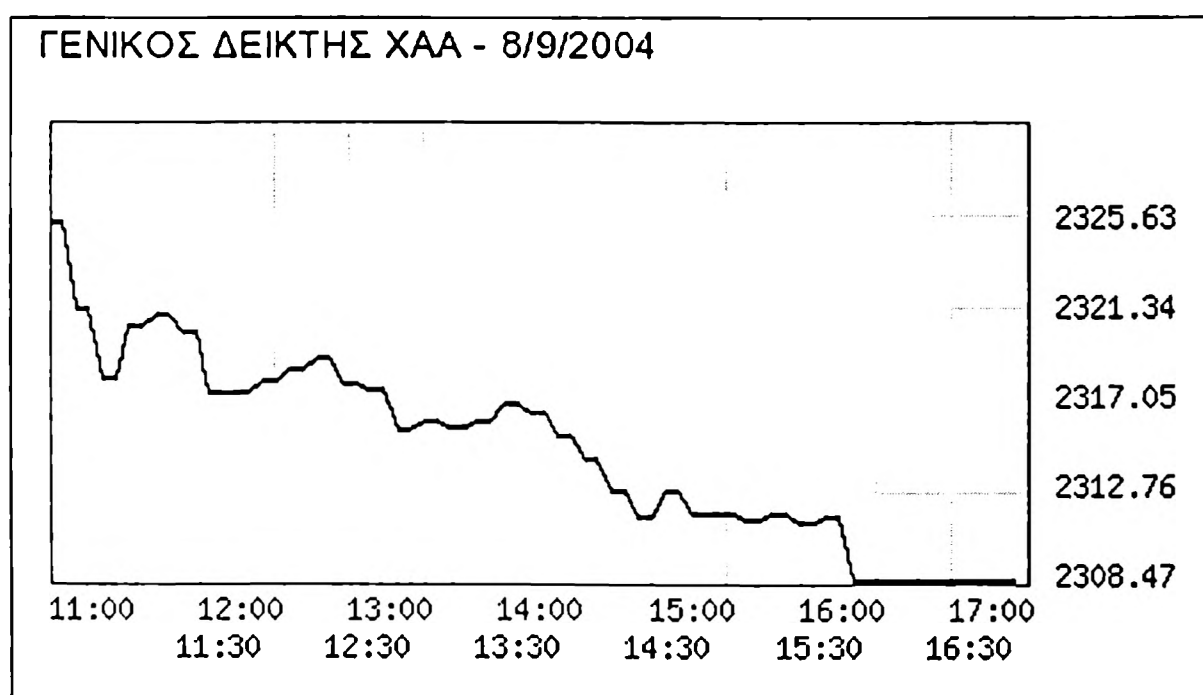
—Το Κρεμλίνο δεν μπορεί να μην λαμβάνει υπόψη του τις αλλαγές στη στάση τόσο της πλειοψηφίας του ρωσικού λαού, όσο και της πολιτικής ελίτ. Παράλληλα, υπό τις συνθήκες του αυξημένου εθνικισμού, η κυριαρχούσα πλειοψηφία στο Κοινοβούλιο, που βρίσκεται στα χέρια του κινήματος του Πούτιν, προσφέρει στο Κρεμλίνο τη μεγάλη ελευθερία δράσης στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής και περιορίζει τις εξτρεμιστικές τάσεις, ιδιαίτερα καθώς η ρωσική ηγεσία παραμένει διατεθειμένη για στενή συνεργασία με την Ευρώπη και τις ΗΠΑ. Επομένως πολλά θα κριθούν από τους δυτικούς εταίρους της Ρωσίας, οι οποίοι πρέπει επιτέλους να καταλάβουν ότι η ενταξή της στην ευρωατλαντική ζώνη αποτελεί τον κυριότερο παράγοντα της δημοκρατικοποίησης.

Ξεκαθαρίσματα στο Χρηματιστήριο

της Όλγας Ι. Φωτακοπούλου

Πριν από λίγες ημέρες ανακοινώθηκε ότι η Χρηματιστηριακή «Π&Α ΒΟΪΛΗΣ» διακόπτει τις συναλλαγές, δηλαδή κλείνει. Το γεγονός θα μπορούσε να περάσει απαρατήρητο, καθώς δεν είναι ούτε η πρώτη ούτε από τις τελευταίες Χρηματιστηριακές που κλείνουν τα τελευταία χρόνια. Το γεγονός όμως ότι ο κ. Παναγιώτης Βοϊλής είναι ο νυν Πρόεδρος της Ένωσης Χρηματιστών όχι απλώς περιπλέκει τα πράγματα, αλλά δρομολογεί και σοβαρές εξελίξεις στον χώρο του Χρηματιστηρίου. Συγκεκριμένα αποτελεί αφορμή για τα όσα ακολουθούν και θα ακολουθήσουν. Λογικά ο Πρόεδρος της Ένωσης Χρηματιστών τελεί υπό παραίτηση. Όμως ακόμα δεν έχει παραιτηθεί. Εν τω μεταξύ την προηγούμενη Παρασκευή (3/9), λίγες μέρες μετά την παραπάνω εξέλιξη, οι Τράπεζες αποφάσισαν να κόψουν την χρηματοδότηση «σε κάποιες χρηματιστηριακές εταιρείες». Γιατί αυτή η σύμπτωση;

Χρηματιστηριακοί κύκλοι δίνουν την απάντηση: «οι Τράπεζες θέλουν να μην υπάρχει Διοικητικό Συμβούλιο στην Ένωση των Χρηματιστών [σ.σ. δηλαδή να μην αναλάβει ο αναπληρωματικός Πρόεδρος], ώστε μέχρι τις εκλογές, σε τέσσερις με έξι μήνες το πολύ, να έχει γίνει ένα διπλό ξεκαθάρισμα. Αφενός

εκβιάζοντας με την χρηματοδότηση κάποιες μικρές Χρηματιστηριακές να συγκεντρώσουν τον αριθμό ψήφων που απαιτείται για τον έλεγχο της Ένωσης Χρηματιστών και αφετέρου όσοι δεν σκύψουν το κεφάλι να ωθηθούν στο κλείσιμο».

Μέχρι αυτή τη στιγμή ο συσχετισμός στην Ένωση Χρηματιστών είναι ο

εξής: είκοσι Χρηματιστηριακές ανήκουν απευθείας σε Τράπεζες. Από τις υπόλοιπες πενήντα οι τριάντα ανήκουν σε παλιούς (σ.σ. κυβερνητικής επιρροής) χρηματιστές και οι είκοσι σε νέους (επιρροής ΠΑΣΟΚ).

Ο κύριος Μιλτιάδης Έβερετ τους τελευταίους μήνες κάνει πολύ φασαρία σχετικά με το Χρηματιστήριο. Συγκεκριμένα επιμένει «να πέσει άπλετο φως σε όσα συνέβησαν την περίοδο 1999-2000». Υπάρχει όμως και μια παράλληλη εκτίμηση: η αγορά «πιστώνει» στο νεοδημοκρατικό λόμπι επενδυτών ότι η κάθαρση στο Χρηματιστήριο «δεν θα γίνει ποτέ» (το «πολύ πολύ να ελεγχθεί η ιστορία ως προς το σκέλος της κατάχρησης δημοσίου χρήματος και του ρόλου των ΔΕΚΟ»).

Με δεδομένο ότι έχει παρέλθει η πενταετία για πολλές από εκείνες τις πιθανότατα αξιόποινες πράξεις, το ενδιαφέρον –ή ο κίνδυνος για κάποιους άλλους– εστιάζεται όχι στο τότε αλλά στο σήμερα. Και πιο συγκεκριμένα κάποιιοι –οι Τράπεζες– ενδεχομένως να επιθυμούν να μην γίνονται συζητήσεις, πολύ δε περισσότερο φασαρίες γύρω από το Χρηματιστήριο. Κάποιοι άλλοι –οι χρηματιστές– επιθυμούν το ακριβώς αντίθετο.

Τι αναμένεται να συμβεί στο αμέσως επόμενο διάστημα;

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ, ΓΙΑ ΝΑ «ΜΠΟΥΜΕ» ΣΤΟ ΘΕΜΑ

Μέχρι την περίοδο της χούντας υπήρχαν προσωπικές εταιρείες – χρηματιστές που εμπορεύονταν νομίσματα, χρυσό και μετοχές. Οι πράξεις γίνονταν στο «γκισέ» του Χρηματιστηρίου – εικόνες που απολαμβάνουμε καταγεγραμμένες σε ταινίες. Σταδιακά, από τα μέσα της δεκαετίας του '80, μετεξελίχθηκαν σε μέγεθος: θεσμοποιείται η

ανώνυμη χρηματιστηριακή εταιρεία και όλοι οι χρηματιστές είτε μπαίνουν στις εταιρείες είτε δημιουργούνται νέες. Παράλληλα άρχισαν να μπαίνουν στο χώρο και οι Τράπεζες ως μέτοχοι χρηματιστηριακών εταιρειών. Η ανάπτυξη των χρηματιστηριακών εργασιών συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τον Κ. Σημίτη (ήδη κινήθηκε προς αυτή την κατεύθυνση από το 1986 ως υπουργός Οικονομικών).

Από το 1996 αρχίζει να αναπτύσσεται και ο θεσμός της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς (ό,τι είναι η Τράπεζα Ελλάδος στην εποπτεία των τραπεζικών ιδρυμάτων: έλεγχοι, κίνδυνοι χρεοκοπιών, αυξήσεις κεφαλαίου, συμμόρφωση, διαπίστωση παραβάσεων). Το 1996 την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς αναλαμβάνει ο Σταύρος Θωμαδάκης. Ξεκινά με τέσσερα άτομα προσωπικό και φτάνει στο σημείο να αναπτύξει την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ώστε να ξεπερνά τα 100 άτομα (εποπτεία, νομοθετικές εισηγήσεις, εξέταση επαγγελματικής επάρκειας του προσωπικού των εταιρειών σε κάποιες ειδικότητες). Ξεκίνησαν 20-30 χρηματιστηριακές εταιρείες, άγγιξαν τις 100 και τώρα είναι περίπου 70.

Το 1997 οι Τράπεζες ήλεγχαν το 80% του κύκλου των χρηματιστηριακών εργασιών, αλλά από το '98 και μετά άρχισαν να χάνουν το παιχνίδι, καθώς στο θεσμό πέραν των Τραπεζών και των παλαιών χρηματιστών η πίτα μοιράστηκε σε πολλούς νέους χρηματιστές –«νέο αίμα»– και οι Τράπεζες συρρικνώθηκαν στο λιγότερο από το 30% του ελέγχου μέχρι το 1999.

Αυτό έγινε διότι: ο φυσικός χώρος ελέγχου των Τραπεζών είναι τα αμοιβαία κεφάλαια και οι καταθέσεις των πελατών. Το 1999 μπήκαν στο Χρηματιστήριο μικροί επενδυτές οι οποίοι απέσυραν τις καταθέσεις τους από τις Τράπεζες για να παίξουν σε αυτό. Αποτέλεσμα, οι εταιρείες ξεχρέωσαν τις τραπεζικές οφειλές τους και έκαναν επενδύσεις. Πόσοι έκαναν επενδύσεις, τι είδους «επενδύσεις», γενικά τι έκαναν τα λεφτά που πήραν, τι είδους επιχειρήσεις ήταν αυτές και τι είδους «έλεγχος» είχε ασκηθεί τότε, θα μπορούσε να περιγραφεί πολύ ωραία με τη

φράση «βρόμικο '99».

Σταδιακά, σε πέντε χρόνια μετά το κραχ, οι Τράπεζες όχι μόνο ανέκαμψαν αλλά ξαναπήραν το παιχνίδι στα χέρια τους με δυο τρόπους:

Α) Μέσω της ιδιωτικοποίησης της ΕΧΑΕ Α.Ε. (της μητρικής εταιρείας που ελέγχει το Χρηματιστήριο Αθηνών και όλες τις εταιρείες που σχετίζονται με αυτό), οι Τράπεζες καταφέρνουν να γίνουν βασικοί μέτοχοι αγοράζοντας απευθείας από το κράτος το 37,5%.

Πώς γίνεται, ενώ η ΕΧΑΕ Α.Ε. είναι ιδιωτική, να διορίζει το Δ.Σ. η κυβέρνηση; Ακριβώς επειδή έχουν τον έλεγχο, ως βασικότεροι μέτοχοι, οι εκπρόσωποι των Τραπεζών, μεταξύ των οποίων υπάρχουν –όσο υπάρχουν ακόμα– και κρατικές Τράπεζες. Πάντως κρατικές ή μη, τον έλεγχο τον έχουν οι Τράπεζες.

Β) Δεν λειτούργησε ουσιαστικά ποτέ η Επιτροπή Ανταγωνισμού (αν λειτούργουσε θα απέτρεπε κάποιες συγχωνεύσεις Τραπεζών και κάποιων χρηματιστηριακών εταιρειών, π.χ.: Η Eurobank σήμερα ελέγχει το 15% του κύκλου εργασιών στο Χρηματιστήριο. Αντίστοιχα η Alpha ελέγχει ένα άλλο 10% αυτού του κύκλου, ενώ στο σύνολό τους οι τραπεζικές Χρηματιστηριακές ελέγχουν το 70%).

Ο έλεγχος των Τραπεζών ωστόσο δεν είναι πλήρης ακόμα. Αυτός είναι ο επόμενος στόχος.

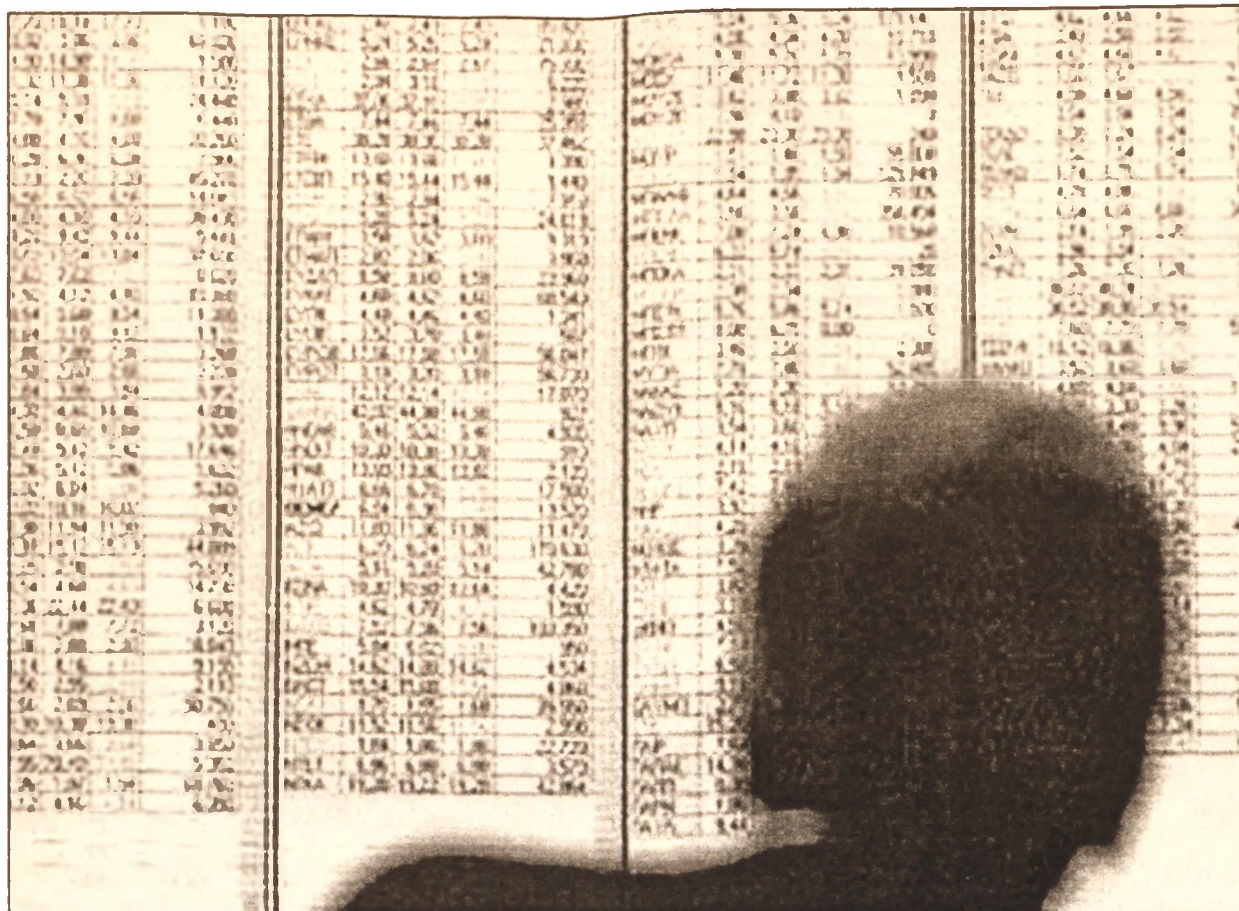
Με την αλλαγή της κυβέρνησης διορίστηκε νέα Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς (η ευθύνη ανήκει στο υπουργείο Οικονομικών): στο νέο Δ.Σ. τα περισσότερα μέλη είναι Τραπεζικοί και ο πρόεδρος της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς είναι ο Αλέξης Πιλάβιος, ο γνωστός ως «διαχειριστής του Κωστόπουλου» (της Alpha Bank), πρώην πρόεδρος της Ένωσης Θεσμικών Επενδυτών και επί πολλά χρόνια διαχειριστής του ομίλου Alpha Bank.

ΤΟ ΝΕΟ ΣΚΗΝΙΚΟ ΠΟΥ ΣΤΗΝΕΤΑΙ

Ο πρόεδρος της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς προχώρησε στην εξαγγελία μέτρων εξυγίανσης του ΧΑΑ.

Υπάρχει ένας νόμος βάσει του οποίου, όταν ένας πελάτης αγοράζει μετοχές, εντός τριών ημερών θα πρέπει να καταθέτει τα χρήματα. Υπάρχει και ένα παράθυρο στο νόμο: η χρηματιστηριακή εταιρεία δικαιούται να ρευστοποιήσει μονομερώς τις μετοχές ενός επενδυτή, αν αυτός δεν έχει καταθέσει τα χρήματά του, εντός 30 ημερών – αν παρέλθουν οι 30 μέρες χάνει αυτό το δικαίωμα η χρηματιστηριακή και ο πελάτης μπορεί και να αποζημιωθεί. Πρόκειται για νόμιμο «αέρα».

Εδώ και δύο χρόνια επίσης υπάρχει και το «margin account». Πρόκειται για μια σύμβαση στην οποία ο πελάτης δανειζεται χρήματα με ενέχυρο μετοχές ή μετρητά (και εδώ μπαίνουν οι

Τράπεζες στον χρηματιστηριακό χώρο). Το επιτόκιο για το margin account είναι ένα επιτόκιο στο οποίο ουσιαστικά δανείζεται μια χρηματιστηριακή εταιρεία χρήματα για τους πελάτες της από μια Τράπεζα για ένα μήνα. Επειδή οι Τράπεζες και οι χρηματιστηριακές εταιρείες θεωρούνται χρηματοπιστωτι-

κά ιδρύματα, δηλαδή έχουν το δικαίωμα να δίνουν πίστωση χρήματος, θα υπέθετε κάποιος ότι το επιτόκιο δανεισμού margin θα ήταν κάτι παραπάνω από το μέσο επιτόκιο δανεισμού μιας Τράπεζας από μια άλλη, δηλαδή 3-4%. Όμως δεν είναι έτσι. Το επιτόκιο margin που εισπράττουν οι Τράπεζες είναι 10%. Και τίθεται βεβαίως το ερώτημα μήπως έχουμε να κάνουμε με μια αναγκαστική επιβολή τοκογλυφίας υπέρ των έξι μεγάλων Τραπεζών. Εκτός αυτού, το margin account επιτρέπεται και από εταιρείες μη μέλη του Χρηματιστηρίου.

Η «τελευταία λέξη» των λογαριασμών margin όμως δεν είναι αυτή. Πέραν του 10% επιτόκιο που εισπράττουν οι Τράπεζες, εισπράττουν και ποσοστό επί των προμηθειών αγορών των μετοχών, καταλήγοντας να εισπράττουν 12%-13% επιτόκιο στο σύνολο σε πραγματική βάση.

Με το νέο νόμο-πρόταση του νέου προέδρου απαγορεύεται στις χρηματιστηριακές εταιρείες πέραν του τριμήνου ρευστοποίηση. Καταργείται το περιθώριο του μήνα, κατ' ουσίαν εις βάρος του πελάτη-επενδυτή, ο οποίος με αυτό τον νόμο οδηγείται υποχρεωτικά στο margin account, δηλαδή στο «ταμείο» των Τραπεζών.

Ο πρόεδρος της Επιτροπής Κεφαλαι-

αγοράς όμως έριξε και μια ακόμα θαυμάσια ιδέα στο τραπέζι: οι επενδυτές να μπορούν να ανταλλάσσουν μετοχές με αμοιβαία κεφάλαια. Με μια λεπτομέρεια όμως: Οι εταιρείες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων (βλέπε Τράπεζες) θα παίρνουν όποιες μετοχές αυτές επιθυμούν! Ουσιαστικά έτσι θα δημιουργήσει μια αγορά στην οποία οι επενδυτές θα έχουν δώσει τις καλής ποιότητας μετοχές τους στις εταιρείες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων, οι οποίες με τον τρόπο αυτό θα αναλάβουν τον έλεγχο των εταιρειών που επιθυμούν (αγοράζοντας την πλειοψηφία των μετοχών τους). Και μάλιστα χωρίς να περνούν από το Χρηματιστήριο! Διότι σε αυτή την περίπτωση θα ανέβαινε η αξία των μετοχών της εταιρείας που έχουν στοχεύσει για αγορά.

Ο επενδυτής λοιπόν θα δίνει τις καλής ποιότητας μετοχές του και θα φορτώνεται αμοιβαία κεφάλαια τα οποία ενδεχομένως να είναι και «σκαρταδούρα», καθώς ο έλεγχος χαρτοφυλακίων τους γίνεται ανά εξάμηνο και μόνο για τη συγκεκριμένη μέρα. Τι έχει προηγηθεί και τι έπεται εντός αυτών των χαρτοφυλακίων τις υπόλοιπες 363 ημέρες είναι γενικά άγνωστο.

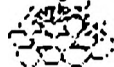
Το νέο Ελντοράντο των Τραπεζών δεν περιγράφεται μόνο με την εικόνα μιας αγοράς 100 εκ. ευρώ την ημέρα όπου το 1/3 των συναλλαγών θα γίνεται με margin, που υπολογίζεται ότι θα αποφέρει καθαρά κέρδη 4 δισ. δραχμών. Αυτό είναι το λιγότερο. Το σημαντικότερο είναι ότι οι Τράπεζες θα έχουν έτσι τη δυνατότητα να ελέγχουν τις χρηματιστηριακές συναλλαγές, να εστιάζουν σε «εξαγορά» επιχειρήσεων της αρεσκείας τους με εύκολο τρόπο, να ακυρώνουν το Χρηματιστήριο σιγά σιγά ως θεσμό (αφού η ανταλλαγή-εξαγορά των μετοχών των εταιρειών θα γίνεται εκτός του Χρηματιστηρίου, για να μην αυξάνεται η τιμή των μετοχών των εταιρειών που θα είναι στο στόχαστρό τους) και εντέλει, σε συνδυασμό με την ήδη συσσωρευμένη δύναμη των Τραπεζών και σε άλλους τομείς της οικονομίας, να ασκούν ουσιαστικότερο έλεγχο επί της τελευταίας, εις βάρος βεβαίως των θεσμών, πολιτικών και άλλων.

Αντεια Φραντζή
ΤΕΛΕΤΗ ΣΤΟ ΚΥΜΑ
Ποήματα

Αντεια Φραντζή

ΤΕΛΕΤΗ ΣΤΟ ΚΥΜΑ

NEFELI

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
Ασκληπιού 6 Αθήνα
www.nefeli-books.gr

Ανταπόκριση από κοσμικό νησί των Κυκλάδων

της Δέσποινας Αλεφραγκή

Φέτος η τουριστική κίνηση, μέχρι στιγμής τουλάχιστον που τελειώνει ο Αύγουστος και οι Ολυμπιακοί, δεν έχει πάει καθόλου καλά. Για να το αποδείξουμε αυτό και όχι μόνο να το λέμε μηχανικά και αμήχανα θα πρέπει να δούμε τι ακριβώς συμβαίνει φέτος αλλά και τι γινόταν τα προηγούμενα χρόνια.

Να ξεκινήσω με το εξής δεδομένο, που λες κι αποτελεί «γούρι» για την έναρξη της κάθε σεζόν: την γκρίνια, τη μιζέρια και την κακομοιριά ότι τίποτα δεν πάει καλά και να δούμε πώς θα τη βγάλουμε φέτος, τι κακό που πάθαμε κ.λπ., κ.λπ. Τα πρώτα χρόνια με τρόμαζαν αυτές οι δηλώσεις, μιλάω για τις αρχές της δεκαετίας του '80, και σκεφτόμουν με συμπάθεια τους ξενοδόχους και τους ρουματζήδες. Μήπως, υπέθετα ακόμη τότε, να το λένε για να μη ζηλέψουμε τα υπερλούξ ρούμια τους; Μετά κατάλαβα ότι αυτό, δεν μπορεί, θα πρέπει να αποτελεί ένα είδος εξορκισμού του κακού, κάτι σαν βουντού, μήπως και τους ματιάσουμε τις δουλειές και όντως δεν πάνε καλά.

Κάθε πέρσι και καλύτερα, απαντούν οι επιχειρηματίες που διαθέτουν λίγο χιούμορ, στην ερώτηση για το πώς πάει η χρονιά φέτος, ενώ όλοι οι υπόλοιποι σε διάφορες παραλλαγές συμφωνούν και επαυξάνουν. Το διαφορετικό στην φετινή τετράμηνη τουριστική «χρονιά» είναι ότι δεν ξεκίνησε με τις συγκινητικά πλέον παραδοσιακές γκρίνιες. Γιατί, χωρίς να ξέρω από πού άντλησαν αισιοδοξία, οι άνθρωποι στον τόπο μου πίστευαν ότι η Ολυμπιάδα θα τους έφερνε χρήμα. Αυτά τον Μάρτη, που ναι μεν δεν υπήρχαν κρατήσεις αλλά πίστευαν ότι αυτό είναι κόλπο των μεγάλων ευρωπαϊκών τουριστικών γραφείων για να συγκρατήσουν τις τιμές,

μιας και θεωρούσαν, οι μεγαλο-τουριστικοί παράγοντες του τόπου μου, ότι η ζήτηση ήταν εκ των πραγμάτων μεγάλη, καθώς εκατομμύρια άνθρωποι θα ερχόντουσαν για την Ολυμπιάδα στη χώρα – στις διάσημες τουριστικά Κυκλάδες δεν θα ερχόντουσαν; Μόνο που δεν ήρθαν τελικά.

Και μπήκε ο Ιούνιος κι αρχίσαμε να συνειδητοποιούμε τι συμβαίνει και να ψάχνουμε να βρούμε ποιος, τι και γιατί φταίει. Φταίνε τα πλοία που δεν είναι πολλά, φταίει το μονοπώλιο σχεδόν της εταιρείας που πριν από τέσσερα χρόνια έσπασε το προηγούμενο μονοπώλιο άλλης εταιρείας, φταίνε τα ακριβά ακτοπλοϊκά εισιτήρια, φταίει το κράτος(!) που δίνει νέες άδειες για δωμάτια κάθε χρόνο(!), φταίει το ευρώ και δεν έχει ο Έλληνας λεφτά (ενώ ο Γάλλος π.χ. έχει;), φταίει που δουλεύουν οι Έλληνες για την Ολυμπιάδα και θα έρθουν μετά να μας τα ακουμπήσουν, που θα 'ναι και περισσότερα, φταίει που μας δυσφημίζουν οι δημοσιογράφοι γιατί δεν τους δώσαμε αρκετά σε διαφήμιση φέτος (και βουρ να γράφονται απαντητικές διευκρινιστικές επιστολές στα Μέσα), φταίει που ο Εγγλέζος που θα κλείσει πακέτο θα πληρώσει φτηνότερα το δωμάτιο και το φαί, φταίει το ευρώ που είναι ισχυρότερο πια νόμισμα από το δολάριο και που μας κάνει ακριβό προορισμό για τους Αμερικάνους, φταίει... μέχρι και η Τουρκία που που-

λάει φτηνότερα, και τι πάνε, σου λέει, να κάνουν οι τουρίστες εκεί; Τούρκοι είναι, τι θα δείξουν; (τι σημαίνει αυτό τώρα, και πώς το εννοούν, θα σας γελάσω).

Όλα τα παραπάνω παίζουν ρόλο, μα περισσότερο φταίμε εμείς που την υπόθεση τουρισμός την είχαμε τόσα χρόνια στον αυτόματο πιλότο, πιστεύοντας ότι όλα θα συνεχίζουν να πηγαίνουν από μόνα τους καλά και πως αρκεί η ομορφιά και διαφορετικότητα των νησιών μας.

Σε βραδινές μου βόλτες στις παραλίες του νησιού μου πραγματικά με πιάνει θλίψη βλέποντας τα μαγαζιά σχεδόν άδεια. Εκεί που άλλοτε, και πέρσι ακόμα, γινόταν κουραστικό να περπατάς ανάμεσα σε τόσο κόσμο, τώρα να βλέπεις τόση ησυχία.

Δεν το ξεχνώ, και το είδα φέτος: Ζευγάρι Γάλλων, στα πενήντα και βάλε, κάθεται σε παραλιακό καφέ, και αφού μελετούν για ένα τέταρτο, με το ρολόι, τον κατάλογο (σου λέει ο μαγαζάτορας: ωπα! τα βγάλαμε τα μεροκάματά μας σήμερα), η σύζυγος παραγγέλνει ένα σκέτο γιαούρτι και για τους δυο.

Απογοητευμένος ο επιχειρηματίας, αλλά φιλότιμος και προς τιμήν του, λέει: δεν τους βάζω λίγο μέλι από πάνω και δυο φρουτάκια, πώς να το σερβίρω έτσι σκέτο; Όταν η σερβιτόρα τούς πήγε το εξευγενισμένο σκέτο και δυο ποτήρια νερό, οι Γάλλοι επαναστάτησαν, νομίσανε ότι θα πληρώνανε το σκέτο για... με απ' όλα. Η σερβιτόρα τούς εξήγησε ότι δεν θα πληρώνανε επιπλέον και οι Γάλλοι κοντέψανε να χωρίσουνε για το ποιος θα φάει το κερασάκι! Ακραίο το παράδειγμα, αλλά αληθινό και φετινό. Πάντως είμαι βεβαία ότι οι Γάλλοι, για να γίνουνε Εβραίοι, θα έχουνε πληρώσει πολλά σκέτα γιαούρτια λες και προέρχονταν από την ινδή ιερή αγελάδα.

Όταν το σκηνικό αυτό κυκλοφορήσει στην επιχειρηματική πιάτσα του νησιού μου, την ώρα που αποκαμωμένοι από την αναμονή του τουρίστα οι μαγαζάτορες θα διηγούνται μεταξύ τους ιστορίες για τα φετινά κεσάτια, πολλοί θα ομολογήσουν κουνώντας το κεφάλι τους ότι αυτός είναι ο τουρισμός στον οποίο το παγκοσμίως διάσημο και βραβευμένο νησί μας κατέληξε. Και θα αναρωτιούνται πού βρίσκεται και πού πάει ο φραγκάτος τουρίστας και γιατί δεν έρχεται εδώ.

Εγώ βέβαια, που έχω το κακό ελάττωμα να θυμάμαι, αναλογίζομαι παλιότερες εποχές, όταν είχαμε πρωτοδεί τον φραγκάτο Αμερικάνο, είχαμε θαμπωθεί από το φρέσκο χρήμα και είχαμε φτάσει στο σημείο να το λέμε και να το υποστηρίζουμε σθεναρά κιόλας ότι τι τους θέλουμε πια τους φτωχομπινεδιάριδες λιγούρηδες τουρίστες; Πρέπει να προσανατολιστούμε αποκλειστικά στο high society του διεθνούς jet set: θα πρέπει μάλιστα, λέγαμε τότε, να απαγορεύσουμε την είσοδο σε δημοφιλές αρχαιολογικό χώρο στο νησί μας, στο λιγδιάρικο και πειναλέο φοιτηταριό που την βγάζει με σουβλάκι και πεπόνι, διότι λέει μας χαλάνε το χώρο(;) και την εικόνα του και τους βλέπουνε οι high και σοκάρονται. Τι κι αν τους λέγαμε ότι οι λιγούρηδες που σήμερα τη βγάζουνε με σουβλάκι θα γίνουνε σε δέκα χρόνια καθηγητές πανεπιστημίων, γιατροί και δικηγόροι (και τα λέγαμε έτσι, για να συγκινήσουμε τους

ιθαγενείς, γιατί με κάτι τέτοια πέφτουν) και ότι τότε, αν έχουν περάσει καλά σήμερα, θα φέρουν τις οικογένειές τους και θα φέρουν και χρήμα. Δεν συγκινήθηκαν τελικά, θαμπώθηκαν από το χρήμα δυο-τριών σεζόν. Σήμερα ουδείς θα τολμούσε να θυμηθεί τέτοιες δηλώσεις από τα παλιά.

Παράδειγμα; Πρόπερσι στο νησί μου ερχόντουσαν 30 τσάρτερ την εβδομάδα, από μεγάλο σκανδιναβικό τουριστικό γραφείο. Φέτος δύο. Κι όταν ο Σκανδιναβός ζητήσει να έρθει στο νησί μου, θα του προτείνουν κάτι πολύ φτηνότερο και θα αλλάξει γνώμη.

Πρόσφατα ένας φίλος που απασχολείται αρκετά χρόνια στην τουριστική βιομηχανία, μου είπε τα εξής: Βαρέθηκα όλο το απόγευμα και το βράδι χθες να πηγαίνω παγάκια στα δωμάτια και τις βίλες του ξενοδοχείου, αλλά από δουλειά; α! δεν κάναμε απολύτως τίποτα. Η απορία μου, εμού της απαράδεκτης που τόσα χρόνια στο κοσμικό αυτό νησί και χαμπάρι δεν έχω πάρει από τις μπίζνες τους, ήταν τι να τα κάνουνε τόσα παγάκια. Η απορία λύθηκε. Όλοι οι πελάτες του ξενοδοχείου είχαν επιστρέψει στα δωμάτιά τους με διάφορα φαγώσιμα, μπουκάλια καλό κρασί και αναψυκτικά που είχαν αγοράσει από το σούπερ-μάρκετ! Τι φοβερό, οι ξεφλούδηδες ξυπνήσανε! Όπου «ξεφλούδης», σας το δίνω και στον ενικό, στη ντοπιολαλιά δηλώνει τους ηλιοκαμένους επισκέπτες μας. Ξυπνήσανε λοιπόν και αντί να μας τα ακουμπάνε κανονικότητα πληρώνοντας 8,9 και 10 τουλάχιστον ευρώ το ποτήρι το

κρασί, πάνε και το αγοράζουνε από το μπακάλικο! –Τι γύφτοι! Να που καταστήσαμε με τα τουριστικά πλάνα του τάδε τοπικού μεγαλοπαράγοντα του τουρισμού κ.λπ., κ.λπ., συμπληρώνει ο μεγαλοξενοδόχος, που σκοπίμως ή από κεκτημένη εισπρακτική ταχύτητα ξεχνά ότι στους ξεφλούδηδες δωμάτιο που αντικειμενικά και σύμφωνα με τα οικονομικά δεδομένα κοστολογείται στα 50 ή 60 π.χ. ευρώ το έχει πουλήσει 100, 150 και βάλε – και βάλε δυστυχώς πολύ. Κουβαλήστε λοιπόν παγάκια. Εκτός κι αν εκδοθεί εν όψει νέας τουριστικής σεζόν οδηγία που να απαγορεύει τη μεταφορά πάγου εντός του ξενοδοχείου. Διότι σε γενικές γραμμές απαγορεύεται στους πελάτες να φέρουν τρόφιμα και ποτά στο ξενοδοχείο. Σου λέει ο άλλος, εγώ έκανα επένδυση δεκάδων και εκατοντάδων εκατομμυρίων για να σου προσφέρω αυτόν τον χώρο με θέα το..., κι εσύ μου πας στον μπακάλη; Αν είναι έτσι, να πάτε και στο εστιατόριο να φάτε, να παραγγείλετε μια χωριάτικη κι ύστερα να βγάλετε από τη σακούλα το καλό κρασί και το χταποδάκι και να ζητήσετε και μια σχάρα αν είναι πρόχειρη. Συγκλονιστικό το επιχείρημα, αλλά έχω κι εγώ ένα πού λέει ότι αν το δωμάτιο ήταν λιγούλακι φτηνότερο, τότε ο κοσμάκης δεν θα γκρεμοτσακιζότανε στο μπακάλικο να αγοράσει το κρασί, αλλά θα σας άφηνε το παραπάνω και το πολύ παραπάνω αναλογικά. Έτσι λοιπόν οι έξυπνοι και λογικά σκεπτόμενοι τουρίστες γίνανε γύφτοι κατά τους ντόπιους ξενοδόχους.

Παράδειγμα δεύτερο: Τα περίπτερα και τα ταξί. Με ποιους πάω και τα βάζω, θα μου πείτε τώρα – και δικαιολογημένα. Και δεν θα το έκανα, αλήθεια, αν δεν ήταν οι ίδιοι άνθρωποι που παραπονιούνται για την πτώση του τουρισμού και σιχτιρίζουν τους κακούς επιχειρηματίες και τους άσχετους πολιτικούς. Ταξιτζήδες και περιπτεράδες που σε άλλες τιμές κοστολογούν την κούρσα σε μένα, διότι γνωρίζομαστε, και σε άλλες τιμές σσι τουρίστιδι (μοιάζει φινετσάτο και ιταλικό αλλά πρόκειται πάλι για ντοπιολαλιά!). Άλλα ευρώ κάνει το μπουκαλάκι το νερό για μένα κι άλλα ευρώ το νερό-νεράκι για

τους ξένους. Όπου το «ξένος» τελικά ταυτίζεται με το «χαϊβάνι», που λες και μας τα χρωστάει επειδή μας διάλεξε για να κάνει τις διακοπές του στον τόπο μας και να μας αφήσει τα ωραία του ευρώπουλα.

Όχι, δεν είναι όλοι ίδιοι στο νησί που ζω, εργάζομαι και χαίρομαι την φύση τα τελευταία χρόνια. Η αλήθεια είναι πως ως προτεραιότητα είχα το τελευταίο, όταν αποφάσισα να μείνω στον τόπο αυτό και να ζήσω την ομορφιά του. Από επιλογή βρίσκομαι *Εδώ στον Νότο*, και από ανάγκη. Ήρθα για να μείνω στον τόπο που αγαπάω, ούτε για αρπαχτή, ούτε βέβαια για την κοσμοξακουστή κοσμικότητά του. Γι' αυτό με πονάνε τα όσα στραβά γίνονται. Πώς θα ομορφύνουμε τον τόπο με τέτοια στραβωμάρα μέσα μας;

Με τους πολιτικούς δεν ασχολούμαι, στα σοβαρά τουλάχιστο. Αυτοί είναι εντέλει οι τελευταίοι που έχουν λόγο και ρόλο στις καταστάσεις για τις οποίες μιλώ και με εξοργίζουν. Οι πολιτικοί πάντα τελευταίοι μαθαίνουν τι πραγματικά συμβαίνει, από τους συμβουλάτορες τους ο καθένας, κι ύστερα τρέχουν, για τα ψηφαλάκια πάντα, να υποσχεθούν γρήγορες, ανέξοδες και προσοδοφόρες λύσεις. Την νοοτροπία μας πρέπει να αλλάξουμε. Γιατί ο τρόπος μας είναι μικρός και πεντάμορφος από τον τουρισμό μας πλέον ζούμε και αυτό δεν είναι διόλου επιλήψιμο, αλλά πρέπει να το σεβαστούμε όπως ακριβώς του αξίζει. Ανθρώπινα και με ανθρωπιά – πάνω και περισσότερο απ' οτιδήποτε άλλο. Διότι άπαντες το καλό του τόπου αυτού θέλουμε και έχουμε ανάγκη. Και ο πολιτικός για την ευημερία των ψηφοφόρων και τη σωτηρία της καρέκλας του. Και ο αυτοσυστηνόμενος περιβαλλοντολόγος μισό-πολιτικός, μισό-διανοούμενος που ενοχλείται από το δέντρο και όχι από το δάσος, και ο επιχειρηματίας που ζητά το κέρδος (ειδικά φέτος ζητά δάνειο για να βγάλει το χειμώνα) και όλοι μας.

Ξέρετε τι μου θυμίζει σε πολλές περιπτώσεις η αλλαγή της συμπεριφοράς των γνωστών μου στο κοσμικό κι απόκοσμο αυτό νησί; Την γιαγιά μου, που όταν παλιότερα άκουγε κάτι παράξενο να συμβαίνει, κάτι απλά διαφορετικό

και όχι εξεζητημένο, εκ του μακρόθεν πια κρίνοντας, τότε λοιπόν δεν σταυροκοπιότανε, αλλά έφτυνε στον κόρφο της και έλεγε διάφορα για το πώς αλλάξαν οι καιροί και οι άνθρωποι. Εγώ τότε προσπαθούσα φιλότιμα αλλά εις μάτην να την καθησυχάσω λέγοντάς της πως τα πράγματα πάντοτε άλλαζαν και αλλάζουν, και πως η ίδια έχει μείνει πίσω από τα κάρα κι είναι καιρός να ξυπνήσει μην περάσουνε τα κάρα και την πατήσουνε. Φαίνεται όμως πως η γιαγιούλα μου ξύπνησε απότομα. Πήρε υπερβολική δόση εκσυγχρονισμού και ενημέρωσης, να το πω; Αποβλακώθηκε, να το πω; Αλλά λίγο καιρό μετά, ό,τι «παράξενο» και να της λέγαμε όχι μόνο δεν την σοκάριζε όπως πριν, αλλά το θεωρούσε μάλιστα και απολύτως φυσιολογικό. Σιγά καλέ, πώς κάνετε έτσι, χαράς το πράμα, η τρίτη γυναίκα του Γιάγκου Δράκου να δεις τι έπαθε, ή η κόρη του κ. Δράκου, η συνυφάδα του, η κουμπάρα του, ο μικρανεψιός, το βαφτιστήρι κ.ο.κ. Έτσι μας απαντούσε η γιαγιά επί μακρόν, και τίποτα δικό μας δεν την συγκλόνιζε τόσο όσο τα ενδοοικογενειακά της τηλεοπτικής φαμίλιας. Η γιαγιά μέσα σε λίγους μήνες μας ξεπέρασε όλους σε πρωτοπορία, ταίτωσε τα γκάζια σε οτιδήποτε το καινούργιο. Και δεν ήτανε πλάκα, δεν ήτανε ένα αστείο για να δει τα όριά μας, ήτανε η σκληρή πραγματικότητα. Μια γυναίκα προσηλωμένη και αφοσιωμένη στην οικογένεια και το σπίτι της για δεκάδες χρόνια, ένας άνθρωπος με μια γερά συ-

γκροτημένη προσωπική ηθική, με αξίες που προσπαθούσε να μας μεταδώσει και με μια δοτικότητα στους γύρω της σπάνια πια. Ήταν στη γιαγιά μας που μας σοκάρισε η αλλαγή, και όταν μας τελείωσε το παιχνίδι μνήμης όπου γυρεύαμε τα διάφορα συγκλονιστικά να της πούμε για να δούμε αν τελικά αυτό θα είναι επιτέλους εξίσου ενδιαφέρον με τα παθήματα της οικογένειας Δράκου, τότε καταλάβαμε τι είχαμε χάσει και αντιληφθήκαμε ότι οι παλιές αγαπημένες και γνώριμες συμβουλές είχαν οριστικά χαθεί. Και πως αν θέλαμε κάτι να γίνει όπως ήταν παλιά, τότε θα έπρεπε να γκρεμίσουμε συθέμελα το παρόν της, στο οποίο την είχαμε εν μέρει σπρώξει.

Τώρα, σαν σε γρίφο ή κάπως έτσι, στη θέση της γιαγιάς βάλτε το νησάκι μου.

Δεν θα επεκταθώ ωστόσο στο πώς καταστράφηκαν τα νησιά μας από την άκρατη οικοδόμηση και την οικοπεδοποίηση, και αυτό γιατί προκειμένου να αποφύγουμε τους λαϊκισμούς και τα πολιτικάντικα τσιτάτα, χρειάζεται μεγάλη κουβέντα που λόγω χώρου δεν μπορεί να ανοίξει τώρα. Θα τα πούμε σε άλλη δόση τα του μπετόν. Μόνο που ο χειμώνας που πέρασε ήταν και προεκλογικός και για τους κομματάκι οξυδερκείς θα νετάριζε η κυβερνητική εξουσία του ΠΑΣΟΚ, οπότε Γενάρη με Απρίλη, που υπήρχε αυτή η αυξημένη συγκριτικά χαλαρότητα ως προς τους κανονισμούς, το αυθαίρετο πήγε σύννεφο, ή μάλλον πήγε και Κυκλάδες.

Περί «δεξιάς κουλτούρας»

Σε κείμενο του Χ. Γούδη που δημοσιεύτηκε στο τχ. 820 του Αντί, αναφέρεται ο φίλος Τζίμης Παπανικολόπουλος στην επιστολή που ακολουθεί:

Αγαπητό Αντί,

Κάπου-κάπου, εκτός από την ενημέρωσή μας, φροντίζεις και για τη διασκέδασή μας. Και ενώ με το τεύχος του Καραγκιόζη ευχαριστήθηκε η ψυχή μας (γελάσαμε δηλαδή αριστερά, καθότι λαϊκός ήρωας ο Καραγκιόζης), με το άρθρο του κ. Γούδη (τχ. 820, σελ. 43) ευχαριστήθηκε η εθνική πατριδουρία μας (γελάσαμε δεξιά, καθότι πανεπιστημιακός ο κ. Γούδης). Και τούτο διότι ο εν λόγω διδάσκαλος φρόντισε να μας υπενθυμίσει ότι υπάρχει δεξιά και αριστερή κουλτούρα (sic), και ότι ακόμα, «ο νεφελώδης μεσαίος χώρος δεν έχει ποτέ συγκεκριμένη πολιτική και ιδεολογική τοποθέτηση», παραλείποντας στο σημείο αυτό την άποψη άλλου σπουδαίου πανεπιστημιακού που έγραφε σονέτα κεντρώας κουλτούρας, όπως: «για όποιον ξέρει να μην πέσει, παντού είναι κέντρο και παντού είναι μέση».

Δεν έχω καμία διάθεση να εμπλακώ σε διενέξεις φιλάθλων της κουλτούρας, σκέπτομαι ωστόσο πως αν ο Ήφαιστος έσπαζε σήμερα την κεφαλή του Δία, δεν θα βγαινε η Αθηνά αλλά η σοφία του κ. Γούδη που περιπλέκει τα αυτονόητα και σπουδαιολογεί με τα ασήμαντα, έτσι ώστε το συμπέρασμά του να είναι πανεπιστημιακώς εντάξει. Με άλλα λόγια ο κ. Γούδης δεν έχει κα-

ταλάβει και ούτε θα καταλάβει ποτέ ότι δεν υπάρχει δεξιά και αριστερή κουλτούρα. Η κουλτούρα απλώς υπάρχει ή δεν υπάρχει. Δεν απονέμεται ούτε διδάσκεται στα πανεπιστήμια, είναι «αυτό που μένει στο βάθος, αφού ξεχάσεις όλα όσα έχεις μάθει».

Και μέχρι εδώ, ας πούμε καλά – γιατί ακολουθούν και χειρότερα στο άρθρο του κ. Γούδη. Λέει λοιπόν παρακάτω τα εξής σπουδαία: «Πρωταρχικός στόχος και σκοπός της δεξιάς διανόησης είναι η προβολή της κουλτούρας της Δεξιάς... ενός οράματος που επιζητά να γίνει πράξη, ενός κοσμοειδώλου που διαπλάθει η δεξιά αντίληψη της τάξης και της ελευθερίας, η δεξιά προσέγγιση της ζωής, του έρωτα και του θανάτου, η δεξιά σύλληψη του θείου, η δεξιά μορφή του αγώνα του καθενός μας που μάχεται τον δικό του πόλεμο, η δεξιά γραφή της ποίησης, η δεξιά ηθική της μάχης».

Διαβάζω και μένω στήλη άλατος. Το μόνο που μου μένει να λέω, είναι να βγάλω τώρα το αριστερό μου μάτι και να κόψω το αριστερό μου αρχίδι για να μην ξινίσει η ευαρέσκεια του κ. Γούδη. Τι ατυχία κι αυτή, να αρχίσεις να κλαδεύεις τα αριστερά μέλη του σώματός σου προκειμένου να συμφωνήσεις με παπαδίστικες αριστερολογίες και αναπαλαιωμένα τσιτάτα! Τι εννοεί δηλαδή όταν λέει «δεξιά αντίληψη της τάξης»; Μήπως την αντίληψη εκείνη που βγάζει τρομοκρατη τον Κανάρη π.χ., ή εκείνη που βγάζει ειρηνοποιό τον Μπους επειδή ξεσκατίζει το σκυλάκι της κυρίας του; Και «η δεξιά αντίληψη της ελευθερίας», μήπως είναι συνέ-

χεια εκείνης που «...σχίζει, δαγκάνει τους ουρανούς το στέμμα της» όπως έλεγε ο Καρυωτάκης, ή εκείνης που όταν την επικαλούνται ξαφνικά, τρομοκρατείσαι περισσότερο και από την τρομοκρατία; Ή πάλι: «η δεξιά προσέγγιση της ζωής, του έρωτα και του θανάτου», τι σας λέει; Και για μεν τον έρωτα, θα πρόκειται μάλλον για κάποιο δεξιόπρωκτο καπρίτσιο που εγώ αγνωώ, για δε τον θάνατο, θα πρόκειται ασφαλώς για κάποιο κάλο που φυτρώνει στο κούτελο και εμποδίζει το φέρετρό μας να κλείσει. Όσο για τη «δεξιά σύλληψη του θείου», είναι μάλλον βέβαιο ότι υπαινίσσεται τα αλύτρωτα δάκρυα του Χριστούδουλου και όχι τον κρίνο του Αρχάγγελου, ενώ με τη φράση: «δεξιά γραφή της ποίησης», είναι φανερό ότι δεν του αρκεί η σφαγή της Ιφιγένειας για να ξεκινήσουν τα καράβια των Αχαιών, αλλά η σφαγή χιλιάδων αθώων για να καταπλεύσουν στη συνέχεια τα αεροπλανοφόρα και να επιβάλουν τη «δεξιά προσέγγιση της ζωής» και τη «δεξιά ηθική της μάχης».

Ας σοβαρολογήσουμε λοιπόν!

Τα σχήματα «δεξιά» και «αριστερά» που χρησιμοποιείς αγαπητέ μου πανεπιστημιακέ, παραπέμπουν αναγκαστικά στην ιδεολογική τους επιβάρυνση, την ανθρωποκτονική τους προϊστορία και το ιδιοκτησιακό πνεύμα των εκπροσώπων τους. Και αν δεν απαλλαγείς από δαύτα, τα κείμενά σου δεν θα είναι ούτε καν πειστικά, και όχι «αιρετικά» όπως σεμνο-υπερηφάνως ισχυρίζεσαι. Και επιπλέον κοινότοπα σαν τον ακαδημαϊσμό των Τσάτσων

μας και ευθέως ανάλογα με το θείον και ορθοδόξως ορθόν αρχιεπισκοπικόν κιτς που εσχάτως προέκυψε ως νέα κουλτούρα στην έρημη χώρα μας. Αλλά και επειδή σου αρέσουν οι στίχοι, άκουσε κάποιους που δεν είναι ούτε δεξιοί, ούτε αριστεροί, απλά επίκαιροι, παρ' όλο που έχει περάσει μισός αιώνας από τότε που γράφτηκαν:

«Δώστε μας πίσω τα χρώματα που μας κλέψατε.

Το κόκκινο που κλέψατε για τις σημαίες σας και το σήμα της κόκα κόλα δώστε το πάλι στο πέος, στο αίμα, τον ήλιο.

– Δώστε μας πίσω το μπλε που μας πήρατε για τις αστυνομικές σας στολές. Δώστε το πάλι στη θάλασσα, στον ουρανό, στα μάτια που σας κοιτούν.

– Δώστε μας πίσω το πράσινο που μας κλέψατε για τα χαρτονομίσματά σας.

Δώστε το πάλι στα λουλούδια, στο ποτάμι, στη ζούγκλα.

– Συμβούλια, συνδικάτα, κυβερνήσεις του κόσμου δώστε μας πίσω τα χρώματα που μας πήρατε.»

Βγάλε και το αριστερό σου παπούτσι αγαπητέ κ. Γούδη, για να βραχούν και να πονέσουν και τα δυο σου πόδια, και όχι μόνο η δεξιά σου κουλτούρα. Αλλιώς, αυτό το ματωμένο ποτάμι που κυλάει θυμωμένο, θα το περάσεις άβρεχος. Κι όσο για μας, από παρόμοια κείμενα ούτε το Αντί δεν μας γλυτώνει, αφού τα δημοσιεύει. Και ας βοά από τις στήλες του η κ. Μαρία Τσάτσου, πως «για τη γλωσσική μορφή βίας, ποιος, τότε θα έχει το σθένος να μιλήσει;».

25/7/04

Τζίμης Παπανικολόπουλος

Για τον σύγχρονο κόσμο

Από τον κ. Σταύρο Ιακώβου
πήραμε την επιστολή που
ακολουθεί:

Σαν αντιστασιακός και μετέχων μέχρι σήμερα στην αριστερά, σαν μέλος κόμματός της, παραθέτω την άποψή μου, ουχί από καθέδρας, αλλά προερχόμενη από την συμμετοχή μου, από την γερμανική κατοχή, στο οργανωμένο αριστερό κίνημα και από τις μακροχρόνιες μελέτες μου, πιστεύοντας ότι έχει ψήγματα αλήθειας.

Η αριστερά από την αρχή του 20ού αιώνα, διασπάστηκε, στα σοσιαλδημοκρατικά και κομμουνιστικά κόμματα. Ο τελικός σκοπός τους ήταν η —από διαφορετικούς δρόμους— εγκαθίδρυση του Σοσιαλισμού, που θα αντικαθιστούσε τον καπιταλισμό, ο οποίος ήταν υπεύθυνος για τους πολέμους και την αποικιοκρατία του 19ου αιώνα.

Η σοσιαλδημοκρατία, διαχειρισθείσα από το 1918 το αστικό καθεστώς (αφού προηγουμένως μετείχε στις κυβερνήσεις των εμπολέμων του Α΄ παγκοσμίου πολέμου), δεν κατόρθωσε μέχρι σήμερα να οικοδομήσει κράτος όπου θα καταργείτο η εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο, κύριο βάθρο του σοσιαλισμού.

Η προσφορά της όμως ήταν μεγάλη, βελτιώνοντας τους αστικούς θεσμούς και την θέση των εργαζομένων, οργάνωσε δε καλύτερα τους τομείς του κράτους πρόνοιας.

Το κομμουνιστικό κόμμα της Ρωσίας, ύστερα από την Μεγάλη Οκτωβριανή Επανάσταση, εγκαθίδρυσε το πρώτο σοσιαλιστικό κράτος, όπου ίσχυσαν πρωτογόννητοι θεσμοί, μέσα σε δύσκολες συνθήκες, μη δυνηθέν μέχρι την περεστρόικα να τους θεμελιώσει

σε συνθήκες πολιτικών ελευθεριών.

Ευτυχώς η διάσπαση της αριστεράς δεν λειτούργησε μπροστά στον κίνδυνο του φασισμού, με συνέπεια στον μεγάλο αντιφασιστικό αγώνα οι λαοί της ΕΣΣΔ και των δυτικών δημοκρατιών, με τους λαούς της Ευρώπης με επικεφαλής τους κομμουνιστές και σοσιαλιστές, ύστερα από μεγάλες θυσίες και καταστροφές ενίκησαν τον άξονα και εγγλύτωσαν τους λαούς, εκτός από τη βαρβαρότητα του καπιταλισμού και τη βαρβαρότητα του μεσαιωνικού πολιτικού συστήματος που θα προσπαθούσε να συντρίψει τις ιδέες του Διαφωτισμού, του Σοσιαλισμού ακόμη και του Χριστιανισμού.

Σήμερα, μετά το 1989 (η προσπάθεια της περεστρόικα ήταν θνησιγενής, γιατί μετά τη 10ετία του '70 η σοσιαλιστική οικονομία και το αγκυλωμένο πολιτικό εποικοδόμημα, ήταν αδύνατον να ξεπεράσει τον δυτικό κόσμο), το καπιταλιστικό οικονομικό σύστημα, βασισμένο στην αστική δημοκρατία όπου οι θεσμοί της και κυρίως ο κοινοβουλευτισμός στα περισσότερα από τα 145 κράτη βρίσκεται σε εμβρυακή ή νηπιακή κατάσταση, τείνει να γίνει παγκόσμιος.

Στον μονοπολικό κόσμο μας, παραβλέπεται από την σημερινή κομμουνιστογενή αριστερά, ότι μέχρι το 1989 και τα δύο στρατόπεδα στη διάρκεια του ψυχρού πολέμου, όπου ο σκοπός αγίαζε τα μέσα, εγκαθίδρυναν ακραίες δεξιές κυβερνήσεις και κομμουνιστικές χωρίς ίχνος πολιτικών ελευθεριών.

Οι σημερινές επεμβάσεις του δυτικού κόσμου, παρά τα βάρβαρα μέσα των πολεμικών επιχειρήσεων, που δυστυχώς στην περίπτωση του Ιράκ, δεν

εξαντλήθηκαν οι πολιτικές πιέσεις, ανέτρεψαν καθεστώτα που δεν είχαν καμία σχέση με τις πολιτικές ελευθερίες και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Στην Γιουγκοσλαβία, κάτω από τον οίστρο του εθνικισμού, εγένετο από όλους τους εμπόλεμους, εθνοκαθάρσεις και μαζικές δολοφονίες, στο Αφγανιστάν είχε εγκαθιδρυθεί το μεσαιωνικό καθεστώς των Ταλιμπάν, όπου με τον ακραίο φονταμενταλισμό, αποτελούσε απειλή για τα κοσμικά μουσουλμανικά κράτη και για τον υπόλοιπο κόσμο που τον θεωρούσαν υπεύθυνο για τη διάδοση του ευρωπαϊκού πολιτισμού στις τάξεις του Ισλάμ. Και στο Ιράκ το αιματοβαμένο καθεστώς του Χουσεΐν.

Για τα σημερινά κομμουνιστογενή κόμματα η σημερινή κατάσταση αποτελεί ήττα, είτε γιατί δεν εφαρμόστηκαν οι προτάσεις των κομμάτων που είχαν διαφορετικές απόψεις από του ΚΚΣΕ είτε ήταν προδοσία των ηγεσιών των κομμουνιστικών χωρών της πρώην ανατολικής Ευρώπης.

Εγώ πιστεύω ότι χωρίς τους επί χιλιετίες τιτάνιους αγώνες των εκμεταλλευόμενων τάξεων, η ανθρωπότητα δεν θα είχε ό,τι ανθρωπότητα δεν θα είχε σήμερα, όπως εμείς στην ΕΕ το ευρωπαϊκό κεκτημένο και το Σύνταγμα, που έχει ακόμη να βαδίσει από άγνωστα μονοπάτια για να λύσει τα προβλήματα της φτώχειας, της πείνας και του περιβάλλοντος.

Δυστυχώς η ανθρωπότητα μέχρι σήμερα δεν μπόρεσε να ξεπεράσει τις κατακτήσεις της Μεγάλης Γαλλικής Επανάστασης· η προσπάθεια του Ροβεσπιέρου τελείωσε την 9η του Θερμιδώρ, της κομμούνας ήταν ολιγόμηνος, και της Μεγάλης Οκτωβριανής Επανα-

στάσεως κατέληξε στο 1989.

Σήμερα κατά την ταπεινή μου γνώμη ο μόνος δρόμος είναι η ασίγαστη πάλη των εκμεταλλευόμενων τάξεων, ίσως σκληρότερη από το παρελθόν, γιατί ο άγριος καπιταλισμός με την άνιση ανταγωνιστικότητα, την παγκοσμιοποιούμενη οικονομία της αγοράς δημιουργεί στον υποανάπτυκτο κόσμο φτώχεια, δυστυχία, αρρώστιες και εμφυλίους πολέμους, στον δε ανεπτυγμένο θίγει ακόμα και τα μεσαία στρώματα και δημιουργεί σ' ένα μέρος του πληθυσμού συνθήκες περιθωρίου.

Οι προτείνοντες την ανατροπή του σημερινού παγκοσμιοποιούμενου πολιτικού και οικονομικού συστήματος, πρέπει να λάβουν υπ' όψιν ότι αυτό πραγματοποιήθηκε το 1918 στη Ρωσία, όπου ο πληθυσμός της γης ήταν πολύ μικρότερος, οι δε οργανωμένες δυνάμεις των κομμουνιστών και σοσιαλιστών ήταν τεράστιες, και κατέληξε στο 1989.

Εάν η μακροχρόνια πάλη, τελικά ευοδωθεί και πραγματοποιηθούν για την ανθρωπότητα νέοι θεσμοί που να εξαλείφουν τις πληγές του Φαραώ, που δημιουργεί το σημερινό καθεστώς, πρέπει πρωτίστως να βαθαίνουν την πολιτική δημοκρατία, όπου τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι πλέον οριστικά αναπαλλοτρίωτα.

Τέλος, κλείνοντας, πρέπει να μην ξεχνάμε ότι οι αγώνες υπήρξαν αναγκαίοι και επηρεάζουν τον σημερινό κόσμο, αλλά δυστυχώς καμία πρόταση σοσιαλιστική ή κομμουνιστική δεν δημιούργησε κράτος όπου να δύναται να ισχυρισθεί το λεγθέν υπό του Περικλέους «έχομεν πολιτείαν, ου ζηλούσει τους των πέλας Νόμους».

Σταύρος Ιακώβου
Αντιστασιακός

Οι μωρές παρθένες, τα αναβολικά και το «σύστημα ΠΑΣΟΚ»

του Νίκου Πρωινού

☞ Άτιμο μεροκάματο. Να αφήνεις το μοναδικό Μόλυβο της Λέσβου και να επιστρέφεις στην Αθήνα δεν είναι και ό,τι καλύτερο μπορεί να σου συμβεί. Όμως οι αγώνες αρχίζουν εντός ολίγου στα γήπεδα, και πάλι θα παρακολουθήσουμε τις συγκρούσεις της εξέδρας, τις μάχες οπαδών και ΜΑΤ, τις λαμογιές των μαύρων κορακιών, τις χειρουργικές επεμβάσεις ΕΠΑΕ-ΕΠΟ (που παραμένουν στο άρμα του ΠΑΣΟΚ) και, αν είμαστε τυχεροί, και ολίγον ποδόσφαιρο.

☞ Γι' αυτά όμως έχουμε καιρό – και για όσα έγιναν (ή δεν έγιναν) την περίοδο που σύσσωμη η σύνταξη του περιοδικού αποχώρησε συμβολικά από την αστυνομοκρατούμενη Αθήνα, χάριν της επιβολής των τρομοϋστερικών απόψεων του πλανητάρχη και του ευρωπαϊκού του υπηρεσιακού προσωπικού (Μπλαιρ και λοιποί).

☞ Βέβαια χρειάστηκαν μερικές δεκάδες στελέχη του ΚΚΕ που με το πανώ που ξεδίπλωσαν κάτω από την Ακρόπολη τους έκαναν ρόμπα διεθνώς κι έδωσαν μήνυμα στην παγκόσμια κοινότητα ότι εδώ είναι Βαλκάνια, δεν είναι παιξε γέλασε.

☞ Νομίζω ότι αν κάτι σημάδεψε αυτήν την Ολυμπιάδα, δεν ήταν ούτε τα μετάλλια που πήραμε, ούτε οι στρακαστρούκες της κυρα-Γιάννας που έκαψαν το δασάκι για να παρακολουθήσουν οι υψηλοί προσκεκλημένοι της τι σημαίνει ελληνική λεβεντιά, ούτε οι πανηγυρικές απόψεις του «κρατικοδίαιτου» κ. Σαββόπουλου.

☞ Αυτό που συζητήθηκε, συζητείται και θα κουβεντιάζεται για πολύ ακόμα είναι η υπόθεση Κεντέρη-Θάνου-Τζέκου. Μια υπόθεση που τα είχε όλα. Μυστήριο, αποδράσεις, «ατυχήματα», εισαγωγή στο ΚΑΤ και άμεση αποθεραπεία (το ΕΣΥ ποτέ δεν πεθαίνει, κι όσοι κάνουν λόγο για το αντίθετο είναι υβριστές του τιτάνιου έργου των Πασόκων στο χώρο της Υγείας), αλληλοκαρφώματα, αποκλεισμοί, υπονοούμενα.

☞ Ο Φώσκολος ίσως συλλέξει μπόλικο υλικό για ένα μελλοντικό σίριαλ με τίτλο «Ντόπα, ρόδα και κοπάνα».

☞ Το ζήτημα των αναβολικών ούτε καινούργιο είναι, ούτε άγνωστο. Πρόκειται για το καθεστώς που δημιουργεί τα μεγάλα ρεκόρ, με τους σούπερ-αθλητές, διαφημιστές πολυεθνικών εταιρειών και ατόμων που εξασφαλίζουν ένα καλό (πολύ καλό) κομπόδεμα.

☞ Η επιστήμη στον τομέα αυτόν έχει κάνει τεράστια άλματα και συνεχώς παράγονται σκευάσματα μη ανιχνεύσιμα από τους εντεταλμένους (λέμε τώρα) ειδικούς του αντιντόπινγκ. Όταν καταφέρουν να τα ελέγξουν έχουν κατασκευστεί καινούργια κ.ο.κ.

☞ Φαύλος κύκλος.

☞ Είναι σαφές ότι είμαστε κατά της χρήσης αναβολικών από τους αθλητές, αλλά είναι αφελές και υποκριτικό να κλείνουμε τα μάτια μας στη σύγχρονη πραγματικότητα.

☞ Τα οικονομικά συμφέροντα γύρω από τις μεγάλες αθλητικές οργανώσεις είναι τεράστια και φαντάζει ουτοπικό κάποιος να μιλούν για καθαρούς αγώνες.

☞ Ενδεικτικό είναι ότι «πιάστηκαν» από τους χιλιάδες αθλητές μόνο 22 ντοπαρισμένοι (ενώ στο Σίδνεϊ μόνο 11!). Ψύλλοι στ' άχυρα δηλαδή...

☞ Από τους χορηγούς (sic) και τις πολυεθνικές γίνεται το παιχνίδι. Όποιον θέλουν τον ανεβάζουν στο βάθρο κι όποιον επιθυμούν τον κατεβάζουν.

☞ Όσο για τα επιχειρήματα για τις μικρές χώρες που παίρνουν μετάλλια, απαντάμε: Πρώτον, όλοι οι κανόνες έχουν τις εξαιρέσεις τους. Δεύτερον, όλες οι χώρες ακολουθούν το ίδιο μοντέλο και πίσω από τους πρωταθλητές τους υπάρχουν οι πολυεθνικές που τους πατρονάρουν. Τρίτον και τελευταίο: μικρή διασπορά μεταλλίων «επιτρέπεται» για να μασήσει το πόπολο τα περί ισονομίας, δημοκρατίας και «ευ αγωνίζεσθαι».

☞ Μήπως στις ΗΠΑ τυπικά δε λειτουργεί και δραστηριοποιείται το κομμουνιστικό κόμμα; Μπορούμε (εμείς – γιατί κάποιος άλλοι μπορούν) να χαρακτηρίσουμε τις επικρατούσες πολιτικές συνθήκες στην αυτοκρατορία δημοκρατικές;

☞ Στα δικά μας τώρα. Ακούγοντας τους εκπροσώπους της Ολυμπιακής Επιτροπής και του ΣΕΓΑΣ, δεν ξέρεις αν πρέπει να γελάς με τα «επιχειρήματά» τους ή να φτύνεις. Ως άλλες μωρές παρθένες αποποιούνται κάθε ευθύνη και ισχυρίζονται ότι τίποτα δεν γνώριζαν.

☞ Και τα εκατομμύρια ευρώ που έδιναν σε εταιρείες-μαϊμούδες ή κάτω από το τραπέζι στους εκλεκτούς του κ. Τζέκου πού πήγαιναν και γιατί;

☞ Τα πάρε-δώσε που είχαν με τον «κατασκευαστή» πρωταθλητών, οι αγκαλιές, τα φιλάκια και οι φωτογραφίες τους μπορούν να ξεχαστούν; Κάποτε –τι κάποτε δηλαδή; πριν από ένα μήνα– ήταν ο ήρωάς τους. Τώρα νομίζουν ότι θα τη βγάλουν καθαρή; Πάνω από 5 δισ. έπαιρνε κάθε χρόνο ο ΣΕΓΑΣ. Πού πήγαιναν;

☞ Αυτοί που έχουν σχέση με τον αθλητισμό ήξεραν και ξέρουν τι γίνεται. Όπως και η Ν.Δ. που στήριξε το πρόγραμμα του συστήματος ΠΑΣΟΚ που τώρα καταγγέλλει. Όπως και το σύνολο του Τύπου. Ας αφήσουν λοιπόν τα μεγάλα λόγια για καθαρή και εξυγίανση.

☞ Αυτή μόνο μέσα από ένα διαφορετικό μοντέλο αθλητισμού μπορεί να γίνει, όπως το σκιαγράφησε η κ. Παπαρήγα πριν μια βδομάδα. Αλλά αυτό απαιτεί μια άλλου τύπου κοινωνική οργάνωση. Οπότε μπορούμε να... περιμένουμε.

☞ Κλείνοντας το κείμενο αυτό να σημειώσουμε τις αγωνιώδεις προσπάθειες του διδύμου χοντρού-λιγνού του προηγούμενου πασοκικού καθεστώτος να μας πείσουν ότι τα πάντα έγιναν επί των ημερών τους καλώς.

☞ Ως απάντηση πήραν το άδειασμα από τον ίδιο τον αρχηγό τους.

☞ Ε, ρε γλέντια που έχουμε να κάνουμε (και χωρίς το Σαββόπουλο και τη λοιπή επιχορηγούμενη πασοκική-καλλιτεχνική κομπανία)!

Επισημαίνουμε

Μουσείο να γίνει!

Αυτό που αποκαλούμε τέχνη αποτελεί
ένα πολυδιαφημισμένο υποκατάστατο
της τέχνης.
Μ. Χατζιδάκις

–Τι συμβαίνει στο ΥΠΠΟ; Πού οφείλεται
η πανθομολογούμενη αδράνειά του;
Δικαιολογούνται τέτοια
αποδιοργανωτική ραστώνη και τόσο
ενοχλητική έλλειψη κεντρικής άποψης
σ' ένα υπουργείο που διαθέτει υπουργό-
πρωθυπουργό, αναπληρωτή υπουργό,
δύο υφυπουργούς κι έναν –επαρκέστατο–
γενικό γραμματέα; Χαιρετήσαμε όλοι την
ανάληψη του ΥΠΠΟ από τον ίδιο τον κ.

Καραμανλή ως μια συμβολική χειρονομία που τοποθετεί τον πολιτισμό στο κέντρο
των προτεραιοτήτων της νέας κυβέρνησης, μετά όμως από την παρέλευση επτά
μηνών με λύπη διαπιστώνουμε πως τίποτε ουσιαστικό δεν έχει εξαγγελθεί,
προγραμματιστεί, υλοποιηθεί. Ο κ. Τατούλης συσκέπτεται, πραγματοποιεί
επισκέψεις, συσκέπτεται ξανά, συναντά ανθρώπους της τέχνης και διοικεί το
υπουργείο μ' ένα στυλ διαφορετικό από του κ. Βενιζέλου, το οποίο όμως παρ' όλα
αυτά οδηγεί στα ίδια πάνω-κάτω αποτελέσματα. Το ΥΠΠΟ πλέον συγκινείται λίγο
λιγότερο από τις ομορφιές της Θεσσαλονίκης, αλλά ανακάλυψε το βουκολικό
κάλλος της Αρκαδίας. Κατά τ' άλλα λειτουργεί σαν μια τράπεζα πολιτισμού που
μοιράζει χρήματα. Χωρίς άποψη, χωρίς βαθύτερη έγνοια για το τι είναι πράγματι ο
πολιτισμός και ποια είναι η σχέση του με την εξουσία και τις διοικητικές της
δυνατότητες.

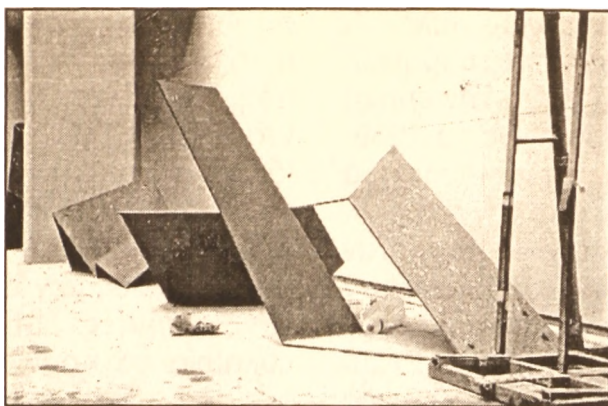
Θέλετε ένα παράδειγμα; Από τον περασμένο Μάρτιο έχει λήξει η θητεία του Δ.Σ. της
Εθνικής Πινακοθήκης χωρίς να συγκροτηθεί το καινούργιο. Μέχρι τη στιγμή αυτή το
Μουσείο κατ' ουσίαν λειτουργεί παράνομα εφόσον καμία πράξη της διεύθυνσης δεν
κατοχυρώνεται νομικά από την εποπτεύουσα αρχή, δηλαδή το ανύπαρκτο Δ.Σ.

Ψάχνουν ακόμη τα κατάλληλα πρόσωπα. Επιμελήτριες της Πινακοθήκης
διαγκωνίζονται για να γίνουν μέλη του νέου Δ.Σ. και έτσι το πρωί να είναι
ελεγχόμενες από τη διεύθυνση και το βράδι ελέγχουσες την διεύθυνση σ' ένα
μοναδικό κρεσέντο διοικητικής παράνοιας.

Ο κ. Τατούλης ψάχνει επίσης για managers και οικονομικά ισχυρούς που θα
μεταδώσουν στην Πινακοθήκη λίγη από την αίγλη των επιχειρήσεών τους. Τα είχαμε
ξανακούσει αυτά από τον κ. Μικρούτσικο. Μεταξύ μας, το κοινό στοιχείο ανάμεσα
στους εκάστοτε υπουργούς Πολιτισμού είναι ότι επισκέπτονται τα μουσεία μόνο
κατά τη διάρκεια της θητείας τους και τα ξεχνούν αμέσως μετά. Το να δεις τέως
υπουργό Πολιτισμού σε μουσείο ή πολιτιστική εκδήλωση είναι σαν να πετύχεις
συμπολεμιστή του Μπιν Λάντεν στον Λευκό Οίκο.

Κατά τ' άλλα η Πινακοθήκη έχει άλυτα διοικητικά προβλήματα ελλείψει εσωτερικού
κανονισμού, και με τους επιμελητές στη γωνία, εμφανίζεται ως one woman show.
Ιδρύει παραρτήματα και γλυπτοθήκες, μελετά κατά παράβαση του ιδρυτικού της
Νόμου την μεταφορά γλυπτών από την Πινακοθήκη στο Γουδή αποστερώντας έτσι
το ίδρυμα από τους θησαυρούς του, δεν πληρώνει τους συμβασιούχους ή τους
εργολήπτες και πορεύεται περήφανα σ' ένα θολό, ημιπαράνομο περιβάλλον. Τα
παραρτήματά της λιμοκτονούν και στήνονται μόνο για να ενισχυθεί το
«ιμπεριαλιστικό» προφίλ της διεύθυνσης, ο ένδον διάλογος απαγορεύεται και
διατηρείται ένα κλίμα ΠΑΣΟΚ σε μιαν εποχή που θέλει να ορίζεται ως μεταπασοκική.
Μήπως κάποιοι πρέπει ν' αναλάβουν τάχιστα τις ευθύνες τους; Εκτός κι αν πιστεύουν
πως δεν δικαιούται η Εθνική Πινακοθήκη «μουσείο να γίνει»!

Στέφανος Προτεστάκις

Εικόνα γλυπτών από τον
εγκαταλελειμμένο –γιατί άραγε;–
γλυπτικό κήπο της Πινακοθήκης.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

• Ο Αύγουστος πέρασε και οι περισσότεροι από μας μείναμε στις τηλεοπτικές κάμερες παρακολουθώντας τελετές, αγωνίσματα και την άθλια ιστορία του ντοπαρίσματος. Κάποιοι απολάμβαναν τον ήλιο και τη θάλασσα. Οι Ολυμπιακοί στάθηκαν αφορμή να γίνουν ανακαινίσεις και εγκαίνια νέων μουσειακών κτηρίων. Επωφειληθείτε λοιπόν με επισκέψεις στα Μουσεία. Αρχίζοντας από το Μουσείο Μπενάκη:

• Στο κτήριο της οδού **Κουμπάρη**, στο Κολωνάκι, να δείτε την έκθεση βυζαντινών εικόνων από τη Μονή Σινά. Μια ιδιαίτερη άποψη της βυζαντινής τέχνης, όταν συνάντησε τη δυτική τέχνη την εποχή των Σταυροφοριών.

• Στο νέο **Μουσείο Ισλαμικών Τεχνών**, στην οδό Αγίων Ασωμάτων στον Κεραμικό, μια πλούσια συλλογή όλων των περιόδων της τέχνης των χωρών του Ισλάμ, παρουσιασμένη με υποδειγματικό τρόπο.

• Στο **Νέο Μουσείο Μπενάκη**, στην οδό Πειραιώς, μια πρωτότυπη έκθεση με τίτλο «Πτυχώσεις», όπου θα βρείτε εναρμονισμένα τα δείγματα αρχαίας γλυπτικής με τις δημιουργίες σύγχρονων μόδιστρων!

• Το **Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο** έχει ανακαινισθεί και νέα διάταξη μέρους των εκθεμάτων τα αναδεικνύει με τρόπο εντυπωσιακό.

• Στο **Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο** η πλούσια συλλογή έχει επανεκτεθεί, και με τρόπο φιλικό και ελκυστικό για τον επισκέπτη μάς μεταφέρει τον παλμό της ζωής στα βυζαντινά χρόνια.

• Στο **Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης**, μια μεγάλη έκθεση για τον αθλητισμό στην αρχαία Ελλάδα με εξαιρετικά έργα από διάφορες περιοχές.

• Στην **Εθνική Πινακοθήκη** θα δείτε γλυπτά του Ροντέν, Μπουρντέλ, Μαγιόλ, Μπρανκούζι, Τζιακομέτι και Μουρ.

• Στην **Γλυπτοθήκη** στο Γουδή, τον νέο εκθεσιακό χώρο που εγκαινιάστηκε φέτος, θα δείτε μια πλούσια (και σε αριθμό έργων) έκθεση του άγγλου γλύπτη Χένρυ Μουρ.

• Ένας περίπατος στον πεζόδρομο της **Διονυσίου Αρεοπαγίτου** θα σας δώσει την ευκαιρία να χαρείτε έργα και «εγκαταστάσεις» σύγχρονων ελλήνων καλλιτεχνών.

• Τέλος, ας κάνετε μια σύντομη εκδρομή (που συνδυάζεται με μπάνιο) στην Άνδρο, να δείτε στο εκεί Μουσείο Γουλιανδρή έργα του **Πικάσο** εμπνευσμένα από την Ελλάδα και τον μυθολογικό κόσμο της.

«Αναφορά στο Γύζη», Σπίτι των Εκθέσεων, Τήνος

Σε επιμέλεια του ευαίσθητου γνώστη της σύγχρονης ελληνικής τέχνης Νίκου Ξυδάκη, παρουσιάστηκε μια ομαδική έκθεση-αφιέρωμα νεότερων εικαστικών στον μεγάλο ζωγράφο του 19ου αιώνα Νικόλαο Γύζη (1842-1901). Επειδή βομβαρδιστήκαμε όλο το καλοκαίρι με μια θετική προς την έκθεση διαφήμιση, είχαμε μεγάλη περιέργεια να την δούμε. Το αποτέλεσμα ήταν μάλλον απογοητευτικό. Σημαντικά τα ονόματα, μικρά και μικρής σημασίας τα έργα. Χάρος, Κοντοσφύρης, Αδαμάκος, Ζουρούδης, Ζαχαριουδάκης, Ρόρης, Σπηλιόπουλος, κ.λπ. Τι επεδίωκαν τελικά ο επιμελητής και οι καλλιτέχνες; Να ερμηνεύσουν το Γύζη; Ή μήπως να δουν με σημερινά μάτια την εποχή του; Θυμόμαστε ένα αντίστοιχο *hommage* που έγινε το 1989-1990 στην Δημοτική Πινακοθήκη Αθηναίων με τίτλο «Αναφορά στο Μπουζιάνη». Εκεί τότε είχαν συγκεντρωθεί από τον επιμελητή της έκθεσης Μ. Στεφανίδη εκείνοι οι καλλιτέχνες που είχαν τρόπον τινά στρατευθεί στην αδιάλλακτη θέση και γραφή του μεγάλου Έλληνα εκπαιδευτικού και είχαν κοινές μορφοπλαστικές κλίσεις με αυτόν, π.χ. ο Μάκης Θεοφυλακτόπουλος, ο Σταύρος Ιωάννου, ο Κυριάκος Μορταράκος, η Βάνα Ξένου, ο Γιάννης Φωκάς κ.ά. Τώρα τι επιδιώχθηκε άραγε; Να επισημοποιηθεί η ακαδημαϊκή πλευρά του Γύζη (Ρόρης, Βερούκας, Ιερεμιάδης) ή να ανιχνευθεί η μάλλον κατασκευασμένη από εγχώριες ανάγκες *modernité* του (Σπηλιόπουλος, Κοντοσφύρης, Ζουρούδης); Το τελευταίο ούτε σαν αστεϊσμός δεν μπορεί να ειπωθεί. Τότε γιατί έγινε αυτή η έκθεση; Μα γιατί οι ομαδικές είναι της μόδας, και συχνά με τους ίδιους περιφερόμενους καλλιτέχνες. Το χειμώνα στην Αθήνα, το καλοκαίρι στα νησιά. Αν μάλιστα είχαμε παίξει το διεθνές μας χαρτί σωστά, οι ομαδικές αυτού του τύπου θα μεταφέρονταν στην Ίμπιζα ή στο Σαν Τροπέ.

Γιατί όμως Γύζης; Επειδή Τήνος! Αν υπήρχανε τουλάχιστον κά-

ποια έργα του ιδίου του «τιμώμενου» καλλιτέχνη αντί δύο ελάχιστων σχεδιασμάτων, θα είχε τουλάχιστον λόγο ύπαρξης η πολυτελής αφίσα με τη γνωστή ελαιογραφία (*Κορίτσι που διαβάζει*) του διακεκριμένου Τήνιου. Φέτος, φευ, έπαιξε πολύ η σχολή της Τήνου: Χαλεπάς, Γύζης και πάει λέγοντας, χωρίς όμως έργα των ίδιων των καλλιτεχνών, αλλά με εκδηλώσεις διαφόρων ευαίσθητων εστέτ που με αφορμή τους μεγάλους αυτούς απόντες βρήκαν την ευκαιρία να πουν «είμαι κι εγώ εδώ». Έτσι οι αναφορές λειτούργησαν μάλλον σαν αυτοαναφορές και προσχήματα (έχουμε στο νου μας το αξιοθρήνητο μουσικό «συμπόσιο» του Πύργου για τον Χαλεπά όπου πρωτοστατούσε ο Τσόκλης).

Λεπτομέρεια: φέτος, το 2004, συμπληρώνονται 100 χρόνια από το θάνατο ενός άλλου μεγάλου Τηνιακού καλλιτέχνη, του Πατριάρχη –κατά τον Δ. Παπαστάμου– της νεοελληνικής ζωγραφικής, Νικηφόρου Λύτρα (1832-1904). Φαίνεται πως μια αναφορά στον Νικηφόρο Λύτρα θα ήταν πιο επίκαιρη. Δεν βαριέσαι όμως, κάποιοι άλλοι εστέτ θα τον θυμηθούνε του χρόνου.

Γιάννα Λουκά

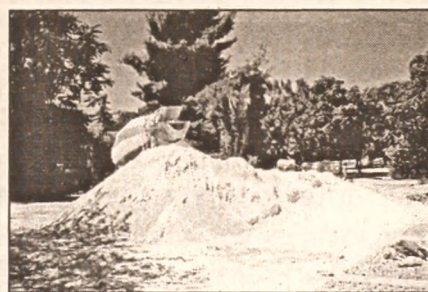

Β Ο Μ Β Ι Δ Ι Α πολιτιστικής Α Φ Α Σ Ι Α Σ

Τζιπούρες Εκάλης (Αντί Βομβιδίων)

Ανεβαίνω την Αμαλίας σημειωτόν. Οι τέσσερις λωρίδες γίνονται σταδιακά δύο, μία, καμία. Το τραμ έχει μπλοκάρει όλο το σύστημα. Περνάει δεν περνάει. Κατά τ' άλλα είναι ένα ευχάριστο πρωινό. Κυρίως μ' ευχαριστούν τα (ξανα)σκαμμένα πεζοδρόμια για το πολιτικό μήνυμα που εκπέμπουν: τίποτε δεν τελειώνει ποτέ κι είναι ανώφελο να ελπίζεις. Τα πεζοδρόμια της Αθήνας είναι άκρως πολιτικοποιημένα, καθώς στηρίζουν χρόνια τώρα καριέρες δημάρχων και νεόκοπα κόμματα. (Κάποτε το λέγαμε ΚΕΠ.) Εν πάση

περιπτώσει τα πεζοδρόμια του κλεινού (από το «κλεισμένος», «αποκλεισμένος») άστεως είναι η χαρά του εργολάβου. Η δυστυχία του περιπατητή δεν μετράει. Πέρασε μισή ώρα και βρίσκομαι ακόμη στη μέση της Αμαλίας (με την καλή έννοια) μη ελπίζοντας να φτάσω κάποτε στο Σύνταγμα. Κατά τ' άλλα το ευχάριστο πρωινό βαίνει προς ευχάριστο μεσημέρι. Εμπρός μου, πλάι στο ακούνητο τραμ βρίσκονται δύο ανατρεπόμενα, ένα φορτηγό με ρυμούλκα, ένας εκσκαφέας με ερπύστριες σαν τανκ, και τρεις μπετονιέρες. Προσεγγίζουμε κιόλας τον

Έργα και στο πάρκο Ριζάρη

Άγνωστο Στρατιώτη κι όλα αυτά τα ερπυστριοφόρα μου θυμίζουν κάποιες άλλες εποχές κι έναν κωμικοτραγικό Απρίλιο. Σήμερα βέβαια γίνονται αλλιώς οι επαναστάσεις. Πιο κομψά, πιο μεταμοντέρνα, πιο μουλωχτά. Το βέβαιο είναι πάντως πως γίνονται έργα παντού. Έργα καλά και σώνει, που δεν σώνουν να τελειώσουν. Που συνεχίζονται και μετά τους Ολυμπιακούς. Έργα για τα έργα. Η ευτυχία (κι άλλων) εργολάβων και το καμάρι της Γιάννας. Η προίκα της. Εν τω μεταξύ

προσεγγίζουμε την ανακαινισμένη «Μεγάλη Βρετανία». Στην πραγματική θα πήγαινα γρηγορότερα. Αρκεί να έφτανα στον El Venizelos και τ' αεροπλάνα του. Που ονομάστηκε έτσι προς τιμήν του Ευάγγελου. Του εγγονού του. Βλέπω δεξιά τη Βουλή ν' αστράφτει στον φθινοπωρινό ήλιο και φαντασιώνομαι πως μέσα διασταυρώνουν τα ξίφη τους δύο αστέρες του κοινοβουλευτισμού. (Άσχετο: με τόσες δολοφονίες αδέσποτων καταντήσαμε

Η χάρτα του «Αυτοχώρου»

Ενα Σαββατοκύριακο στις αρχές Ιουλίου συγκεντρώθηκαν στα Ζαγοροχώρια προσωπικότητες από τον ακαδημαϊκό, πολιτικό και πνευματικό χώρο με σκοπό να συζητήσουν τα προβλήματα της Αριστεράς και να προτείνουν υποψήφιο πρόεδρο του ΣΥΝ. Ιδού η Διακήρυξη που συντάχθηκε:

- 1) Ο «Αυτοχώρος», επειδή είναι βαθύτατα πολιτικός, κινείται σ' επίπεδο υπερβατικό και εντέλει απολιτικό.
- 2) Τον προσδιορίζει η αρχή της απροσδιοριστίας στην υψηλότερη εκδοχή της.
- 3) Η δυναμική του «Αυτοχώρου» εκφράζεται από τον θάνατο του θεού.
- 4) Ο θάνατος του θεού είναι έργο του «Αυτοχώρου».
- 5) Ο θεός είναι ο αρχηγός του «Αυτοχώρου».
- 6) Κάθε μέλος του «Αυτοχώρου» είναι αρχηγός εκτός του αρχηγού του ίδιου που είναι δόκιμο μέλος.
- 7) Ο «Αυτοχώρος» εξετάζει το ενδεχόμενο το υπέρτατο ον να είναι γυναίκα.
- 8) Ο «Αυτοχώρος» μελετά την επανίδρυση του ορίζοντα.
- 9) Τέχνη δεν υφίσταται στον «Αυτοχώρο» για λόγους ευνοήτους.
- 10) Η τέχνη του «Αυτοχώρου» παράγεται στανικώς και καταναλώνεται οικεία βουλήσει.
- 11) Το αίνιγμα της ανδρικής φύσης εξισούται απολύτως με το αίνιγμα της γυναικείας φύσεως και vice versa.
- 12) Υπάτη αρχή του «Αυτοχώρου» είναι το πνεύμα το οποίο βεβαίως ουδείς αποδέχεται.

13) Ο Πάπας δεν είναι μέλος του «Αυτοχώρου» παρότι το έχει ζητήσει.

14) Ο «Αυτοχώρος» επιδιώκει τον χαστικό αυτοπροσδιορισμό της κοινωνίας.

15) Ο «Αυτοχώρος» πρεσβεύει την άλλη πολιτική. Άλλη πολιτική δεν είναι η πολιτική των άλλων.

16) Είμεθα πανηδονισταί εφαρμοσμένων ηδονών (κοπρολάγνοι αποκλείονται. Αυστηραί κυρίαι στο χώρο σου δεκταί).

17) Οι γυναίκες του «Αυτοχώρου» κινούνται στο υπεράνω διάζωμα του μεταχώρου και είναι οιονεί αρχηγοί και επίτιμα μέλη.

18) Τα μέλη πάλι του «Αυτοχώρου» δεν είναι μέλη και τα μη μέλη είναι μέλη (εσένα πάλι μη σε μέλει).

19) Το sex είναι άθλημα υποχρεωτικό για τα μέλη του «Αυτοχώρου».

20) Όποιο μέλος όμως αγωνιστεί σε Ολυμπιακούς Αγώνες στην Αθήνα ή αλλού με το άθλημα του sex, παραχρήμα διαγράφεται.

21) Ο θεός είναι μέρος του «Αυτοχώρου» υπό την προϋπόθεση βεβαίως ότι θα αναστηθεί όταν ο «Αυτοχώρος» το αποφασίσει.

22) Ο «Αυτοχώρος» καίγεται, εάν συνεχίσει να θεολογεί ξεχνώντας το σαφώς λενινιστικό-πολιτικό του πρόταγμα.

23) Ουδείς συγκατανευσηφάγος ή ωτακουστής γίνεται μέλος του «Αυτοχώρου».

(Συγκατανευσηφάγος = ο επ' αμοιβή χειροκροτητής).

24) Ο «Αυτοχώρος» αυτοδιαλύεται συνεχώς και κατακερματίζεται σε απειροελάχιστα σωματίδια πνεύματος και ύλης.

«κυνοβουλευτισμός».) Η Δαμανάκη και Παναγιωτόπουλος. Ο τελευταίος λέει: «Οι συνταξιούχοι είδανε ζεστά ευρώ στις τσέπες τους». Με τέτοια ζέστη δεν τους ζηλεύω, συλλογίζομαι. «Εμείς, στο ΠΑΣΟΚ, πιστεύουμε...», ανταπαντά η πρώην πρόεδρος του ΣΥΝ και πρώην εκφωνήτρια του Πολυτεχνείου. Δεν θέλω ν' ακούσω άλλο. Στ' αφτιά μου κάτι εκκωφαντικό σαν ήχος των ερπυστριών. Πάλι... Νωρίς το απόγευμα αποφασίζω να κατευθυνθώ στο Κολωνάκι μήπως ξεφύγω. Τα κομπρεσέρ αριστερά, στην (ξανα)διαμορφούμενη πλατεία Συντάγματος, (ξανα)γράφουν τα «Πυθοπρακτά» του Ιάnnη Ξενάκη ερήμην του συνθέτη. Έτσι γίνεται

πάντα, σκέφτομαι. Κι ο Ρέμος, δεν μπορεί, ερήμην του Θεοδωράκη θα τραγούδησε τα τραγούδια-θρύλους της νεότητάς μας. Όσο για τον Φίλιπ Γκλας, ε, αυτός θα ήθελε να δοκιμάσει το τοπικό, οξύφωνο φολκλόρ. Αν δεν τον πειράζουν οι παραφωνίες, ακόμη καλύτερα. Ήδη απόγευμα. Σαν να ήμουν αίφνης στη λίμνη Καπερναούμ ή την Κανά με τις γαμήλιες εκπλήξεις. Το θαύμα έγινε! Γύρω μου οι μπετονιέρες έχουν μεταμορφωθεί σε τζίπ. Τετραξονικά, πολυτελή, four wheel drive jeeps! Αυτά που ο αγνός λαός ονομάζει «τζιπούρες». Στην εποχή του ΠΑΣΟΚ οι κάπως και οι έτσι άλλαξαν τα μερσεντές με αμερικάνικα ημιφορτηγά, τα οποία έχουν δύο χαρακτηριστικά: ύψος και

φυμέ τζάμια. Σαν χήρες σε νεκροφόρα. Έκτοτε οι κάπως, οι έτσι, οι δήθεν πλάι στο συμβατικό αστικό απόκτησαν και τζίπ· ένα διακριτικό σύμβολο εξουσίας. Ό,τι ο λαός κάγχασε ζηλοφθόνως ως «τζιπούρες». Οι τζίπ-ουράτοι έκτοτε κατεβαίνουν απ' τους θύλακες του ΠΑΣΟΚ που εγκαταβιούν, στη Φιλοθέη ή την Εκάλη ή τη Γλυφάδα, και καταλαμβάνουν κάθε Σάββατο τα κράσπεδα του Κολωνακίου. Ε, και τι έγινε; Από κοντά και οι γαλάζιοι rangers ή οι χωρικοί του Ψυχικού ήρθαν για τη φραπεδιά τους στο ορατό κέντρο της γης. Ο.κ., που λέει και η Γιάννα. Τα φυμέ τζάμια κρύβουν τη νεόπλουτη αμηχανία τους, το διακοσμητικό τίποτε. Οι εξουσίες αλλάζουν, το στίλ παραμένει αναλλοίωτο. Φαντάζομαι ότι με τζίπ

κυκλοφορούν κι ο Λάλας κι ο Θέμος κι ο Μάκης... Σαν το αφεντικό τους. (Το 'χω δει αυτοπροσώπως. Και πίσω οι μπάτσοι και οι μυστικοί.) Αθήνα των μεταολυμπιακών σεκιουριτάδων και της τρομακτικής-τρομοκρατικής ασφάλειας. Καταλαβαίνω εντέλει γιατί οι τζίπούρες είναι φυμέ. (Σαν τους σολωμούς ή τις τσιπούρες.) Για λόγους υγιεινής· αμερικανιστί ασφάλειας. Τζιμπούρδες. (Άσχετο: Πάρτε τις κάμερες ρε!) Έφτασα ήδη στα φανάρια της Βασιλίσσης Σοφίας. Επάνω ψηλά η βασίλισσα Πανσέληνος με χαιρετάει. Λίγο ακόμη και θα δω τον πιο βαθύ, τον πιο μενεξεδί Υμηττό. Η κάθαρση θα 'χει πάντα τα χρώματα της δύσης...

Μανωλάκης ο Βομβιστής

Αλέκα Παϊζη:

«Το θέατρο σου ανοίγει το μυαλό»

Τη συνέντευξη πήρε ο Σωτήρης Λέτσιος

Η αγάπη της για τη ζωή και η νεανική της διάθεση είναι από τα πρώτα πράγματα που αποκομίζει κανείς όταν συζητά με την Αλέκα Παϊζη. Ηθοποιός με μεγάλα χαρίσματα και πλούτο συναισθηματικό, προκαλεί τον θαυμασμό ως μια από τις τελευταίες εκπροσώπους μιας γενιάς ηθοποιών που αναδύθηκε από τις στάχτες της Κατοχής. Το 1942 αποφοιτά αριστούχος από το Εθνικό Θέατρο με δασκάλους, μεταξύ άλλων, τον Ροντήρη και τον Μουζενίδη. Τα πρώτα χρόνια της απελευθέρωσης συνεργάζεται με τον Γιώργο Σεβαστίκογλου. Στα δύσκολα χρόνια της Χούντας ξενιτεύεται, χάνοντας τη δουλειά της. Ακολουθεί μια περίοδος συνεργασίας με διάφορους θιάσους, όπως το θέατρο του Τριβιζά, του Χορν, ο θιάσος της κυρίας Κατερίνας. Την περασμένη θεατρική περίοδο εμφανίστηκε στο θέατρο «Εμπρός» στον μονόλογο *Ντάμα Κούπα* του ιρλανδού συγγραφέα Φρανκ Μακ Γκίνες, με τον οποίο συμμετείχε τον Σεπτέμβριο του 2003 στους «Θεατρικούς Μονολόγους» της «Πολιτιστικής Ολυμπιάδας».

• Παρακολουθώντας την παράσταση, εύκολα διαπίστωνε κανείς τον τρόπο που αποδίδετε το κείμενο: τον σωστό και γεμάτο θερμή συνέπεια τονισμό των λέξεων, το ότι ζούσατε έντονα τις διακυμάνσεις του κειμένου. Αυτό είναι αποτέλεσμα μιας πολύχρονης τριβής του ηθοποιού με τους ρόλους πάνω στο σανίδι;

— Αυτό που σε ενδιαφέρει μπορείς μετά από μεγάλη προσπάθεια να το εξελίξεις, να του δώσεις την μορφή που θέλεις μετά από έντονο ψάξιμο. Δεν είναι θέμα σχολής το πώς θα μάθεις την σωστή εκφορά του λόγου αλλά μέσα από την δουλειά και την εμπειρία. Ο αναγνώστης, ο ακροατής φυσικά και έχει απαιτήσεις με ό,τι ακούει, αλλά ο ηθοποιός έχει μεγαλύτερη ευαισθησία, επειδή ασχολείται πιο συστηματικά με το λόγο και το κείμενο. Νιώθει ότι επιτελεί μια αποστολή, να πραγματοποιήσει ένα όνειρο και να το παραδώσει

στο κοινό. Άρα παρεμβαίνει σε εκείνο το σημείο το στοιχείο της τεχνικής. Και σε οδηγεί στο πώς θα καταλήξεις να το αποδώσεις, να βρεις τον κατάλληλο ρυθμό που θα ταιριάζει στο πνεύμα του συγγραφέα. Δεν είναι δηλαδή θέμα του πώς θα «καλοπιάσεις» τον κάθε ρόλο. Διότι με διαφορετικό τρόπο θα τον ερμηνεύσει ο κάθε ηθοποιός.

• Βασική προϋπόθεση για να ερμηνεύσεις όσο πιο πειστικά ένα ρόλο είναι το κατά πόσο αυτός θα σε κάνει να νιώσεις μια έντονη συγκίνηση;

— Μήπως στη θέση της συγκίνησης να βάλουμε το ενδιαφέρον που προκαλεί σε έναν ηθοποιό; Εξάλλου αυτό εξαρτάται και από τον ηθοποιό. Μπορεί να κάνει μια καλή παράσταση με λιγότερη ή περισσότερη συγκινησιακή φόρτιση. Πολλές φορές δεν χρειάζεται αυτή η φόρτιση, αφού μπορεί να σε παρασύρει, να σε απομακρύνει από το πνεύμα του έργου. Αλλά πρωτίστως ο ηθοποιός

συγκινείται από τον κάθε ρόλο του· διαφορετικά δεν θα το έκανε.

• Υπήρξαν θεατρικά έργα που να σας παρέσυραν σε ένα τέτοιο πάθος ώστε να απογειωθείτε δοκιμάζοντας έναν αυτοσχεδιασμό;

— Για να φτάσεις στον αυτοσχεδιασμό περνάς μέσα από διάφορες φάσεις και μπορείς να παρασυρθείς σε λάθος κατεύθυνση. Όσο και τεχνίτης, δεν παύεις να είσαι και άνθρωπος. Κάτι μπορεί να σου κεντρίσει το ενδιαφέρον και να επηρεασθεί η ερμηνεία. Ο ηθοποιός γενικά διαθέτει έναν αυτοέλεγχο και έχει συνηθίσει σε αυτή την εργασία. Με όλη την ταύτιση που διαθέτει, στο έργο γίνεται ταυτόχρονα και παρατηρητής και τεχνίτης.

• Εσάς τι είναι αυτό που σας συγκλονίζει;

— Με συγκλονίζουν όσα βλέπω στην τηλεόραση, τα οποία δεν είναι μόνο φοβερά αλλά και χυδαία συγχρόνως.

Το έργο *Ντάμα Κούπα* είναι μια καταγγελία γύρω από το ψέμα, τη βία που μας υποχρεώνει να ζήσουμε το ψεύδος. Μια κοπέλα βιάζεται από τον πατέρα της, και αυτό το ξέρουν όλοι, η εκκλησία, όλη η κοινωνία. Και φυσικά το ανέχονται και το συγκαλύπτουν. Κάνουν μια επέμβαση στο μυαλό της και την θέτουν εκτός κοινωνίας. Διαθέτει ένα τεμαχισμένο μυαλό και διασκορπισμένες μνήμες. Οι άλλοι την υποχρεώνουν να δει τα πράγματα όπως θέλουν εκείνοι και όχι όπως τα έζησε η ίδια. Παρόλο τον κλονισμό που έχει υποστεί, ψάχνει να βρει τον εαυτό της, την ταυτότητά της. Μέσα από τον μονόλογο της προσπαθεί να ανακαλύψει την προσωπικότητά της. Τέτοια περιστατικά συμβαίνουν αρκετά και στην ελληνική κοινωνία, τα οποία συστηματικά κρύβουν για να μην δημιουργηθεί σκάνδαλο.

• *Το θέατρο επιτρέπει την διαφορετική θέαση της πραγματικότητας;*

— Ασφαλώς το θέατρο μπορεί να σου προσφέρει πολλά πράγματα. Αλλά έχετε αναρωτηθεί πόσοι έχουν την δυνατότητα να παρακολουθήσουν θέατρο; Σε όλο τον πλανήτη πόσα εκατομμύρια ανθρώπων υπάρχουν που δεν έχουν ούτε καν πρόσβαση στο νερό και που στερούνται βασικών αγαθών; Μπορεί να βλέπετε ορισμένα θέατρα στην Ελλάδα γεμάτα από κόσμο· αυτό δεν σημαίνει ότι εμείς οι ηθοποιοί περνάμε καλά. Είμαστε εκτεθειμένοι στον άνεμο και κινδυνεύεις να εξαφανισθείς εάν δεν φαίνεσαι συνέχεια στο προσκήνιο. Εξάλλου τα θέατρα δεν δουλεύουν τόσο καλά. Οι ίδιοι άνθρωποι συντηρούν κάποια θέατρα, δεν έχει αυξηθεί το κοινό σε σχέση με ό,τι ίσχυε στο παρελθόν. Η τέχνη αναγκαστικά περιορίζεται σε ένα μικρό αριθμό ανθρώπων και αυτό δύσκολα θα αλλάξει.

• *Υπήρξαν ρόλοι που θεωρήσατε σημαντικούς στην καριέρα σας;*

— Έχουν γραφτεί πολλά και σημαντικά πράγματα· όμως ο ηθοποιός είναι υποχρεωμένος να κάνει πάντα σωστά τη δουλειά του. Δεν μπορεί να αρνηθεί κάτι για κάτι άλλο, ούτε να πει: «Αυτό το αγαπώ περισσότερο από κάποιο άλλο». Έπαιξα και σε παραστάσεις που

δεν με ικανοποιούσαν. Είναι κανείς υποχρεωμένος να παραδεχθεί κάποια στιγμή ότι δεν μπορεί να τα βγάλει πέρα, επειδή είναι πάνω από τις δυνάμεις του. Η ομορφιά βρίσκεται στο ψάξιμο, επειδή ξέρεις ότι σου αρέσει κάτι και θέλεις να φτάσεις πιο μακριά.

• *Πώς βλέπετε τη νέα γενιά ηθοποιών;*
— Να βγούνε οι κριτικοί και να τα πούνε. Δεν μου αρέσει να κάνω κριτική στο σινάφι μου. Οι γενιές δεν αλλάζουν εύκολα. Άλλοι ασχολούνται σοβαρά και άλλοι το κάνουν για να αποκτήσουν δημοσιότητα. Αλλά εγώ τι είδους συμβουλή να δώσω στους νεότερους; Η μάνα μου, που ήταν αγράμματη, ενδιαφερόυσα όμως ως άνθρωπος, όταν της είπα ότι θέλω να γίνω ηθοποιός, μου απάντησε: «Αφού το θες εσύ, πήγαινε».

• *Τι ρόλο έπαιξε στη ζωή σας το θέατρο;*

— Το νόημα δεν το βρήκα στο θέατρο, αλλά μου το έδωσε η ζωή. Η εμπειρία της ζωής είναι μεγαλύτερη μέσα μας από την εμπειρία του επαγγέλματος. Δεν θέλησα ποτέ να το παίξω ένας καλλιτέχνης που κλείνεται στο σπίτι του και νομίζει ότι είναι κάποιος σπουδαίος. Δεν τα πιστεύω αυτά τα πράγματα. Αγαπώ πολύ τη δουλειά μου, τη θεωρώ σπουδαία. Γνώρισα πολλές δυσκολίες, αλλά δεν το έβαλα κάτω. Νομίζω όμως ότι κατά λάθος δεν χάθηκα. Δεν αρκεί να έχεις ταλέντο. Υπάρχουν προβλήματα που σε τσαλακώνουν, γι' αυτό μπορεί και αξιόλογοι άνθρωποι να χάνονται. Ξεκίνησα στην Κατοχή, σε μια δύσκολη εποχή. Συμμετείχα στην Αντίσταση. Και τώρα συμμετέχω σε πολιτικές εκδηλώσεις. Μάλιστα πριν από καιρό πήγαινα στις αντιπολεμικές διαδηλώσεις για το Ιράκ και το ευχαριστώ που είμαι με τόσες χιλιάδες ανθρώπους, ιδιαίτερα με νέους. Μου αρέσει αυτού του είδους η δημόσια έκθεση. Το κακό είναι ότι σε αυτές τις περιπτώσεις δέχεσαι και δακρυγόνα. Ε, τότε αρχίζει το κλάμα. Όπως τότε με την διαδήλωση εναντίον του Κλίντον. Εν πάση περιπτώσει, για να ξαναγυρίσουμε στο θέατρο και σε αυτό που με ρωτήσατε αρχικά. Πότε είχα και πότε δεν είχα δουλειά. Δεν είπα όμως ποτέ «τέρμα έως εδώ». Αυτό διάλεξα, αυτό συνεχίζω να κάνω. Το θέατρο σου ανοίγει το μυαλό.

Salvatore Nicosia

ΤΟ ΣΗΜΑ ΚΑΙ Η ΜΝΗΜΗ

Ταφικά επιγράμματα
από την αρχαία Ελλάδα

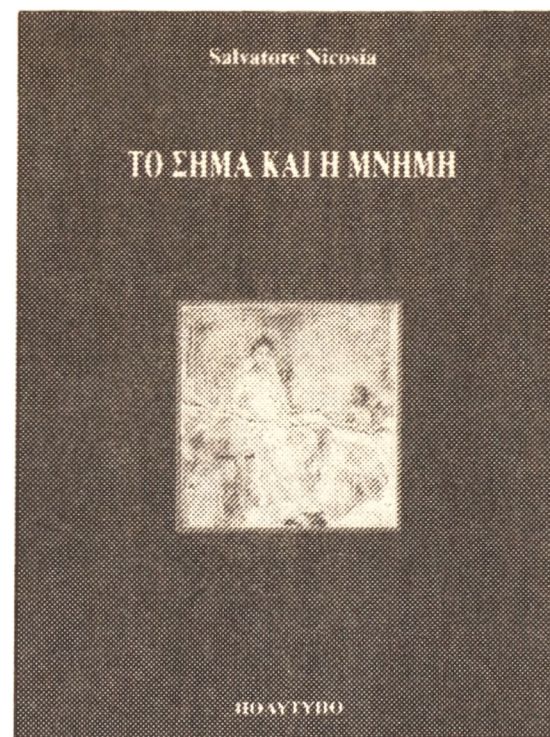
Μετάφραση:
Εύριπίδης Γαραντούδης

Από τις χιλιάδες επιγραφές που διασώθηκαν παρουσιάζεται μία σημαντική επιλογή που περιέχει κείμενα από τον 7ο π.Χ. αιώνα μέχρι τον 4ο μ.Χ.

Αρχαίο κείμενο, μετάφραση, σχόλια.

Εκτενής εισαγωγή του ελληνιστή
Σαλβατόρε Νκοζία.

Τετράχρωμες απεικονίσεις από τις επιτύμβιες στήλες της Δημητριάδος.

Η επιτύμβια επιγραφή διαιωνίζει το όνομα και την ταυτότητα ενός ατόμου, μαρτυρεί τον τρόπο που έζησε και πέθανε, χαράζει την παρουσία του στη μνήμη του κοινωνικού συνόλου, προτείνοντάς τον σαν ήρωικό πολιτικό, ήθικό παράδειγμα και του ξαναδίνει τη μοναδική μορφή ύπαρξης που μπορεί να συνεχίζει ακόμα και μετά το θάνατο.

Έκδόσεις
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Όπως όλα δείχνουν, στο ξεκίνημα της φετινής κινηματογραφικής σεζόν το πάνω χέρι θα το έχει το ντοκιμαντέρ. Και μάλιστα το πολιτικό ντοκιμαντέρ. Πρόκειται για το ακτιβιστικό 9/11 (δηλαδή το «11η Σεπτεμβρίου») του «εκρηκτικού» Μάικλ Μουρ και για το Σαλβαδόρ Αλιέντε του χιλιανού ντοκιμαντερίστα Πατρίτσιο Γκουζμάν. Η ταινία προβλήθηκε στο επίσημο πρόγραμμα του φετινού φεστιβάλ των Κανών, εκτός συναγωνισμού.

Ενσαρκώνοντας την (πολιτική) ουτοπία

Ο Γκουζμάν έχει ταυτίσει τη μέχρι σήμερα πολιτική και καλλιτεχνική του πορεία με την τραγική προσωπικότητα και το «χιλιανό πείραμα» του μοναδικού πολιτικού ηγέτη που κατόρθωσε να μετατρέψει την ουτοπία σε πράξη στα τελευταία τρία χρόνια που αυτό διάρκεσε: Επιχείρησε τον (μαρξιστικού χαρακτήρα) σοσιαλιστικό μετασχηματισμό της χώρας του αλλά με δημοκρατικές διαδικασίες, αποκλείοντας το μονοκομματικό κράτος και τη δικτατορία του προλεταριάτου.

Ιδρυτής και πρόεδρος του Σοσιαλιστικού Κόμματος της Χιλής θα προσπαθήσει τρεις φορές, ανεπιτυχώς, να εκλεγεί Πρόεδρος της Δημοκρατίας (1952, 1958, 1964) προσηλωμένος και με συνέπεια στις δημοκρατικές αρχές και τους κανόνες. Κερδίζοντας την αγάπη και την εμπιστοσύνη της πλειοψηφίας του λαού της Χιλής, θα εκλεγεί στις 4 Νοεμβρίου του 1970, συνεργαζόμενος με τη Λαϊκή Ενότητα, το κομμουνιστικό κόμμα και άλλες ριζοσπαστικές δυνάμεις. Πανικόβλητες οι ΗΠΑ του Νίξον θα αντιδράσουν με κάθε μέσο, υποστηρίζοντας τις αντιδραστικές και φασιστικές δυνάμεις της Χιλής. Στο βιβλίο

του Σκοτώνοντας την ελπίδα, ο Γουίλιαμ Μπλάμ γράφει: «Οι ΗΠΑ ανακάλυψαν ότι υπάρχει κάτι χειρότερο από έναν μαρξιστή στην εξουσία: ένας εκλεγμένος μαρξιστής στην εξουσία»!

Στην κορύφωσή της η κρίση θα οδηγηθεί σε στρατιωτικό πραξικόπημα. Στις 11 Σεπτεμβρίου του 1973 ο Αλιέντε, μπρος στην αδιέξοδη εξέλιξη των γεγονότων, θα αυτοκτονήσει, θρυμματίζοντας το κεφάλι του με μια καραμπίνα, μέσα στο προεδρικό μέγαρο. Ακολούθησαν τα χρόνια της στυγνής δικτατορίας του Πινοσέτ. Το ερώτημα παραμένει: Ήταν η στάση του Αλιέντε αυτή ενός σαμουράι της πολιτικής ή ήταν ένα σπουδαίο, όσο και σπάνιο, μάθημα δημοκρατίας;

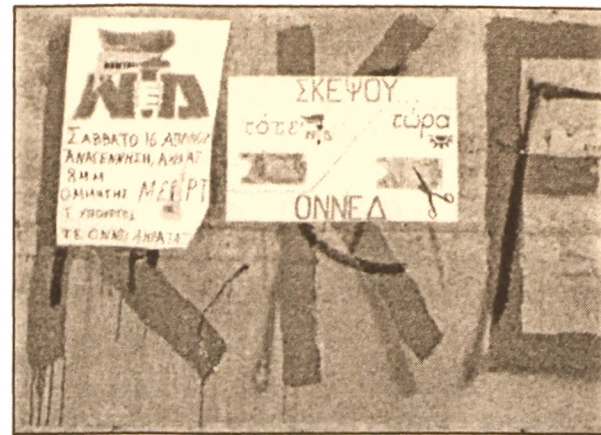
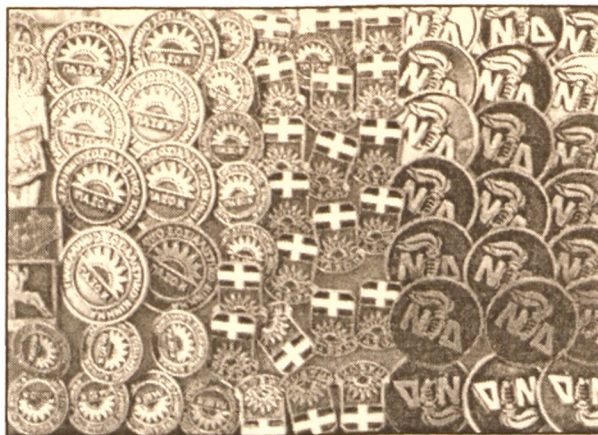
Μετά 30 χρόνια εξορίας στη Γαλλία ο Γκουζμάν επιστρέφει στη Χιλή αναζη-

τώντας το νήμα της μνήμης που θα τον συνδέσει πάλι με το συνταρακτικό τότε. Μέσα από το –ασπρόμαυρο– κινηματογραφικό υλικό που ο ίδιος είχε τραβήξει στα τρία χρόνια της προεδρίας του Αλιέντε και συνδέοντάς το με σύγχρονα –έγχρωμα– γυρίσματα, μέσα από αφηγήσεις των θυγατέρων του Αλιέντε, επιζώντων συντρόφων του, τον τότε πρέσβη των ΗΠΑ στο Σαντιάγκο, του ίδιου του Φιντέλ Κάστρο, κατά καιρούς φίλων του αλλά και απλών πολιτών, μέσα από μουσικές, ποιήματα, εικόνες και ήχους πραγματοποιεί μια επιδέξια ανασύσταση του χρόνου, των χώρων και των περιστατικών που ενσωματώθηκαν και αποτέλεσαν τη ζωή του.

Το διάρκειας 100 λεπτών ντοκιμαντέρ ισορροπεί με σοφή αφηγηματική κατανομή τα βιογραφικά στοιχεία και ανάμεσά τους εντάσσει την πολιτική του δράση, θα 'λεγε κανείς ως συστατικό της βιογραφίας του, ειδικά στα δύσκολα εκείνα τα τρία χρόνια που οδήγησαν αλλά και περιείχαν τη βίαιη κάθαρση – με τη σημασία που δίνει η αρχαία ελληνική τραγωδία. Αναμφίβολα πρόκειται για ένα σπουδαίο, ένα «καθαρόαιμο» πολιτικό ντοκιμαντέρ, προϊόν μιας σύγχρονης διαλεκτικής διαδικασίας μακριά από ιδεολογική στράτευση. Και παρ' όλο που οι τρόποι του θυμίζουν τους τρόπους του Κρις Μαρκέρ, ο Γκουζμάν δεν χάνει ποτέ από το στόχαστρό του ότι αίτιο και αιτιατό της ταινίας του είναι αυτό που λέει ο τίτλος της: ο Σαλβαδόρ Αλιέντε. Παρά ταύτα, ο σκηνοθέτης αυτού του ελεγειακού έργου δεν δίνει παρά σχετικά λίγα στοιχεία που να αφορούν τον εκτός πολιτικής άνθρωπο. Γιατί δεν μπορεί, θα υπήρχε και αυτός, π.χ. ο σύζυγος, ο πατέρας, ο γιατρός, ο φίλος των γραμμάτων. Σίγουρα, για τον Πατρίτσιο Γκουζμάν τα τριάντα (εξόριστα) χρόνια είναι λίγα για να αποστασιοποιηθεί από τον ουμανιστή πολιτικό που καθόρισε και τη δική του ζωή. Πάθος, ευγένεια, νοσταλγία αλλά και πίκρα χρωματίζουν αυτό το υποδειγματικό δημιούργημα. Δείτε το. Ο Αλιέντε δεν αφορά μόνο το λαό της Χιλής. Στους σκοτεινούς ετούτους καιρούς της τυφλής βίας, του τρόμου και της ανελέητης ανταπόδοσης, παραμένει ΦΩΣ.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

Κάτι το «ωραίο»

Λεύκωμα με άρθρα, μελέτες και πάνω από χίλιες τετράχρωμες φωτογραφίες, που αποτυπώνει τη σύγχρονη νεοελληνική κακογουστιά. Αναλύει το κιτς, αναζητά τις ρίζες του και σχολιάζει με χιούμορ τις χιλιάδες περιπτώσεις του φαινομένου.

Για την πολιτική, την κοινωνική συμπεριφορά, τη διακόσμηση, το σινεμά, το θέατρο, την τηλεόραση, το αυτοκίνητο, το σπίτι, το γραφείο...

ΚΙΤΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

«Σας τσούζουνε τα μάτια, βουίζουνε τ' αφτιά σας, νιώθετε ναυτία, δύσπνοια, άγχος και από την πολιτική μόλυνση. Το νέφος: μεγάφωνα, αφίσες, δημόσια μνημεία, γκράφιτι, πανό, φάτσες υποψηφίων στους τοίχους, τίτλοι εφημερίδων, δελτία ειδήσεων, πυραμίδες ορκωμοσίας, μυστικοί δείπνοι υπουργικών συμβουλίων, παράσημα, τελετές, δεξιώσεις, υποδοχές, λόγοι, συνθήματα, σλόγκαν, αίθουσες συνεδρίων, γραφεία και κέντρα κομμάτων, δημόσιες υπηρεσίες, έντυπο υλικό... Η αισθητική δεν είναι –αλίμονο– η πιο καίρια πλευρά όλων αυτών. Είναι όμως σημαντική, αλλιώς αποκαλυπτική. Γιατί η πολιτική είναι κακόγουστη και γιατί υιοθετεί την κακογουστιά; Γιατί πλέει σ' αυτήν σαν το ψάρι στο νερό; Γιατί της πάει τόσο πολύ το κιτς; Δημαγωγία και λαϊκισμός είναι γνωστές και σίγουρες απαντήσεις. Τόσο είναι αλήθεια αυτό, που μια διαβαθμισμένη κλίμακα του πολιτικού κιτς θα μπορούσε ν' αποτελέσει ένα φασιστόμετρο για κάθε εξουσία, για κάθε πολιτική.»

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΣ

Εκδόσεις Πολύτυπο. Κεντρική διάθεση: Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα, τηλ.: 210-72.32.819

Σε ό,τι αφορά στον κινηματογράφο

Η αλήθεια είναι ότι ούτε της προκάτοχης κυβέρνησης το κόμμα ούτε αυτό της σημερινής μπορούν να ισχυριστούν ότι στο κοιμματικό (σε αντιδιαστολή προς το πολιτικό) στελεχιακό τους δυναμικό συναριθμούνται γνωστά και καταξιωμένα ονόματα του πνευματικού και του καλλιτεχνικού κόσμου. Αυτά, στη συντριπτική τους πλειοψηφία –καλώς ή κακώς– ανήκουν σε (ή προέρχονται από) άλλους πολιτικούς χώρους. Το γιατί, δεν είναι ζητούμενο του παρόντος. Οι ευάριθμες εξαιρέσεις των συμπαθώς διακείμενων προς τα λεγόμενα κόμματα εξουσίας δεν είναι αυτές που θα τις βρούμε συνωθούμενες στους κοιμματικούς προθαλάμους να διαγκωνίζονται για κάποια θέση τιτουλάριου στα προεδρεία των θεσμικών καλλιτεχνικών οργανισμών, συμπεριλαμβανομένης και της κρατικής (ορθότερον, κρατικοδίαιτης) τηλεόρασης. Αυτοί, δεν το καταδέχονται. Τουλάχιστον.

Πρόκειται για τους άλλους, τους κάθε είδους –και παντός καιρού– κλαδικάριους, τους εργατοπατέρες (κατ' ευφημισμόν συνδικαλιστές) και τους –με όποιο άλλο προσωνύμιο– σφογγοκολάριους αναρριχητές. Στο συντριπτικό τους ποσοστό άσχετοι, ατάλαντοι, αποτυχημένοι, ευκαιριακοί αλλά με περίσσεια έπαρσης και θρασύτητας. Γι' αυτό και επικίνδυνοι. Και για το χώρο που θα τους ανατεθεί αλλά και για την κυβέρνηση που θα χρεωθεί

την αποτυχία. Εξυπακούεται, όποια και αν είναι αυτή η κυβέρνηση. Η πραγματικότητα αυτή έχει κατ' επανάληψη επαληθευτεί, ακόμα και πριν από τη μακρόχρονη πασοκική καθεστηκυϊοποίηση, ενώ τα κατά καιρούς «δάνεια» επιτυχημένων επιλογών γινόντουσαν, από το αποτέλεσμα, αμέσως αισθητά. Κατά κανόνα όμως βραχύβια, από αδυναμία αλληλοκατανόησης μεταξύ προστήσαντος και προσταθέντος.

Η περιοχή του κινηματογράφου αποτελεί άκρως χαρακτηριστική περίπτωση όσων προαναφέρθηκαν. Χώρος από πολλές αιτίες προβληματικός, με σημαντικό (συν)υπεύθυνο –χρόνια τώρα– την κρατική πολιτική (στην πράξη: μικροπολιτική), η οποία αδυνατεί να σταθεί σωστός αρωγός σ' ένα σύγχρονο όραμα και την αποτελεσματική διαχείρισή του. Άγνοια, τοπικισμοί (εκλογικοί), πελατειακές σχέσεις και συντεχνιακός «παλαιομερολογιτισμός» καθόρισαν μεταπολιτευτικά την τύχη της ελληνικής Έβδομης Τέχνης.

Παγιωμένη κοιμματική πρακτική θέλει, το κόμμα που επικρατεί και γίνεται κυβέρνηση να «εκπαραθυρώνει» τους προηγούμενους –επιτυχημένους ή αποτυχημένους, αδιάφορο– προς χάριν των «δικών του παιδιών». Είναι αναμενόμενο –κάτι σαν φυσικό φαινόμενο– ότι το τέλος της περιπέτειας των Ολυμπιακών Αγώνων θα σημάνει και την αρχή αυτών των διεργασιών. Δεν είναι προς θάνατο, αλλά ο κινηματογράφος

ως μια πραγματικότητα με πολλές και σύνθετες συνιστώσες, με τις παραμορφωτικές αγκυλώσεις που του έχουν προσθέσει οι αδεξιότητες και τα μικροσυμφέροντα, είναι παντελώς άγνωστος στη σημερινή κυβέρνηση, αν βέβαια συμφωνήσουμε ότι η προκατάληψη δεν είναι γνώση, όπως γνώση δεν είναι και η ιδιοτελής παραπληροφόρηση που προέρχεται από τους παντός είδους εποφθλαμιούντες. Και πριν απ' όλα, δεν είναι όλοι όσοι σήμερα υπηρετούν τον κινηματογραφικό χώρο στα θεσμικά του κέντρα αποτυχημένοι. Θα αποτελούσε δείγμα εμπάθειας και κοντοφθαλμισμού το να θεωρηθούν π.χ. αποτυχημένες οι καλλιτεχνικές διευθύνσεις των δύο θεσμικών κινηματογραφικών φεστιβάλ, της Θεσσαλονίκης (συμπεριλαμβανομένου και αυτού του ντοκιμαντέρ) και της Δράμας. Παρέλαβαν εδώ και χρόνια δυο επαρχιακού μεγέθους διοργανώσεις και τις ανέπτυξαν σε αναγνωρισμένες ευρωπαϊκές με εντυπωσιακά μεγέθη, ποιότητα και κύρος. Και αυτά μέσα από ενδογενείς και εξωγενείς αντιδράσεις, δυσλειτουργίες και οικονομική καχεξία. Εντοπίσαμε αυτή την εξαίρεση επειδή ολόκληρο το υπόλοιπο πλέγμα χρειάζεται επαναδιαπραγμάτευση και επαναστόχευση. Και αυτό όχι –προς Θεού!– επειδή άλλαξε η κυβέρνηση. Αλλά επειδή, έτσι κι αλλιώς, οι ανάγκες αυτές είχαν επισημανθεί από τους «παροικούντες την (κινηματογραφική)

Ιερουσαλήμ». Ατυχώς, ο προηγούμενος υπουργός Πολιτισμού, πληθωρικός στις δραστηριότητές του και περί πολλά τυρβάζων, αδιαφόρησε. Προτεραιότητα είχε μόνο ό,τι θα συνέβαλε στην διάβιου επανεκλογή του στη γενέθλια πόλη του.

Απόλυτη προτεραιότητα έχει η ριζική αναθεώρηση του νόμου-πλαίσιου που (πρέπει να) ρυθμίζει το κύκλωμα του κινηματογράφου (ελληνικού και εισαγόμενου) σε κάθε του δραστηριότητα και σε κάθε του λεπτομέρεια. Ο Ν1597/86, ο επονομαζόμενος «της Μελίνας Μερκούρη», φέρει τα σημάδια της γήρανσης αφενός και αφετέρου είναι κολοβωμένος ύστερα από την επιλεκτική σαλαμοποίηση που του έγινε το 1998 με την αποκοπή ό,τι αφορούσε στο Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου και το Φεστιβάλ της Θεσσαλονίκης (μαζί και τα παραφερνάλια προς την εκλογική περιφέρεια του κ. Βενιζέλου). Στα είκοσι χρόνια που μεσολάβησαν από τον Ν1597/86 έτρεξε πάρα πολύ νερό στο ποτάμι του οπτικοακουστικού παγκοσμίως. Η ανάγκη λοιπόν τώρα είναι να επαναδιατυπωθούν, με όραμα ικανής χρονικής προοπτικής, σε θεσμικό πλαίσιο: Τι κινηματογράφο θέλουμε, πώς θέλουμε να γίνεται, από ποιους τον θέλουμε, ποιοι διαχειρίζονται το αποτέλεσμα και ποιες είναι οι σχέσεις και τα όρια κρατικής παρέμβασης και ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Και εννοείται ότι στη νομική επανεξέταση θα δίνεται –επιτέ-

λους!— λύση στο όντως τεράστιο θέμα της κινηματογραφικής παιδείας. Και μη γίνει η παρανόηση και θεωρηθεί λύση του προβλήματος το καραγκιοζιλίκι της βενιζέλειας προεκλογικής αρπαχτής για δήθεν κινηματογραφική σχολή στα πλαίσια του ΑΠΘ. Η τεκμηριωμένη αντίρρηση δεν αφορά «προτίμηση» πόλης, αλλά ρεαλιστικά, λειτουργικά δεδομένα. Υπάρχει πλούσιο υλικό για τον αρμόδιο (που θα ενδιαφερθεί) υπουργό.

Απόλυτης προτεραιότητας επιλογή που θα χρειαστεί να κάνει ο υπουργός Πολιτισμού είναι αυτή του Ειδικού Συμβούλου Κινηματογραφίας. Αν βέβαια ο υπουργός χρειάζεται έναν πραγματικό σύμβουλο και όχι ένα κέλυφος συμβούλου. Το γνωρίζουμε κι αυτό. Η θέση είναι από καιρό κενή. Το ίδιο και το Γνωμοδοτικό Συμβούλιο, του οποίου προεδρεύει ο εν λόγω Σύμβουλος του υπουργού. Ο Ειδικός αυτός Σύμβουλος δεν θα πρέπει να είναι δικηγόρος, οικονομολόγος ή τηλεοπτική «διασημότητα». Γνώση απ' όλα αυτά πρέπει να έχει, αλλά πρωτίστως να προέρχεται από τα σπλάχνα του χώρου. Να είναι κινηματογραφάνθρωπος και να αγαπάει τον ελληνικό κινηματογράφο (όχι του μοντέλου: του νοσταλγού του «παλιού, καλού κ.λπ., κ.λπ.», αλλά ως ζωντανή τρέχουσα πραγματικότητα που αυτοδιαμορφώνει το καλλιτεχνικό του αύριο και το μεθαύριο). Επίσης, αυτονόητο είναι, προκειμένου να αποφευχθούν οι «πατάτες», ότι χρειάζεται να προηγηθεί βαθιά και πλατιά ενημέρωση (του κ. υπουργού). Θα συμφωνήσουμε μαζί του ότι ενήμερος δεν είναι όποιος π.χ.

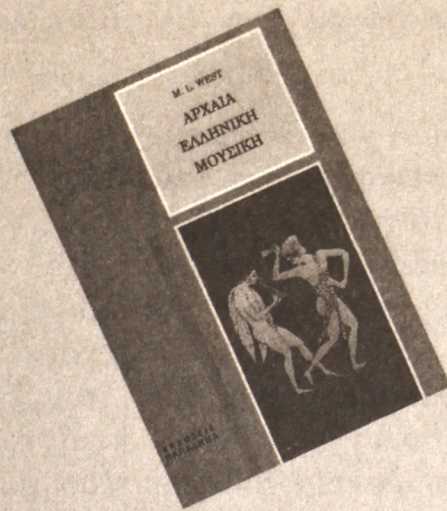
πηγαίνει μια φορά το δεκαπενθήμερο στον κινηματογράφο (και βέβαια ποτέ σε σύγχρονη ελληνική ταινία, μηδέ του Θ. Αγγελόπουλου εξαιρουμένου – έτσι δεν είναι;), ούτε όποιος κατάκοπος τα βράδια χαλαρώνει χαζεύοντας στην τηλεόραση αμερικανικές b-movies.

Θα την αναζητήσει, επίμονα και μεθοδικά, την ενημέρωση. Γιατί θα την χρειαστεί (δεν βλάφτει να ξαναλέγονται τα αυτονόητα) πριν κάνει το επόμενο βήμα. Και βέβαια, την ενημέρωση και τη διαμόρφωση άποψης δεν θα την έχει από εκείνους που του «χτυπούν» την πόρτα, αλλά από αυτούς που θα αναζητήσει και θα «χτυπήσει» αυτός την πόρτα τους: Σκηνοθέτες (παλαιότερους και σύγχρονους), παραγωγούς, τεχνικούς, κριτικούς, αιθουσάρχες, διανομείς, διατελέσαντες συμβούλους κινηματογραφίας (καλό θα ήταν να

αρχίσει από τον Μάνο Ζαχαρία και τον Απόστολο Δοξιάδη), διευθυντές των θεσμικών φεστιβάλ, προέδρους και αντιπροέδρους του Ελληνικού Κέντρου Κινηματογράφου. Οποσδήποτε και τα προεδρεία των σωματείων και των ενώσεων του κινηματογραφικού χώρου. Είναι βέβαιο ότι τον πρώτο καιρό θα βρεθεί σε κατάσταση «σκοτοδίνης» από το πλήθος –και συχνά αντιφάσκουσες– απόψεις. Αλλά να ξέρει ότι αυτό θα είναι το κλίμα μέσα στο οποίο θα πορευτεί στη συνέχεια. Παρ' όλα αυτά θα παρατηρήσει ότι σε ένα ικανό αριθμό ζητημάτων –ευτυχώς– θα υπάρχει ταυτότητα απόψεων. Άσχετο αν κάποιες φορές αυτή η (ταυτόσημη) άποψη αντικειμενικά δεν είναι και η σωστή. Τέλος, σ' αυτές τις συγκλίσεις το πιθανότερο είναι ότι δεν θα περιλαμβάνονται και τα προς επιλογή ονόματα.

Υπάρχουν π.χ. επιτυχημένοι και ευαίσθητοι δημιουργοί που όμως δεν είναι μέσα στη φύση τους η αποτελεσματική ικανότητα (το τσαγανό) του διοικείν. Υπάρχει και το αντίθετο: ενδέχεται να μπορούν να διοικήσουν, ακόμα και να διαχειριστούν με σύνεση τα οικονομικά, αλλά να έχουν έλλειψη γνώσης, σε βάθος και πλάτος (αλλά και ιστορικά), του χώρου που θα κληθούν (μιλάμε για τον κινηματογράφο και ιδιαίτερα τον ελληνικό) να διοικήσουν, των ιδιομορφιών και των «ναρκοπεδίων» του. Άλλοι, τέλος, ενδέχεται να έχουν ανεκτούς μέσους όρους και από τα δύο προσόντα, αλλά να τους λείπει το όραμα. Θα παραμείνουν απλοί διαχειριστές. Και να μην ξεχνάμε τους ηλίθιους με τον σοβαροφανή χαμαιλεοντισμό. Συχνά καταφέρνουν να ξεγελάνε.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

M. L. WEST

Καθηγητής της Οξφόρδης

Η ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Μετάφραση: Στάθης Κομνηνός, επιμέλεια: Κώστας Τσιταράκης
Β' έκδοση 2004, σχήμα 8ο, σελίδες 592 με 35 εικόνες και πίνακες

Το έργο αποτελεί μια κατανοητή και έγκυρη παρουσίαση της Αρχαίας Ελληνικής Μουσικής που δεν προϋποθέτει καθόλου ειδικές γνώσεις.

Στα θέματα που εξετάζονται περιλαμβάνονται: η θέση της μουσικής στη ζωή των Ελλήνων, τα όργανα, ο ρυθμός, η

ρυθμική αγωγή, οι αρμονίες, η δομή της μελωδίας, η μορφή, η αρχαία θεωρία, η παρασημαντική και η ιστορική εξέταση όλων αυτών. Ο συγγραφέας στο πρόλογό του γράφει «Με την ελπίδα ότι το βιβλίο μπορεί να κεντρίσει το ενδιαφέρον όχι μόνο των κλασικιστών αλλά και των μουσικολόγων». Το βιβλίο απευθύνεται στους φίλους και ιστορικούς της μουσικής, τους κλασικούς φιλόλογους και βιβλιόφιλους.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Προσφορά στον Πολιτισμό και στην Παιδεία

Ιπποκράτους 8 Αθήνα Τηλ.: 210.36.27.318

www.papadimasbooks.gr • papadimas@atp.gr

Δεκαπενταύγουστος στα Κατεχόμενα

Επειδή κάποια πράγματα δεν υπακούουν στη στανική συναίνεση

στον Νίκο Γκίνη

Με αφορμή μian αποστολή
στα Κατεχόμενα:
Δεκαπενταύγουστος 1998 στα
κατεχόμενα μνημεία
της Β. Κύπρου (Παναγία η
Κανακαρία, Απ. Ανδρέας)

*«Δεῖ δὴ ζητεῖν ἡμᾶς θεὸν ἕτερον,
ὄντα πῶς μεθεκτόν, οὗ μετέχοντες
οἰκείως ἑαυτοῦ, κατὰ τὴν τῆς μεθέξε-
ως ἀναλογίαν, ὄντες καὶ ζῶντες καὶ
ἔνθεοι ἐσόμεθα».*
Ἅγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς

Η χερσονήσος της Καρπασίας, στη βόρεια –την κατεχόμενη– Κύπρο, μοιάζει με σπαθί που ξεθηκαρωμένο διατρυπά τον μυχό της Κιλικίας. Προς το παρόν βέβαια η ευήθεια μερικῶν και η ασύγγνωστη υποκρισία κάποιων άλλων έχουν καταφέρει ώστε το σπαθί αυτό να πληγώνει το ίδιο το σώμα της Μεγαλονήσου. Στην Καρπασία λοιπόν, ένα μακρόστενο κορμί γης που το μήκος των ακτῶν του φτάνει τα 145 χιλ. και το μέγιστο πλάτος του δεν υπερβαίνει τα 13 χλμ., βρίσκονται, δέσμια σήμερα, δύο από τα σπουδαιότερα μνημεία της βυζαντινῆς τέχνης αφενός και της ορθόδοξης λατρείας αφετέρου. Πρόκειται για τον ναό της Παναγίας Κανακαρίας κοντά στο καρπασίτικο χωριό Λυθράγκωμη με τα λεηλατημένα από τους εισβολείς ιουστινιάνεια ψηφιδωτά, και τη διπλή εκκλησία του Αποστόλου Ανδρέα, φραγκοκυπριακού ρυθμού του ΙΕ' αι., με το αγίασμα πιο χαμηλά ώστε να το βρέχει το κύμα. Ο Απόστολος Ανδρέας αποτελεί το ιερότερο προσκύνημα των απανταχού της γης Κυπρίων, και κάθε χρόνο δύο φορές, ανή-

φωτ. Kirian Watson/Διάδρομος

Κέρινα τάματα που αφιερώνουν Τουρκάλες στον Άγιο Ανδρέα.

μερα της γιορτής του Αγίου (30 Νοεμβρίου) και τον Δεκαπενταύγουστο, επιτρέπουν οι αρχές κατοχής να εισέρχονται προσκυνητές από την ελεύθερη Κύπρο και να λειτουργούν τον ναό για λίγες ώρες.

Βρεθήκαμε στα κατεχόμενα τον Ιούνιο του 1998 με αποστολή της ΕΡΤ για τις ανάγκες ενός ντοκιμαντέρ. Επισκεφθήκαμε, υπό επιτήρηση, τα δύο μνημεία και με τη βοήθεια του ιρλανδού φωτογράφου Kirian Watson μελετήσαμε τη σημερινή κατάστασή τους. Η εκκλησία και το Αγίασμα του Αποστόλου Ανδρέα, βουβά όλο τον χρόνο εκτός από σήμερα, έχουν ανεγερθεί ακριβώς στο ακρότατο σημείο της χερσονήσου σαν ένας φάρος πνευματικός που δοκιμάζεται μεν αλλά δεν υποκύπτει. Το προσκύνημα διακονούν δύο ελληνοκύπριες γερόντισσες, οι οποίες προσφέρουν κεριά στους πολυπληθείς(!) τούρ-

κους επισκέπτες, μια και ο απόστολος Ανδρέας θεωρείται θαυματουργός και από τους μουσουλμάνους. Συχνά μάλιστα οι Τουρκάλες αφήνουν κέρινα, σαρκωμένα ομοιώματα –τις λεγόμενες κούκλες– ως τάματα, ενώ οι άντρες τους επωφελούνται από το αγίασμα μια και το νερό είναι πανάκριβο στο ψευδοκράτος.

Πριν την εισβολή η κοσμοπλημμύρα εδώ κατά τον Δεκαπενταύγουστο ήταν απερίγραπτη. Σήμερα η είσοδος των Ελληνοκυπρίων γίνεται επιλεκτικά και η «έγκλειστη» εορτή σκιάζεται από την φόρτιση της συσσωρευμένης πικρίας. Η κραυγή των προσφύγων «θέλωμεν πάει έσω μας», εικοσιτέσσερα χρόνια μετά, παραμένει δραματικά επίκαιρη. Σήμερα, στους κλασικά οικοδομημένους ξενώνες του προσκυνηματος, που σχηματίζουν ένα είδος περιστώου σε σχήμα Π, μένουν τουρκοκύπριοι παρα-

Φωτ. Kinian Watson/Διάδρομος

Το μοναστήρι του Αγίου Ανδρέα.

θεριστές, κυρίως άνδρες της αστυνομίας ή έποικοι.

Αλλά βέβαια το συγκλονιστικό μνημείο των κατεχομένων –υπό διττή έννοια– είναι η Παναγία η Κανακαρία, στην Λυθράγκωμη όχι μακριά από το Ριζοκάρπασο, το χωριό στο οποίο ζουν οι περί τους 400 εγκλωβισμένοι Ελληνοκύπριοι, ακροβολισμένοι, θαρρείς, γύρω από τη μητρόπολή τους, τον πάλλενκο *Άγιο Συνέσιο*.

Έτσι προχώρησα στο σκοτεινό μονοπάτι

κι έστριψα στο περιβόλι μου κι έσκαψα κι έθαψα το καλάμι

και πάλι ψιθύρισα: θα γίνει Ανάσταση μίαν αυγή

*πώς λάμπουν την Άνοιξη τα δέντρα
θα ροδαμίσει του όρθρου η μαρμαρυγή
θα ξαναγίνει το πέλαγο και πάλι το κύμα
θα τινάξει την Αφροδίτη
είμαστε ο σπόρος που πεθαίνει
και μπήκα στ' αδειανό μου το σπίτι.*

(Γ. Σεφέρης)

Από τον αρχικό ναό του Ε' αι. σωζόταν ως την εισβολή η αψίδα του ιερού με την ένθρονη Παναγία και τον Χριστό στα γόνατά της σ' ελλειπτική δόξα και εκατέρωθεν τους δύο Αρχαγγέλους-Σιλεντιάριους με τα σκήπτρα. Στο θριαμβικό τόξο της αψίδας εικονίζονταν 13 στηθάρια με τις προτομές των Αποστόλων και τον Χριστό στο κέντρο. Απ' αυτά σώζονταν ως την εισβολή 10

στηθάρια, ολόκληρο το σώμα της Παναγίας με τον Χριστό και ο αρχάγγελος αριστερά. Σήμερα όλα τα ψηφιδωτά πρόσωπα έχουν αποτοιχισθεί βάνανυσα για να πουληθούν σ' εμπόρους και συλλέκτες της Δύσης. Σήμερα, ο τουρκοκύπριος Μουχτάρης –δήμαρχος– της Λυθράγκωμης, ο επιφορτισμένος με την φροντίδα της μονής, δεν φτάνει για να εξηγήσει την καταστροφή. Όλα αυτά τα χρόνια η κυπριακή κυβέρνηση έκανε αγώνα για να επαναπατρίσει τους δηωμένους θησαυρούς όπου κι αν τους εντόπισε. Έτσι, κάποιες από τις προτομές επεστράφησαν στην Κύπρο μέσω τους ιδρύματος Δ.Ζ. Πιερίδη. Στις 3 Αυγούστου 1989 ο δικαστής James Nolan, δικαιώνοντας τις προσπάθειες του κυπριακού υπουργείου Παιδείας, αποφαινεται ότι σύμφωνα με το δίκαιο της πολιτείας Ιντιάνα των ΗΠΑ: «ο κλέφτης δεν αποκτά τίτλο ιδιοκτησίας ούτε δικαίωμα κυριότητας σε κλεμμένη περιουσία» – φράση που αντανάκλα συμβολικά όλο το δράμα της Μεγαλονήσου.

Τα ψηφιδωτά της Κανακαρίας σχετίζονται με τα σύγχρονά τους στη Ραβέννα όπως και στην Κωνσταντινούπολη ή την Θεσσαλονίκη (Άγιος Γεώργιος Ροτόντας, Μονή Λατόμου) και μας επιτρέπουν να εικάσουμε αυτοκρατορικό ενδιαφέρον. Πέραν της υψηλής καλλιτεχνικής τους αξίας (αρχαϊκή απλότητα, χρήση αντιθετικών χρωματικών

συνδυασμών, ροπή προς την αφηρημένη σύνθεση των επιμέρους στοιχείων) η μνημειακή προβολή της Παναγίας στο τεταρτοσφαίριο της αψίδας συνιστά μείζονα δήλωση συγκεκριμένης θεολογικής θέσης. Μετά την Γ' Οικουμενική Σύνοδο της Εφέσου το 431 η Παναγία ανακηρύσσεται Θεοτόκος και συγχρόνως τονίζεται η διπλή φύση του Χριστού. Η παρουσία λοιπόν μιας ένθρονης βρεφοκρατούσας Παναγίας στο ιερότερο σημείο του ναού, σ' ένα σύνορο της αυτοκρατορίας που δοκιμάζεται από χριστολογικές αιρέσεις (Ωριγενισμός, Αρειανισμός, Νεστοριανισμός), ενέχει ρητορικό και δογματικό χαρακτήρα. Η Παναγία θεωρούμενη ως βασίλισσα των ουρανών δορυφορείται από Αρχαγγέλους σύμφωνα με την αυτοκρατορική εικονογραφία. Η δόξα εξάλλου, που περιβάλλει τον Χριστό και την Παναγία, σημαίνει Θεοφάνεια από τη μια αλλά και Ενανθρώπηση από την άλλη, όπως υπογραμμίζει ο βυζαντινολόγος Νίκος Γκιολές (*Μνημειακή Χριστιανική Ζωγραφική*, εκδ. Βασιλείου, 1983, σελ. 131). Το 451 στην Δ' Σύνοδο της Χαλκηδόνας εξάιρεται η διπλή φύση του Χριστού και καταγγέλλεται ο Μονοφυσιτισμός· άρα είναι φυσικό η εικονογραφία των ναών εκείνη πάνω-κάτω την περίοδο να εξαίρει την παγιοποίηση του Δόγματος αλλά και να αποδεικνύεται νομιμόφρων προς τα κελεύσματα της Κωνσταντινούπολης, η

οποία επιδιώκει θεολογική ειρήνη με προφανή τα πολιτικά οφέλη.

Δύο αιώνες αργότερα το ξέσπασμα της εικονομαχίας θα καταστήσει πρώιμα επίκαιρο ένα ζήτημα αισθητικό που σημάδεψε τον εικοστό αιώνα: το αν δηλαδή στην τέχνη προέχει η ιδέα ή η εικόνα, η οπτικοποίηση της έννοιας ή η αναπαράσταση ενός αισθητού γεγονότος. Οι εικονομάχοι, έστω και εν αγνοία τους, υποστηρίζουν κάτι που θα καταστεί παλλάδιο από τους μοντερνιστές του Μεσοπολέμου. Ότι δηλαδή η τέχνη δεν αναπαριστά αλλά είναι.

Δείτε λοιπόν πώς μπερδεύεται γοητευτικά η ιστορία του πολιτισμού σ' αυτήν εδώ την επιβλητική κόγχη της κυπριακής γης, καθώς ελληνιστικές να-

τουραλιστικές ενθυμίσεις (τα φοινικόδεντρα λ.χ.) συμβιώνουν με την πιο υψηλή αφαιρετική διάθεση. Η μετωπικότητα των μορφών και η εκφραστικότητα των αδρών, εξατομικευμένων χαρακτηριστικών μάς επιβάλλει να τα συνδυάσουμε με τις κηρόχυτες εικόνες του Σινά και τα πορτρέτα του Φαγιούμ. Η επίδραση βέβαια του μητροπολιτικού κέντρου κυριαρχεί. Πράγμα που εντοπίζεται και στο αδελφό μνημείο της Παναγίας Αγγελόκτιστης Κιτίου κοντά στην Λάρνακα (6ος αι. μ.Χ.). Και εδώ, όπως και στην Κανακαρία, έχουμε ένα είδος «ιμπρεσιονιστικής» λειτουργίας του χρώματος με τη χρήση των συμπληρωματικών - αντιθέτων ή των πρασινωπών σκιών στα πρόσωπα.

Είναι χαρακτηριστικό πάντως ότι ο έγκυρος Megaw χρονολογεί τα ψηφιδωτά της Καρπασίας γύρω στο 530 μ.Χ., δηλαδή την εποχή που χτίζεται η Αγία του Θεού Σοφία στην Κωνσταντινούπολη! Στην Κύπρο λοιπόν η ιστορία, ο θρύλος, η συγκίνηση της τέχνης, το δράμα των ανθρώπων και των κτισμάτων εμπλέκονται αξεδιάλυτα. Εισβολείς, κατακτητές, επιδρομείς έρχονται και παρέρχονται, αλλά εντέλει η μοίρα της ιστορίας είναι εκεί παρηγορητική και αδυσώπητη. Για ν' αποδώσει δικαιοσύνη και για να πιστώσει τα έργα της τέχνης σε όσους τ' αγαπούν.

Μάνος Στεφανίδης

Επιμελητής της Εθνικής Πινακοθήκης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΣΕΙΡΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΨΗΦΙΔΕΣ

• ΔΑΝΙΗΛ ΙΑΚΩΒ

Η αρχαιογνωσία του Οδυσσέα Ελύτη

• Μ.Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ

«ΑΡΙΑΔΝΗ». Μια σπουδή στον ερωτικό Σεφέρη

• ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ

«Εις την οδόν των Φιλελλήνων» του Α. Εμπειρίκου

«Ο Έρωτας στα χιόνια» του Αλ. Παπαδιαμάντη

Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και πνευματική ζωή

• ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ

Ερωτικές μεταμορφώσεις αντίδωρο στην Μάση

Χατζηλαζάρου

Ούτως ή άλλως (Αναγνωστάκης

– Εγγονόπουλος – Καχτίσης – Χατζής)

• ΣΟΝΙΑ ΙΛΙΝΣΚΑΓΙΑ

Επισημάνσεις

• ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΥΠΟΥΡΛΗΣ

Πήγε να εγκοιμηθεί στο Ασκληπιείο της Επιδαύρου

• ΒΙΚΤΩΡ ΙΒΑΝΟΒΙΤΣ

Υπερρεαλισμός και «Υπερρεαλισμοί»

ΣΕΙΡΑ: ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

• ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ

Για τον Γκράμσι. Μεταξύ Σαρτρ και Αλτουσέρ

Παρεμβάσεις

• ΠΙΕΤΡΟ ΙΝΓΚΡΑΟ

Η κρίση και ο τρίτος δρόμος

• ΡΑΛΦ ΜΙΛΛΙΜΠΑΝΤ

Το κράτος στην καπιταλιστική κοινωνία

του δυτικού συστήματος εξουσίας

• ΤΣ. ΛΟΥΠΟΡΙΝΙ - Ε. ΜΠΑΛΙΜΠΑΡ - Α. ΤΟΖΕΛ

Η κριτική της πολιτικής του Μαρξ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

• ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ

Φύλλα-Φτερά

Ο Βασιλιάς που πέθανε

• ΑΝΝΟΥΣΩ ΚΟΥΣΑΘΑΝΑ-ΡΟΕ

Η άλλη μου πατρίδα

• ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΡΜΠΑΛΑΣ

101 Ποιήματα

• SALVATORE NICOSIA

Το σήμα και η μνήμη

• ΝΙΚΟΣ ΚΑΙ ΑΡΓΥΡΩ ΚΟΚΟΒΛΗ

Άλλος δρόμος δεν υπήρχε

ΛΕΥΚΩΜΑΤΑ

• Κάτι το «ΩΡΑΙΟΝ»

Μια περιήγηση στην ελληνική

κακογουστιά

• Kitsch (Made in Greece) (Αγγλικό)

• ΓΙΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

Ο τρίτος δρόμος

• ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΑΪΤΖΗΣ

Τσιγγάνικη ορχήστρα

• ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗΣ

Το ημερολόγιο του Ανδρέα

ΔΟΚΙΜΙΑ

• ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ

Η αδιαχώρητη κοινωνία

• ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΗΜ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ

Πολιτικό σύστημα και πολιτική

• ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Θεσμοί, ιδεολογία και πολιτική στο Μεσοπόλεμο

• ΠΕΤΡΟΣ ΠΙΖΑΝΙΑΣ

Ο μαρξισμός της ιστορικής σοσιαλδημοκρατίας

• ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΑΙΝ ΜΑΡΤΕΝ

Λαμπράκηδες. Ιστορία μιας γενιάς

• ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ

Το «Πρότυπο Βασίλειο» και η μεγάλη ιδέα

• ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ

Μια συνάντηση: Σεφέρης-Μακρυγιάννης

• ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΡΤΙΝΙΔΗΣ

Συνηγορία της παραλογοτεχνίας

• ΥΓΕΙΑ-ΠΟΛΙΤΕΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Μελέτες για το σύστημα υγείας

(συλλογικός τόμος)

• ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΝΔΡΕΟΠΟΥΛΟΣ

Η χρήση και η κατάχρηση του αντιαμερικανισμού

στην Ελλάδα

• ΠΛΟΥΤΗΣ ΣΕΡΒΑΣ

Το Κυπριακό. «Στρατηγική» και στρατηγική

Βιβλία που καλύπτουν τα ενδιαφέροντα και τους προβληματισμούς του σύγχρονου πολίτη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ, Δημοχάρους 60, τηλ.: 210-72 32 819, fax: 210-72 26 107, e-mail: chprou@otenet.gr
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΚΑΤΑΡΤΙ, Μαυρομιχάλη 9, 106 79 Αθήνα, τηλ.: 210-36 04 793 - 210-36 01 271, fax: 210-36 09 697

B+: Έτσι βαθμολόγησε λίγο μετά τη λήξη των Αγώνων ένας ξένος ανταποκριτής τις προσπάθειες που κατέβαλε η Αθήνα για να γίνει αξιοπρεπής, λειτουργική, ευρωπαϊκή. Για τους κάπως εξοικειωμένους με την υψηλή τέχνη των βαθμών, αυτό έλεγε πως καλά τα καταφέραμε, περάσαμε τις εξετάσεις, αλλά χωρίς να διακριθούμε ιδιαίτερα σε κάτι δεν λάμψαμε, δεν ξεχωρίσαμε.

B+

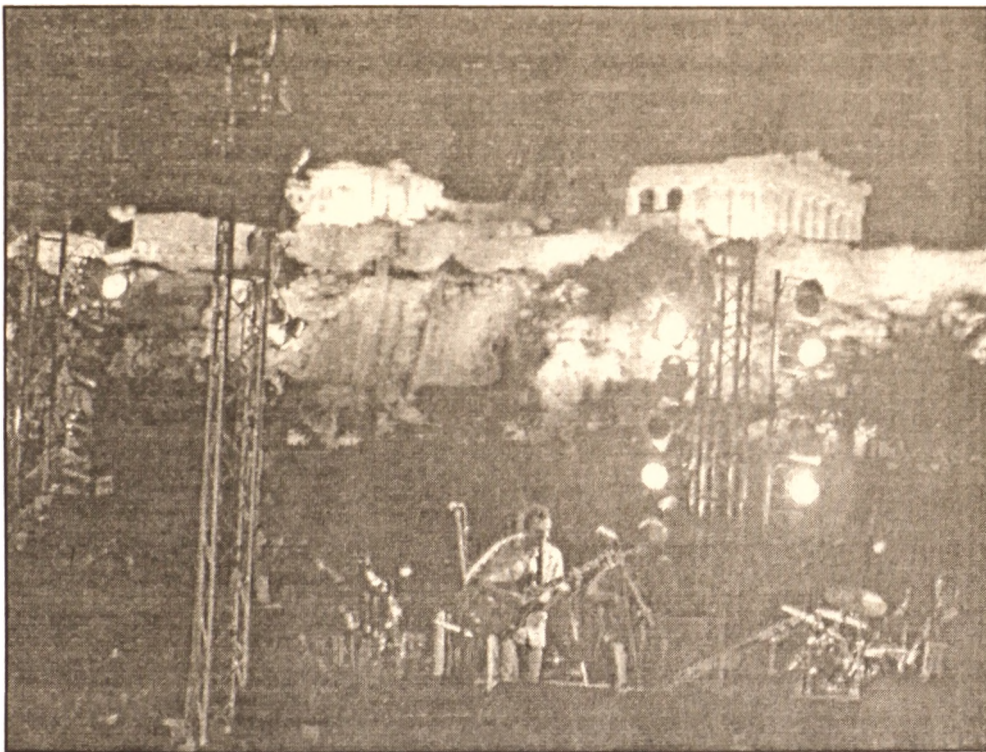
Και δεν πρόκειται μόνο για τα γυαλιστερά θαύματα της νέας συγκοινωνιακής υποδομής της πόλης, αλλά για την αναπάντεχη επαλήθευση της σοφής δήλωσης της Μελίνας Μερκούρη ότι η Ελλάδα έχει να πουλήσει πολιτισμό.

Τον Αύγουστο, που μόλις έκλεισε με μια θαυμάσια πανσέληνο, και το Σεπτέμβριο που διανύουμε, τουλάχιστον για όσο κρατήσει ο ευνοϊκός καιρός, η καρδιά του ιστορικού κέντρου της πόλης χτυπά δυνατά και αισιόδοξα, κυρίως τις νύχτες. Τα απίστευτα πλήθη κόσμου που ανακάλυψαν την «άγνωστη» γοητεία των πεζοδρόμων γύρω από την Ακρόπολη και την Αρχαία Αγορά, χυμένα παντού, παρέες-παρέες, ήταν κάτι πρωτόγνωρο. Το όμορφο ήταν ότι αυτό το ποτάμι δεν στέρεψε όταν έσβησαν τα φώτα των Αγώνων και έπαψε εκείνο το όνειρο της παγκοσμιοτητας (ίσως πιο απτό από τους Αγώνες) να κυλάει παντού διασκεδάζοντας. Γιατί είχαν μείνει πίσω ως κληρονομιά τα εκπληκτικά φωτισμένα μνημεία –πότε είχαμε ξαναδεί το Θησείο, την Ακρόπολη, τις υπώρειες των βράχων του Φιλοπάππου να λάμπουν με τόσο γλυκό φως;– και μια απειρία σύγχρονων έργων να συμπληρώνει το τοπίο έτσι ερεθιστικά, διεκδικώντας την προσοχή μας χωρίς ελληνοπρεπείς φιοριτούρες (για μουσεία και στεγασμένες εκθέσεις, ας μιλήσουμε άλλοτε).

Σύμφωνοι, η υποδομή προϋπήρχε. Χρόνια ολόκληρα προετοιμαζόταν αυτό το σκηνικό, ίσως αθέλητα και με συχνά παρεξηγημένους στόχους, που μας απωθούσαν με τη σοβαροφάνειά τους. Όμως τώρα «ήρθε κι έδεσε», και αυτό είναι το σημαντικό. Τα υλικά ήταν εκεί αλλά έπρεπε να βρεθεί η αφορμή (και τα απαραίτητα κονδύλια) για να ζωντανέψουν. Ας αφήσουμε στους φίλαθλους τις δόξες του στίβου και των ομαδικών αγωνισμάτων: οι πραγματικοί Αγώνες εδώ παίχτηκαν, μέσα στην πόλη, και κερδίσαμε τις εντυπώσεις. Χρυσό λοιπόν για τις νίκες της Αθήνας, καθαρό και χωρίς ύποπτες ουσίες. Άραγε θα αφήσει κάτι αυτή η εμπειρία, πλουτίζοντας την έννοια του «πολιτισμού»;

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

Για τα δικά του μάτια, δεν είχε άδικο. Η βαθμολόγηση είναι πάντα συγκριτική, και εκείνος λογικά σύγκρινε με δικά του βιώματα, με τα δεδομένα της δικής του χώρας, τα επιτεύγματά της, με τον τρόπο που μια οποιαδήποτε σύγχρονη πόλη

του «πολιτισμένου κόσμου» πλασάρεται ως ελκυστικός προορισμός και μαγνήτης επενδύσεων, κυνηγώντας και τη διεξαγωγή Ολυμπιακών (ή άλλων) Αγώνων ως προμοτάρισμα. Πώς να συγκριθεί η Αθήνα με τέτοια παγιωμένα πρότυπα, όταν πρόλαβε, κυριολεκτικά πάνω στο νήμα, να δείξει ένα αξιοπρεπές πρόσωπο σε ξένους (και έμμεσα σε ντόπιους);

Σε μας πάντως τους γηγενείς, τους μαθημένους στην κακοπέραση και στην καθημερινή ταλαιπωρία, αυτή η έστω βραχύβια αλλαγή σήμαινε πολλά. Ήταν η έκπληξη. Η πόλη αυτή λοιπόν μπορούσε να είναι, ή έστω να δείχνει, όμορφη και γοητευτική για όλους, όχι μόνο για τη διανοουμενίστικη ελίτ ή τις αρχαιοπλήκτες γαλοπούλες.

Ελάχιστοι πίστευαν ότι μπορεί να συμβεί ένα τέτοιο θαύμα. Δυσπιστούσαμε, και δικαιολογημένα, ύστερα από

τόσες απογοητεύσεις από κακά εκτελεσμένα, αμήχανα έργα και ματαιώσεις υποσχέσεων. Τρεις δεκαετίες φλυαρίας με ελάχιστο εκτελεσμένο έργο, με αποσπασματικά προγράμματα χωρίς νόημα, με συνεχείς εκπτώσεις σε όλα τα μέτωπα και άφθονη διαπλοκή – ε, τι άλλο χρειάζεται κάποιος με στοιχειώδη κρίση για να πάψει να ενδιαφέρεται και να το ρίξει στην κοροϊδία;

Όταν λοιπόν ο μαθητής που συνεχώς πατώνει, ο κουμπούρας, το ανεπίδεκτο στουρνάρι, ξαφνικά παρουσιάσει δείγματα ευφυΐας, δεν είναι αυτό αρκετό για να το γιορτάσουμε; Γιατί κάπως έτσι έγινε: όλα εκείνα που πριν ψέλλιζε αυτή η δυσλεξική πόλη, που δεν καταλαβαίναμε τι ήθελε να πει ή πού το πάει, εκείνα τα μικροσκοπικά δείγματα ότι κάτι πάσκιζε να κάνει, κάπως να κινηθεί, να φτάσει κάπου, τώρα αποκτούσαν ξαφνικά νόημα.

Γυναικείες μορφές που απρόσμενα υπερβαίνουν την αδύναμη φύση τους –τη γυναικεία– και γίνονται παραδείγματα ηρωισμού και αυτοθυσίας για το συλλογικό καλό· το παλιό ηρωικό ιδεώδες σε μια νέα τώρα διατύπωση: ο ηρωισμός δεν στηρίζεται μόνο στη γενιά και στη φύση, αλλά στην ελεύθερη επιλογή. Και δεν εκφράζεται μόνο με μονομαχίες και με τη δυνατότητα φόνου του άλλου, αλλά με την επιλογή της δυσίας του εγώ σε ένα ανώτερο σκοπό.

Από το παράλογο στο ηρωικό

Για να πετύχει δραματουργικά τη θεμελίωση αυτής της θέσης ο Ευριπίδης αυξάνει την αντίθεση ανάμεσα στους κατ' όνομα και στους πραγματικούς ήρωες. Όπως στην *Άλκηστη*, όπου μπροστά στο νεκρό σώμα της γυναίκας δύο άνδρες τσακώνονται σαν τα σκυλιά για το ποιος θα πρωτοζήσει, έτσι και εδώ, στην *Αυλίδα* και την ώρα που τα παλιά είδωλα γκρεμίζονται, ένα παιδί θα υψώσει το ανάστημά του, λες και μόνο για να διασώσει το κύρος του ρήματος «υψώνομαι». Κανένας δεν μπορεί να αρνηθεί στην Ιφιγένεια ότι μετατρέπει αυτοβούλως και μόνη της μια αρχικά παράλογη πράξη σε μια πράξη με γενικότερο σκοπό και με πλατύτερο νόημα. Σε μια ηρωική πράξη. Και αν ακόμη η στάση της δείχνει ότι η απόφασή της στηρίζεται τόσο στη γενναιότητα όσο και στην απόγνωση, τόσο στον πατριωτισμό όσο και στην αηδία, ας μην στερήσουμε από την απόφαση αυτή το τελικό μεγαλείο της: ας μην ξεχνάμε ότι αφορά κάποια για την οποία η επίδειξη του όποιου ηρωισμού δεν είναι στο τέλος-τέλος υποχρεωτική. Και ότι πρόκειται για μια κοπέλα που επιλέγει να κατεβεί στον Άδη νέα και ντυμένη νύφη.

Η σκηνοθετική γραμμή του Θέμη Μουμουλίδη ξεκίνησε από την απόδοση των εσωτερικών αντιθέσεων του έργου. Το άσπρο ένδυμα των γυναικών έλαμπε μέσα στο μαύρο σκηνικό του Γιώργου Πάτσα, την ίδια στιγμή που οι ένδοξες πολεμικές στολές των ηρώων είχαν εκπέσει σε ενδυμασίες πρακτόρων μιας σκοτεινής δύναμης. Υπάρχουν αρκετά σημεία στα οποία θα μπο-

ρούσε κανείς να διαφωνήσει με τη σκηνοθεσία του Μουμουλίδη. Είναι ωστόσο γεγονός ότι η οπτική του κατόρθωσε να ξεφύγει από πολλούς σκοπέλους. Ο πλέον επικίνδυνος κατά τη γνώμη μου είναι ο σκόπελος του απόλυτου κυνισμού, που εμφανίζεται σε πολλές σύγχρονες αναγνώσεις του Ευριπίδη. Η Ιφιγένεια δεν είναι ασφαλώς το πρότυπο της ελληνίδας ηρώιδας που επέλεξε να εκπροσωπεί το εθνικό ιδεολόγημα του παρελθόντος μας· αλίμονο όμως αν αρνηθούμε από την απόφασή της κάθε ηρωικό στοιχείο. Η νέα αυτή κοπέλα δεν αυτοκτονεί. Πεθαίνει για κάποιο σκοπό και ο σκοπός αυτός λάμπει μέσα της σαν κάτι το πολύ αληθινό.

Η Μαρία Πρωτόπαππα απέδωσε χωρίς κενά την εξέλιξη του ρόλου της Ιφιγένειας, από την αρχική αφέλεια μέχρι την διάψευση των προσδοκιών. Στην περίπτωση της Ιφιγένειας έχουμε μια βίαιη ενηλικίωση επί σκηνής. Και είναι αλήθεια ότι η Πρωτόπαππα έφερε σε πέρας με αξιοθαύμαστη μάλιστα ικανότητα αυτόν τον σκηνικό τοκετό. Ο Αγαμέμνων του Στέλιου Μάινα υπήρξε συγκινητικά ανθρώπινος στην έκφρασή του, ίσως όμως περισσότερο «θετικός» απ' ό,τι τον θέλει ο Ευριπίδης. Κάπως εξωτερικός ο Μενέλαος του Γιάννη Νταλιάνη, καίριος όμως ο Άγγελός του. Ο Φύλακας του Γιώργου Βελέντζα ένα κατά τη γνώμη μου ερμηνευτικό σφάλμα – το υπερβολικό γήρας χρησιμοποιείται από τον Ευριπίδη σαν κωμικό στοιχείο και είναι εδώ αταίριαστο. Αμήχανος ο Αχιλλέας του Γιάννη Κουρή, και χωρίς κάποια ικανοποιητική αιτιολόγηση η απόδοση του ρόλου του πρώτου Αγγέ-

λου από την Κορυφαία του Χορού, την Αλεξάνδρα Σακελλαροπούλου.

Το δυνατό σημείο της παράστασης ήταν ασφαλώς η παρουσία της Καρυοφυλλιάς Καραμπέτη, μιας ηθοποιού που –πώς να το κάνουμε– στέκει μια κλάση πιο πάνω από τους υπόλοιπους, ακόμη και σε εκείνες τις περιπτώσεις, όπως τώρα, που δεν ευστοχεί πλήρως στην προσπάθειά της. Γιατί μπορεί να παίζει κάποιος την Ευριπίδεια Κλυταιμνήστρα έχοντας στο νου εκείνη του Αισχύλου, αλλά προς Θεού, ας μην κάνουμε πρωθύστερα. Ο μύθος μπορεί να προηγείται, η Κλυταιμνήστρα όμως της Αυλίδας έπεται χρονικά, δραματουργικά και φιλοσοφικά της Κλυταιμνήστρας του Άργους. Ο ρόλος της πρώτης είναι γεμάτος από γνωρίσματα ενός ρεαλισμού εξαιρετικά μοντέρνου και προκλητικού για την εποχή του. Η Καραμπέτη παρουσίασε αντίθετα μια εξαρχής αλύγιστη μορφή ενός γυναικείου τοτέμ, μια μάζα υπερβολικά συμπαγή και αδιαπέραστη στην αύρα της γυναικείας ψυχής. Σαν τις πεταλούδες που έλκονται από την πιο δυνατή πηγή φωτός, η Καραμπέτη παρασύρθηκε προς το δυνατό φως της εκδικητικής Κλυταιμνήστρας, διάβασε ανάποδα την εξέλιξη του θεάτρου και «αισχύλισε» τον Ευριπίδη. Αυτά για το πρώτο μισό της παράστασης. Γιατί στο δεύτερο μισό, όταν οι τόνοι ανεβαίνουν και η μορφή της Κλυταιμνήστρας πάλλεται ανάμεσα στις δυνάμεις της απελπισίας και του αδικαιώτου, η Καραμπέτη άδραξε την ευκαιρία να διαγράψει μια βασίλισσα που φλέγεται μέσα στη μοναξιά της και κρατά τον πέλεκυ εκεί που πριν κρατούσε άνθη.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Μπροστά από το εκκλησάκι των Αγίων Αναργύρων του Δρομοκαϊτείου Ιδρύματος, την Τρίτη 7 Σεπτεμβρίου στήθηκε η παράσταση που σκηνοδότησε ο Θοδωρής Γκόνης για το Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Αγρινίου με αφορμή το διήγημα του Γεώργιου Βιζυηνού *Το αμάρτημα της μητρός μου*, που γράφτηκε το 1883 (το εγχείρημα είχε επαναλάβει και με το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος).

Δραματοποιήσεις

Το εκκλησάκι αποτέλεσε ιδανικό σκηνικό για την παράσταση, δημιουργώντας ένα κλίμα κατάνυξης που συμβάδιζε απόλυτα με τον έντονα θρησκευτικό χαρακτήρα του διηγήματος καθώς και με τη διφορούμενη σχέση του με το θείο. Με τον θεό τιμωρό και τον πανάγαθο και λυτρωτή θεό. Σχέση και ιδιότητες που μέσα σε ένα τόσο ειδικό περιβάλλον όπως αυτό του ψυχιατρικού ιδρύματος μεγεθύνονται και λαμβάνουν ιδιαίτερες διαστάσεις. Δεδομένου μάλιστα ότι ο συγγραφέας Γεώργιος Βιζυηνός εγκλειστήκε στο Δρομοκαϊτείο στις 14 Απριλίου του 1892, όπου και πέθανε τέσσερα χρόνια αργότερα, καθώς και των αυτοβιογραφικών στοιχείων που εμπεριέχονται στο συγκεκριμένο διήγημα, η παράσταση στον χώρο αυτό αποκτά πρόσθετη σημασία.

Η τάση για δραματοποίηση κειμένων της ελληνικής λογοτεχνίας και η επιλογή της από τους σκηνοθέτες είναι κατανοητή και έχει το μεγάλο πλεονέκτημα ότι κοινωνεί σπουδαία κείμενα στο ευρύ κοινό. Η παράσταση στηρίχτηκε στην ατμόσφαιρα που δημιουργήθηκε

από τις δεδομένες συνθήκες, στην καλλιωτική παρουσία του Τάκη Χρυσικάκου και στην λεπτομερή και προσεκτική εργασία που έγινε πάνω στον λόγο. Ο σκηνοθέτης επέτρεψε στη γλώσσα του κειμένου να λειτουργήσει, την άφησε να επικοινωνήσει με τους θεατές, να συνδιαλλαγεί μαζί τους, να μεταφέρει την ατμόσφαιρα και τη μουσική της όπως στο κείμενο του Βιζυηνού.

Κατά τα άλλα η σκηνοθετική σύλληψη για την σκηνική πραγμάτωση του διηγήματος στάθηκε κατά τη γνώμη μου

ατυχής. Η παραδοχή του αναλογίου, γιατί περί αυτού επρόκειτο στην ουσία, θα ήταν περισσότερο έντιμη. Η επίφαση της δραματοποίησης δεν καθιστά το εγχείρημα περισσότερο ενδιαφέρον, ούτε είναι οι όροι που προσδίδουν εγκυρότητα. Γιατί στην προκειμένη περίπτωση αυτό που είδαμε ήταν ένας εξαιρετικός ηθοποιός, και αναφέρομαι στον Τάκη Χρυσικάκο, να αφηγείται το διήγημα υποδυόμενος τον Γιώργη, τον έναν από τους τρεις γιους, τον ξενιτεμένο και πιο μορφωμένο, στον οποίο η μητέρα θα ανοίξει την καρδιά της, με την παρεμβολή φωνών, σκιών και ενίοτε την είσοδο των άλλων ηρώων στη σκηνή (αδέλφια και μητέρα) – ευρήματα και τεχνάσματα που, αντί να ενισχύουν τη θεατρικότητα του όλου εγχειρήματος, το αποδυναμώνουν διαταράσσοντας την ατμόσφαιρα και διακόπτοντας τη ροή της ιστορίας στην οποία με επιτυχία μάς ενέτασσε ο κύριος αφηγητής. Ο σκηνοθέτης, τοποθετώντας ένα λευκό πανί πίσω από τον αφηγητή και καλύπτοντας την είσοδο της εκκλησίας, περιορίσε την κίνησή του υποχρεώνοντάς τον να κινείται παράλληλα και κάθετα προς αυτό. Δεν μπορώ να καταλάβω πώς η τετριμμένη χρήση ενός πανιού που θυμίζει σχολική εορτή βαπτίζεται ξαφνικά εικαστική παρέμβαση (Χρήστος Μποκόρος).

Ούτε η χορογραφία της Α. Παπαδάτου, ούτε οι φωτισμοί του Δήμου Αβδελιώδη, ούτε καν η εξαιρετική μουσική του Νίκου Ξυδάκη μπόρεσαν να ενισχύσουν την παράσταση, που παρ' όλα αυτά προσέφερε στους θεατές της στιγμές αυθεντικής συγκίνησης και μέθεξης. Την Μητέρα ερμήνευσε η Λ. Πιστιόλα και συμμετείχαν ο Π. Εξαρχέας, ο Θ. Κούκης και ο Κ. Λιάτσου.

ΕΙΡΗΝΗ ΜΟΥΝΤΡΑΚΗ

• ΝΗΣΙΔΕΣ •

Οι εκδόσεις ΝΗΣΙΔΕΣ μετακόμισαν:

Δεσπερέ 3, 546 21 Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310-236575 (κ. Τομανάς)

Ελεγείο της Πενθεσίλειας

Γιάννης Κουτρούλης,
*Militär und
Aufklärung*, ψηφιακή
εκτύπωση (από την
έκδοση στο «Μήλο»).

«Η τέχνη που δεν θα είναι ριζωμένη
στο παρόν, δεν πρόκειται να υπάρξει
ποτέ»

P. Picasso

Όντως μια ευκαιρία χάθηκε. Μιλώ για την τέχνη ως ευκαιρία για λίγο χιούμορ, μια σταλιά ανατρεπτικότητα, ένα ελάχιστο ρήξης, και αυτό όχι από στείρο αρνητισμό ή διάθεση αντιπολίτευσης καλά και σώνει, αλλά επειδή η ρήξη είναι το αναγκαίο συστατικό της όποιας τέχνης, ασχέτως εποχής ή κοινωνικοπολιτικών συνθηκών.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες, καλώς κακώς, είναι ένα σόου που διαφημίζει τις αρετές της παγκοσμιοποιημένης αγοράς της εικόνας παγκοσμίως. Γιατί η Αθήνα να αποτελεί εξαίρεση; Ήδη ο Παπαϊωάννου χρυσοπληρώθηκε για να διεκπεραιώσει την αισθητική της Γιάννας, με περισσότερο πάντως γούστο, δηλαδή να οπτικοποιήσει αυτό που ο μέσος τηλεθεατής αντιλαμβάνεται ως ελληνική ιστορία ή μύθο, με όρους όμως Χόλιγουντ. Και καλά έκανε. Μια τελετή έναρξης Ολυμπιακών Αγώνων δεν είναι το Φεστιβάλ Beireuth, δεν είναι καν η κινηματογραφική Μόστρα στη Βενετία. Είναι ένα θέαμα που πρέ-

πει να λειτουργήσει με εύληπτα ή εντυπωσιακά σύμβολα αξιοποιώντας την τεχνολογία και τις τελευταίες μιντιακές της εφαρμογές. Εξάλλου στη λήξη ήρθε κι έδωσε το γλυκό και καταλάβαμε όλοι πού το πήγαινε στην πραγματικότητα ο καλλιτέχνης. Ο Σαββόπουλος πλέον πρέπει να θεωρείται η σημαία της εμπορευματοποιημένης «ιδεολογίας».

Και μην ξεχνάτε πως οι εικόνες των Ολυμπιακών Αγώνων «πουλάνε» πάνω απ' όλα την εικόνα και τα προϊόντα των χορηγών. Όλα τα άλλα, τα φιλελληνικά και οι εκχειρίδες είναι απλώς το πρόσχημα για τους αφελείς, έστω κι αν οι αφελείς είναι κάθε φορά όλο και πιο λίγοι απ' ό,τι νομίζουμε! Αν κάποτε λέγαμε πως συμμετοχοί είμαστε όλοι στην τρέλα, τώρα είμαστε όλοι συμμετοχοί στο ψέμα.

Οι Αγώνες λοιπόν έχουν τόσο σχέση με την τέχνη όση έχει κι ο Λευκός Οίκος με το φιλειρηνικό κίνημα ή το Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ. Οι καλλιτέχνες, οι έλληνες εικαστικοί έχασαν μια μοναδική ευκαιρία να λειτουργήσουν εκτός διατεταγμένου πλαισίου, να κάνουν το κέφι τους με τρόπο δημιουργικό, να υπάρξουν εκτός πεπατημένης και διακοσμητικών κλισέ, να λειτουρ-

γήσουν όχι ως μια εύκολη ατιογράφηση των αγώνων, αλλά ως ερμηνεία τους. Να λειτουργήσουν δηλαδή σαν διανοούμενοι και όχι σαν παραγγελιοδόχοι ή διασκεδαστές.

Η στάση της πλειονότητας εξ αυτών –ο Κανιάρης υπήρξε χαρακτηριστική εξαίρεση– μου θύμισε αρτιζάνους του Μεσαίωνα που εικονογραφούσαν τη χαρά και τα συμφέροντα του φεουδάρχη. Από κοντά και η ελληνική κριτική, για μια ακόμη φορά κατώτερη των περιστάσεων, είτε χειροκροτώντας το Outlook και την κρατική εκδοχή περί Avantgarde, είτε συνεργαζόμενη με την κα Ντόρα, και αποδεικνύοντας πόσο δύσκολο πράγμα είναι το αυτονόητο· δηλαδή να στήσεις ένα έργο σε ένα δημόσιο χώρο.

Το παραμύθι γνωστό, το έχουμε ανακυκλώσει δεκάδες φορές, «να μη χαθεί η ευκαιρία», να «μας δούνε οι ξένοι», να ξεκινήσει «μια άνοιξη για τα εικαστικά», κ.λπ. Στην προκειμένη περίπτωση η ηλιθιότητα περίσσεψε και μάλιστα ήταν γένους θηλυκού, επειδή απλώς οι γυναίκες κριτικοί υπερτερούν στην Ελλάδα και σα να μην έφτανε αυτό βρίσκονται και σε ηγετικές θέσεις. Άξιος ο μισθός τους, γιατί αποδείχθηκαν τέλειες διακοσμήτριες του κράτους του ωραίου.

Όμως για να κερδίσεις πρέπει να χάσεις και για να αγαπήσεις πρέπει να μισήσεις, και για να υπερβείς τον εαυτό σου πρέπει να εκτεθείς, και για να κατακτήσεις πρωτότυπη έκφραση, πρέπει πρωτίστως να καταθέσεις πρωτότυπη σκέψη και για να υπάρξει καινούργια μορφή πρέπει να θανατωθεί μια παλιά. Χωρίς να σημαίνει κατ' ανάγκη ότι η παλιά δεν είναι αξιόλογη. Επειδή το αντίθετο της αλήθειας δεν είναι το ψέμα, αλλά μια άλλη αλήθεια. Το μίσος της Πενθεσίλειας είναι πρωτίστως ένας αισθητικός συμβολισμός.

Κατά την έξαρση των ιστορικών πρωτοποριών το «νέο» προέκυπτε από το ξεπέρασμα ενός παλιότερου τόσο κοινωνικού που δεν είχε προλάβει καν να γίνει παρελθόν. Θυμηθείτε την αντίθεση του Σεζάν προς τον Μονέ, ή τον νατουραλιστή Ζολά προς τον Mallarmé ή τον Verlaine. Την τεράσια διαφορά ανάμεσα σε συγχρόνους, όπως ο Matisse με τον Malevich.

Στην εποχή μας, σε διεθνές επίπεδο, παρατηρείται μια απίστευτη προπαγάνδα υπέρ νέων ονομάτων, των μεγάλων εκθέσεων ή σταρ που επαναλαμβάνουν για πολλοστή φορά τον εαυτό τους, αλλά ελάχιστες εκφέρουν διαφωνίες, διαφοροποιήσεις ή αντιθέσεις προς το κρατούν καλλιτεχνικό καθεστώς. Ίσως αυτό το γεγονός, αποτέλεσμα της «μακροθυμίας» της αγοράς, να είναι και η σοβαρότερη αιτία της τεράστιας κρίσης που αντιμετωπίζει η τέχνη παρά τους ευημερούντες αριθμούς της. Αλλά αυτό δεν είναι ένα θέμα της παρούσης.

Ας γυρίσουμε στους Αγώνες. Αν εξαιρέσει κανείς το περιορισμένων δυνατοτήτων «Βερολίνο 1936» στον ιδιωτικό χώρο του «Μήλου», και το βαθύτατα πολιτικό έργο του Γιάννη Κουνέλλη στο ακατάλληλο «Ντουμπάι» του Μεγάρου Μουσικής, πουθενά δεν είδαμε την άλλη άποψη, την καταγγελία, την υποψία έστω, ως προς τα πραγματικά

Σύνθεση με Χένρυ Μούρ, μπάτσο και αυτοκίνητο, Εθνική Πινακοθήκη, 2004.

χαρακτηριστικά αυτής της σπάταλης φιέστας, η οποία τελικά ούτε την ειρηνική υπηρετεί, ούτε την παγκόσμια εκχειρία επιτυγχάνει, αλλά μάλλον προβάλλει με φόντο τα αρχαία ερείπια τους τελευταίου τύπου μηχανισμούς καταστολής της υπερδύναμης.

Από όλα αυτά οι έλληνες καλλιτέχνες δεν πήραν μυρουδιά. Κάποιοι μεγαλόσχημοι βρήκαν –τι πρωτότυπο;– την ευκαιρία ξανά να διεκδικήσουν κρατικά κονδύλια. Οι περισσότεροι απλώς μια θέση στον ήλιο. «Όμως χωρίς θυσία ο άνεμος δεν μπορεί να πνεύσει ευνοϊκός, και ο ήλιος θα αποκεφαλιστεί σε μια ανώφελη δύση» για να θυμηθούμε τον σαρκαστικό στίχο του Apollinaire από τη συλλογή του Alcools: Adieu Soleil decapité. Ήταν ακόμα εποχή, βλέπετε, που οι άνθρωποι τολμούσαν να χλευάζουν κατεστημένα και να ονειρεύονται πρωτοπορίες.

ΜΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΠΑΛΛΑΔΑΣ Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΥΣ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΜΙΑΣ ΕΠΟΧΗΣ

Το αρχαίο κείμενο και μεταφραστικές και ερμηνευτικές προσεγγίσεις από τον Τζίμη Παπανικολόπουλο

ΠΑΛΛΑΔΑΣ Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΥΣ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΜΙΑΣ ΕΠΟΧΗΣ

Μεταφραστικό και ερμηνευτικό προσεγγισμένο
από τον
ΤΖΙΜΗ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΥ
ΤΥΠΟ

Ο Παλλαδάς ο Αλεξανδρεὺς –άγνωστος στο ευρύτερο αναγνωστικό κοινό και του οποίου «το ποιητικό κύρος έφτασε στο απόγειό του μετά το β' παγκόσμιο πόλεμο» (J. Irmscher)– έζησε στο β' μισό του Δ' αιώνα και το έργο του βρίσκεται διασκορπισμένο στα οχτώ από τα δεκαέξι βιβλία της Παλατινής Ανθολογίας. Την εποχή αυτή ο χριστιανισμός εδραιώνεται και ανακηρύσσεται επίσημη θρησκεία του κράτους, ενώ τα αλληπάλληλα διατάγματα του Θεοδοσίου νομιμοποιούν τους νέους διωγμούς που αναλαμβάνουν τώρα οι χθεςινοί διωκόμενοι.

Ο Παλλαδάς, συγκλονισμένος από τα τραγικά γεγονότα, θα διατυπώσει επιγραμματικά την πικρία του:

*Είμαστε αλήθεια ζωντανοί, ω Έλληνες
καθώς μας πήρε τώρα η συμφορά
κι έγινε η ζωή μας εφιάλτης;
Ή μήπως ζούμε εμείς κι έχει η ζωή πεθάνει;*

Για όσους εξακολουθούν να αναζητούν μέσα από τα ερείπια της Ιστορίας το πνεύμα των Ελλήνων που χάθηκε, οι στίχοι αυτοί θα αναδύονται από τα βάθη του χρόνου ανέπαφοι καθώς συνοψίζουν επίκαιρες απορίες.

ΠΟΛΥ
ΤΥΠΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21 • τηλ: 210-7232819, φαξ: 210-7226107,
e-mail: chrapou@otenet.gr

Άλλη μια έκδοση οργανώνεται φέτος στην Εθνική Πινακοθήκη, μετά το «Φως του Απόλλωνα», στο πλαίσιο της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας. Η γλυπτική επιλέχθηκε για να συνοδεύσει τους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας, επειδή, καθώς γράφει η κα Μ. Λαμπράκη-Πλάκα, «είναι η τέχνη που ύμνησε και διαιώνισε τη μορφή του ανθρώπου στην κορυφαία στιγμή της σωματικής και πνευματικής του ακμής, στο πλαίσιο του αγώνα, της ευγενούς άμιλλας, της Ολυμπιάδας.»¹

Γλυπτική, γλυπτό, άγαλμα

Οι έξι κορυφαίοι δημιουργοί, που προτιμήθηκαν από τους διοργανωτές διότι παρέμειναν πιστοί στην ανθρωποκεντρική παράδοση που καθιέρωσε η αρχαιοελληνική τέχνη, συγκεντρώνουν στα έργα τους όλα εκείνα τα στοιχεία που μας επιτρέπουν να τα προσδιορίσουμε ως αγάλματα. Με αυτόν τον τρόπο ολοκληρώνεται από την Εθνική Πινακοθήκη ο κύκλος της γλυπτικής, αφού παρουσιάζονται στο ελληνικό κοινό οι τρεις περίοδοι ακμής της: Στα ελληνικά αρχαιολογικά μουσεία υπάρχουν τα ωραιότερα και πολυτιμότερα δείγματα της αρχαιοελληνικής γλυπτικής. Με την προηγούμενη έκθεση της Πινακοθήκης, «Το φως του Απόλλωνα», στην οποία πολύ σωστά είχε δοθεί ιδιαίτερο βάρος στη γλυπτική, παρακολουθήσαμε την δεύτερη εποχή ακμής της πλαστικής τέχνης. Τώρα, η έκθεση «Έξι κορυφαίοι γλύπτες συνομιλούν με τον άνθρωπο» κλείνει τον κύκλο και μας

κάνει κοινωνούς της τρίτης κορυφαίας στιγμής στην ιστορία της γλυπτικής, που ξεκινάει με τον Ροντέν, εμπνεόμενη πάντα από τις αρχές της γλυπτικής της ελληνικής αρχαιότητας.

Αυτή η πτυχή της έκθεσης που αφιερώνεται στο να φωτίσει τις όποιες επιρροές άσκησε η αρχαιοελληνική γλυπτική στο έργο και την θεώρηση των έξι αυτών καλλιτεχνών παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, διότι οι επιρροές αυτές, τουλάχιστον στο έργο των τριών νεότερων (Τζιακομέτι, Μουρ, Μπρανκούζι), δεν είναι προφανείς για κάθε μάτι.

Ο Ροντέν, αναγνωρίζει ότι «η αρχαία τέχνη ταυτίζεται με την ίδια τη ζωή... και κατάφερε να τη μετουσιώσει γιατί οι αρχαίοι Έλληνες είναι οι πιο μεγάλοι, οι πιο σοβαροί, οι πιο θαυμαστοί μελετητές της Φύσης που υπήρξαν ποτέ». Ο Ροντέν δεν αρκέστηκε να θαυμάζει την αρχαιότητα στα μουσεία: έγινε και ο ίδιος συλλέκτης αρχαιοτήτων,

Μπουρντέλ, *Η Δάφνη μεταμορφώνεται σε δέντρο* (1910), ορείχαλκος με μαύρη πατίνα.

ενώ τμήμα της συλλογής του μπορούμε και εμείς να δούμε σε ένα πολύ ενδιαφέρον κομμάτι της έκθεσης.

Ο Μπουρντέλ, μαθητής μάλιστα του Ροντέν, αντλεί την έμπνευσή του όχι από την κλασική αλλά από την προκλα-

1. Η γλυπτική δεν διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο ειδικά στους Ολυμπιακούς Αγώνες, αλλά σε όλο το φάσμα της καθημερινής και της επίσημης ζωής στην αρχαία Ελλάδα. Για να κατανοηθεί η φύση και ο ρόλος της γλυπτικής, είναι απαραίτητη η ετυμολογική προσέγγιση των όρων *γλυπτική*, *γλυπτό*, *άγαλμα*.

Είναι όλα τα γλυπτά αγάλματα; Τι είναι εκείνο που επιτρέπει να αποκαλέσουμε ένα γλυπτό άγαλμα; Η λέξη *γλυπτό* κατάγεται από το ρήμα *γλάφω-γλύφω*=λαξεύω. Το άγαλμα προέρχεται από το *αγάλλομαι*. Ας προσπαθήσουμε να κατανοήσουμε και το περιεχόμενο της λέξης *αγάλω* και των συγγενικών της. *Αγάλω*=καθιστώ τινά ένδοξο, τον τιμώ, συνεκδοχικά κοσμώ, στολίζω. *Αγλαός*=λαμπρός, μεγαλοπρεπής και το συνώνυμό του *γλαυκός*. Οι λέξεις αυτές προέρχονται από τη ρίζα *γαλ-γλα* με

το επιτατικό α-, ρίζα από την οποία κατάγονται δεκάδες λέξεις, από τις *γαλήνη*, *γελώ*, έως το *γάλα* και πιθανότατα και το ρήμα *γλύφω*. Τελευταίο αφήσαμε τον μέσο τύπο του ρήματος *αγάλλομαι*=ευφραίνομαι, διότι το συνώνυμό του μας βοηθάει να εμβαθύνουμε εννοιολογικά: *ευ+φρ(α)ήν* γεν. *φρενός*=κατά την αρχαιοελληνική αντίληψη η έδρα του συναισθηματικού μας κόσμου.

Μια μικρή αλλά απαραίτητη «παράκαμψη» θα μας επιτρέψει να εξετάσουμε μια άλλη παράλληλη ομάδα λέξεων, βασική εφόσον μιλάμε για γλυπτική, και η οποία οφείλει κατά τον καθηγητή Μυλωνά την ύπαρξή της στους αρχαίους Έλληνες γλύπτες:

Μορφή και λατινικά *forma* (με αντιμετάθεση) και *μόρφωσις*=η

σική αρχαιότητα. Όταν οι κριτές του του αποδίδουν τη μομφή «αρχαϊκός», εκείνος δηλώνει ότι ο τίτλος αυτός είναι ίσα ίσα η μεγαλύτερη ανταμοιβή του...

Ο Μαγιόλ, ο οποίος ξεκίνησε σαν ζωγράφος, λέει: «Όταν ζωγράφιζα δεν με απασχολούσαν οι Έλληνες. Μόνον αφού είχα εργαστεί πολύ ενθουσιάστηκα με τις Ταναγραίες». Έκτοτε, μερικά από τα γλυπτά του αποκαλούνται *σύγχρονες Ταναγραίες*. Κατά το ταξίδι του στην Ελλάδα το 1908, ύστερα από την επίσκεψή του στην Ακρόπολη και ένα γεύμα με χωρικούς σ' ένα χωράφι της Ελευσίνας, σημειώνει: «Θα ήθελα να ζω εδώ».

Στον Μπρανκούζι, πέρα από την θεματική (Προμηθέας, Καρυάτιδες, Πλάτων, Σωκράτης κ.λπ.) θα βρούμε εκείνη την αναζήτηση της ελάχιστης αρχέτυπης μορφής στην οποία μπορούμε να αναγνωρίσουμε το είδος (την πλατωνική ιδέα) που θα συναντήσουμε π.χ. και στα κυκλαδικά ειδώλια.

Όσον αφορά δε τον Τζιακομέτι, μέσα στις «αναρίθμητες μορφές της τέχνης και πάμπολλους καλλιτέχνες» που αποτέλεσαν γι' αυτόν πηγή έμπνευσης, εξέχουσα θέση έχει η ελληνική γλυπτική. Όπως ομολογεί ο ίδιος σε μια συνέντευξή του μιλώντας για το εργαστήρι του Μπουρντέλ, του οποίου ήταν μαθητής: «η τελική μου αίσθηση περιοριζόταν σ' ένα κυκλαδίτικο ειδώλιο που βρισκόταν τοποθετημένο με πολύ συγκεκριμένο τρόπο μέσα στο χώρο, και το οποίο έφερε μόλις δύο χαράγματα που ατιστοιχούσαν στην οριζόντιο και την κάθετο που βρίσκουμε σε όλες τις μορφές».

Τις ελληνικές επιρροές στο έργο του παραδέχεται ο ίδιος ο Μουρ, και μάλι-

Ροντέν, *Η Αθηνά με τον Παρθενώνα* (1905), μάρμαρο και γύψος.

στα για δύο από τα διασημότερα έργα του, την *Πλαγιασμένη Μορφή* και τον *Πολεμιστή*, τα οποία χαρακτηρίζει «αποτέλεσμα του ταξιδιού μου στην Αθήνα και άλλα μέρη της Ελλάδας το 1951».

Όμως αυτό που καθιστά τους συγκεκριμένους γλύπτες κορυφαίους δεν είναι βέβαια το αναμφισβήτητο γεγονός ότι επηρεάστηκαν από την ελληνική γλυπτική, ούτε ότι συνδιαλέχτηκαν μαζί της στον αιώνα τους. Είναι ότι, ενσωματώνοντας τις αρχές και τα διδάγματά της, δημιούργησαν ο καθένας τη δική του «γλώσσα» και απέδωσαν τις αρχέτυπες ιδέες με νέους τρόπους, «για να πορευθούν προς το θείο», όπως έλεγε ο Μπρανκούζι.

Οι έξι καλλιτέχνες άσκησαν με τη σειρά τους επίδραση στη νεοελληνική γλυπτική, πέρα από την άμεση επίδραση σ'

αυτήν από την ελληνική αρχαιότητα. Δυστυχώς μέχρι σήμερα το ελληνικό κοινό δεν είχε τη δυνατότητα να το διαπιστώσει αυτό και να θαυμάσει τα εξαιρετικά υψηλού επιπέδου έργα των νεοελλήνων καλλιτεχνών (με εξαίρεση όσα εκτίθενται σε δημόσιους χώρους). Η μεγαλύτερη και πληρέστερη συλλογή αγαλμάτων βρίσκεται ακόμη θαμμένη στις αποθήκες της Πινακοθήκης, στερώντας για πολλά χρόνια από τον ελληνικό λαό ένα πολύτιμο και ουσιαστικό μέρος της πολιτισμικής του κληρονομιάς.

Ευτυχώς, φαίνεται πως έφτασε ο καιρός για να διορθωθεί αυτό το λάθος, αφού, όπως δήλωσε η κα Λαμπράκη-Πλάκα, στα άμεσα σχέδια της Νέας Εθνικής Γλυπτοθήκης είναι να εκτεθεί εκεί η συλλογή αυτή σε μόνιμη πια βάση.

ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ

Τζιακομέτι, *Κεφάλι που κοιτάζει* (1927-28), μάρμαρο.

διαμόρφωση, ο σχηματισμός. Πρόκειται για μια λέξη σύνθετη, από το στερητικό *μη*+*όρφνη*=το σκοτάδι της νύχτας. Το ρήμα *μορφάω-ω*=διαμορφώνω, σημαίνει βγάζω κάτι από το σκοτάδι στο φως, δίνω δηλαδή μορφή σε κάτι που πριν ήταν άμορφο.

Αν λοιπόν το γλυπτό μάς δείχνει ως όρος το μέσο και τη μέθοδο κατασκευής, το άγαλμα δηλώνει τον σκοπό αλλά και τον μηχανισμό μέσω του οποίου ο σκοπός αυτός επιτυγχάνεται. Δια της αγαλλίασης που προξενεί στο θεατή και με την ευφροσύνη να τον συγκινήσει προς εκείνο το κάτι που πριν ήταν άμορφο και ο μορφωτήρ-γλύπτης εμόρφωσεν σε άγαλμα.

Με άλλα λόγια, όπως λέει ο D. Schneider, ένα γλυπτό «πέρα από την αισθητική αξία της (συνολικής) οπτικής εντύπωσης προκαλεί παράλληλα την διαδικασία των ελεύθερων συνειρμών

(κατά την ψυχαναλυτική αντίληψη) και τη φαντασία του θεατή».

Βεβαίως εξαρτάται από το θεατή και την παιδεία του ως ποιο σημείο η φαντασία του μπορεί να οδηγήσει τους ελεύθερους συνειρμούς του να ανακαλύψουν τις συνειδητές ή μη προθέσεις του καλλιτέχνη. Αλλά οπωσδήποτε θα πρέπει να προϋπάρχουν στο έργο τέχνης εκείνα τα στοιχεία που, εξυψώνοντάς το από γλυπτό σε άγαλμα, θα δημιουργήσουν και θα προαγάγουν τη διαδικασία των ελεύθερων συνειρμών στον θεατή. Αυτό είναι η δικαιοδοσία του γλύπτη: να βρει εκείνο το σχήμα, την *forma*, στο οποίο, χωρίς να λείπει τίποτε και χωρίς να έχει τίποτε περιττό (αυτό δηλαδή που επιστημονικά αποκαλείται κριτήριο της οργανικής ενότητας) μορφοποιείται το κάτι (η ιδέα, το περιεχόμενο), που θα λάμψει και θα συναρπάσει.

Προσεκτική ανάγνωση του έργου του Γιάννη Ρίτσου επιχειρεί η Έλλη Φιλοκύπρου, *Λόγος και σιωπή στην ποιητική του Γιάννη Ρίτσου* (εκδ. Βιβλιόραμα, 2004). Αναδεικνύοντας το μοτίβο της σιωπής η ερευνήτρια κατορθώνει να φέρει στην επιφάνεια πλευρές του έργου του Ρίτσου λιγότερο φανερές αλλά ιδιαίτερα σημαντικές. Η μελέτη της εισχωρεί στις ρωγμές του έργου του Ρίτσου στις δυσδιάκριτες εκδοχές της ποιητικής του.

Ριζοτόμος ιστορικός ο **Richard Clogg** μας προσφέρει ένα βιβλίο ιδιαίτερα σημαντικό, καθώς επιμελείται μια συλλογική έκδοση, τη μοναδική μέχρι σήμερα παρέμβαση στο θέμα της ελληνικής διασποράς: *Η ελληνική διασπορά στον 20ο αιώνα* (μετάφραση: **Μαρίνα Φράγκου**, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 2004). Το ιστορικό πλαίσιο περιγράφεται από τον ίδιο τον επιμελητή, ενώ το βιβλίο αρθρώνεται σε ειδικά κεφάλαια: **Φλωρέτα Καρανάσου**, «Οι έλληνες στην Αίγυπτο»· **Νικόλαος Ντουμάνης**, «Οι έλληνες της Αυστραλίας»· **Πίτερ Δ. Τσίμπος**, «Οι έλληνες στον Καναδά»· **Τσαρλς Μόσκος**, «Οι έλληνες της Αμερικής»· **Ε.Α. Μάντζαρης**, «Οι έλληνες της Νότιας Αφρικής»· **Απόστολος Καρπόζιλος**, «Οι έλληνες της Ρωσίας»· **Renée Hirschon**, «Η ταυτότητα και το ελληνικό κράτος».

«**Σ**τοχάζομαι τις γαζίες, τα κυκλάμινα κι εσένα. / Περισσότερο τα κυκλάμινα και λιγότερο

Β ΚΡΙΤΙΚΗ ιβλίου

Με άξονα το παρελθόν

Πρόδρομος Χ. Μάρκογλου,
Διέφυγε το μοιραϊόν,
εκδ. Νεφέλη,
Αθήνα 2003, σελ.168.

Το βιβλίο αποτελεί μια σύνθετη ανάπτυξη των μοτίβων της διηγηματογραφίας του πολέμου και της κατοχής, συγκεντρωμένων γύρω από την προσωπικότητα και τη δράση ενός και μόνο ήρωα, από τη μια, και από την άλλη, των στερεοτύπων του μυθιστορηματος της διαμόρφωσης ή της μαθητείας (*Bildungsroman*). Ένας τρίτος βασικός άξονας είναι η αυτοβιογραφία, δηλαδή η λογοτεχνική επεξεργασία των παιδικών και εφηβικών βιωμάτων του συγγραφέα. Το βιβλίο παρουσιάζει συνδυασμό και των τριών συγγραφικών αφετηριών.

Με αυτά τα δεδομένα συγκροτείται ένα σύνολο με σχετική συνοχή (ο ίδιος ο συγγραφέας χαρακτηρίζει τα διηγήματα «επάλληλα»), στο οποίο αναδεικνύονται κάποια τυπικά στοιχεία: τυπικά πρόσωπα, τυπικές σκηνές, τυπικές σχέσεις ανάμεσα στα πρόσωπα, μια τυπική στάση του συγγραφέα απέναντι στους ήρωές του. Θα δούμε παρακάτω αυτά τα συστατικά στοιχεία.

Το βιβλίο έχει όλα τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της διηγηματογραφίας του πολέμου: γερmano-βουλγαρική κατοχή, εμφύλιος, πείνα, φυματίωση, διώξεις, συλλήψεις, εκτοπίσεις Εβραίων, απόρριψη των προτάσεων του εχθρού για αλλαγή της εθνικής ταυτότητας, καταδίκη της προδοσίας ή της δειλίας, κρυφά σχολεία, εμφύχωση του φρονήματος με πατριωτικά τραγούδια, αγωνία των συγγενών, ιδίως γυναικών και αδελφών ή θυγατέρων που συμμετέχουν στον αγώνα, κτλ. Επίσης συμπυκνώνει τις σχετικές αρετές, ηθικές, ιδεολογικές και όλες όσες εντοπίζονται στον χαρακτηριστικό κανόνα του παθητικού ηρωισμού και

της θυσίας για την πατρίδα (ηθική υποχρέωση και συναισθηματική δέσμευση προς την πατρίδα).

Από την άλλη, το βιβλίο καλύπτει ένα διάστημα χρόνου ανάμεσα στην παιδική ηλικία και την εξάρτηση από την οικογένεια αφενός, και στην ανεξαρτοποίηση αφετέρου. Ο ζωτικός χώρος είναι η Καβάλα και η γύρω από αυτή ευρύτερη περιοχή. Παρακολουθούμε τη σταδιακή διάπλαση του ήρωα από τα παιδικά του χρόνια ως την ενηλικίωση. Πρόκειται για μια διαδικασία κατά την οποία το παιδί εισέρχεται στον κόσμο των ενηλίκων μέσα από τη δοκιμασία της ξένης κατοχής και τη γνωριμία με τον έρωτα και το θάνατο. Το χρονικό διάστημα της ιστορίας είναι μακρύ (μια δεκαετία), ο ήρωας, όπως είπαμε, είναι ένας σε όλα τα διηγήματα του τόμου, και δίνεται η διαδικασία της διαμόρφωσης και της ωρίμανσής του σε διάφορους τομείς, όπως η πολιτική (γνωριμία με τη σοσιαλιστική ιδεολογία, ένταξη στο ΕΑΜ), η τέχνη (αγάπη για τον κινηματογράφο και κυρίως για τη λογοτεχνία), θρησκεία (απόρριψη της θρησκευτικής απλοϊκότητας, αφέλειας και δεισιδαιμονίας).

Η πραγματικότητα που επιλέγει ο συγγραφέας να μετασχηματίσει σε έργο τέχνης είναι πολιτικο-ιδεολογική. Ο ίδιος επιθυμεί να εκφράσει μέσα από το λόγο της διηγηματογραφίας κάποιες απόψεις και χρησιμοποιεί τον ήρωά του ως φορέα του προβληματισμού του. Από την άλλη, ο ήρωας αποτελεί κατά κάποιο τρόπο μια μετωνυμία της νέας γενιάς του πολέμου και της κατοχής. Γίνεται φορέας νέων αξιών και ενός νέου τρόπου ζωής. Είναι ένα πρόσωπο που δείχνει με την παρουσία του και τη συμπεριφορά του ότι ο κόσμος μεταβάλλεται. Η νεανικότητά του συνιστά μια λαμπρή κριτική. Η φυγή από τη γενέθλια πόλη για την Αθήνα σηματοδοτεί μια νέα

πορεία εξέλιξης.

Η αυτοβιογραφία, τέλος, ως το τρίτο βασικό κίνητρο του βιβλίου, προϋποθέτει ότι η νέα γενιά των χρόνων της κατοχής και του εμφυλίου έχει αποτελέσει κατηγορία κοινωνικά και πολιτικά ενδιαφέρουσα, ώστε να θεωρήσει ο συγγραφέας, ο οποίος ηλικιακά εντάσσεται σ' αυτή, άξια λόγου και την προσωπική του περίπτωση (το συναισθηματικό δέσιμο με τη μητρική μορφή, η κλίση προς τη λογοτεχνία, οι ιδέες, οι πόθοι συγκροτούν το σύνολο της φυσιογνωμίας του νεα-

ρού ήρωα και μελλοντικού συγγραφέα Πρόδρομου Μάρκογλου).

Κλείνοντας τις ελάχιστες αυτές παρατηρήσεις, θα ήθελα να τονίσω την αξία του παρουσιαζόμενου τόμου: πρόκειται για βιβλίο αξιόλογο και λογοτεχνικά ευαίσθητο, ενός συγγραφέα σεβαστού, ολόψυχα αφιερωμένου στην υπόθεση της λογοτεχνίας. Μας έχει κερδίσει η συνολική προσφορά του. Τον γνωρίζουμε και τον τιμούμε.

Σωτηρία Σταυρακοπούλου

Στο Μετρό

Τασούλα Καραγεωργίου,
Το μετρό (ποιήματα),
εκδ. Κέδρος, Αθήνα 2004, σελ. 48.

Η Τασούλα Καραγεωργίου, διδάκτορας φιλολογίας και καθηγήτρια στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, μας έχει δώσει από το 1986 μέχρι σήμερα 5 ποιητικές συλλογές και ένα βιβλίο με δοκίμια για την ποίηση. Η τελευταία της ποιητική συλλογή έχει ως τίτλο και ως βασικό «θέμα» το μετρό, το καινούριο αυτό και ιδιαίτερο μέσο που δεσπάζει στις μεταφορές της πρωτεύουσας. Το εξώφυλλο κοσμεί πίνακας του Χρόνη Μπότσογλου με τον ίδιο τίτλο.

Για την ποιήτρια, η πόλη που φιλοξενεί το μετρό και στην οποία και η ίδια ζει, είναι ένας τόπος απομόνωσης και μοναξιάς μέσα στον πολύ συνωστισμό, μια σύγχρονη ερημιά μέσα στην πολυκοσμία, ένα σκοτεινό και άφωνο τοπίο, παρ' όλο το πολύβουο και το πολυσύχναστο. «Άδη θα πω την πόλη αυτή την άνυδρή της φρίκη», γράφει χαρακτηριστικά. Με ρίζες από την Αλεξάνδρεια και την Μικρά Ασία εκπληρώνει το νόστο της καταφεύγοντας στο μαγαζί «Ο Νείλος» κι αγοράζοντας «λίγη επιστροφή σε αραβικό ψωμί» και «μυρωδιές από βαριά μπαχαρικά και από φτηνά αρώματα». Σ' αυτή την πολυφυλετική πόλη ο πιο επώδυνος, ο πιο βασανιστικός νόστος είναι αυτός της «ψυχής στη γη της μέσα μνήμης».

Στα εικοσιτρία ποιήματα της συλλογής η Τασούλα Καραγεωργίου με λόγο λιτό, πυκνό, πολυνοηματικό, γεμάτο διαθλάσεις, υπαινικτικό, βαθιά ευαίσθητο αλλά και καυστικά ειρωνικό όπως στο ποίημα με τον τίτλο «Επιτροπή», κατεβαίνει στους υπόγειους σταθμούς του μετρό και συναντά αγαπημένους της συνεπιβάτες – ήρωες της

αρχαιοελληνικής λογοτεχνίας: την Αντιγόνη, την Περσεφόνη, τον Πολυνείκη, τον Αίαντα, την Ιφιγένεια, τη Μήδεια, τον Ιάσωνα. Σ' αυτό το χώρο που λείπει η επικοινωνία και η μνήμη και δεσπάζει η «ξενιτιά της πόλης» και ο «άδειος χρόνος», η ποιήτρια προσπαθεί να ξερκίσει το κακό με «λίγα βότσαλα από τη Νάξο», ένα «νεύμα», «λίγη θάλασσα», κάποια «λαλιά πουλιών». Σε μια εποχή που η τεχνολογία αγκαλιάζει την καθημερινότητά μας με κινητά τηλέφωνα, κάρτες για αυτόματη ανάληψη χρημάτων, οθόνες, κάμερες, συναγερμούς, και φορητά ηλεκτρονικά παιχνίδια, απομακρυνόμαστε όλο και περισσότερο από το δίκαιο («Αχ, δικαιοσύνη, άοπλη, πιο μόνη κι από μόνη») και το ταπεινό («Ελπίδα μας είναι ξανά οι ταπεινοί»), το ανθρώπινο βλέμμα, το λησμονημένο έρωτα, το όνειρο και τη μνήμη. Γι' αυτό και οι μύθοι καθώς και η ιστορία που τα θυμίζουν και τα διδάσκουν όλα αυτά, δεν έχουν θέση στους υπόγειους συρμούς, στους επιβάτες χωρίς «πρόσωπα μόνο με κάτι υποκατάστατα καπέλα» και με «λευκό μέλλον», («Η πάσα χρήση μυθικού συμβόλου απαγορεύεται: οι παραβάτες θα υποστούν τις νόμιμες κυρώσεις»).

Υπάρχει ελπίδα σ' αυτό το θανατερό τοπίο, που παρομοιάζεται με τις γραμμές του Αχέροντα; («πως ο συρμός δεν είναι παρά η λέμβος / πως τα εισιτήρια υποκαθιστούν τα κέρματα / στο στόμα των νεκρών / κι ακόμα ότι ο οδηγός είν' ο ψυχοπομπός»). Η ποιήτρια προτείνει να την αναζητήσουμε στον Προμηθέα που θα πυρπολήσει τις ψυχές μας και στην ποίηση που μπορεί να μας δείξει με τον τρόπο της την έξοδο απ' το «στόμα των θηρίων».

Παναγιώτης Στυλ. Σκορδάς

εσένα / ή το αντίθετο.
Δεν είμαι σίγουρος για τίποτα. / Για τίποτα πια, αφού για παπούτσια / χρησιμοποιώ το χαλασμένο ρολόι / και για παλτό ένα ποτιστήριο / σκουριασμένο. Νά 'ναι τάχα τραγική σύμπτωση / η θριαμβική έπαρση του λευκού / να καταλήγει σε γκριζοκίτρινη / μουχλιασμένη ήττα;»: **Φαίδων Πατρικαλάκης, Legato** (εκδ. Μανδραγόρας, 2004).

Το μέλλον του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Μια συζήτηση στην Αθήνα, 1955 του Albert Camus με διακεκριμένες προσωπικότητες του ελληνικού πνευματικού κόσμου, τους **Α. Κατακουζηνό, Ε. Παπανούτσο, Κ. Τσάτσο, Γ. Θεοδοκά, Φ. Βεγλερή, Ν. Χατζηκυριάκο-Γκίκα** (πρόλογος, μετάφραση: **Τ. Τσαλίκη-Μηλιώνη**, εκδ. Αλεξάνδρεια, 2004) κυκλοφορεί για πρώτη φορά στην ελληνική γλώσσα, καθώς διαφυλάχθηκε καταγραμμένη από το μαγνητόφωνο του Ανδρέα Εμπειρίκου και εκδόθηκε στα γαλλικά από την Ελληνογαλλική Πολιτιστική Ένωση το 1956. Ωστόσο η επικαιρότητα του βιβλίου μετά από μισό αιώνα είναι εντυπωσιακή και εξόχως διδακτική. Υπήρχε ένα όραμα για την Ευρώπη και η αναμέτρησή του με την ευρωπαϊκή πραγματικότητα σήμερα μπορεί να μας δια φωτίσει για τις σοβαρές οπισθοχωρήσεις που έχουν συντελεστεί στον καιρό μας.

Υψηλής ποιότητας διδακτικό βοήθημα το βιβλίο του Βίκτωρα Ιβάνοβιτς, Μεταφρασεολογικά (εκδ. Διώνη, 2004) συγκεντρώνει τις παραδόσεις μιας πενταετίας στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών «Μετάφραση-Μεταφρασεολογία» του Πανεπιστημίου Αθηνών. Στο πρώτο μέρος «Θεωρία και Κριτική» ο μελετητής παρουσιάζει το αντικείμενό του από τη σκοπιά της αντιπαραβολής, δηλαδή της επαφής των γλωσσών μέσα από τις μεταφραστικές διεργασίες, ενώ στο δεύτερο μέρος «Μεθοδολογία» συμβάλλει σε μια ποιητική της μετάφρασης.

Φωτίζει τις σχέσεις των ανθρώπων και αναδεικνύει άγνωστες πλευρές της επικοινωνίας τους η δημοσίευση της αλληλογραφίας τους. Στην προκειμένη περίπτωση οι *Επιστολές Ι.Μ. Παναγιωτόπουλου και Εμμ. και Αικ. Κριαρά* (επιμέλεια: **Εμμ. Κριαράς**, εκδ. της Σχολής Ι.Μ. Παναγιωτόπουλου, 2004) συνιστούν ένα ενδιαφέρον τεκμήριο της φιλίας τους, προσφέρουν παράλληλα πληροφορίες για την εποχή και εξηγούν ορισμένα ασαφή σημεία των πνευματικών γεγονότων μιας μακράς διαδρομής της σύγχρονης ιστορίας της παιδείας και της λογοτεχνίας μας.

ο χαρτοκόπτης

Για τον Χριστόφορο Μηλιώνη

Δημήτριος Χ. Σκλαβενίτης, Χριστόφορος Μηλιώνης. Χρονολόγιο - Βιβλιογραφία - Ανθολόγιο (από το 1954 ως το 2002), εκδ. «Σοκόλη», Αθήνα 2003, σελ. 155.

Ο Χριστόφορος Μηλιώνης γεννήθηκε το 1932 στο Περιστέρι της επαρχίας Παγωνίου. Σπούδασε Κλασική Φιλολογία στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και υπηρέτησε στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση από το 1957 έως το 1991. Πρωτοεμφανίστηκε στα Γράμματα το 1954 με το διήγημα «Για ένα δίκαιο» δημοσιευμένο στο περιοδικό *Ηπειρωτική Εστία*. Εξέδωσε τα παρακάτω πεζογραφήματα: *Παραφωνία* (διηγήματα, 1961), *Το πουκάμισο του Κενταύρου* (διηγήματα, 1971), *Ακροκεραύνια* (διηγήματα, 1976), *Τα διηγήματα της δοκιμασίας* (διηγήματα, 1978), *Δυτική συνοικία* (μυθιστόρημα, 1980), *Καλαμάς κι Αχέροντας* (διηγήματα, 1985), *Ο Σιλβέστρος* (μυθιστόρημα, 1987), *Χειριστής Ανελκυστήρος* (διηγήματα, 1993), *Το μικρό είναι όμορφο* (1997), *Τα φαντάσματα του Γιορκ* (διηγήματα, 1999), *Μια χαμένη γεύση* (διηγήματα, 1999) και τα βιβλία δοκιμίων: *Υποθέσεις* (1983), *Με το νήμα της Αριάδνης* (1991), *Σημαδιακός κι αταίριαστος* (1994), *Αποταμίευμα ποιητικής ύλης* (2002), *Το διήγημα* (2002).

«Η μεγάλη συμβολή του Χριστόφορου Μηλιώνη στην ελληνική διηγηματογραφία συνίσταται στο ότι τα κείμενά του ταυτόχρονα συνομιλούν με τα δύο σημαντικότερα ρεύματα που κυριάρχησαν στη μεταπολεμική πεζογραφία. Συνδέονται δηλαδή με την έντονα πολιτική και κοινωνική λογοτεχνία της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς των *Τσίρκα*, *Κοτζιά*, *Χατζή*, *Κάσδαγλη* και *Πλασκοβίτη*, καθώς και με την εξομολογητική αφήγηση την οποία εισήγαγε η δεύτερη μεταπολεμική γενιά των *Ιωάννου*, *Κουμανταρέα*, *Καζαντζή* και *Παπαδημητράκοπουλου*», έγραψε το 1999 η Ελισάβετ Κοτζιά παρουσιάζοντας *Τα*

φαντάσματα του Γιορκ. Τον πολύ σημαντικό αυτόν έλληνα πεζογράφο, δοκιμιογράφο, έγκριτο φιλόλογο και εμπνευσμένο δάσκαλο που υπηρέτησε τη φιλολογία και την εκπαίδευση για 35 χρόνια από πολλές θέσεις, παρουσιάζει με την εξαιρετική εργασία του *Χριστόφορος Μηλιώνης, Χρονολόγιο - Βιβλιογραφία - Ανθολόγιο* (Από το 1954 ως το 2002), ο Δημήτριος Χ. Σκλαβενίτης.

Η εργασία αποτελείται από τα παρακάτω μέρη:

Τα Προλεγόμενα, όπου γίνεται σύντομη επισκόπηση της πνευματικής πορείας του Μηλιώνη και περιγράφεται η δομή της εργασίας και η μεθοδολογία της βιβλιογράφησης (σελ. 11-16).

Το χρονολόγιο παρακολουθεί και καταγράφει τα συμβάντα της πνευματικής και επαγγελματικής πορείας του Μηλιώνη από το 1932 ως το 2002 (σελ. 17-32).

Την εργογραφία-βιβλιογραφία η οποία αποτελείται από τρία μέρη: Αυτοτελείς εκδόσεις, Συνεργασίες σε έντυπα, Δημοσιεύματα για το έργο του (περιλαμβάνει 714 λήμματα) (σελ. 33-124).

Το παράρτημα μ' ένα μικρό Ανθολόγιο με διηγήματα από τις συλλογές του Μηλιώνη (125-142). Τα ευρετήρια χωρίζονται σε τρεις ενότητες: προσώπων, τίτλων διηγημάτων και μυθιστορημάτων, περιοδικών και εφημερίδων (143-155).

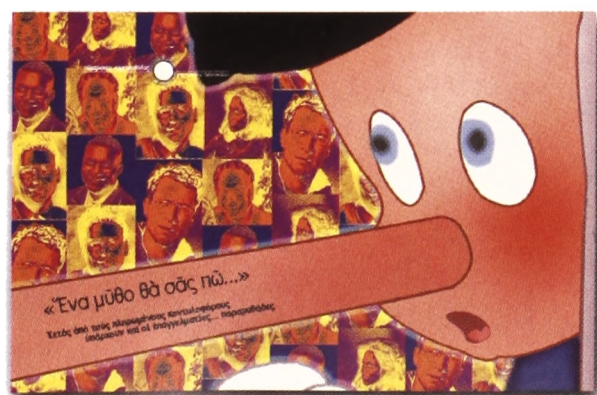
Η συγκεκριμένη εργασία με τη μεθοδολογία της βιβλιογράφησης, τη διάταξη του υλικού, τον πλούτο και την κατάταξη των λημμάτων, βοηθά τους ειδικούς να κάνουν τις σωστές εκτιμήσεις και αξιολογήσεις για τον Χριστόφορο Μηλιώνη και την εποχή, δίνει την δυνατότητα στους αναγνώστες να παρακολουθήσουν την πνευματική πορεία του σπουδαίου αυτού μεταπολεμικού πεζογράφου και φιλόλογου και τονίζει την προσφορά του στα ελληνικά γράμματα. Δουλειά μυρμηγκιού, πολύμοχθη και πολύχρονη, πολύτιμη και ουσιαστική.

Παναγιώτης Σκορδάς

Το Αντί κυκλοφορεί από τη Μεταπολίτευση, συνεχίζοντας μian ιστορία που άρχισε μέσα στη δικτατορία. Στα τεύχη του καταγράφεται η πολιτική και πολιτιστική ζωή της χώρας.

Γραφτείτε συνδρομητές στο Αντί

για να εξασφαλίσετε τη συνεχή και αντικειμενική ενημέρωσή σας.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΛΟΥΛΗΣ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΤΑΡΟΒΑΣ

ΙΑΣΟΝΑΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΜΠΟΥΡΑΚΗΣ

www.nemecismag.gr
Kanelliootenet.gr

